

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ
ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ – ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**



ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΟΥΛΑΣ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΓΓΑΝΑΣ**

**ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΙΑΚΩΒΟΣ ΦΑΡΣΕΔΑΚΗΣ
ΕΦΗ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Αθήνα, Οκτώβριος 2005

*Εση σύζυγό μου Μαρία.
Εσαι κόρες μου,
Ολυμπία και Κωνσταντίνα.*

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ –
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ
ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος
Εισαγωγικό Σημείωμα
Μερικές Συντομογραφίες

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

•	1. Ο ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ	
1.1	Εισαγωγή.....	1
1.2	Ιστορική Ανασκόπηση.....	3
1.3	Φύση και αποστολή της ελληνικής αστυνομίας.....	4
1.4	Τάσεις εκσυγχρονισμού και εκδημοκρατισμού της ελληνικής αστυνομίας – διαρθρωτικές αλλαγές.....	9
1.5	Η λειτουργία της οργάνωσης.....	12
1.5.1	Τρόπος οργάνωσης.....	12
1.5.2	Ιδιαιτερότητες της Αστυνομίας στην Ελλάδα.....	16
1.6	Ο κοινωνικός – προληπτικός ρόλος της Αστυνομίας.....	19
1.7	Το έργο και η αποτελεσματικότητα της Αστυνομίας.....	21
1.7.1	Παράγοντες προσδιορισμού και εκτίμησης του αστυνομικού έργου.....	22
1.7.2	Η αποτίμηση του έργου της αστυνομίας.....	24
1.8	Αστυνομία και εμπιστοσύνη.....	25
1.9	Ορισμένα συμπεράσματα.....	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

•	2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	
2.1	Γενικά.....	27
2.2	Σύγχρονες τάσεις στην πρόληψη της εγκληματικότητας- το συμμετοχικό πρότυπο.....	32
2.3	Προοπτικές, δυσχέρειες και προβληματισμοί.....	35

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

• 1. ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

1.1	Γενικά.....	40
1.2	Ο ρόλος της κοινότητας στην κοινοτική αστυνόμευση.....	41
1.3	Το κοινοτικό πρότυπο αντεγκληματικής πολιτικής για την κατοχύρωση της δημόσιας ασφάλειας – εννοιολογική προσέγγιση.....	47
1.4	Το αίσθημα α(ανα)σφάλειας.....	49
1.5	Δημόσια ασφάλεια και «τοπικός χώρος».....	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

• 2. ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ

2.1	Εισαγωγή.....	54
2.2	Σύγχρονες εξελίξεις του θεσμού.....	57
2.2.1	Η αναβίωση του κοινοτισμού.....	62
2.3	Ο ρόλος της αστυνομίας: Μια ιστορική προοπτική.....	63
2.4	Ο ρόλος της έρευνας στην αστυνόμευση.....	65
2.5	Τα στοιχεία της κοινοτικής αστυνόμευσης.....	66
2.6	Επιπτώσεις στη διαχείριση και την οργανωτική δομή.....	71
2.7	Εφαρμογή μιας κοινοτικής στρατηγικής αστυνόμευσης.....	72
2.7.1	Μερικά βασικά σχέδια εφαρμογής.....	72
2.7.2	Πόλη και κοινοτικοί πόροι.....	73
2.7.3	Αξιολόγηση απόδοσης.....	73
2.7.4	Συστήματα ελέγχου και πληροφοριών φόρτου εργασίας.....	74
2.7.5	Μάρκετινγκ: Επιλογή ενός μηνύματος και μιας εικόνας.....	75
2.7.6	Αξιολόγηση της προόδου της κοινοτικής αστυνόμευσης.....	75
2.7.7	Αξιολογώντας τις εσωτερικές αλλαγές.....	76
2.7.8	Αποτελεσματικότητα της κοινοτικής αστυνόμευσης.....	77
2.7.9	Αποδοτικότητα.....	78
2.8	Η κοινοτική αστυνόμευση στην πράξη.....	79
2.8.1	Πως εφαρμόζεται	82
2.8.2	Πως πρέπει να προετοιμαστούν οι υπεύθυνοι της αστυνομίας για την εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης;	83
2.8.3	Μπορεί να εφαρμοστεί η κοινοτική αστυνόμευση στην Ελλάδα;.....	86
2.8.4	Αξιολόγηση και προοπτικές.....	87
2.9	Ο «ιδιωτικός χαρακτήρας» της πρόληψης στον Καναδά.....	89
2.10	Ομοιότητες & διαφορές σε Δύση και Ανατολή.....	91
2.11	Κριτική της κοινοτικής αστυνόμευσης.....	95

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

•	1. ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ	
	1 Εθελοντική αστυνόμευση.....	97
	1.1 Γενικά.....	97
	1.2 Κινητοποίηση πολιτών - Ο.Τ.Α.....	99
	1.3 Η συμμετοχή του κοινού στην πρόληψη του εγκλήματος.....	101
	2 Εφαρμοσμένα σχέδια προληπτικής αστυνόμευσης.....	104
	2.1 Σχέδιο αστυνόμευσης «Ασφαλείς Πόλεις».....	104
	2.2 Ο «Αστυνομικός Θώρακας».....	107
	2.3 Νέες δράσεις και προγράμματα πρόληψης της εγκληματικότητας.....	108
	2.4 Αντεγκληματική πολιτική αστυνομίας.....	111

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

•	2. ΠΕΡΙΠΟΛΙΑ	
	2.1 Εισαγωγή.....	113
	2.1.1 Οριοθέτηση έννοιας.....	115
	2.1.2 Αντικείμενα περιπολίας.....	115
	2.1.3 Προστασία.....	116
	2.2 Μέθοδοι Περιπολιών.....	117
	2.2.1 Πεζή περιπολία. Πλεονεκτήματα- Μειονεκτήματα.....	117
	2.2.2 Μηχανοκίνητη περιπολία Πλεονεκτήματα- Μειονεκτήματα.....	118
	2.2.3 Περιπολία με ελικόπτερα Πλεονεκτήματα- Μειονεκτήματα.....	119
	2.2.4 Επιλεκτική Περιπολία.....	119
	2.2.5 Κορεσμένη περιπολία.....	120
	2.2.6 Ειδικές περιπολίες.....	120
	2.3 Συμπέρασμα.....	121

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

•	3. ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
	3.1 Γενικά.....	125

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV

•	4. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
	4.1 Εισαγωγή.....	134
	4.2 Εφαρμογή του θεσμού.....	135
	4.3 Πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού.....	136
	4.4 Χωροταξική κατανομή.....	137
	4.4.1 Κριτήρια για τον καθορισμό του αριθμού των γειτονιών σ' ένα Αστυνομικό Τμήμα.....	138
	4.4.2 Διάρκεια θητείας στην ίδια γειτονιά – Αντικατάσταση.....	138

4.4.3	Στελέχωση - προσόντα - επιλογή προσωπικού.....	138
4.4.4.	Εκπαίδευση προσωπικού - Επιμόρφωση Αξιωματικών.....	139
4.5	Ένας πρώτος Απολογισμός.....	142

Επιμύθιο

Παράρτημα

Βιβλιογραφία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ενδιαφέρον μου για τα θέματα που διαπραγματεύεται η επιστήμη της εγκληματολογίας, δεν είχε ως έναυσμα μόνο το μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο οποίο και φοιτώ. Υπήρξε και είναι συνειδητή-επαγγελματική ενασχόλησή μου, κοινωνικό-πολιτική τοποθέτηση και διαρκής προβληματισμός σε ένα μεταβαλλόμενο, πλουραλιστικό κι όμως τόσο μισαλλόδοξο κοινωνικό περιβάλλον. Οπότε, η επιλογή μου για το σχετικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα εκπαίδευσης « Η Σύγχρονη εγκληματικότητα και η αντιμετώπισή της » ήταν ευτυχές επιστέγασμα των προσωπικών και επαγγελματικών μου αναζητήσεων, ούτως ώστε να θωρακιστώ θεωρητικά και να διοχετεύσω σε κανάλια αστυνομικής πρακτικής τον προβληματισμό μου.

Όσον αφορά το ενδιαφέρον μου για το συγκεκριμένο θέμα της παρούσης μελέτης, αυτό προήλθε μέσα από την ειδικότερη ενασχόλησή μου με τα θέματα της κοινοτικής αστυνόμευσης και κατόπιν πειστικής ανάγκης και ουσιαστικής προώθησης και εφαρμογής της, σε μια ελληνική πραγματικότητα με υπαρκτά κενά στο χώρο της πρόληψης της εγκληματικότητας

Έκπληξη λοιπόν μου προκαλεί η «άγνοια» της αυτονόητης αλήθειας, ότι τελικώς, οποιαδήποτε μέτρα κι αν ληφθούν, δεν είναι δυνατό να αποδώσουν, εάν οι πάντες δεν συνειδητοποιήσουν ότι, η πρόληψη - αντιμετώπιση της εγκληματικότητας δεν είναι έργο και ευθύνη της αστυνομίας μόνο, αλλά και της κοινωνίας, μέσα στην οποία το έγκλημα αυτό-γεννιέται και αναπαράγεται και ως εκ τούτου, ο αγώνας κατά του εγκλήματος είναι έργο και υπόθεση όλων: οικογένειας, σχολείου, τοπικής αυτοδιοίκησης, εκκλησίας, διοίκησης, δικαιοσύνης και ιδιαίτερα των ίδιων των πολιτών. Η όποια επιτυχία ή αποτυχία, εξαρτάται από το βαθμό της αμοιβαίας συνεργασίας όλων, ενωμένων με την αστυνομία, στην « πάλη κατά του εγκλήματος ».

Η συνειδητοποίηση αυτής της αλήθειας με οδήγησε αυθόρμητα στη συγγραφή της εργασίας, η οποία δεν μπορούσε παρά να έχει και αυτή την παράμετρο, το ενδιαφέρον για τη μελέτη σύγχρονων προγραμμάτων ουσιαστικής πρόληψης της εγκληματικότητας, προσαρμοσμένων στον ελλαδικό χώρο.

Τέλος, όσον αφορά τη μεθοδολογία της παρούσης εργασίας, στηρίχτηκα σε βιβλιογραφική έρευνα ελληνόγλωσσης και ιδιαίτερα ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας, των

τελευταίων τριάντα χρόνων επί του θέματος. Στόχος μου ήταν να συλλάβω και να παρουσιάσω, στο μέτρο των δυνατοτήτων μου και σε συγκεκριμένη έκταση, το νέο μοντέλο αστυνόμευσης που εφαρμόζεται πειραματικά, διεθνώς και τις πρώτες διστακτικές προσπάθειες της όποιας εφαρμογής της στη χώρα μας, υπό τη μορφή της κοινοτικής αστυνόμευσης.

Υπόθεσή μου είναι ότι το θέμα της πρόληψης – αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, είναι στη ρίζα του πολιτικό. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι κάτω από τις αλλαγές των πολιτικό-κοινωνικών συνθηκών, τις δεσμεύσεις που απορρέουν από διεθνή κανονιστικά κείμενα ή υποχρεώσεις, που έχει αναλάβει η χώρα μας με τη συμμετοχή της σε διάφορους οργανισμούς και σχήματα και τη φωτισμένη συμβολή πανεπιστημιακών δασκάλων, έστω δειλά ή αποσπασματικά διαφαίνεται κάποια αλλαγή στην επίσημη αντεγκληματική πολιτική, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει το μπόλι για να μετασηματιστεί και η αντεγκληματική πραγματικότητα της ελληνικής επικράτειας.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παρούσα μελέτη είναι μια μεταπτυχιακή διατριβή, που εκπονείται στα πλαίσια του τμήματος της Κοινωνιολογίας - τομέα Εγκληματολογίας του Παντείου Παν/μίου, υπό την επίβλεψη του κ. Αντώνη Μαγγανά και των μελών της επιτροπής κ.κ. Ιάκωβου Φαρσεδάκη και Έφης Λαμπροπούλου και εντάσσεται ακριβώς στο νέο αυτό πνεύμα, το οποίο δίνει την ευκαιρία στην ίδια την αστυνομία, να στρέφει το βλέμμα της, να μελετά επιστημονικά τις δομές και την λειτουργία της, να κατανοεί τα προβλήματα της, αλλά και να ασκεί την αυτοκριτική της.

Στην προσπάθεια συγγραφής της μεταπτυχιακής εργασίας, παρουσιάστηκε σοβαρή δυσχέρεια ως προς τη συλλογή του απαιτούμενου υλικού και κυρίως της Ελληνικής βιβλιογραφίας, ακριβώς διότι λόγω της νεότητας του θεσμού, είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Στο πλαίσιο της εργασίας αυτής, θεώρησα αναγκαία την αναδίφηση σε προγενέστερα συγγράμματα και κείμενα, ενώ ως σημεία αναφοράς των συλλογισμών μου υπήρξαν και σχετικές εκδοθείσες διαταγές της αστυνομίας. Τις βάσεις λοιπόν αποτέλεσαν μελέτες, παρατηρήσεις, ιδεολογικές και θεωρητικές αναζητήσεις διαφόρων πανεπιστημιακών και ιδιαίτερα υπηρεσιακών παραγόντων, που εξαιτίας της ιδιότητας και της ενασχόλησής τους με το αντικείμενο, αποτέλεσαν τις πλέον έγκυρες πηγές πληροφόρησης.

Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τις περιοριστικές διατάξεις του Π.Δ/τος 22/1996 «Περί Πειθαρχικού Δικαίου Αστυνομικού Προσωπικού», σύμφωνα με τις οποίες ο αστυνομικός δεν επιτρέπεται να ασκεί δημόσια κριτική, προφορικά ή εγγράφως, για τις πράξεις της Υπηρεσίας του, αποτέλεσε ακόμη ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, το οποίο ο γράφων, αφού φέρει την ιδιότητα του αξιωματικού εν ενεργεία, οφείλει να τηρεί χωρίς παρέκκλιση.

Στην Ελλάδα, οι θεσμοί του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και ιδιαίτερα η αστυνομία, παρά τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τόσο λειτουργικά όσο και ιστορικά στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα, δεν έχουν απασχολήσει αρκετά την επιστημονική έρευνα στο χώρο των κοινωνικών επιστημών.

Στην ελληνική βιβλιογραφία υπάρχουν ειδικές αναφορές που σχετίζονται με την αστυνομία, βιβλία έχουν εκδοθεί κυρίως από το υπουργείο Δημόσιας τάξης, είτε ως διδακτικά στις αστυνομικές σχολές, είτε ως ιστορικές αναφορές. Ελάχιστες είναι οι

επιστημονικές έρευνες που έχουν ως επίκεντρο την περίπτωση της Ελληνικής αστυνομίας και των αστυνομικών γενικότερα και όπου αυτή γίνεται, διενεργείται κυρίως στο πλαίσιο της εγκληματολογίας και σε συσχετισμό με την αποτελεσματική της παρέμβαση στον έλεγχο του εγκλήματος.

Η μελέτη αυτή αποτελεί προσπάθεια διαπραγμάτευσης της συγκεκριμένης θεματικής και του προβληματισμού γύρω από το ρόλο της αστυνομίας στην πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, παρουσιάζοντας συγχρόνως τις σύγχρονες τάσεις εφαρμοσμένης κοινοτικής αστυνόμευσης, προσαρμοσμένη στην ελληνική περίπτωση.

Συνιστά προσπάθεια επιστημονικής προσέγγισης και έρευνας της οργάνωσης της πολιτικής και της ιδεολογίας της Ελληνικής αστυνομίας. Στην ουσία, είναι το απόσταγμα μιας συμμετοχικής παρατήρησης της αστυνομικής λειτουργίας δεκαπέντε ετών, η οποία τεκμηριώνεται με θεωρητικές προσεγγίσεις. Μια προσπάθεια ανάλυσης των οργανωτικών δομών της αστυνομίας και των ζητημάτων αναφορικά με την κοινωνικοπολιτική συγκρότηση και ιδεολογία της, θέτοντας συνολικότερα τα θέματα του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και της ταυτότητας των αστυνομικών. Παράλληλα, αναδεικνύονται οι θεωρητικοί προβληματισμοί στο συνολικό εύρος της δραστηριοποίησης του θεσμού της αστυνομίας, όπως είναι το κράτος, το δίκαιο, το έγκλημα, η γραφειοκρατία, η εξουσία ιεραρχικής σχέσης, η πολιτική. Στα πλαίσια αυτά, ο μελετητής, ως εν ενεργεία αξιωματικός της αστυνομίας, καίτοι κοινωνικοποιηθείς από την αστυνομική ιδεολογία και πρακτική, καταβάλει προσπάθεια να διατηρήσει ανέπαφη την κριτική διάθεση και στάση του.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, προτείνονται εναλλακτικές μορφές αστυνόμευσης με τη μορφή των υποθέσεων εργασίας από αντίστοιχες εμπειρίες άλλων χωρών, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περαιτέρω εκδημοκρατισμό και στην κοινωνικοποίηση της αστυνομίας, υπερβαίνοντας τη διάσταση κράτους και κοινωνίας, πολίτη – αστυνομίας, από την οποία κυριαρχείται η σημερινή λειτουργία της. Διατυπώνεται επίσης η θέση ότι δεν είναι δυνατή η ουσιαστική μετεξέλιξη της αστυνομίας προς αυτή την κατεύθυνση, χωρίς τον ταυτόχρονο περαιτέρω εκδημοκρατισμό των πολιτικών και κοινωνικών δομών για την αναβάθμιση του ρόλου της κοινωνίας στην άσκηση του κοινωνικού ελέγχου, επισημαίνοντας την οργανική σχέση της αστυνομίας με τις επικρατούσες κοινωνικές σχέσεις. Για τους παραπάνω λόγους, οι προτάσεις για εναλλακτικές μορφές αστυνόμευσης αποτελούν μια βάση συζήτησης για τη μετεξέλιξη του αστυνομικού θεσμού στην Ελλάδα.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, στην Ελλάδα, όπως και στις άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, παρατηρείται μια αξιοσημείωτη αύξηση της εγκληματικότητας.

Εκείνη την εποχή παρουσιάζεται επίσης μια κινητικότητα στις έρευνες για νέες μορφές αστυνόμευσης, που θα ανακόψουν και θα περιορίσουν την εγκληματικότητα και το αυξανόμενο συναίσθημα φόβου και ανασφάλειας. Λίγο αργότερα, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, με κύριο εκφραστή τον Trojanowicz, αναπτύσσεται μια φιλοσοφία αστυνόμευσης που παρουσιάζεται ως κοινοτική αστυνόμηση (community policing) και έχει ως βασικό στόχο την προσέγγιση της αστυνομίας και των κατοίκων της γειτονιάς, ενεργοποιώντας τους δεύτερους στον προληπτικό αγώνα κατά του εγκλήματος.

Στην Ελλάδα, την αντίστοιχη περίοδο, υπάρχει μια κινητικότητα στα θέματα αστυνόμευσης, πλην όμως οι συνθήκες δεν ήταν ώριμες για να ακολουθήσει την ταχύτητα των αλλαγών (έντονες μνήμες από την περίοδο της δικτατορίας, δυσμενές κλίμα για τις αρχές ασφαλείας, σχετικά χαμηλότερη εγκληματικότητα, κ.τλ.). Τα τελευταία χρόνια η ανάγκη αλλαγής της παραδοσιακής αστυνόμευσης έχει γίνει επιτακτική. Η αύξηση της εγκληματικότητας είναι ραγδαία, η είσοδος μεταναστών και οι οικονομικές δυσκολίες που υπάρχουν σήμερα ευνοούν το έγκλημα. Το συναίσθημα ανασφάλειας και ο φόβος βρίσκεται στο επίκεντρο κάθε πολιτικής συζήτησης για την κοινωνική ευημερία και επισκιάζει άλλες βελτιώσεις στο βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων σήμερα. Η επαναφορά των πεζών περιπολιών, η προσπάθεια λειτουργίας των τοπικών συμβουλίων πρόληψης της εγκληματικότητας και η πρόσφατη εφαρμογή του θεσμού του «Αστυνομικού της Γειτονιάς» δείχνει την αλλαγή κατεύθυνσης που πραγματοποιείται στην αντεγκληματική πολιτική του υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Όπως θα δούμε στη συνέχεια, αυτά είναι μερικά μέρη της κοινοτικής αστυνόμευσης, η οποία περιλαμβάνει ένα γενικότερο πλαίσιο εφαρμογών και αλλαγών λειτουργίας για να είναι αποτελεσματική.

Το ζήτημα, όπως μαρτυρεί και ο τίτλος, έχει δύο ενότητες. Η πρώτη αφορά τον προληπτικό ρόλο της αστυνομίας απέναντι στο έγκλημα, η δεύτερη τη σύγχρονη, εφαρμοσμένη κοινοτική αστυνόμηση στη χώρα μας. Η ανάπτυξη λοιπόν του θέματος, θα γίνει με βάση την ιεράρχηση του προβληματισμού και της διαλεκτικής σχέσης που υφίσταται. Η πρόληψη της εγκληματικότητας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς της αντεγκληματικής πολιτικής. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, η αντεγκληματική πολιτική συνεισφέρει σημαντικά στις αστυνομικές υπηρεσίες να αναπτύξουν κατάλληλες δράσεις για την πρόληψη της εγκληματικότητας, ενώ παράλληλα συμβάλλει στη βελτίωση της αστυνομίας ως οργανισμού, στην αναγνώριση του έργου της από την κοινωνία και στην καλλιέργεια πνεύματος συνεργασίας για ενεργότερη συμμετοχή της στην κοινή προσπάθεια εδραίωσης του κοινωνικού αγαθού της ασφάλειας. Έτσι λοιπόν, οι θεμελιακοί στρατηγικοί

στόχοι της αστυνομίας, που οφείλουν να αποτυπώνουν και να εκφράζουν τη φιλοσοφία μιας ευνομούμενης πολιτείας, οι οποίοι αφορούν τη βελτίωση της αστυνομίας ως οργανισμού, την πρόληψη του εγκλήματος και την προσφορά ποιοτικών αστυνομικών υπηρεσιών προς τον Έλληνα πολίτη με απόλυτο σεβασμό στα συνταγματικά του δικαιώματα, από μια σύγχρονη, αποτελεσματική, επαγγελματική και αντικειμενική αστυνομία η οποία θα βρίσκεται κοντά στον πολίτη, παραμένουν στόχοι άμεσης προτεραιότητας.

Ειδικότερα, η εργασία χωρίζεται σε τρία μέρη.

Το πρώτο μέρος αποτελείται από δύο κεφάλαια. Το πρώτο έχει ως κύριο άξονα ενδιαφέροντος την αστυνομία. Δίνεται μια σύντομη και λεπτομερή ιστορική ανασκόπηση της διαδρομής του θεσμού της αστυνομίας, της φύσης της και της αποστολής της, της λειτουργίας της και της ιδιαιτερότητάς της, το έργο και την αποτελεσματικότητά της, τη σχέση της με τον πολίτη και της εμπιστοσύνης του σε αυτήν, μέσα στο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται.

Στη βάση της παραπάνω κατεύθυνσης, η ελληνική αστυνομία αποτελεί το αντικείμενο της μελέτης μας τόσο ως κοινωνική ομάδα, όσο βέβαια και ως θεσμός του δημοκρατικού πολιτεύματος της χώρας. Ο θεσμός της αστυνομίας καλείται να επαναπροσδιορίσει το ρόλο του και την αποστολή του. Προσεγγίζεται θεωρητικά και πρακτικά η αποστολή και ο ρόλος της, ενώ παράλληλα ερευνάται το έργο της από πλευράς απόδοσης, αποτελεσματικότητας και κοινωνικής αποδοχής. Η αστυνομία, ως φορέας του επίσημου κοινωνικού ελέγχου, επιφορτίζεται με την τήρηση και την εφαρμογή των κανόνων δικαίου, συμβάλλοντας έτσι στην εδραίωση της δημοκρατικής νομιμότητας. Το αστυνομικό έργο, δεν περιορίζεται μόνο στην πάταξη του εγκλήματος. Αντιθέτως, δραστηριοποιείται στον ίδιο βαθμό και ίσως πολύ περισσότερο στο να προλάβει την εκδήλωση του εγκλήματος. Πρόκειται για τον προληπτικό ρόλο της αστυνομίας που ασκείται σε καθημερινή βάση με σαφή εγγενή κοινωνική χροιά και διάσταση. Ο κοινωνικός ρόλος της αστυνομίας, η διερεύνηση των σχέσεων αστυνομίας και πολιτών, η υποκουλτούρα της αστυνομίας, η διαφθορά, αποτελούν αντικείμενα επισταμένης μελέτης για την εξαγωγή συμπερασμάτων και συγκεκριμένων προτάσεων. Η έρευνα, τέλος, επικεντρώνεται στη μελέτη των κυριότερων διαρθρωτικών μεταβολών και πολιτικών παρεμβάσεων στις οργανωτικές και λειτουργικές δομές του Σώματος, όπως η ενοποίηση των Σωμάτων Χωροφυλακής και Αστυνομίας Πόλεων, η μεταρρύθμιση στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελληνικής αστυνομίας με την καθιέρωση του συστήματος των πανελληνίων

εξετάσεων, όπου επέφεραν μεταβολές στην πορεία του θεσμού της σύγχρονης Ελληνικής αστυνομίας.

Η αλλαγή της στρατηγικής και της τακτικής δράσης στο χώρο της αστυνομίας δεν είναι εύκολη υπόθεση κι ακόμη, αυτή η αλλαγή είναι δυσκολότερη, όταν στην όλη στρατηγική και επιχειρησιακή φιλοσοφία υπεισέρχεται ένα νέο στοιχείο, αυτό της κοινοτικής διαμεσολάβησης και παρέμβασης του αστυνομικού στα δρώμενα της γειτονιάς. Αυτό λοιπόν το ζήτημα, της αλλαγής φιλοσοφίας στη δράση του αστυνομικού, είναι αρκετά ενδιαφέρον αλλά και δύσκολο στη σύλληψή του, τόσο στο πεδίο του θεωρητικού μέρους του όσο και στο πεδίο της υλοποίησης στους χώρους της γειτονιάς

Το δεύτερο κεφάλαιο πραγματεύεται τις σύγχρονες τάσεις στην πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο και συνακόλουθα τις προοπτικές, τις δυσχέρειες και τους προβληματισμούς.

Στο δεύτερο μέρος και στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για τις κοινοτικές μορφές πρόληψης και ειδικότερα δίνεται σημασία στην οριοθέτηση της κοινότητας και του ρόλου της στην κοινοτική αστυνόμευση, ενώ αντικείμενο διαπραγμάτευσης είναι το αίσθημα της ανασφάλειας και το κοινοτικό πρότυπο αντεγκληματικής πολιτικής για την κατοχύρωση της δημόσιας ασφάλειας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα παρουσιασθεί ο θεσμός της κοινοτικής αστυνόμευσης, όπως εφαρμόζεται ιδιαίτερα στις αγγλοσαξωνικές χώρες, για τη διεθνή εμπειρία πάνω στο θέμα, δεδομένου ότι στο εξωτερικό η εφαρμογή του ισχύει εδώ και μερικά χρόνια, ενώ η αξιολόγηση, η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας, οι βάσεις, τα στοιχεία της κοινοτικής αστυνόμευσης και η παρουσίαση των ομοιοτήτων και διαφορών σε Δύση και Ανατολή κρίθηκε από τον γράφοντα άκρως ενδιαφέρουσα. Η κοινοτική αστυνόμευση ως μέσο διαμόρφωσης μιας άλλης προοπτικής θα αποτελέσουν τα επιμέρους κεφάλαια για τη δόμηση αυτής της εργασίας σε μια προσπάθεια να εξετασθούν όλες οι πτυχές και οι παράγοντες που συνθέτουν το θέμα και διαμορφώνουν τελικά την κυρίαρχη κοινωνική άποψη απέναντι στην εγκληματικότητα και την αστυνόμευση, αλλά και να αποκρυσταλλωθεί ένα συμπέρασμα που θα οδηγήσει στην παρουσίαση προτάσεων για την διαμόρφωση μιας άλλης προοπτικής.

Κατόπιν θα αναλυθούν κάποιες εφαρμογές του θεσμού στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα (πλαίσιο λειτουργίας του αστυνομικού της γειτονιάς). Θα παρουσιασθεί ο θεσμός της κοινοτικής αστυνόμευσης. Θα αναλυθούν επίσης μερικά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από την εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης και προτάσεις επίλυσής τους.

Τέλος θα παρουσιασθούν αποτελέσματα και συγκρίσεις του θεσμού της κοινοτικής αστυνόμευσης έναντι της παραδοσιακής αστυνόμευσης.

Το τρίτο μέρος είναι το περισσότερο πρακτικό εφόσον αναφέρεται στους επιμέρους θεσμούς οι οποίοι καλούνται να υλοποιήσουν και να εφαρμόσουν τα όσα προβλέπονται από τις θεσμοθετημένες διατάξεις και συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τις εφαρμοσμένες μορφές αστυνόμευσης στη χώρα μας, στο δεύτερο, για την Περιπολία και των διάφορων μορφών της στο δε τρίτο κεφάλαιο είναι το Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας και στο τέταρτο η εφαρμογή του Αστυνομικού της γειτονιάς στην Ελλάδα.

Το έργο της αστυνομίας επιτελείται μέσα σε ένα πλαίσιο συνεχών κοινωνικών μεταβολών και εξελίξεων. Στο πλαίσιο αυτό, η αστυνομία οφείλει να αναπροσαρμόζει τις μεθόδους αστυνόμευσης, να επανεξετάζει τις λειτουργικές της δυνατότητες, να επαναπροσδιορίζει το ρόλο της και να εκσυγχρονίζεται ως Σώμα και ως θεσμός. Τα περιθώρια βελτίωσης και ανάδειξης της κοινωνικής προσφοράς της αστυνομίας και της συμβολής της στην εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας των πολιτών και του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι τεράστια. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη αυτού του στόχου, είναι η στενή και σε καθημερινή βάση συνεργασία αστυνομικού και πολίτη.

Καταβάλλεται προσπάθεια να γίνει μια όσο το δυνατόν πληρέστερη απεικόνιση των δύο επιμέρους πόλων (εγκληματικότητα – αστυνόμευση) που αποτελούν σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, αντικείμενο της κρίσεως των πολιτών, αλλά και των παραμέτρων που επηρεάζουν την κρίση αυτή.

Η αλλαγή της στρατηγικής και της τακτικής δράσης στο χώρο της Αστυνομίας δεν είναι εύκολη υπόθεση κι ακόμη, αυτή η αλλαγή είναι δυσκολότερη, όταν στην όλη στρατηγική και επιχειρησιακή φιλοσοφία υπεισέρχεται ένα νέο στοιχείο, αυτό της κοινοτικής διαμεσολάβησης και παρέμβασης του αστυνομικού στα δρώμενα της γειτονιάς. Αυτό λοιπόν το ζήτημα, της αλλαγής φιλοσοφίας στη δράση του αστυνομικού, είναι αρκετά ενδιαφέρον αλλά και δύσκολο στη σύλληψή του, τόσο στο πεδίο του θεωρητικού μέρους του όσο και στο πεδίο της υλοποίησης στους χώρους της γειτονιάς

Τέλος, η μελέτη ολοκληρώνεται με τα παραρτήματα όπου παρουσιάζονται: αποτελέσματα έρευνας για την ανασφάλεια και την αστυνομική αποτελεσματικότητα (παράρτημα I), Το πρόβλημα της καταγγελίας – κατάδοσης (παράρτημα II), αποτελέσματα έρευνας για την εικόνα της ΕΛΛ.ΑΣ και τις πολιτικές αστυνόμευσης 2001 (παράρτημα III),

των αστυνομικών Τμημάτων, στα οποία εφαρμόζεται ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς (*παράρτημα IV*), το αστυνομικό προσωπικό σε αριθμούς (*παράρτημα V*), οργανόγραμμα υπηρεσιών ΕΛΛ.ΑΣ (*παράρτημα VI*), οργανόγραμμα υπηρεσιών Αρχηγείου ΕΛΛ.ΑΣ (*παράρτημα VII*), για μια καλύτερη αστυνομία (*παράρτημα VIII*).

Επέλεξα αυτή τη δομή γιατί μου φάνηκε χρηστική : ο αναγνώστης μπορεί να διαβάσει τη μελέτη από την αρχή μέχρι το τέλος γραμμικά, αλλά και κατά μεμονωμένα κεφάλαια, εφόσον αυτά διεκδικούν μια σχετική αυτονομία. Ωστόσο, κι ελπίζω επ' αυτού τουλάχιστον να συμφωνήσουν μαζί μου οι αναγνώστες, κάθε αυτονομία έχει το τίμημά της.

Οι ραγδαίες αλλαγές που συνέβησαν παγκοσμίως την τελευταία 12ετία, η αλλαγή στην σύνθεση του πληθυσμού στη χώρα μας (μετανάστες), η αύξηση της εγκληματικότητας και οι αλλαγές στην ποιότητα της αλλά και οι νέες μορφές που παίρνει η κοινωνική συνοχή (αδιαφορία, άρνηση πολιτικής, φόβος εγκλήματος) αναδεικνύουν σε καθοριστικής σημασίας παράμετρο το ρόλο της αστυνομίας και επαναπροσδιορίζουν την αποστολή της. Από την άλλη μεριά, οι μελέτες και οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί, αλλά και οι πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί σε άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στις Η.Π.Α, δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη συνεργασία κοινού-αστυνομίας (ήπια-κοινοτική αστυνόμευση). Η υιοθέτηση και εφαρμογή ωστόσο των νέων τάσεων αντεγκληματικής πολιτικής και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αστυνομίας εμπλέκουν την αστυνομία όχι μόνο στο πεδίο της καταστολής, αλλά κυρίως σε εκείνο της πρόληψης του εγκλήματος μέσα από την κοινοτική και την ήπια αστυνόμευση. Το πώς μπορεί η αστυνομία να διαμορφώσει πλαίσιο πρόληψης με κοινωνικό πρόσωπο είναι μια συζήτηση, που νομίζουμε ότι στην Ελλάδα δεν έχει ακόμα αρχίσει.

Έχει υποστηριχθεί ωστόσο, ότι χώρες οι οποίες γνώρισαν κατά το παρελθόν δικτατορικά καθεστάτα δύσκολα μπορούν να προσαρμόσουν το πρότυπο της κοινοτικής και της ήπιας αστυνόμευσης στη νέα κοινωνική πραγματικότητα, ακριβώς επειδή ο μηχανισμός της αστυνομίας έχει γαλουχηθεί στην καταστολή, όχι μόνο με την έννοια των τεχνικών δίωξης αλλά και με την έννοια της ανάδειξης της καταστολής ως μοναδικού τρόπου αναπαραγωγής του μηχανισμού αυτού.

Στη χώρα μας παρόλα αυτά τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να τίθεται σε συζήτηση - για πρώτη φορά - η ταυτότητα της ΕΛΛ.ΑΣ., η λειτουργία της και οι προοπτικές της, στο πλαίσιο της σύγχρονης παγκόσμιας πραγματικότητας.

Η συζήτηση έχει ως αφετηρία όχι μόνον τους προβληματισμούς της επιστημονικής κοινότητας αλλά και τις αλλαγές, που η ίδια η ηγεσία του υπουργείου Δημόσιας Τάξης επιχειρεί σε σχέση με το ρόλο, τη δομή και την οργάνωση της ΕΛΛ.ΑΣ.

Στο πόνημα αυτό καταθέτουμε - με πρόθεση να συμβάλλουμε εποικοδομητικά - απόψεις και προβληματισμούς που φέρνουν στο επίκεντρο του επιστημονικού διαλόγου, αλλά και σε γνώση των ενδιαφερομένων, την πολυπλοκότητα της αστυνομικής λειτουργίας και τις παραμέτρους που προσδιορίζουν την φυσιογνωμία της ΕΛΛ.ΑΣ. σήμερα. Το μέλλον θα δείξει αν η Ελληνική Αστυνομία μπορεί να λειτουργήσει ως μέρος της ελληνικής κοινωνίας ή αν θα παραμείνει ξένο σώμα προς τις κοινωνικές διεργασίες.

Με την παρούσα εργασία δεν εξαντλούνται ασφαλώς όλα τα θέματα που τίγονται, όμως επισημαίνονται περιπτώσεις ενδεικτικές που μπορούν να αποτελέσουν βάση συζήτησης και προβληματισμού.

Μερικές Συντομογραφίες

- ΕΛΛ. ΑΣ :** Ελληνική Αστυνομία
Μ.Μ.Ε: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.Α: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
Ν.Π.Δ.Δ: Νομικό Πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ: Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ο.Τ.Α: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ: Προεδρικό Διάταγμα
Α.Δ.: Αστυνομική Διεύθυνση
Α.Ν.: Αναγκαστικός Νόμος
ν.: Νόμος
Σ.: Σύνταγμα
Το.Σ.Π.Ε.: Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Εγκληματικότητας
Υ.Δ.Τ.: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
Φ.Ε.Κ.: Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
Π.Ο.ΑΣ.Υ : Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Ο ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ

1.1 Εισαγωγή.

«Σήμερα ο αστυνομικός πρέπει να είναι γενναίος σαν το λιοντάρι, υπομονετικός σαν τον Ιώβ, σοφός σαν το Σολομώντα, παμπόνηρος σαν την αλεπού. Πρέπει επίσης να είναι γνώστης όλων των νομικών διατάξεων, δυνατός χαρακτήρας για να αντιστέκεται σε όλους τους πειρασμούς και να είναι προετοιμασμένος να δρα σαν γιατρός. Επιπλέον, πρέπει να υποστηρίζει τους αδύνατους, να τρομοκρατεί τους κακοποιούς και τέλος να είναι φίλος και σύμβουλος όλων των τάξεων και κινητή εγκυκλοπαίδεια παροχής πληροφοριών.»
Desborough Committee για τις εργασιακές σχέσεις στην Αστυνομία, England.

Η αστυνομία αποτελεί ένα μηχανισμό και μια μορφή οργάνωσης η οποία παρουσιάζεται παράλληλα με τη γέννηση του σύγχρονου κράτους^[1]. Ιστορικά, η γέννησή της ως θεσμού κοινωνικού ελέγχου και επιβολής εξουσίας, συνδέεται με την ανάγκη της κρατικής εξουσίας να εξασφαλίζει την πειθαρχία των πολιτών σε συγκεκριμένους κανόνες που η ίδια διαμορφώνει και με τους οποίους από τη μια ρυθμίζει την κοινωνική συμβίωση με συγκεκριμένο τρόπο και από την άλλη θα διατηρεί και αναπαράγει το διαμορφωμένο κυρίαρχο σύστημα εξουσίας^[2]. Η ελληνική αστυνομία από τυπική άποψη είναι αρμόδια να εξασφαλίζει στον ελληνικό λαό μέσα στα πλαίσια του Σ. και των νόμων αγαθά της έννομης τάξης και ασφάλειας : ν. 1481/84, ν.2800/2000.

Σε ένα δημοκρατικό κράτος η αστυνομία θεωρείται κατ αρχήν ως ο φορέας προστασίας και τήρησης των θεμελιωδών ανθρωπίνων ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Αντίθετα, ένα αυταρχικό κράτος εκφράζει την αυταρχικότητά του χρησιμοποιώντας την αστυνομία ως μηχανισμό καταστολής και καταπίεσης των πολιτών. Είναι όμως ιδιαίτερα συχνό στην ελληνική ιστορία το φαινόμενο της τυπικής δημοκρατικής συγκρότησης των θεσμών του κράτους αλλά στην πράξη να διαπιστώνεται η ύπαρξη αυταρχικών και αντιδημοκρατικών πρακτικών^[3]. Αυτό συμβαίνει είτε στη βάση μιας συνειδητής πολιτικής πρακτικής της εξουσίας είτε λόγω της προδιάθεσης της και της

¹ Φαρσεδάκης Ι., (1990), Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ.17.

² Πουλιαντζάς Ν. (1978), Το κράτος, η εξουσία, ο σοσιαλισμός. Αθήνα: θεμέλιο.

³ Ρούσσοσ Γ., (1975), Νεώτερη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, 1826-1974, Τόμ.7, σ.557.

αδυναμίας του συστήματος να περιορίσει πρακτικές που κινούνται στα πλαίσια παρασκηνιακών η παρακρατικών πολιτικών σχέσεων^[4].

Η σαφής έννοια της αστυνομικής αρχής στις αρχαίες ελληνικές πόλεις και ειδικότερα των Αθηνών και της Σπάρτης διαμορφώθηκε κυρίως από της εποχής που δημιουργήθηκε το θετικό δίκαιο. Τότε δηλαδή, που συστάθηκε η πολιτική κοινωνία, σκοπός της οποίας ήταν « *ο ισόρροπος και κατ' αρετήν ανεμπόδιστος βίος, ήτοι αλλιώς το "ευδαιμόμως ζην"*». [5]

Από ένα «κοινωνικό συμβόλαιο» έχει γεννηθεί η αστυνομία. Το περιεχόμενο αυτού του «κοινωνικού συμβολαίου»^[6] είναι απλό. Αντί αυτοάμυνας από κάθε έναν πολίτη χωριστά, αναθέτουν οι πολίτες στην αστυνομία την φύλαξη και προάσπιση της ζωής, σωματικής ακεραιότητας, τιμής και περιουσίας τους.^[7] Η αστυνομία, κατά Weber, αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου καταλλήλως οργανωμένου μηχανισμού άσκησης εξουσίας.^[8]

Κάθε κοινωνική οργάνωση^[9], προϋποθέτει την ύπαρξη ειρηνικής συμβίωσης των μελών της, της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης.

Το θέμα του χαρακτήρα της αποστολής της σύγχρονης αστυνομίας απετέλεσε και αντικείμενο συστηματικών επιστημονικών προσεγγίσεων. Όπως χαρακτηριστικά λέει ο W.Wilson, (Η.Π.Α, Πανεπιστημίου Καλιφόρνια): « *Η αστυνομική υπηρεσία έχει δημιουργηθεί για να αποτρέψει τη διάπραξη εγκλημάτων και δεν υφίσταται άλλος οργανισμός προς εξυπηρέτηση αυτού του πρωταρχικού σκοπού.*» ^[10]

Γι' αυτό και στη χώρα μας ο αριθμός του προσωπικού της αστυνομίας ξεπερνάει πλέον ακόμη και το σύνολο του μόνιμου προσωπικού των ενόπλων δυνάμεων και στους τρεις κλάδους!
^[11]

⁴ Ηλιού Φ., (1989), Οι φάκελοι. Αθήνα: Θεμέλιο.

⁵Καρακώστας Ι., *Ο Θεσμός της Αστυνομίας*, Αθήνα 1983, σ. 8 επ..

⁶ Πολύδωρας Β., *Η αστυνομία σήμερα*: <http://www.polydoras.gr/images/texts/astynomia.doc> (13-8-2004).

⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 25 § 1 του Σ. σε μια δημοκρατία τα αστυνομικά όργανα κατ' εξοχήν « υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκηση [των δικαιωμάτων]».

⁸ « Ο αστυνομικός θεσμός στα πλαίσια των διαμορφουμένων νέων κοινωνικό-οικονομικών και πολιτιστικών καταστάσεων ή θεσμών και η Διεθνής Ένωση Αστυνομικών.» Ομιλία του καθηγητή του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών Κων/νου Αθανασόπουλου.

⁹ Α.Ι.Τάχος, *Το Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης*, Α. Σάκκουλα, σ.27

¹⁰ Wilson O.W.(1950), *Police Administration*, σσ. 204-205. Πρβλ. με Στεργιούλη Ευάγ., *Η Ελληνική αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης (1975-1995)*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2001, σσ. 165επ.

¹¹ Βλ. σχετικά στο Παράρτημα του παρόντος. Πηγή:Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων <http://www.ydt.gr/> (Ανθρώπινο Δυναμικό - Γυναίκες στην Ελληνική Αστυνομία, 12/03/2004).

1.2 Ιστορική ανασκόπηση

Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και σε άλλες ανά το κόσμο, ο όρος Αστυνομία αποδίδεται με τη λέξη « police » ή με διάφορες αυτής παραλλαγές, όπως « polizia » στα ιταλικά, « polizei » στα γερμανικά κ.ο.κ. [12] Ο όρος « police » είναι γαλλικός και προέρχεται από το λατινικό « politia », το οποίο έχει τη ρίζα του στο αρχαιοελληνικό « πόλις ». Κατά συνέπεια, η αστυνομία είναι άμεσα συνυφασμένη με την πολιτεία, ως μορφή κοινωνικής οργάνωσης και η απαρχή της ιστορίας της θα πρέπει να αναζητηθεί στην εμφάνιση της πρώτης κοινωνίας[13].

Στην Ευρώπη, σημαντικές αλλαγές στην έννοια της Αστυνομίας επέρχονται με την γαλλική επανάσταση. Η Αστυνομία αποκτά, σχεδόν, την σημερινή της μορφή, αφού της ανατίθενται αποκλειστικά καθήκοντα τήρησης της δημόσιας τάξης και προστασίας της δημόσιας ασφάλειας.

Με τη σύσταση του σύγχρονου ελληνικού κράτους, το 1832 ιδρύθηκε ένα διττό αστυνομικό σύστημα με τη Χωροφυλακή στην ύπαιθρο και την Αστυνομία Πόλεων τις αστικές περιοχές. Καθόλη τη διάρκεια της παραχώδους πολιτικής ιστορίας του τελευταίου αιώνα μέχρι τη μεταπολίτευση, η αστυνομία χρησιμοποιήθηκε ως μέσο ελέγχου και πολιτικής καταστολής. Η ιστορική αυτή κληρονομιά έχει επηρεάσει την οργανωσιακή νοοτροπία της και κατά συνέπεια τη συμπεριφορά των μελών της που συχνά αισθάνονται κοινωνικά απομονωμένοι.[14] Η Ελληνική Χωροφυλακή και η Αστυνομία Πόλεων ενοποιήθηκαν με το ν. 1481/1984 στο Σώμα της Ελληνικής αστυνομίας. [15] Ο ν. 2800/2000 περιγράφει αναλυτικά τη νέα δομή της ΕΛΛ.ΑΣ. και καθορίζει – σε μερικά άρθρα άμεσα και σε άλλα έμμεσα – την επίσημη αποστολή της.

¹² Αστυνομική Επιθεώρηση, Σεπτέμβριος 1996, σσ. 548-553, « Η αποστολή του αστυνομικού», του Κλέαρχου Πήχα.

¹³ Αστυνομική Επιθεώρηση, Σεπτέμβριος 1997, σσ. 548-563, « Ο αστυνομικός θεσμός», του Κλέαρχου Πήχα.

¹⁴ Έρευνα πολυμορφίας στην Ελληνική Αστυνομία, Paul Abell, Ιωάννης Ν. Δημητρακόπουλος, Δάφνη Μαυρομάτη, Αθανάσιος Θεοδωρίδης, Αντώνιος Δαλκαφούκης, Mirjam Westenberg, Φεβρουάριος 2004, Χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων.

¹⁵ Καρακώστας Ι., *Ο θεσμός της Αστυνομίας*, 1983, σ. 12 επ.

1.3 Φύση και αποστολή της Ελληνικής αστυνομίας

« Εσείς οι αστυνομικοί κάνετε
καριέρα τα προβλήματα των
άλλων ανθρώπων»
(ομιλία του Robert Kennedy
στην ακαδημία του F.B.I.)

Μετά την ενοποίηση του Σώματος της Αστυνομίας Πόλεων και της Χωροφυλακής (1984) η αποστολή, η φύση και η οργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας τυποποιήθηκε με το ν. 1481/84^[16]: *Οργανισμός του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Κανονισμός της Ελληνικής Αστυνομίας*, όπως τροποποιήθηκε από τον ν. 1590/86, το Π.Δ. 582/84: *Σύσταση, Οργάνωση και λειτουργία των Κεντρικών και Περιφερειακών Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και με το Π.Δ. 141/91: Αρμοδιότητες, Οργάνωση και Υπηρεσιακές Ενέργειες του Προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Θέματα Οργάνωσης Υπηρεσιών*^[17].

Ειδικότερα, το Υ.Δ.Τ. σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 1481/84 έχει ως αποστολή α) την κατοχύρωση και διατήρηση της δημόσιας τάξης, β) την προστασία της δημόσιας και κρατικής ασφάλειας γ) την εξασφάλιση της πολιτικής άμυνας της χώρας, δ) την συμμετοχή στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας της χώρας σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις. Οι δύο τελευταίες κατηγορίες δεν εντάσσονται στις λειτουργίες της αστυνομίας με την ουσιαστική έννοια του όρου. Αποτελούν όμως την έκφραση της θέλησης του νομοθέτη, να περιλαμβάνει την αστυνομία μεταξύ των φορέων που συνδράμουν στην εθνική ασφάλεια. Έτσι η αποστολή και οι λειτουργίες της αστυνομίας στην Ελλάδα θα μπορούσαν να αναλυθούν σε τρεις συνιστώσες^[18].

α. Την ουσιαστική αστυνομική. *Η απρόσκοπτη κοινωνική συμβίωση των πολιτών και η εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας* προβλέπονται ρητά ως ειδικότερη αποστολή του Κλάδου αστυνομίας τάξης (άρθ. 4§1).

β. Την πολιτική, που αναφέρεται στην προστασία του πολιτεύματος και της συνταγματικής τάξης και

γ. Την στρατιωτική, που έχει ως στόχο την συμβολή στην διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας. Σκόπιμη είναι επομένως μια περιγραφική παράθεση των διατάξεων που αναφέρονται σε αυτές τις τρεις συνισταμένες της αποστολής της.

¹⁶ (ΦΕΚ τ. Α', 152)

¹⁷ Σ. Αλεξιάδης 1989: 425, Χ. Δημόπουλος 1998. Ο Ν. 1481/84 τροποποιήθηκε μερικά από τον 1590/86 (ΦΕΚ τ. Α' 49).

¹⁸ Χ. Δημόπουλος 1998.

α) Ο νομοθετικός εκδημοκρατισμός της Ελληνικής Αστυνομίας^[19]

Ο ν. 1481/84 τυποποιεί κατά τον πλέον σαφή τρόπο τη βούληση του νομοθέτη και της πολιτείας να διασφαλίσει το ρόλο της αστυνομίας ως φορέα προστασίας της δημοκρατικής νομιμότητας. Διάσπαρτες είναι οι διατάξεις που εξειδικεύουν, για κάθε Κλάδο του Υ.Δ.Τ., την υποχρέωση προσήλωσης στη συνταγματική τάξη και την προστασία του πολιτεύματος ενώ προβλέπεται ρητά η φροντίδα τήρησης της νομιμότητας.

β) Ο στρατιωτικός χαρακτήρας της Ελληνικής Αστυνομίας

Στον βασικό νόμο που θεμελιώνεται η λειτουργία της (*Οργανισμός Υ.Δ.Τ. ν. 1481/84*) ορίζεται ότι η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί ιδιαίτερο ένοπλο Σώμα, λειτουργεί με τους δικούς της νόμους και δεν εφαρμόζονται για το προσωπικό της οι διατάξεις που αφορούν τους δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους (άρθ. 3 §1 εδ. ι'). Η δομική διάρθρωση του σώματος, η στρατιωτική εκπαίδευση (άρθ. 3 §3) - και άρα οι όροι επιχειρησιακής παρέμβασης-, αλλά και το πνεύμα της εσωτερικής πειθαρχίας ταυτίζονται με αμιγώς στρατιωτικά πρότυπα (άρθ. 3, §1 εδ. 2 και 3), έτσι ώστε η αστυνομία να αποτελεί «συμπλήρωμα» του στρατού: Κατά πρώτον, η διάταξη του άρθ. 1γ ενισχύεται και προσδιορίζεται από την πρόβλεψη του άρθ. 18 §8, σύμφωνα με την οποία οι δυνάμεις της Ελληνικής Αστυνομίας μετέχουν ενεργά στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας, σε συνεργασία με τις λοιπές ένοπλες δυνάμεις -και σε περίπτωση κήρυξης πολέμου- το σύνολο ή τμήμα τους τίθεται κάτω από ενιαία διοίκηση με το στρατό ξηράς. Στη συνέχεια ορίζεται, ότι σε περιόδους κρίσης (κατάσταση πολιορκίας) οι αστυνομικές δυνάμεις υπάγονται στους στρατιωτικούς διοικητές (άρθ. 18 § 9). Το τμήμα προστασίας πολιτεύματος επίσης, συνεργάζεται αρμοδίως για την εκπόνηση σχεδίων Εθνικής Άμυνας, εσωτερικής ασφάλειας και συμμετοχής της ΕΛΛ.ΑΣ σε ασκήσεις των ενόπλων δυνάμεων (*Π.Δ. 582/84 άρθ. 21 εδ. ιβ*).

Η αστυνομία ως φορέας τυπικού κοινωνικού ελέγχου έχει ως αποστολή τη δίωξη του εγκλήματος^[20] και τη διαφύλαξη της κοινωνικής ειρήνης. Οι όροι υλοποίησης της διττής αυτής αποστολής της συνιστούν σημαντικό παράγοντα αξιοπιστίας της αντεγκληματικής λειτουργίας και παράλληλα παραπέμπουν στη διερεύνηση της ιδεολογικής ταυτότητας της αστυνομίας όπως αποτυπώνεται στην κυρίαρχη αστυνομική νοοτροπία. Σημαντική προϋπόθεση αυτής της διερεύνησης συνιστά η συστηματική ένταξη της αστυνομίας στο πλαίσιο της κρατικής οργάνωσης όχι μόνο κατά το μέρος που αφορά την εξαναγκαστική λειτουργία της αλλά και κατά το μέρος που αναφέρεται στη θεώρησή της ως φορέας διαμόρφωσης ιδεολογίας.^[21]

¹⁹ Αστυνομία και κατασταλτική αντεγκληματική λειτουργία, Σοφία Βιδάλη, σσ. 47επ. – 52.

²⁰ Κουράκης Ν. «Αντεγκληματική Πολιτική II» εκδόσεις Α. Σάκκουλα Αθήνα –Κομοτινή 2000 σ. 38.

²¹ Αστυνομική Επιθεώρηση, Δεκέμβριος 1996, σσ.228-229, « Ο ρόλος της αστυνομίας », του Χαράλαμπου Ζιανίκα, σσ.758-759.

Έτσι, αν και η αστυνομία περιλαμβάνεται μεταξύ των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους, δεν παύει να λειτουργεί, έστω και δευτερευόντως ως ιδεολογικός μηχανισμός τουλάχιστον σε ότι αφορά την αναπαραγωγή του υποπολιτισμού της Αστυνομίας, των πρακτικών δίωξης του εγκλήματος και της διατήρησης της τάξης.[22] Ο ρόλος της αστυνομίας[23] μέσα στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης είναι διττός : η πρόληψη της εγκληματικότητας μέσα από την τήρηση της τάξης και η καταστολή της μέσα από τη διαπίστωση των εγκλημάτων και την ανακάλυψη και σύλληψη των δραστών.

Η αστυνομία[24] παρομοιάζεται ως μία επιχείρηση που διαμορφώνει τη συμπεριφορά της ανάλογα με τους πελάτες της. Πελάτες της επιχείρησης είναι το ευρύτερο κοινό, ο απλός πολίτης.

Η ΕΛΛ.ΑΣ. υπάγεται στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Συνεπώς, αποτελεί τμήμα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και αντανακλά τα δομικά προβλήματα και τις ελλείψεις της. Ενόψει της υπεροπλίας αυτής του αστυνομικού και θέσης υπεροχής έναντι του κοινού πολίτη κατά τη διαχείριση της κρατικής εξουσίας, που του έχει ανατεθεί, ο αστυνομικός έχει τη νομική υποχρέωση να κινείται μέσα στα θεσμικά πλαίσια των νόμων, με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες των πολιτών.

Σε γενικές γραμμές, η έννοια του ρόλου και της αποστολής της αστυνομίας έχει ταυτισθεί με την έννοια της καταπολέμησης της εγκληματικότητας. Το σύνολο των επιστημονικών συγγραμμάτων τοποθετούν την αστυνομία στο σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης. Σ' αυτό το πλαίσιο, η αστυνομία προβάλλεται ιδιαίτερα για τον κατασταλτικό της ρόλο, με όλα τα αρνητικά επακόλουθα που επέχει αυτή η προβολή για την εικόνα του Σώματος. Η αστυνομία έχει χαρακτηριστεί ως ο «φύλακας» του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης,[25] χωρίς τη συμμετοχή της οποίας δεν μπορεί το σύστημα αυτό να τεθεί σε κίνηση. Ο Ι. Φαρσεδάκης[26] αναφέρει ότι η ανάμειξη της αστυνομίας στη φάση της προδικασίας είναι ιδιαίτερα σημαντική αλλά και υπερβολική. Σε ένα κράτος δικαίου, η δράση της αστυνομίας πρέπει να περιορίζεται μέσα στα πλαίσια του νόμου και όπου υπάρχει κάποια διακριτική ευχέρεια αυτή να ασκείται έτσι ώστε να μη γίνεται κατάχρηση εξουσίας. Τα «δικαιώματα» και η δράση της αστυνομίας, κατά τον ίδιο, προσδιορίζονται και περιορίζονται δραστικά από τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών. Η αποστολή

²² Αστυνομική Επιθεώρηση, Απρίλιος 1998, σ.228-229, « Ο ρόλος της αστυνομίας στις σύγχρονες κοινωνίες», της Ιωάννας Δουράλα – Μπογιατζή.

²³ Ζαραφονίτου Χρ. "Εμπειρική εγκληματολογία", Νομ Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1995, σ 159

²⁴ Λεωνίδα Μπίλλης 'Επικοινωνία-Δημόσιες Σχέσεις' Εκδ. οίκος INTERBOOKS Αθήνα 1999,σ.276.

25 Λαμπροπούλου Ε. (1994), ό.π, σημ. 186, σ. 203.

26 Φαρσεδάκης Ι. (1984), Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση, σσ. 70-74.

της αστυνομίας εξετάζεται στο ίδιο πλαίσιο, δηλαδή στο πλαίσιο της λειτουργίας του ποινικού συστήματος και από τον Η. Δασκαλάκη.[27]

Η αστυνομία έχει δισκελή λειτουργική αποστολή. Κατά ένα μέρος, είναι αρμόδια για τη διατήρηση της τάξης και κατά συνέπεια η λειτουργία της επικεντρώνεται στην πρόληψη, ενώ κατά το άλλο μέρος τα καθήκοντά της προσανατολίζονται στη βεβαίωση των εγκληματικών πράξεων, τον εντοπισμό και τη σύλληψη των δραστών για την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Στη φάση αυτή, έχει επισημανθεί ότι η διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν οι αστυνομικοί στην εκτέλεση των καθηκόντων τους, αποτελεί παράγοντα ελάφρυνσης του φόρτου εργασίας του δικαστικού συστήματος και συνεπώς ο ρόλος της αστυνομίας γίνεται καθοριστικός ακόμα και στον προσδιορισμό της αξιόποινης πράξης.[28]

Η εξασφάλιση της " δημόσιας ασφάλειας " είναι το κυρίαρχο καθήκον της Αστυνομίας. Με τον όρο «ασφάλεια»[29] περιγράφεται εννοιολογικά η κατάσταση στην οποία δεν υπάρχουν κίνδυνοι, η κατάσταση στην οποία αισθάνεται κανείς ότι δεν απειλείται και είναι συνυφασμένη με την ικανότητα του κράτους να επιβάλλει, μέσω των θεσμών των οργάνων και των μηχανισμών του το σεβασμό στην έννομη τάξη και να εμπεδώνει παράλληλα στο κοινωνικό σχηματισμό ένα αίσθημα εμπιστοσύνης και σιγουριάς για την ασφαλή ενάσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη και την απόλαυση των έννομων αγαθών του. [30]

Προς αυτήν τη κατεύθυνση και αξιολογώντας ως πρώτη προτεραιότητα το ζήτημα της εμπιστοσύνης των πολιτών, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, εξέδωσε εγχειρίδιο κανόνων δεοντολογίας και νόμιμης συμπεριφοράς για την αστυνομία, που περιέχει το σύνολο των κανόνων και αρχών που οφείλουν, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις και τις αρχές για τα δικαιώματα του ανθρώπου, να σέβονται και να εφαρμόζουν τα μέλη των αστυνομικών σωμάτων (1996)[31].

27 Δασκαλάκης Η. (1985), Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης, σ. 80.

28 Ζαραφονίτου Χ. (1995), Εμπειρική Εγκληματολογία, σ. 159.

29 Παπαθεοδώρου Θ. *Δημόσια Ασφάλεια και αντεγκληματική πολιτική-Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σ.25

30 Το ίδιο, σ.5

³¹ Σύμφωνα με το εγχειρίδιο:

Έχει μεγάλη σημασία, σε μια δημοκρατική κοινωνία, η καλλιέργεια της ευαισθησίας όλων των πολιτών στην εφαρμογή και το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ιδίως των πολιτών εκείνων που επαγγελματικό τους καθήκον είναι η προστασία και η εφαρμογή των νόμων.

Το ουσιαστικό μέτρο της δημοκρατίας που επικρατεί σε μια κοινωνία, είναι ο σεβασμός και η εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου από την αστυνομία της.

Οι υπεύθυνοι για την επιβολή του νόμου οφείλουν σε όλες τις περιπτώσεις να σέβονται και να υπακούουν το νόμο (σ.6). Οφείλουν σε όλες τις περιπτώσεις να ανταποκρίνονται στα καθήκοντα που τους αναθέτει ο νόμος, υπηρετώντας την κοινωνία και προστατεύοντας όλα τα άτομα από παράνομες πράξεις, σύμφωνα με τον υψηλό βαθμό ευθύνης που απαιτείται από το επάγγελμά τους (σ.7). Οφείλουν να μη διαπράττουν οποιαδήποτε πράξη διαφθοράς.

Για τον ίδιο σκοπό, υιοθετήθηκε ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας της Αστυνομίας, από την επιτροπή υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 19 Σεπτεμβρίου 2001 και σύμφωνα με την § 43 αναγράφεται ότι η αστυνομία, κατά την πραγματοποίηση των καθηκόντων της, θα πρέπει πάντα να έχει υπόψη τα θεμελιώδη δικαιώματα του κάθε ανθρώπου, όπως την ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας, έκφρασης, ειρηνικής συνάθροισης [και] μετακίνησης [...]. Η αστυνομία παίζει σημαντικό ρόλο στην προστασία των δικαιωμάτων [32] – χωρίς τα οποία η δημοκρατία δεν είναι παρά μια έννοια κενή περιεχομένου – είτε άμεσα, μέσω της προστασίας των δημοκρατικών θεσμών, είτε έμμεσα, μέσω της γενικής τους ευθύνης για την υπεράσπιση του κράτους δικαίου.[33]

Η κατά τα τελευταία έτη εισβολή στη χώρα μας του οργανωμένου εγκλήματος και η έξαρση της εγκληματικότητας με την εμφάνιση μάλιστα καινοφανών προς την ελληνική κοινωνία εγκλημάτων, σε συνδυασμό με την αναποτελεσματικότητα της αστυνομίας στην πάταξη του εγκλήματος, μετατόπισαν την όποια αρνητική θέση και αμφισβήτηση των πολιτών σε βάρος της αστυνομίας στον τομέα αυτό, όπως έδειξαν κοινωνιολογικές έρευνες και σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης.

Τα αθρόα κρούσματα αναξιοπρεπούς συμπεριφοράς και διαφθοράς αστυνομικών, σε όλες σχεδόν τις βαθμίδες, που έρχονται στο φως της δημοσιότητας, η χρήση περιττής ή αδικαιολόγητης βίας και αντιδεοντολογικών μεθόδων, ο επιδεικνυόμενος «υπερβολικός ζήλος» σε υποθέσεις απλές ή «ρουτίνας» και η αδικαιολόγητη ή κακή χρήση των όπλων των αστυνομικών σε ορισμένες περιπτώσεις, συνετέλεσαν στην επίταση της αρνητικής στάσης της κοινής γνώμης σε βάρος της Αστυνομίας.

Οι περισσότεροι πολίτες συμφωνούν (υπάρχουν και αντίθετες απόψεις που χρήζουν συζήτησης) στο ότι θέλουν τους αστυνομικούς δίπλα τους για να τους «υπηρετούν και να τους προστατεύουν».[34]

Οφείλουν να σέβονται και να προστατεύουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, να επιβάλλουν και να υποστηρίζουν τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων (σ.9).

Όσον αφορά την αστυνόμευση στις δημοκρατικές κοινωνίες(σ. 21). Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τους όλοι ανεξαιρέτως υπόκεινται αποκλειστικά και μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο (σ.12). Ως περιορισμοί στην άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών νοούνται μόνον όσοι είναι απαραίτητοι για την αναγνώριση και το σεβασμό των δικαιωμάτων των άλλων και για την εφαρμογή των θεμιτών επιταγών της ηθικής, της δημόσιας τάξης και της γενικής ευημερίας σε μια δημοκρατική κοινωνία (σ.13). Όλα τα μέλη οργάνων υπεύθυνων για την επιβολή του νόμου λογοδοτούν στην κοινότητα ως σύνολο, την εκπροσωπούν και ανταποκρίνονται στις ανάγκες της (σ.17). Όλοι οι αστυνομικοί λειτουργοί αποτελούν μέρος της κοινότητας και οφείλουν να την υπηρετούν (σ.19).

³² Αστυνομική Επιθεώρηση, Σεπτέμβριος 1997, σσ. 576-577, « Κάθε στιγμή κοντά στον πολίτη που....δοκιμάζεται» του Κων/νου Δανούση.

³³ Εκπονήθηκε σε συνεργασία του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και του Συνηγόρου του Πολίτη, Ιούλιος 2004 και με αφορμή της τέλεσης των ολυμπιακών αγώνων στη χώρα μας.

³⁴ Ληστής : Δώστε μου όλα τα λεφτά σας ή φωνάζω την αστυνομία!!! του Ιωσήφ Καμπανάκη.

1.4 Τάσεις εκσυγχρονισμού και εκδημοκρατισμού της ελληνικής αστυνομίας – διαρθρωτικές αλλαγές

Σε συνεργασία με επιστήμονες του Παντείου Πανεπιστημίου[35], μελετάται η εφαρμογή μίας διαδικασίας που θα αποβλέπει στον εκσυγχρονισμό του συστήματος αξιολόγησης των στελεχών της αστυνομίας, υπό τη μορφή συνέντευξης, στην οποία θα εξετάζονται η εμπειρία και το επίπεδο των γνώσεων. Εξετάζεται επίσης η εκπόνηση διαγνωστικών τεστ, τα οποία θα δίνουν τη δυνατότητα να τοποθετούνται οι απόφοιτοι των αστυνομικών Σχολών σε υπηρεσίες κατά τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις επιμέρους ικανότητές τους. Αυτό θα βοηθήσει στην αποφυγή τυχαίων τοποθετήσεων και στην πρόκριση επιλογών, που θα ανταποκρίνονται στις πραγματικές δυνατότητες των στελεχών. Όπως ισχύει σήμερα, το επίπεδο αξιολόγησης των στελεχών έχει οδηγήσει σε μια "γραμμική" επίπεδη διαδικασία όπου, ο βαθμός για όλους είναι το άριστα[36].

Επίσης, ν. 2226/1994, εισαγάγει αξιοκρατικό σύστημα εξετάσεων εισαγωγής στις αστυνομικές σχολές, μέσω πανελλήνιων εξετάσεων και ψυχολογικών δοκιμασιών.

Απαιτούνται ριζικές αλλαγές προκειμένου να είναι σε θέση η Ελληνική αστυνομία να επιτελέσει την αποστολή της.[37]

Μερικές από αυτές είναι η προσαρμογή των διεθνών προτύπων στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής περίπτωσης, η δημιουργία ειδικών σωμάτων με εξειδίκευση σε ιδιαίτερα εγκλήματα, οι πεζές περιπολίες, η προσπάθεια προς την κατεύθυνση απεξάρτησης από πολιτικές παρεμβάσεις παντός τύπου, η πάταξη της διαφθοράς, η πρόσληψη επιστημονικού προσωπικού, η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής και η ενημέρωση με βάση τις νέες τεχνολογίες.

Σε ό,τι αφορά την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Αστυνομίας, απαιτείται να δοθεί προτεραιότητα στην αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της^[38], την ορθολογική κατανομή του έμψυχου

³⁵ «Ο πολίτης θέλει και θα έχει κοντά του την Αστυνομία» «Με την αποδέσμευση 3.000 ανδρών από αλλότρια αντικείμενα, θα ενισχυθούν οι μάχιμες μονάδες της και θα επεκταθεί το μέτρο της πεζής αστυνόμευσης», τονίζει στα «ΝΕΑ» ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Φίλιππος Πετσάλνικος, του Κώστα Χατζίδη, ΤΑ ΝΕΑ, 01-02-1999.

³⁶ Το ίδιο

³⁷ Αστυνομική Επιθεώρηση, Μάιος/Ιούνιος 2002, τεύχ. 213, « Οι αστυνομικοί στην σημερινή κοινωνία», του Χαράλαμπου Μπαμπίλη. Επίσης, «Μέτρα και στρατηγικές για μια πιο αποτελεσματική αστυνομία», του Άγγελου Α. Τσιγκρή, Αθήνα, Νοέμβριος 1999. Εισήγηση που παρουσιάστηκε στα πλαίσια του διεθνούς σεμιναρίου υπό την αιγίδα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την ονομασία «ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ», το οποίο έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 22, 23 και 24 Σεπτεμβρίου 1999.

³⁸ 17/11/ 2004, Καθημερινή, Ριζικές αλλαγές στη λειτουργία της ΕΛΛ.ΑΣ. Εξοικονόμηση προσωπικού, ενίσχυση της παρουσίας του αστυνομικού της γειτονιάς και των πεζών περιπολιών, ανακατανομή τμημάτων, της Δώρας Αντωνίου.

δυναμικού της^[39], (η υφιστάμενη κατάσταση παρουσιάζει ενδιαφέρον. Σύμφωνα με στοιχεία τα 10.000.000 των ελλήνων αστυνομούνται από 44.000 αστυνομικούς δηλαδή 1 αστυνομικός για 227 κατοίκους. Η αναλογία αυτή είναι από τις υψηλότερες στην Ευρώπη), στην απαλλαγή του από αλλότρια έργα,^[40] στην εφαρμογή αποτελεσματικών δράσεων για την πρόληψη και την αποτροπή, στην επέκταση του θεσμού της πεζή περιπολίας, στην ενίσχυση της παρουσίας του αστυνομικού στη γειτονιά. [41]

³⁹ Βλ. σχετ. στο Παράρτημα. Ενδιαφέρον έχουν τα στοιχεία που αντλήθηκαν από έρευνα που διεξήγαγε το Ελληνικό Κέντρο Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου για λογαριασμό της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων και δημοσιεύθηκε το έτος 2001 σε μελέτη με τον τίτλο: «Εκθεση για την Αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας» (Βλ. στο Οργανόγραμμα, σχετ. και «Οι “γκρίζες” ζώνες της αστυνόμευσης: Άνιση κατανομή προσωπικού σε πρωτεύουσα - περιφέρεια», Ελεύθερος Τύπος, 10-2-2002) Από τα στοιχεία της έρευνας διαπιστώνουμε υπερσυγκέντρωση αστυνομικών δυνάμεων σε ορισμένες περιοχές και αδικαιολόγητες ελλείψεις σε άλλες.(Για παράδειγμα, στο Νομό Ευρυτανίας, στα Άγραφα Καρπενησίου (Δήμος Αγράφων, καταγεγραμμένος πληθυσμός: 1.012 κάτοικοι), δεν υπάρχει ούτε ένας αστυνομικός. Στο Κερασοχώρι (Δήμος Βίνιανης, καταγεγραμμένος πληθυσμός: 1.393 κάτοικοι), υπηρετούν 11 αστυνομικοί. Στο Καρπενήσι (Δήμος Καρπενησίου, καταγεγραμμένος πληθυσμός: 8.185 κάτοικοι), υπηρετούν 13 αστυνομικοί. Στο Μεγάλο Χωριό (Δήμος Ποταμιάς, καταγεγραμμένος πληθυσμός: 1.578 κάτοικοι), υπηρετούν 2 αστυνομικοί και στο Κρίκελλο (Δήμος Δομνίτσας, καταγεγραμμένος πληθυσμός: 1.536 κάτοικοι), υπηρετούν άλλοι 2 αστυνομικοί. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, όπως ο Νομός Φθιώτιδας. Για παράδειγμα, στη Στυλίδα (Δήμος Στυλίδας, καταγεγραμμένος πληθυσμός: 6.621 κάτοικοι), υπηρετούν 29 αστυνομικοί. Στην Υπάτη (Δήμος Υπάτης, καταγεγραμμένος πληθυσμός: 6.795 κάτοικοι), υπηρετούν 15 αστυνομικοί, στην κοινότητα Παύλιανης (518 κάτοικοι) δεν υπάρχει κανένας αστυνομικός και στο Μοσχοχώρι (Δήμος Γοργοποτάμου: 4.475 κάτοικοι) κοντά στην Παύλιανη, υπηρετούν μόλις τρεις (3) αστυνομικοί.

40 Με μια σειρά από αρμοδιότητες, που κυμαίνονται από την παράδοση δικογράφων, την εφαρμογή υγειονομικών διατάξεων, τον έλεγχο χορορύπανσης από κέντρα διασκέδασης, την εφαρμογή του (Γ.Ο.Κ), την τήρηση του ωραρίου λειτουργίας κέντρων διασκέδασης έως τον έλεγχο επιχειρήσεων τουριστικού ενδιαφέροντος και την επιθεώρηση... της εμφάνισης αμαξωμάτων καντινών, και θεωρούνται αλλότριες ως προς την αποστολή της, είναι επιφορτισμένη η Ελληνική αστυνομία.

Οι αρμοδιότητες αυτές, οι οποίες απορροφούν μόνο στην Αττική συνολικά 1.800 αστυνομικούς, ανατέθηκαν στην ΕΛΛ.ΑΣ. πριν από πολλά χρόνια στην πλειονότητά τους, σε εποχές που είτε απουσίαζαν άλλοι θεσμοί που θα μπορούσαν να αναλάβουν τη διεκπεραίωσή τους, είτε διότι θεωρήθηκε σκόπιμο και χρήσιμο να τις διεκπεραιώνει η αστυνομία. Σήμερα λειτουργούν ως τροχοπέδη στην άσκηση των πραγματικά χρήσιμων και κρίσιμων αρμοδιοτήτων του Σώματος, των αρμοδιοτήτων εκείνων, που συνδέονται με την πάταξη της εγκληματικότητας και την ενίσχυση της καθημερινής παρουσίας της αστυνομίας κοντά στους πολίτες. Όπως πρόσφατα ανέφερε ο υπουργός Δημόσιας Τάξης, μιλώντας για το σχέδιο αναδιάρθρωσης των υπηρεσιών της ΕΛΛ.ΑΣ., η αστυνομία έχει επιβαρυνθεί με «εξωαστυνομικό» έργο, που την εμποδίζει να ανταποκριθεί στα καθήκοντά της.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής, οι τέσσερις πιο «ανθρωποβόρες» δραστηριότητες, που θεωρούνται αλλότριες ως προς το χαρακτήρα της Αστυνομίας, ωστόσο εξακολουθούν να διεκπεραιώνονται από αστυνομικούς⁴⁰, είναι:

Η επίδοση δικογράφων. Κατά το 2003 καταμετρήθηκαν 336.520 εισερχόμενα δικόγραφα στις αστυνομικές υπηρεσίες της Αττικής, για την επίδοση των οποίων απασχολήθηκε ανθρώπινο δυναμικό και περιπολικά. Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι πριν από μερικά χρόνια είχε ληφθεί απόφαση να περιέλθει η συγκεκριμένη αρμοδιότητα στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Μάλιστα, είχαν πραγματοποιηθεί προσλήψεις 2.500 υπαλλήλων, οι οποίοι θα αναλάμβαναν την επίδοση των δικογράφων. Ωστόσο, η μεταφορά της αρμοδιότητας δεν έγινε ποτέ, και παρέμεινε στην αστυνομία.

Οι παραβάσεις του Γ.Ο.Κ. Μέσα στον περασμένο χρόνο κατατέθηκαν 4.695 μηνύσεις και έγιναν 1.054 προσαγωγές στο Αυτόφωρο για παραβάσεις του ΓΟΚ, που αποτελούν κυριολεκτικά «πληγή» για την αστυνομία. Ειδικά σε ορισμένες περιοχές, όπως για παράδειγμα η Ανατολική Αττική, όπου οι καταγγελίες για πολεοδομικές παραβάσεις είναι άπμπολλες, ουσιαστικά δεν επιτελείται άλλο αστυνομικό έργο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει αξιωματικός της Ελληνικής αστυνομίας, «ακόμη κι αν ενισχύαμε αύριο τα Τμήματα της Ανατολικής Αττικής με 500 αστυνομικούς, πάλι δεν θα είχαμε αποτελέσματα στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Οι διοικητές των Τμημάτων δίνουν προτεραιότητα στην αποστολή αστυνομικών για τις πολεοδομικές παραβάσεις, καθώς, εάν δεν το κάνουν, κινδυνεύουν με διοικητικές αλλά και ποινικές κυρώσεις».

Οι παραβάσεις σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Μέσα στο 2003 κατεγράφησαν 15.551 μηνύσεις και 2.205 αυτόφωρα. Όπως τονίζει ο ίδιος αξιωματικός, «για την καταγραφή αυτών των παραβάσεων έχουν γίνει τετραπλάσιοι έλεγχοι, καθώς στατιστικά, σε ένα από τα τέσσερα ελεγχόμενα καταστήματα επιβεβαιώνεται παράβαση».

Οι ηχομετρήσεις σε καταστήματα διασκέδασης. Πέρυσι είχαμε συνολικά 13.623 σχετικές μηνύσεις και 1.600 αυτόφωρα.

Επίσης, Το Βήμα 29-3-1998 Νικολακόπουλος Δ. « Η Αστυνομία είναι γυμνή.»

« Αποδέσμευση της ελληνικής αστυνομίας από την ευθύνη εκτέλεσης έργων ξένων προς την αποστολή της» Αστυνομική Επιθεώρηση, Απρίλιος 1996, σσ. 210-211, , του Γιώργου Παλιούρα.

⁴¹ Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Κώστα Καραμανλή στην εκδήλωση για την ημέρα της αστυνομίας <http://www.nd.gr/deltia> (22-10-2004).

Παράλληλα, απαιτείται ιδιαίτερη έμφαση στη βελτίωση της εκπαίδευσης και της μετεκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού, την εφαρμογή της τεχνολογίας,^[42] την επιβράβευση της αξιοσύνης, την εμπέδωση της αξιοκρατίας και την αναβάθμιση της εργασιακής θέσης του αστυνομικού^[43], ώστε οι Έλληνες αστυνομικοί θα πρέπει να αισθάνονται υπερήφανοι που υπηρετούν το θεσμό της δημόσιας τάξης και να διαβιούν με αξιοπρέπεια οι ίδιοι και οι οικογένειές τους^[44].

Το ζητούμενο της αναδιάρθρωσης,^[45] είναι η καθιέρωση ενός ευέλικτου μοντέλου διοίκησης, η εξοικονόμηση αστυνομικού προσωπικού, που θα διατεθεί για την καλύτερη αστυνόμευση.

Παρά τις συνεχείς προσπάθειες απαγκίστρωσης αστυνομικών από τη φύλαξη δημοσίων προσώπων, το πρόβλημα διογκώνεται. Η εξασφάλιση αστυνομικής προστασίας αντιμετωπίζεται όχι ως ανάγκη ασφάλειας, αλλά ως επίδειξη στάτους.^[46] Άλλωστε, οι αστυνομικοί που απασχολούνται στη φύλαξη προσώπων συχνά καλούνται να διεκπεραιώσουν εντελώς ασύμβατες προς τα καθήκοντά τους εργασίες. Διατυπώνονται σκέψεις για επανεξέταση της νομοθετικής ρύθμισης του 1992 που έδωσε το δικαίωμα στους βουλευτές να απασχολούν μόνιμα και νόμιμα έναν αστυνομικό. Κάτι το οποίο στην πράξη έχει καταστρατηγηθεί, αφού πολλοί διαθέτουν δύο ή περισσότερους.^[47]

⁴² Για τον εφοδιασμό της ΕΛΛ.ΑΣ με σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό βλ. και Παπαθεοδώρου Θ. "Δημόσια Ασφάλεια και αντεγκληματική πολιτική-Συγκριτική προσέγγιση" Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σ.112επ.

⁴³ Η εργασιακή ανασφάλεια, ως αναγνώριση των κινδύνων που διατρέχουν οι εργαζόμενοι στα σώματα ασφαλείας κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των καθηκόντων τους. Ειδικότερα, η ανασφάλεια του αστυνομικού ως προς τη χρήση του οπλισμού, απόρροια της ασάφειας του νομοθέτη, το συναίσθημα της παρατεταμένης αγωνίας κατά τη διάρκεια έκτακτου και σοβαρού περιστατικού, η απειλή κατά της ζωής και της ακεραιότητάς του και η έκθεση στο μη φυσιολογικό, δημιουργεί ένα αίσθημα ανασφάλειας με έντονες ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Οι αστυνομικοί που εργάζονται κάτω από συνθήκες με αυξημένο στρες, έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να διαπράξουν λάθη, να έχουν ατυχήματα ή να αντιδράσουν υπερβολικά ή και να θέσουν σε κίνδυνο τη δημόσια ασφάλεια.

Βλ. σχετ. και Αστυνομική Επιθεώρηση, Ιανουάριος 2003 " Το στρές των αστυνομικών και η ΕΛ.ΑΣ" Θεοδώρου Βασίλειος.

Η έναρξη μιας εκτεταμένης εκστρατείας ενημέρωσης του κοινού για το ρόλο και τις επιτυχίες της αστυνομίας, η συμμετοχή της στη χάραξη της κοινωνικής πολιτικής του Κράτους έτσι ώστε να παρουσιάζεται ως αρωγός του πολίτη και τέλος, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στον τομέα των δημοσίων σχέσεων και την εικόνα του αστυνομικού και της αστυνομίας, γενικότερα.

⁴⁴ Σχετ. η από 26/10/1998 Επερώτηση Βουλευτών του Συνασπισμού για τον υπουργό Δημόσιας Τάξης, Θέμα: Διαφθορά στο χώρο της ΕΛΛ.ΑΣ., Οι επερωτώντες: Φώτης Κουβέλης, Ευάγγελος Αποστόλου, Στέλλα Αλφιέρη, Σπύρος Δανέλλης, Πέτρος Κουναλάκης, Ανδριανή (Νίτσα) Λουλέ, Ιωάννης Δραγασάκης.

⁴⁶ 9/5/ 2004, Καθημερινή, Πρόκληση η προστασία «επωνύμων» Η απόσπαση 6.000 αστυνομικών για φύλαξη προσώπων και κτιρίων μας στερεί την ασφάλεια...

⁴⁷ Αστυνόμευση με «θώρακα» των Γιώργου Μαρνέλλου – Αργυρώς Κ. Μώρου, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 05/12/2004.

Για να εφαρμοστεί επιτυχώς η παραπάνω πολιτική είναι αυτονόητο πως χρειάζονται στελέχη άρτια καταρτισμένα.[⁴⁸]

Συνεπώς, αλλαγές και μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να γίνουν και αναφορικά με την εργασιακή θέση του Έλληνα αστυνομικού.

Διότι δεν είναι ίδιον ευνομούμενης και δημοκρατικής πολιτείας το οξύμωρο θέαμα που παρατηρήθηκε στις ημέρες μας, δηλαδή να διαδηλώνουν οι αστυνομικοί κατά της πολιτικής εξουσίας για την επίλυση αιτημάτων τους.

Η συνέχιση της αρνητικής στάσης από μέρους όλων σε βάρος της αστυνομίας είναι δυνατόν να ενθαρρύνει κρούσματα διαφθοράς, να οδηγήσει σε παθητική αδράνεια ή «λευκή απεργία» των Αστυνομικών, ή απροθυμία κατατάξεως νέων στην Αστυνομία.[49].

1.5 Η λειτουργία της Οργάνωσης

Έντονες αλλαγές στη δομή και στην οργάνωση της αστυνομίας παρατηρούνται σήμερα. Η σύσταση των νέων αστυνομικών τμημάτων που καλύπτουν όλους τους δήμους της χώρας, η επανίδρυση των τμημάτων ασφαλείας, η λειτουργία των νεοθεσμοθετημένων σωμάτων συνοριακών και ειδικών φρουρών, η ίδρυση των Υποδιευθύνσεων αστυνομίας και των τμημάτων Αυτοκινητοδρόμων ρύθμισης και διαχείρισης της κυκλοφορίας

Βέβαια, σε λειτουργικό επίπεδο, η πολυδιάσπαση του αστυνομικού έργου σε πολλά σώματα και υπηρεσίες, εγείρει ερωτήματα όσον αφορά την ενότητα της δράσης κατά τόπο και αντικείμενο, την ενότητα της διοίκησης, την καλύτερη εποπτεία, την καλύτερη εκπαίδευση και κατάρτιση των αστυνομικών, καθώς και την στελέχωση των υπηρεσιών.

1.5.1 Τρόπος οργάνωσης

Οι βασικοί τρόποι οργάνωσης είναι :[⁵⁰]

- ✓ **Η ενότητα της διοίκησης** : Η αρχή αυτή συμβάλλει στη καλή λειτουργία της υπηρεσίας, αποκλείει τη σύγχυση, την ανεπάρκεια και ανευθυνότητα, διευκολύνει την εποπτεία και τον έλεγχο και έτσι εξασφαλίζει την επιτυχία της.

⁴⁸ « Μάνατζερ και στην αστυνομία », του Γιώργου Μαρνέλλου, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 13/07/2003.

⁴⁹ «Η Ελληνική Αστυνομία και πως αντιμετωπίζεται από την Ελληνική κοινωνία και πολιτεία», του Παναγιώτη ΛΑΓΓΑΡΗ, Το άρθρο δημοσιεύτηκε και στο περιοδικό «Προβληματισμοί» της Ελληνικής Εταιρείας Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΕΣΜΕ) και στο διαδικτυακό χώρο www.elesme.gr

⁵⁰ Διοίκηση δια στόχων στην ΕΛΛ.ΑΣ Ειδικά θέματα οργάνωσης-διοίκησης ηγεσίας. Πανεπιστημιακές παραδόσεις Αναστασίου Σουγιάννη, Δημητρίου Παπασωτηρίου και Γεωργίου Σουγιάννη Εκδόσεις Παπαζήση, Πανεπιστημίου Πειραιά, σ. 40επ.

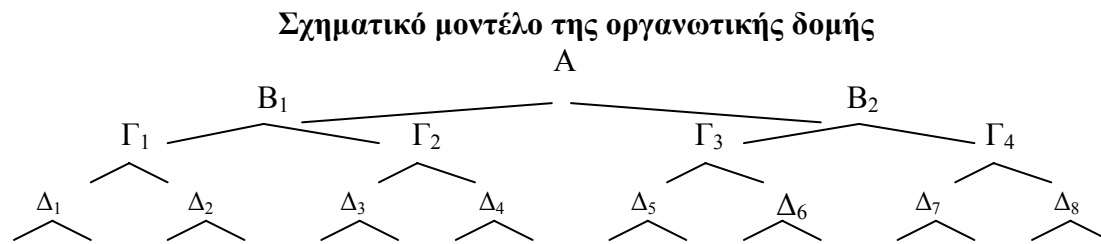
Επιλογή του κατάλληλου συστήματος διοίκησης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση (ατομικό, συλλογικό, συμμετοχικό, χρησιμοποίηση επαγγελματιών managers).	Σταθερή προσκόλληση στους επιδιωκόμενους σκοπούς και στόχους, στην ιδέα της προόδου, της ανάπτυξης και του συνεχούς εκσυγχρονισμού
Εφαρμογή του αποκεντρωτικού συστήματος διοίκησης με εκχώρηση αρμοδιοτήτων από τις ανώτερες στις κατώτερες διοικητικές θέσεις.	Επιλογή των κατάλληλων στελεχών για τις θέσεις managers σε όλη την ιεραρχική κλίμακα.
Εφαρμογή των ανθρωπίνων σχέσεων με κατάλληλες συμπεριφορές προς τους εργαζομένους.	Σαφής προσδιορισμός αρμοδιοτήτων (εξουσίας και ευθύνης) και έργων, με διαχωρισμό των διοικητικών, λειτουργικών, επιτελικών και εκτελεστικών θέσεων.
Χρησιμοποίηση σε όλους τους τομείς των πιο σύγχρονων και αποτελεσματικών τεχνολογικών μέσων, συστημάτων, τεχνικών και μεθόδων.	Δικαιοσύνη και αντικειμενικότητα στις συμπεριφορές, τις κρίσεις και τις αξιολογήσεις.
Τήρηση της συνέχειας στη διοίκηση για να αποφεύγονται τα κενά ηγεσίας (ορισμός αναπληρωτών).	Ορθολογικός καθορισμός των προσώπων που εποπτεύονται από κάθε προϊστάμενο.
Εφαρμογή της ενότητας στη διοίκηση, ώστε καθένας να παίρνει εντολές από ένα μόνο προϊστάμενο, για την αποφυγή σύγχυσης.	Εφαρμογή της ενότητας στην κατεύθυνση που εξασφαλίζεται, αφενός με την κατάρτιση και τήρηση ενός ενιαίου προγράμματος δράσης και αφετέρου με το συντονισμό όλων των ενεργειών.
Τήρηση, κατά το δυνατό, της μονιμότητας του προσωπικού και της ενότητας του, με την αποφυγή διακρίσεων.	Υποταγή όλων, από την κορυφή μέχρι τη βάση, χωρίς εξαίρεση, στο γενικό συμφέρον.
Εφαρμογή της αρχής της εξαίρεσης, σύμφωνα με την οποία η διοίκηση πρέπει να εξαιρεί από τις ασχολίες της τα επουσιώδη θέματα για να μπορεί να αφοσιώνεται στα ουσιώδη.	

✓ **Ο καταμερισμός των έργων μεταξύ υπηρεσιών** : Υπάρχουν τέσσερις τουλάχιστον μέθοδοι με βάση τις οποίες μπορεί να γίνει ο καταμερισμός των αρμοδιοτήτων δηλαδή (α) της κύριας ή επιμέρους αποστολής (β) με βάση το είδος των ανθρώπων με τους οποίους συνδιαλλάσσεται (γ) με βάση το χώρο στον οποίο πρόκειται να αναπτυχθεί και (δ) βάση το χρόνο εκτέλεσης των καθηκόντων του προσωπικού της.[51] Πρέπει να υπάρχει διάκριση μεταξύ των Υπηρεσιών ανάλογα με το σκοπό κάθε μιας και να καθορίζονται με λεπτομέρειες τα καθήκοντά της, για να είναι δυνατός και ο προσδιορισμός της ανάλογης ευθύνης και να αποφεύγεται έτσι ο διπλασιασμός, η σύγχυση ή η παραμέληση εκτέλεσης κάποιου έργου.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ
Οραμα-Αποστολή:
Να παρέχει συνεχώς πιο βελτιωμένες και αποτελεσματικές υπηρεσίες ασφάλειας στον ελληνικό λαό.
Γενικοί στόχοι:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Πρόληψη και καταστολή εγκληματικότητας. 2. Βελτίωση οδικής κίνησης οχημάτων. 3. Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο. 4. Βελτίωση συνθηκών εργασίας του προσωπικού. 5. Απλοποιήσεις διαδικασιών – λειτουργιών. 6. Ανάπτυξη υπηρεσιών που καλύπτουν σύγχρονες ανάγκες.
Στρατηγικές:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Νέες υπηρεσίες 2. Αναδιοργάνωση υπηρεσιών. 3. Ανασχεδιασμός διαδικασιών – λειτουργιών. 4. Εκπαίδευση 5. Ενίσχυση εσωτερικών ελέγχων.
<p>Πηγή: Διοίκηση δια στόχων στην ΕΛΛ.ΑΣ.. Ειδικά θέματα οργάνωσης-διοίκησης ηγεσίας. Πανεπιστημιακές παραδόσεις Αναστασίου Σουγιάννη, Δημητρίου Παπασωτηρίου και Γεωργίου Σουγιάννη Εκδόσεις Παπαζήση, Πανεπιστημίου Πειραιά, σ. 13.</p>

⁵¹ Αστυνομική Επιθεώρηση, Μάιος/Ιούνιος 1999, « Η καθολικότητα της διοικητικής επιστήμης και πρακτικής και οι εφαρμογές της στην αστυνομία», του Γρηγόρη Παπαγιάννη.

Η οργάνωση της διοίκησης γίνεται στη βάση μιας ιεραρχικής κλίμακας, της οποίας κάθε κατώτερο σκαλοπάτι είναι άμεσα υποταγμένο στον προϊστάμενο που βρίσκεται ακριβώς πάνω από αυτό.



Βασικό χαρακτηριστικό της είναι η ενότητα της Διοίκησης[52], η οποία επιδιώκει να συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας και αποκλείει την σύγχυση αρμοδιοτήτων ενώ εξασφαλίζει τον συντονισμό των ενεργειών, την εποπτεία και τον έλεγχο.

Το μοντέλο οργάνωσης που έχει υιοθετήσει η αστυνομία ευνοεί την ιεραρχία, την πειθαρχία και τον έλεγχο. Μειονεκτήματα που παρατηρήθηκαν είναι η έλλειψη βάθους στις ανθρώπινες σχέσεις και στην επικοινωνία.

Η αστυνομία διέπεται από μια αυστηρά ιεραρχική κλίμακα. Στα πλαίσια αυτής της πυραμίδας οι διοικητές των αστυνομικών μονάδων είναι αυτοί οι οποίοι είναι υπεύθυνοι και υπόλογοι έναντι της κοινότητας, των ανωτέρων τους, της κρατικής εξουσίας και της δικαιοσύνης. Προκειμένου η διοίκηση να ασκηθεί από τα αστυνομικά διοικητικά στελέχη κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο θα πρέπει αυτά να:

- 1) Διαχειρίζονται την εξουσία την οποία έχουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο
- 2) Να εκχωρούν αρμοδιότητες στους υφισταμένους τους
- 3) Να καλλιεργούν κλίμα ενσυνείδητης πειθαρχίας ανάμεσα στα μέλη της ομάδας τους

Η εκπαίδευση των αστυνομικών πρέπει να είναι πολυ-επιστημονική. Δεξιότητες, που μπορεί να έχουν εφαρμογή σε όλες τις καταστάσεις αστυνόμευσης, αναφέρει ο Elliot53:

Ικανότητα να εξηγείται και να εφαρμόζεται ο νόμος μ' ένα τρόπο ο οποίος είναι ευαισθητοποιημένος στα κοινωνικά και πολιτιστικά πλαίσια των καταστάσεων αστυνόμευσης.

Ικανότητα για έρευνα που περιλαμβάνει α) δεξιότητες παρατήρησης κατά το διαχωρισμό εκείνων των πλευρών των καταστάσεων οι οποίες είναι σχετικές για το σχηματισμό αξιόπιστων και έγκυρων κρίσεων, και β) δεξιότητες εξέτασης προσώπου για λήψη αυθεντικών καταθέσεων από ύποπτους, μάρτυρες, και συναδέλφους.

Ικανότητα για συμμετοχή σε ελεύθερη και ανοικτή επικοινωνία με ύποπτους, μάρτυρες, και συναδέλφους.

Ικανότητα αναπαράστασης/αναφοράς περιστατικών και καταστάσεων σύμφωνα με τα κριτήρια της ακρίβειας, δικαιοσύνης, και συσχέτισης.

⁵² Δ.Μητρόπουλος, Δημόσιες σχέσεις αστυνομίας και κοινού, σ.32

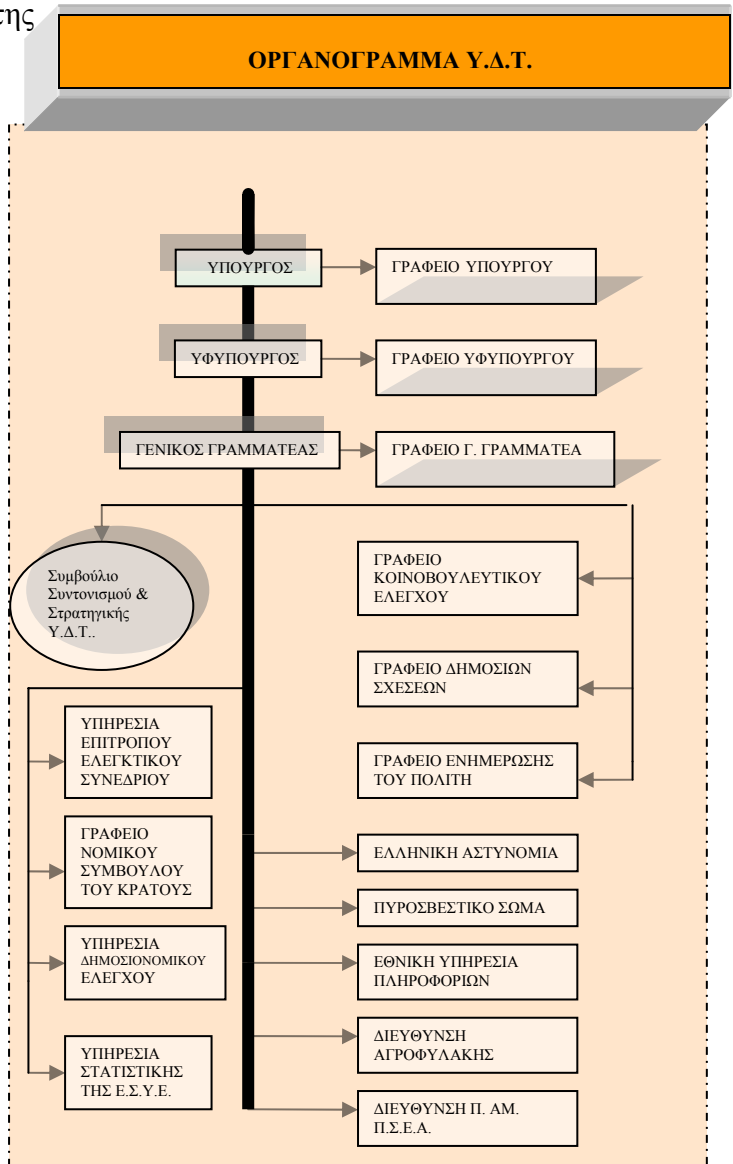
⁵³ Elliot John (1988). Why put case study at the heart of the police training curriculum? στο Southgate Peter (Eds). New directions in police training. London: Home Office.

Ικανότητα αξιολόγησης των κοινωνικών επιδράσεων που έχουν οι γενικές πολιτικές και οι στρατηγικές της αστυνόμευσης.

Ικανότητα αυτο-παρακολούθησης της ατομικής επίδοσης από τον καθένα και συμπεριφορά σύμφωνη με το ρόλο της αστυνομίας.

Η παραδοσιακή οργάνωση της αστυνομίας που είναι βασισμένη στο στρατιωτικό μοντέλο δεν μπορεί να λειτουργήσει μέσα σ' ένα επαγγελματικό μοντέλο οργάνωσης της αστυνομίας στο οποίο απαιτούνται υψηλά επίπεδα ευκαμψίας και τυπικά αναγνωρισμένες ογκώδεις αρμοδιότητες στα χαμηλά επίπεδα ιεραρχίας. Υπάρχει μια ανάγκη να μεταβιβαστούν περισσότερες αρμοδιότητες σε χαμηλότερα επίπεδα επιχειρησιακής δράσης της αστυνομίας.

Η Ελληνική αστυνομία είναι οργανωμένη με βάση την κάθετη δομή. Στην κορυφή της πυραμίδας είναι το υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Ο ρόλος του υπουργείου μέσα στη δομή της αστυνομίας είναι δια μέσου του Υπουργού και με τη βοήθεια των Υφυπουργών και Γενικού Γραμματέα να χαράσσει την πολιτική που θα ακολουθηθεί στο θέμα της δημόσιας



τάξης, στο πλαίσιο της κυβερνητικής πολιτικής, να κατευθύνει να εποπτεύει, να συντονίζει και να ελέγχει τη δράση της Ελληνικής αστυνομίας.

Στη συνέχεια έχουμε τις Γενικές Αστυνομικές Διευθύνσεις τις Αστυνομικές διευθύνσεις τις διευθύνσεις περιλαμβάνουν Αστυνομικές Υπηρεσίες επιπέδου Υποδιεύθυνσης, Τμήματος και Σταθμού.

Στο Σχήμα απεικονίζεται το οργανόγραμμα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

1.5.2 Ιδιαιτερότητες της Αστυνομίας στην Ελλάδα

Είναι λίγες οι μελέτες στο πεδίο της Εγκληματολογίας και του Ουσιαστικού Ποινικού Δικαίου, που αναφέρονται στην ιστορία, το έργο, τις λειτουργίες και το νομοθετικό πλαίσιο, που διέπει την αστυνομία^[54].

Η περίπτωση της Ελληνικής αστυνομίας αποτελεί, κατά την άποψή μας, μία ιδιαίτερη περίπτωση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού χώρου (συγγένειες είναι δυνατόν να εντοπισθούν μόνο με την Ισπανική αστυνομία), για λόγους που έχουν σχέση με την λειτουργία της Αστυνομίας ως μηχανισμού επιβολής του «νόμου και της τάξης» άμεσα συνδεδεμένου με την πολιτική Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας. Αυτό είχε επιπτώσεις τόσο στη στάση της αστυνομίας απέναντι στο εγκληματικό φαινόμενο, όσο και στην περί αστυνομίας αντίληψη του κοινωνικού σώματος, που, ανεξάρτητα από την εμπλοκή του με το σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, στιγμάτιζε το έργο και τις παρεμβάσεις της^[55].

Ειδικότερα :

α) Η εμπλοκή του Σώματος στα πολιτικά πράγματα της χώρας και η χρησιμοποίησή του ως το 1974 ως φορέα καταστολής των πολιτικών ελευθεριών και δίωξης πολιτικών αντιπάλων, καθόρισε τον αστυνομικό χαρακτήρα του κράτους^[56]. Η κατά το παρελθόν (19ος - 20ος αιώνας) εμπλοκή των Σωμάτων Ασφαλείας - και ειδικά της Αστυνομίας και Χωροφυλακής - στην πολιτική ζωή του τόπου και η πολιτική εργαλειοποίηση (χειραγώγηση) τους από τους κομματικούς μηχανισμούς, συνέβαλαν στην απομάκρυνση των Σωμάτων Ασφαλείας από την καθαυτό αποστολή τους, αλλά και στην υπεροχή του πολιτικού χαρακτήρα στη θέσπιση και εφαρμογή των διατάξεων για την λεγόμενη «Δημόσια Τάξη» και «Δημόσια Ασφάλεια».^[57]

β) Η έλλειψη δημοκρατικής διάρθρωσης του Σώματος συνδεδεμένης και με τη διαδικασία επιλογής υποψηφίων για την εισαγωγή στο Σώμα, έθετε ως βασικό κριτήριο ικανότητας και επιλεξιμότητας, για να γίνει κάποιος Αστυνομικός, την πολιτική του τοποθέτηση, η οποία αναγόταν σε εθνικό φρόνημα και έτσι ένα μέρος του πληθυσμού -το οποίο κατά την περίοδο της δικτατορίας αυξήθηκε- αποκλειόταν από την συμμετοχή του στο Σώμα^[58].

⁵⁴ Βλ. ενδ. *Χ. Α. Ζιανίκας* 1995, *Χ. Δημόπουλος* 1998, *Στεργιούλης* 2001.

⁵⁵ Βλ. ενδ. *Α. Δάγκας* 1995: ιδιαιτ. 25-55, *Δ. Χαράλαμπος* 1985: 228, *Γ. Αναγνωστόπουλος* 1994: 173, *Χ. Παπαχαράλαμπος* 1998: 441-443.

⁵⁶ Βλ. αντί άλλων *Χ. Παπαχαράλαμπος* 1998: 440-443, *Ν. Αλιβιζάτος*, 1983: 431 επ., 459, 578 επ., 606 επ., 609 επ.

⁵⁷ «Κείμενα για την αστυνομία και την αστυνόμευση», Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001, Γ. Πανούσης – Σ. Βιδάλη, σσ.5-8.

⁵⁸ Τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων είναι ένα θεσμικό παράδειγμα αυτών των κριτηρίων.

γ) Η κατά συνέπεια των παραπάνω, έλλειψη οποιασδήποτε ευρείας συνεργασίας του κοινού με την Αστυνομία, αφού κάθε τέτοια περίπτωση στιγματιζόταν ως «κάρφωμα» στην αστυνομία.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με τα χαμηλά ποσοστά εγκληματικότητας στην Ελλάδα μέχρι και τη δεκαετία του '70^[59], περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο λειτουργίας και παρέμβασης της Ελληνικής Αστυνομίας και συνεπώς την οπτική, υπό την οποία γινόταν αντιληπτός ο ρόλος της από την πολιτική εξουσία: αποστολή της αποτελούσε η επίτευξη της κοινωνικής ειρήνης. ^[60].

Είναι γεγονός ότι ο ρόλος της αστυνομίας έχει συχνά παρεξηγηθεί. Όμως, η αστυνομία έχει επίσης συχνά συνεισφέρει σε αυτή την παρεξήγηση, είτε από έλλειψη ενδιαφέροντος, είτε από απροθυμία να καλέσει τους πολίτες να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση και εφαρμογή μεθόδων αστυνόμευσης. Συχνά η αστυνομία βλέπει τον εαυτό της σε αντίθεση με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, υιοθετώντας τη θέση «αυτοί - εμείς» και αγνοεί ή δεν αναγνωρίζει την κοινή εντολή που έχει από κοινού με τους πολίτες, για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας^[61]

Τον περασμένο αιώνα, η αστυνομία ήταν επιφορτισμένη με τα συνήθη καθήκοντα της εξιχνίασης των εγκλημάτων αλλά, κατά κύριο λόγο, με τη διασφάλιση της τάξης λόγω των σοβαρών αναταραχών που δημιουργούνταν συνεπεία των γρήγορων ρυθμών της εκβιομηχάνισης που επέφεραν την εξαθλίωση του εργατικού πληθυσμού. Ο ρόλος και η λειτουργία του σύγχρονου θεσμού της αστυνομίας έχει αλλάξει ριζικά σήμερα και ουδεμία σχέση έχει με το ρόλο και τη λειτουργία της αστυνομίας κατά το παρελθόν. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά του καθηγητή εγκληματολογίας Κ. Γαρδίκας για τη λειτουργία της αστυνομίας τη δεκαετία του '40: «... Η εύρυθμος λειτουργία της Αστυνομίας περιορίζει την εγκληματικότητα, διότι άνθρωποι μεγίστης ηθικής ή εσχάτης ανηθικότητας είναι ολίγοι, οι δε πλείστοι συνέχονται από του εγκλήματος φοβούμενοι την τιμωρίαν. Αλλά τούτο συμβαίνει, όταν η Αστυνομία αποκαλύπτει τα πλείστα εκ των τελουμένων εγκλημάτων και τους τελέσαντας ταύτα εγκληματίας και επιτυγχάνει την υπό των δικαστηρίων τιμωρίαν αυτών ...».^[62] Η αναφορά αυτή, πέραν της όποιας άλλης διαπίστωσης, αντανακλά τον παραδοσιακό και συγκεκριμένο ρόλο της αστυνομίας.

Οι θεμελιώδεις προσανατολισμοί και η δράση της αστυνομίας συχνά επηρεάζονται από πολιτικές αποφάσεις. Έτσι η αρμοδιότητα (=εξουσία) της δίωξης, της διεξαγωγής ερευνών, των συλλήψεων κ.λπ. σχετικοποιείται. Αυτή όμως η διαπίστωση σημαίνει ότι καταλύεται η

⁵⁹ Ν. Κουράκης 1998: 239 επ., Β. Καρύδης 1996: 82 επ.

⁶⁰ S. Vidali 1996, Ν. Αλιβιζάτος 1983: 108 επ., 170 επ., 361 επ., 417, 440, 459, 578, 606.

⁶¹ Cohn A. (1978), The future of policing, σ. 9.

⁶² Γαρδίκας Κ. (1949), Εγκληματολογία, τ. Β", τευχ. Β', (Η οργάνωσις και λειτουργία της Αστυνομίας) σ. 2.

ανεξαρτησία της Αστυνομίας στη δίωξη του εγκλήματος και ότι το Σώμα ελέγχεται ασφυκτικά από κέντρα έξω από το ίδιο.[⁶³]

Το πρόβλημα εντείνεται στις περιπτώσεις που τους αστυνομικούς, δεν τους διορίζει η Πολιτεία αλλά η Τοπική Αυτοδιοίκηση.[⁶⁴]

Η Αστυνομία, κατά τον Αλτουσέρ, ως μηχανισμός του κράτους, λειτουργεί συγχρόνως με καταπίεση και με ιδεολογία.[⁶⁵] Η ιδεολογία ως έννοια, δεν συνίσταται μόνο σε ιδέες οι παραστάσεις αλλά περιλαμβάνει μια σειρά υλικών πρακτικών συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και οικονομικών που απλώνονται στα ήθη, έθιμα και γενικότερα στον τρόπο ζωής.[⁶⁶]

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Πουλαντζάς, η κυρίαρχη ιδεολογία είναι «ακριβώς η ιδεολογία του ουδέτερου κράτους εκπροσώπου της γενικής θέλησης και του γενικού συμφέροντος, διαιτητή ανάμεσα στις αντιμαχόμενες τάξεις : η διοίκηση ή η δικαιοσύνη υπεράνω των τάξεων, ο στρατός στυλοβάτης του έθνους, η αστυνομία εγγυήτρια της δημοκρατικής τάξης και των ελευθεριών του πολίτη. . . αυτή είναι η μορφή που παίρνει η κυρίαρχη ιδεολογία μέσα στους κρατικούς μηχανισμούς ».[⁶⁷]

Θεωρητικά λοιπόν, αλλά και στην πράξη, οι έννοιες της καταστολής και του καταναγκασμού έχουν ταυτιστεί με τη λειτουργία του μηχανισμού της αστυνομίας. Ο Weber υποστήριξε ότι το χαρακτηριστικό γνώρισμα του κράτους είναι ότι κατέχει το μονοπώλιο της χρήσης νόμιμης βίας «....εκείνο που θεμελιώνει την κυριαρχία ενός πολιτικού συνδέσμου είναι η σε μεγάλη κλίμακα μονοπωλημένη δύναμη καταναγκασμού πάνω σε ένα γεωγραφικά σταθερό καθορισμένο χώρο...η πραγματική εξουσία είναι μόνο τότε εγγυημένη όταν υπάρχουν επαρκή μέσα καταναγκασμού για να την επιβάλλουν και ένας σχετικός διοικητικός μηχανισμός επιβολής...».[⁶⁸] Υποστήριξε επίσης ότι η εφαρμογή των κανόνων δικαίου, που διέπονται από το στοιχείο της υποχρεωτικότητας, απαιτεί την ύπαρξη ενός κατάλληλα οργανωμένου μηχανισμού,[⁶⁹] μέρος του οποίου αποτελεί και η αστυνομία.

⁶³ Δημοσιεύθηκε στα ΝΕΑ 1/10/1988. Το ειδικό (και όχι αυστηρά επιστημονικό) ενδιαφέρον αυτού του άρθρου είναι, ότι πρόβλεψε - δώδεκα χρόνια πριν -την αναγκαιότητα ίδρυσης ενός άλλου σώματος « αστυνόμων – διαμεσολαβητών».

⁶⁴ «Κείμενα για την αστυνομία και την αστυνόμευση», Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001, Γ. Πανούσης – Σ. Βιδάλη, σ. 63επ.

⁶⁵ Αλτουσέρ Α. (1983) Θέσεις, σ. 86.

⁶⁶ Στεργιούλης Ευάγγελος, « Η Ελληνική αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης (1975-1995)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σσ.7επ.

⁶⁷ Πουλαντζάς Ν. (1978), σ. 223.

⁶⁸ Φύλιας Β. (1976), Μάξ Βέμπερ: Συστημική κοινωνιολογία και μεθοδολογία, σσ. 108-109.

⁶⁹ Λαμπροπούλου Ε. (1994), Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος, σ. 43 επ.

1.6 Ο κοινωνικός – προληπτικός ρόλος της Αστυνομίας

Η αποστολή της Αστυνομίας όπως αυτή καθορίζεται από τις σχετικές νομικές διατάξεις που παραθέσαμε, δεν αποδεικνύει μόνο τον κατασταλτικό της ρόλο. Αντιθέτως, διαπιστώνεται στον ίδιο βαθμό και ο προληπτικός της ρόλος.

Το σύνολο του αστυνομικού προσωπικού διατίθεται σε καθημερινή βάση σε υπηρεσίες προληπτικού χαρακτήρα. Τα μέτρα τάξης και ασφάλειας που παίρνει η αστυνομία, η φρούρηση και επιτήρηση στόχων, καθώς και οι εκτελούμενες περιπολίες, αποσκοπούν κατά κύριο λόγο στην προστασία της έννομης τάξης με την αποτροπή εκδήλωσης εγκληματικών ενεργειών.

Ο προληπτικός ρόλος της αστυνομίας προβάλλει ξεκάθαρα από το γεγονός και μόνο ότι είναι η μόνη κρατική υπηρεσία στην οποία το προσωπικό της εκτελεί τα καθήκοντα του σε 24ωρη βάση μηδέ εξαιρουμένων και των αργιών. Τούτο, άλλωστε, προκύπτει και από τη διαρκή ετοιμότητα του αστυνομικού προσωπικού^[70] για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, που σημαίνει αδιάκοπη και συνεχή δυνατότητα επέμβασης της αστυνομίας. Χαρακτηριστική, μάλιστα, είναι η παρατήρηση που κατεγράφη στα πρακτικά της Βουλής για το χρόνο εργασίας και την ετοιμότητα των αστυνομικών υπηρεσιών: «Στις 168 ώρες που έχει η εβδομάδα, μόνο 36 ώρες δουλεύει ο δημόσιος τομέας και τις υπόλοιπες ώρες δουλεύουν μόνο τα αστυνομικά τμήματα».^[71] Ο Σ. Αλεξιάδης,^[72] αναφερόμενος στο ρόλο της αστυνομίας στην πρόληψη του εγκλήματος, προσδιορίζει δύο έννοιες που ενέχει ο όρος «Αστυνομία»: την ουσιαστική και την τυπική έννοια. Η πρώτη αναφέρεται στην πολιτειακή ενέργεια που αποσκοπεί στην αποτροπή κάθε κινδύνου διατάραξης της δημόσιας τάξης, ενώ η δεύτερη αναφέρεται στην Αστυνομία ως δημόσια υπηρεσία στην οποία ανατίθεται η εφαρμογή της προαναφερθείσας πολιτειακής ενέργειας, δηλαδή, η λήψη των αναγκαίων μέτρων αστυνόμευσης για την πρόληψη και την αποτροπή αξιόποινων πράξεων.

Ο προληπτικός ρόλος της αστυνομίας είναι κατ' εξοχήν ρόλος που επιβεβαιώνει το κοινωνικό έργο και την κοινωνική αποστολή του αστυνομικού θεσμού, στα πλαίσια της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος. Άλλωστε, μια από τις βασικές λειτουργίες της δημοκρατίας είναι η σύσταση και λειτουργία δημοσίων υπηρεσιών-»» οργανισμών για παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στους πολίτες. Η αστυνομία, ως μία δημόσια, κρατική υπηρεσία είναι οργανωμένη και διαρθρωμένη, κατά-τέτοιο τρόπο ώστε να παράσχει υπηρεσίες κοινωνικού περιεχομένου»" σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες που ευρίσκονται εντός της Ελληνικής επικράτειας. Ο προληπτικός ρόλος της αστυνομίας είναι ο ίδιος ο κοινωνικός ρόλος της. Μάλιστα,

⁷⁰ Αρθ. 3 παρ. 2, εδ. α' του ίδιου νόμου, ό.π.

⁷¹ Πρακτικά, 1328, Κ. Σαπάλης, όπως παρατίθεται σε εισαγωγικά στους Σκουρή Β., Τάχου Α. (1990), Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, σ. 145.

⁷² Αλεξιάδης Σ. (1996), Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, σ. 208.

αυτός ο κοινωνικός ρόλος της αστυνομίας επισημάνθηκε στις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης, στην 3η εγκληματολογική συνάντηση που έγινε το 1977.[73] Ως αστυνομική πρόληψη, στην λόγω συνάντηση, θεωρήθηκε το σύνολο των δραστηριοτήτων της αστυνομίας, οι οποίες, μέσα σε πνεύμα βοήθειας και επίβλεψης, αποσκοπούν στο να εμποδίσουν αφενός ορισμένα άτομα να γίνουν ή να παραμείνουν εγκληματίες και αφετέρου άλλα να γίνουν θύματα. Κατά συνέπεια, πρέπει να διαχωρίζεται ο κοινωνικός-προληπτικός ρόλος της αστυνομίας από τον νομικό-κατασταλτικό ρόλο της.

Η Ελληνική αστυνομία διαθέτει σήμερα το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού της στον τομέα της πρόληψης. Πέρα από τις περιπολίες που εκτελούνται επί 24ώρου βάσεως από τις υπηρεσίες της αστυνομίας Τάξης και Ασφάλειας, υπάρχουν και λειτουργούν θεσμικά ένας μεγάλος αριθμός ειδικότερων υπηρεσιών, το έργο των οποίων είναι καθαρά προληπτικό και κατ' επέκταση έργο κοινωνικό.

Πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα του προληπτικού ρόλου της αστυνομίας έχει αμφισβητηθεί.[74]

Ένας ακόμη λόγος αμφισβήτησης του προληπτικού έργου της αστυνομίας ήταν και είναι η αδυναμία μέτρησής του με συγκεκριμένες μεθόδους. Αποτελέσματα ερευνών[75] που έχουν γίνει στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής δεν υπήρξαν θετικά. Ασκήθηκε κριτική στην αστυνομία ότι παρά την αυξημένη παρουσία της δεν αυξήθηκε το αίσθημα ασφαλείας των πολιτών και ούτε βελτιώθηκαν οι σχέσεις αστυνομίας - πολιτών.

Η αποστολή και ο ρόλος της αστυνομίας δεν πρέπει να εξετάζεται τμηματικά ή επιλεκτικά ως προς την αποτελεσματικότητα ή μη ορισμένων λειτουργιών της, αλλά συνολικά και με βάση τον επιδιωκόμενο σκοπό της. Στο πλαίσιο αυτό, η αστυνομία αποτελεί μια από τις σπουδαιότερες κοινωνικές λειτουργίες και εκδηλώσεις του κοινωνικού συνόλου, ο δε κοινωνικός χαρακτήρας της αποτελεί το πρωταρχικό στοιχείο της έννοιας της και ο δικαιολογητικός ρόλος της ύπαρξής της.[76] Χαρακτηριστικοί είναι οι στόχοι και η γενικότερη φιλοσοφία του ιδρυτικού νόμου της Ελληνικής αστυνομίας (ν.1481/1984) αλλά και της εισηγητικής έκθεσης του νόμου 1590/1986 που

⁷³ Σπινέλλη Κ. (1982), Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων, σ. 106.

⁷⁴ Σπινέλλη Κ. (1982), ό.π., σημ. 20ί, σελ. 106, 254 και Λαμπροπούλου Ε. (1994), ό.π., σημ. 186, σ. 208. Βλ. επίσης δακτυλογραφημένες σημειώσεις της ίδιας (1996). Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του ποινικού δικαίου και των θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ακαδ. Έτος 1995-96, σ. 129.

⁷⁵ Αναλυτική παρουσίαση τέτοιων ερευνών ως προς τον τρόπο διεξαγωγής και την αποτελεσματικότητά τους γίνεται από την Σπινέλλη Κ. (1982), ό.π., σημ. 201, σ. 108 - 111 καθώς και Λαμπροπούλου Ε., ό.π., σημ. 203, σ. 129, όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας από τις καλύτερες έρευνες για το θέμα των περιπολιών που έγινε στην πολιτεία Kansas των Η.Π.Α το 1972-73 (Kelling G.L. The Kansas city preventive Patrol Experiment, Washington D.C., Police Foundation 1974).

⁷⁶ Καρακώστας Ι. (1978), Εισαγωγή εις την επιστήμην του Αστυνομικού Δικαίου, σ. 63.

τροποποίησε τον ιδρυτικό νόμο: «η διαμόρφωση μιας Αστυνομίας που δεν θα ιδιοποιείται από καμία κοινωνική τάξη και από κανένα κόμμα, που θα παρέχει σύγχρονες υπηρεσίες προς το κοινωνικό σύνολο και που από μέσο κατασταλτικής κρατικής εξουσίας θα μετατρέπεται σε υπηρεσία κοινωνικής προσφοράς και στήριξης της λαϊκής κυριαρχίας».[77]

Τέλος, ένα ακόμη χαρακτηριστικό του κοινωνικού ρόλου της αστυνομίας, στο οποίο δεν έχει δοθεί από τα επιστημονικά συγγράμματα η δέουσα σημασία, είναι ο μεσολαβητικός ρόλος της σε διάφορες υποθέσεις ιδιωτικής και οικογενειακής φύσεως, που πολλές φορές παίρνει τη μορφή της διαιτησίας. Αυτού το είδους παρέμβασης της αστυνομίας, προβάλλει τον κοινωνικό της ρόλο και συμβάλλει στην αποδοχή του αστυνομικού από το κοινό και κατ' επέκταση στη βελτίωση των σχέσεων αστυνομίας – κοινού[78]. Έρευνα αυτής της μορφής έγινε στη Γαλλία από το Ερευνητικό Κέντρο Αντεγκληματικής Πολιτικής,[79] απέδειξε ότι ο συμφιλιοτικός ρόλος της αστυνομίας, βοηθά στην ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης με το κοινό και πρέπει να συμπεριληφθεί στη γενικότερη στρατηγική ανάπτυξης και βελτίωσης των σχέσεων αστυνομίας-κοινού. Άλλωστε, και οι ίδιοι οι αστυνομικοί πιστεύουν ότι επιτελούν έργο κοινωνικό. Σχετική έρευνα που έγινε από το Πάντειο Πανεπιστήμιο[80] για λογαριασμό του υπουργείου Δημόσιας Τάξης το 1994, δείχνει ότι οι Έλληνες αστυνομικοί θεωρούν ότι η υπηρεσία τους έχει κοινωνικό χαρακτήρα, (ποσοστό 90,93% του δείγματος των ερωτηθέντων).

1.7 Το έργο και η αποτελεσματικότητα της Αστυνομίας

Η αστυνομία πρέπει να ικανοποιήσει περισσότερα από ένα κριτήρια αποτελεσματικότητας και απόδοσης, ενώ παράλληλα είναι δύσκολο να μετρηθεί η αξία της επιτυχίας ενός έργου έναντι κάποιου άλλου. Όταν, για παράδειγμα, η αστυνομία σημειώνει αλληπάλληλες επιτυχίες εξιχνιάζοντας διαπραχθέντα εγκλήματα, αλλά μεταχειρίστηκε τους υπόπτους με αυστηρότητα, τότε κατά ένα μέρος μπορεί να χαρακτηριστεί αποτελεσματική, κατά το άλλο, όμως, μέρος η συμπεριφορά της θα επισύρει τη δημόσια κριτική εις βάρος της.[81]

⁷⁷ Βλ. Εισηγητική Έκθεση του Ν. 1590/1986 όπως δημοσιεύθηκε στην «Αστυνομική Επιθεώρηση», 1986, σ. 329.

⁷⁸ Αστυνομική Επιθεώρηση, 1999, «Αστυνομία – κοινό & Μέσα Επικοινωνίας», σ.74-76, Ομιλία του καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου Κ. Αθανασόπουλου, σε ημερίδα του συνδέσμου αποστράτων αξιωματικών της Ελληνικής αστυνομίας.

⁷⁹ Ζαραφονίτου Χ. (1995), ό.π., σημ. 193, σ. 177.

⁸⁰ Τσαλίκου Φ. κ.ά (1994), σημ. 85, σ. 109.

⁸¹ Bandon M. (1964), *The policeman and the community*, σ. 105-106.

1.7.1 Παράγοντες προσδιορισμού και εκτίμησης του αστυνομικού έργου

Και ούτε βέβαια ακόμη θα μπορούσε να μετρηθεί επακριβώς το έργο της Αστυνομίας μέσα από τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν συλλήψεις και καταδικαστικές αποφάσεις. Το σύνολο των εμπειρικών ερευνών που έγιναν, κυρίως, στις Η.Π.Α από τη δεκαετία του '70 και μετέπειτα, εστίασαν στην καταμέτρηση της απόδοσης της αστυνομίας,[82] χωρίς να εξευρεθεί μια ασφαλής μέθοδος προσδιορισμού και εκτίμησης.

Ακόμη, ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας προσδιορισμού της αποτελεσματικότητας του αστυνομικού έργου είναι και οι αστυνομικές περιπολίες. Έχει αναφερθεί ότι με τις περιπολίες η αστυνομία απονέμει τη «δικαιοσύνη του δρόμου» (street justice)[83] και για το λόγο αυτό αποτελούν το σημαντικότερο ίσως μέρος του αστυνομικού έργου. Οι περιπολίες έχουν, πρώτα απ' όλα, κοινωνικό χαρακτήρα και μπορούν να αποτελέσουν έως ένα σημείο παράγοντα εκτίμησης της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας, ενώ, παράλληλα, συντελούν στην αναβάθμιση των σχέσεων αστυνομίας και πολιτών. Πρέπει να επισημάνουμε ότι το χαρακτηριστικό στοιχείο που διέπει αυτή την αστυνομική δραστηριότητα, είναι αυτή καθαυτή η παρουσία του ένστολου αστυνομικού. Βέβαια, εξίσου σημαντικές είναι και οι περιπολίες που εκτελούνται από τις υπηρεσίες ασφαλείας, όπου οι αστυνομικοί βρίσκονται με πολιτική περιβολή ή χρησιμοποιούν μηχανοκίνητα μέσα με συμβατικούς αριθμούς κυκλοφορίας. Η παρουσία και η εμφάνιση στις γειτονίες της πόλης του ένστολου αστυνομικού έχει αποτελέσει συχνά θέμα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Ο Wilson[84] χαρακτήρισε την περιπολία ως τη ραχοκοκαλιά της αστυνομικής υπηρεσίας (patrol, the back-bone of police service), η αποτελεσματικότητα της οποίας είναι ανάλογη με την ενίσχυση του ενδεχόμενου σύλληψης του παραβάτη.

Η προσπάθεια συσχετισμού της αστυνομικής περιπολίας με την αύξηση ή μη της εγκληματικότητας, δεν ευσταθεί και ειδικά υπό τις σημερινές συνθήκες διαβίωσης των σύγχρονων αστικών κέντρων. Η περιπολία μπορεί να προλάβει μόνο εκείνα τα εγκλήματα που τελούνται σε περιοχές που είναι προσβάσιμες στους αστυνομικούς. Ενώ κάποια εγκλήματα τελούνται σε δημόσιους χώρους (έχει εκτιμηθεί ότι το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 40% - 45 % του συνόλου των εγκλημάτων), το υπόλοιπο ποσοστό των εγκλημάτων (55%-60%) τελούνται σε χώρους και σε μέρες που και η πιο αποδοτική περιπολία δεν μπορεί να έχει πρόσβαση.[85] Επιπροσθέτως, οι

⁸² Μία συνολική παρουσίαση των ερευνών για τους δείκτες μέτρησης της απόδοσης των αστυνομικών γίνεται στο Bennett R., (ed) (1983), *Police at work, Policy Issues and Analysis*, σ. 17-86.

⁸³ Λαμπροπούλου Ε.(1994), ό.π. σημ. 186, σ. 208.

⁸⁴ Wilson W.O. (1950), *Police Administration*, σ. 81.

⁸⁵ Home Office Research and Planning Unit (1985) Heal K., Tarling R., Burrows J. (eds), *Policing Today*, σ. 111.

πιθανότητες της αστυνομίας να βρεθεί παρούσα και σε τέτοια θέση που να μπορεί να επέμβει και να καταστείλει το έγκλημα, είναι πολύ μικρές καθόσον ο αριθμός των ευκαιριών που υπάρχουν και δημιουργούνται για την τέλεση διαφόρων αδικημάτων, ακόμη και σε μια μέτρια πυκνοκατοικημένη πόλη είναι ιδιαίτερα μεγάλος.

Μελέτες που έχουν γίνει, έδειξαν ότι οι πιθανότητες των αστυνομικών που περιπολούν για να καταστείλουν ένα τελούμενο έγκλημα είναι πολύ μικρές. Στα αποτελέσματα της Αμερικανικής Προεδρικής Επιτροπής για την εγκληματικότητα, αναφέρεται ότι ένας αστυνομικός που περιπολεί σε μια αμερικανική μεγαλούπολη θα επέμβει σε μια ληστεία που γίνεται στο δρόμο, μια φορά κάθε δεκατέσσερα χρόνια. Ακόμη, για την ίδια χώρα έχει εκτιμηθεί ότι ένα τυπικό νοικοκυριό θα γίνει στόχος διάρρηξης μια φορά στα σαράντα χρόνια.[86]

Τέλος, αποτελεσματική μέθοδος, που κερδίζει έδαφος σε όλες τις δυτικές κοινωνίες, αναφορικά με την μέτρηση του έργου της αστυνομίας, είναι η διενέργεια δημοσκοπήσεων και ερευνών. Οι δημοσκοπήσεις μπορούν να συνεισφέρουν στην εκτίμηση των στάσεων και αντιλήψεων του κοινού για την αστυνομία και τις προτεραιότητές της, τα αποτελέσματα των οποίων, σε συνδυασμό με τα στατιστικά στοιχεία για την εγκληματικότητα, μπορούν να αποκαλύψουν και να καταδείξουν τις ελλείψεις στις ανάγκες αστυνόμευσης και της ακολούθου αντεγκληματικής πολιτικής.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ι. Φαρσεδάκης,[87] η γνώση των πορισμάτων, ιδιαίτερα αυτών που αφορούν την ίδια την αστυνομία και που αναλύουν την οργάνωσή της, τη δράση της, τις μεθόδους της, την εν γένει αποτελεσματικότητά της και τις σχέσεις της με το κοινό, είναι αναγκαία γιατί επιτρέπει στον αστυνομικό μια καλύτερη αυτογνωσία, που δεν μπορεί παρά να έχει ευεργετικά αποτελέσματα υπέρ του κοινωνικού συνόλου κατά την ενάσκηση των πολλαπλών ρόλων του. Τα πορίσματα των ερευνών γνωστοποιούνται στην ηγεσία και τους επιτελείς της αστυνομίας για τη λήψη των προτεινόμενων από την επιστημονική έρευνα μέτρων. Επίσης για τα πορίσματα ενημερώνονται όλοι οι εμπλεκόμενοι αστυνομικοί ώστε να γνωρίζουν την σκοπιμότητα των νέων μέτρων και να εξασφαλιστεί η υποστήριξή τους.[88]

Η αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας είναι διάχυτη στο σύνολο σχεδόν των δημοσιευμάτων των μαζικών μέσων ενημέρωσης.[89]

⁸⁶ Hough J.M., Mayher P. (1983), The British Crime Survey. Home Office Research Study.

⁸⁷ Φαρσεδάκης Ι., «Προτεραιότητες στη χάραξη αστυνομικής δράσης ενόψει των τάσεων της εγκληματικότητας στη σύγχρονη κοινωνία», στην «Αστυνομική Επιθεώρηση», Φεβρουάριος 1987, σ. 117.

⁸⁸ «Ευθύνεται η αστυνομία για την αύξηση των εγκλημάτων;», του Ιωσήφ Καμπανάκη, Αστυν. Υποδ/ντή.

1.7.2 Η αποτίμηση του έργου της αστυνομίας

Η ουσιαστική αποτίμηση του έργου της αστυνομίας είναι δύσκολη υπόθεση. Ενδεικτικό κριτήριο της επιτυχίας ή της αποτυχίας της, αποτελεί η γενική κοινωνική παραδοχή της αποτελεσματικότητας, όπως εκφράζεται μέσα από κοινωνικές έρευνες ή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποτιμηθεί και να μετρηθεί η πρόληψη που κάνει η αστυνομία. Πόσα άραγε εγκλήματα δεν έγιναν λόγω της παρουσίας των αστυνομικών.[⁹⁰]

Όσον αφορά τις επίσημες στατιστικές για την εγκληματικότητα τα ποσοστά αλλάζουν συνέχεια, όπως και οι απόψεις του κοινού. Ενώ εάν κρίνουμε με βάση την επικαιρότητα η αστυνομία κινείται σαν εκκρεμές μεταξύ της υπερβολικής αυστηρότητας και της υπερβολικής ανοχής.[⁹¹] Αρκεί μια θεαματική επιτυχία της Αστυνομίας ή στον αντίποδα μια θλιβερή εντυπωσιακή εγκληματική πράξη να καταγραφεί στα πρωτοσέλιδα και η πλάστιγγα θα γείρει προς τη μία ή την άλλη πλευρά.

Επίσης, οι δείκτες εγκληματικότητας και οι στατιστικές της αστυνομίας έχουν πολλές αναγνώσεις και ακόμα περισσότερες ερμηνείες, αφού ούτε όλα τα εγκλήματα καταγγέλλονται, ούτε όλοι οι δράστες συλλαμβάνονται. Ο σκοτεινός αριθμός της εγκληματικότητας αποτελεί ένα βασικό πρόβλημα στη θεωρία και την έρευνα, επηρεάζοντας τις πολιτικές πρόληψης.

Η θεατότητα των αδικημάτων επηρεάζει επίσης, πως θα εμφανιστούν στις επίσημες στατιστικές.

Η αποτίμηση του προληπτικού έργου της αστυνομίας είναι εξαιρετικά δύσκολη, δεδομένου ότι αντικείμενο διαχείρισης είναι άυλα αγαθά, όπως η προστασία της ζωής, της ασφάλειας που δεν εξηγούνται από τους νόμους της αγοράς και της οικονομίας.

Ακόμη πιο εξειδικευμένη είναι η ανάλυση όσον αφορά την αποτίμηση του έργου του αστυνομικού της συνοικίας. Όταν αναγγέλθηκε η αναμόρφωση της αστυνομίας της συνοικίας στο συνέδριο της Villepointe το 1997, τέθηκαν τρεις αντικειμενικοί στόχοι και πέντε τρόποι δράσης. Έτσι, αποφασίστηκε η δημιουργία της αστυνομίας 1) που να προβλέπει και προλαμβάνει τις δυσκολίες που συνδέονται με την αστεακή εγκληματικότητα, 2) που να γνωρίζει την περιοχή της καθώς και τον πληθυσμό που διαβιεί, ο οποίος, με τη σειρά του, πρέπει να γνωρίζει την αστυνομία, 3) που να ανταποκρίνεται καλύτερα στις προσδοκίες των πολιτών.[⁹²]

Πρόβλημα στην εφαρμογή μιας προληπτικής πολιτικής είναι η μέτρηση των αποτελεσμάτων της. Λόγω της απουσίας αξιόπιστων και κατάλληλων εργαλείων μέτρησης, καταφεύγουμε στις μεθόδους που έχουν σχεδιαστεί για την καταστολή και πρωτίστως στις στατιστικές καταγεγραμμένης εγκληματικότητας τις έρευνες θυματοποίησης και αυτοομολογούμενης ενοχής,

⁹⁰ Αντώνης Μαγγανάς, « Το εγκληματικό φαινόμενο στην πράξη», Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004. σσ.625-634.

⁹¹ City Press 8-12-03 Γιώργου Κύρτσου.

⁹² Αντώνης Μαγγανάς, « Το εγκληματικό φαινόμενο στην πράξη», Νομική Βιβλιοθήκη, 2004. σσ.630-631.

γνωρίζοντας ότι πίσω από αυτές τις μεθόδους υπάρχει μια πολιτική σκοπιμότητα. Δεδομένου ότι η εγκληματικότητα συχνά έρχεται δεύτερη μετά την ανεργία στις αιτίες ανησυχίας του κοινού, είναι εξαιρετικά σημαντικό για μια κυβέρνηση να εμφανίζεται ότι κερδίζει τη μάχη κατά του εγκλήματος.

Από τις μέχρι τώρα επιμέρους δημοσιεύσεις και αναφορές συνάγεται ότι η συνεργασία των πολιτών είναι απαραίτητη, το ζητούμενο είναι πως θα επιτευχθεί αυτή η συνεργασία όταν ελλοχεύει για τον πολίτη ο φόβος του στίγματος του καταδότη η του συνεργάτη της Αστυνομίας.^[93]

1.8 Αστυνομία και εμπιστοσύνη

Επανελημμένα η αστυνομία κάνει εκκλήσεις προς το κοινό^[94], ώστε να τη συνδράμουν στην πάταξη του εγκληματικού φαινομένου.^[95] Οι επιστήμονες μιλούν όλο και περισσότερο για συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική και η πρόληψη του εγκλήματος έχει γίνει η υπ' αριθμόν ένα προτεραιότητα.^[96] Εξάλλου, με βάση πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, οι κρατικές αρχές έχουν τη θετική υποχρέωση να λαμβάνουν μέτρα με σκοπό την προστασία οποιουδήποτε ιδιώτη, του οποίου η ζωή απειλείται από τις εγκληματικές ενέργειες άλλου.^[97] Πώς όμως, η αστυνομία θα επιτύχει τους παραπάνω στόχους αν δεν έχει συγκεκριμένες πληροφορίες από τους πολίτες; Είναι γεγονός ότι συχνά καταφεύγει στις υπηρεσίες πληροφοριοδοτών.^[98] Περιμένει, επομένως, από τον απλό πολίτη να της δώσει πληροφορίες, να γίνει το «μάτι του νόμου». Όμως αυτή η διαδικασία χρειάζεται χρόνο και χρήμα.

Το θέμα της ανακοίνωσης πληροφοριών που αφορούν τρίτους^[99] είναι εξαιρετικά λεπτό και συναισθηματικά φορτισμένο από τραυματικές εμπειρίες που έζησαν οι Έλληνες ακόμα και στο

⁹³ Βλ. Α. Μαγγανάς, Γρ. Λάζος, Ν. Γαβαλάκης, Μ. Ζάννη, « Το πρόβλημα της καταγγελίας – κατάδοσης» (2003) Ποιν. Δικ. 568.

⁹⁴ « Το πρόβλημα της καταγγελίας – κατάδοσης. Τα δεδομένα μιας έρευνας » σ. 542επ. Αντώνη Μαγγανά, Γρηγόρη Λάζου , Νίκου Γαβαλάκη, Μαρίας Ζάννη, ΠοινΔικ 2003, σ. 558 επ.

⁹⁵ Βλ. για παράδειγμα: Υπ. Δημ. Τάξης, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Αθήνα, Ιούλιος 2000, σελ. 56, καθώς και διάφορα δημοσιεύματα στο περιοδικό Αστυνομική Επιθεώρηση. Βλ. ακόμα Α. Μαγγανά, θέματα εγκληματολογικά και ποινικού δικαίου, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 12.

⁹⁶ *Ιάκ. Φαρσεδάκη*, Στοιχεία Εγκληματολογίας, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996.

⁹⁷ ΕΔΔΑ, *Osman v. Μεγ. Βρετανίας*, Υπόθεση 87/1997/871/1083, απόφαση της 28.10.1998.

⁹⁸ Βλ. Α. Μαγγανά, «Τα αστυνομικά τεχνάσματα και η αντιμετώπιση τους από τα καναδικά δικαστήρια», ΠοινΧρ 1996, σ. 175.

⁹⁹ Βλ. σχετ. έρευνα που διενεργήθηκε και δημοσιεύτηκε στο: « Το πρόβλημα της καταγγελίας – κατάδοσης. Τα δεδομένα μιας έρευνας » σ. 542επ. Αντώνη Μαγγανά, Γρηγόρη Λάζου , Νίκου Γαβαλάκη, Μαρίας Ζάννη, ΠοινΔικ 2003, σ. 558 επ.

(σχετικά) πρόσφατο παρελθόν κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, της χούντας του 1967. Οι όροι «χαφιές» και «ρουφιάνος» αποτελούν απροκάλυπτη ύβρη για τον Έλληνα πολίτη.[100]

1.9 Ορισμένα συμπεράσματα

Το φαινόμενο που η έρευνα κατέγραψε στην Ελλάδα εντάσσεται σε ένα ευρύτερο φαινόμενο που έχει εντοπισθεί και προβληματίσει διεθνώς. Σχετικά πρόσφατες έρευνες σε ΗΠΑ, Γερμανία, Καναδά και άλλες χώρες τείνουν να αποδίδουν ανάλογα αποτελέσματα, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το δισταγμό της προσφυγής του πολίτη στην αστυνομία για την καταγγελία παραβατικών δραστηριοτήτων.[101] Αναλογία υπάρχει και στους λόγους για τους οποίους οι πολίτες άλλων χωρών διστάζουν - αποφεύγουν ή τείνουν να θεωρούν κάτι σαν «τελευταία λύση» - τουλάχιστον σε ένα ευρύ φάσμα παραβάσεων - την προσφυγή στην αστυνομία: αναποτελεσματικότητα της τελευταίας και πιθανότητα να εμπλακούν οι ίδιοι σε επίπονες και μακρόχρονες διαδικασίες.

Ίσως όμως η αστυνομία και ο συνολικός επίσημος κοινωνικός έλεγχος στη σύγχρονη Ελλάδα δεν έχει την «πολυτέλεια» μίας διαιώνισης της στάσης και νοοτροπίας από μέρους των πολιτών. Και αυτό διότι στη σύγχρονη εποχή τείνει πλέον να επικρατήσει διεθνώς η τάση εγκατάλειψης του αυστηρού μοντέλου «κυρίαρχο κράτος - εξουσία καταναγκασμού - αστυνομία». Η τάση αυτή ενισχύεται με την εμφάνιση και ενίσχυση υπερκρατικών νέων φορέων, όπως π.χ. σε ευρωπαϊκό επίπεδο της Europol. Στη θέση του προωθείται ένα «εταιρικό» μοντέλο το οποίο εξαρτά σε μεγάλο βαθμό τη δράση και, κυρίως, την επιτυχημένη δράση της αστυνομίας από τη συνεργασία

¹⁰⁰ www.myphone.gr / 21/8/2003, « Αναφέρετε εγκλήματα με ένα απλό SMS!», Σε αντίθεση με την ελληνική πραγματικότητα, η αγγλική αστυνομία προσφέρει στους επισκέπτες ενός μουσικού φεστιβάλ, την ευκαιρία να αναφέρουν εγκλήματα με SMS. Η φιλανθρωπική οργάνωση Staffordshire Crimestoppers υποστηρίζει ότι η χρήση της υπηρεσίας SMS έγινε κυρίως για να προσελκύσει νέους ανθρώπους, όμως έχει και πρακτικά πλεονεκτήματα, επιτρέποντας στους επισκέπτες να στείλουν πληροφορίες χωρίς να γίνουν αντιληπτοί και χωρίς να χρειάζεται να φεύγουν από τους χώρους διασκέδασής τους για να δίνουν καταθέσεις στην αστυνομία. Με το σύνθημα Safe and Sound (σώοι και ασφαλής) η οργάνωση θα κάνει γνωστή την παρουσία της με μια σειρά πόστερ και καρτών που θα περιέχουν συμβουλές ασφαλείας αλλά και τα τηλεφωνικά νούμερα για κλήσεις φωνής και sms τα οποία θα δίνονται στους φίλους της μουσικής στην είσοδο. Οι πληροφορίες που θα συλλέγονται θα αξιολογούνται άμεσα και αστυνόμοι θα επεμβαίνουν όπου χρειάζεται. Η υπηρεσία SMS θα είναι διαθέσιμη για τις 4 μέρες του φεστιβάλ ενώ η γραμμή ανοιχτής επικοινωνίας, θα είναι ανοιχτή πριν και μετά το φεστιβάλ για οποιαδήποτε πληροφορία. Ο υπεύθυνος της οργάνωσης Staffordshire Crimestoppers εξήγησε γιατί περιμένουν μεγάλη συμμετοχή του κόσμου: «Οι περισσότεροι επισκέπτες των φεστιβάλ δεν θέλουν να διακόψουν το Σαββατοκύριακό τους για να δίνουν καταθέσεις στην αστυνομία. Τώρα τους δίνεται η δυνατότητα να αναφέρουν κάτι χωρίς πολλές διατυπώσεις».

¹⁰¹ Χρ. Ζαραφωνίτου, *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1995, σσ. 277-284.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

2.1 Γενικά

Παρότι η ενασχόληση με την πρόληψη της εγκληματικότητας ανάγεται στην ελληνική αρχαιότητα^[102], δεν παύει να αποτελεί ένα από τα κυρίαρχα ζητήματα και στόχους της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής. Σε επίπεδο διεθνών οργανισμών, η εγκληματικότητα και οι τρόποι πρόληψής της τέθηκαν στις προτεραιότητες του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών αμέσως μετά την ίδρυση του. Ήδη από το 1950, θεσπίστηκαν, μεταξύ των άλλων, η Επιτροπή Πρόληψης και Ελέγχου του Εγκλήματος (Committee on Crime Prevention and Control) και ο Τομέας Πρόληψης του Εγκλήματος και Ποινικής Δικαιοσύνης (Crime Prevention and Criminal Justice Branch)^[103], οι οποίοι και λειτουργούν έως σήμερα, με συνεχώς αυξανόμενες αρμοδιότητες. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνονται προς διερεύνηση, σε διεθνές επίπεδο, προγράμματα και πολιτικές πρόληψης της εγκληματικότητας και μεταχείρισης των εγκληματιών (CCPC) και συντονίζονται, αντίστοιχα, οι σχετικές με την πρόληψη και την ποινική δικαιοσύνη δραστηριότητες^[104].

Και το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με θέματα πρόληψης και αντεγκληματικής πολιτικής γενικότερα. Ειδικότερα, η Σύσταση Νο. R (87) 19 του Συμβουλίου της Ευρώπης^[105], η οποία υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 17-9-1987 κατά την 410η συνάντηση των Εκπροσώπων των Υπουργών^[106] αναφέρεται στην «Οργάνωση της πρόληψης του εγκλήματος», ενώ ιδιαίτερα σχετική είναι και η υπ' αρ. 711983 Σύσταση για τη «Συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική»^[107]. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επίσης,

¹⁰² Ι. Φαρσεδάκης, *Η εγκληματολογική σκέψη. Από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*, τ. Α', Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990, σ. 20.

¹⁰³ United Nations, *The United Nations and the crime Prevention*, N. York, 1991, σ. 28επ.

¹⁰⁴ Το ίδιο. Στις δραστηριότητες αυτές πρέπει να προστεθούν, επίσης, τα συνέδρια που πραγματοποιούνται από τον ΟΗΕ, τα οποία ξεκίνησαν το 1955 επαναλαμβανόμενα ανά πενταετία, και είναι αφιερωμένα στην πρόληψη της εγκληματικότητας (Στο ίδιο, σ. 12επ.).

¹⁰⁵ Βλ. απόδοση στην Ελληνική γλώσσα στο Στ. Αλεξιάδη, *Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής*, Σάκκουλας, Αθήνα, 1991, σ.188.

¹⁰⁶ Στ. Αλεξιάδης, *Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2001, σ. 250επ. Βλ. επίσης, Ι. Φαρσεδάκης, *Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όρια της*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1991, σ. 130επ.

¹⁰⁷ Ι.Φαρσεδάκης, *όπ.παραπ.*, 1991, σ. 132.

ενισχύεται και προωθείται η σχετική με τα παραπάνω συζήτηση και αναζήτηση αποτελεσματικότερων πολιτικών στο πεδίο αυτό[108].

Οι ενέργειες που αναλαμβάνονται και προωθούνται, ωστόσο, στον τομέα αυτό είναι ποικίλες και αντανακλούν την ευρύτητα του εννοιολογικού περιεχομένου αυτής καθαυτής της πρόληψης. Με βασικό κοινό άξονα το γενικότερο στόχο τους, οι ενέργειες αυτές κατηγοριοποιούνται και ταξινομούνται ανάλογα με τα μέσα που χρησιμοποιούν, τα άτομα στα οποία απευθύνονται, το φορέα που τις αναλαμβάνει, το είδος της εγκληματικής συμπεριφοράς κ.λπ.[109] Μία από τις βασικότερες διακρίσεις είναι εκείνη μεταξύ κοινωνικής και ποινικής πρόληψης[110], όπου ως κοινωνική πρόληψη νοείται εκείνη που αποσκοπεί στην «εξαφάνιση των κοινωνικών παραγόντων και συνθηκών που προκαλούν το έγκλημα ή οδηγούν στην εμφάνιση του»[111], ενώ ως ποινική πρόληψη νοείται εκείνη που επιδιώκεται με παρέμβαση του ποινικού νόμου και «επιβολή ποινικών μέτρων και κυρώσεων»[112] και αποσκοπεί είτε στην αποτροπή του συγκεκριμένου ατόμου από την τέλεση μελλοντικών εγκλημάτων (ειδική πρόληψη) είτε στην αποτροπή όλων των πολιτών από εγκληματικές συμπεριφορές (γενική πρόληψη).[113]

¹⁰⁸ Σχετική είναι και η αναφορά στην «ανακατανομή της διαχείρισης των "προβληματικών καταστάσεων" στο εσωτερικό του εθνικού κράτους» που γίνεται από τον Γ. Νικολόπουλο, *Κράτος, ποινική εξουσία και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση - Μια εγκληματολογική προσέγγιση*, Κριτική, Αθήνα, 2002, σ. 66 επ.

¹⁰⁹ Για τα είδη πρόληψης και τα κριτήρια ταξινόμησής τους, βλ. Κ.Δ. Σπινέλλη & Κ. Τσίνας, Συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας και τοπικές κοινωνίες: Μια μορφή αποκεντρωμένης πρόληψης, *Ποινικός Λόγος*, 1/2002, σσ. 363-379.

¹¹⁰ Α. Τσήτσουρα, *Η πρόληψη της εγκληματικότητας*, Παραδόσεις μαθήμα τος, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2001, σ. 3. Σύμφωνα με την Κ.Δ. Σπινέλλη, (*Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων*, Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1982, σ. 64), η πρόληψη διακρίνεται σε «ποινική» και «εξωποινική ή κοινωνική». Για την εν λόγω διάκριση, βλ. επίσης Ν.Ε. Κουράκης, «Η πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα», στο Α. Τσήτσουρα (Υπεύθ. Έκδ.), *Αντεγκληματική πολιτική και Δικαιώματα του ανθρώπου*, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Εκδ. Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σσ. 63- 74(64), όπου αναφέρεται στην «κοινωνική» και «δικαιική» πρόληψη της παραβατικότητας.

¹¹¹ Σ. Αλεξιάδης, «Δικαιώματα του ανθρώπου και αντεγκληματική πολιτική», στο Αφιέρωμα στη Μνήμη Κρατερού Ιωάννου, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου*, Τ.21, Ειδικό τεύχος, Σεπτέμβριος 2001, σσ. 31-42(32).

¹¹² Α. Τσήτσουρα, 2001, όπ. παραπ., σ. 3. Για την εμπειριστατωμένη ανάλυση της ποινικής πρόληψης, βλ. αντί άλλων, Ν.Ε. Κουράκης, *Ποινική καταστολή*, Α. Σάκκουλας, Αθήνα Κομοτηνή, 3η έκδοση, 1997, σ. 7 επ.

113 Κ.Δ. Σπινέλλη, 1982, όπ. παραπ., σ. 70 & 72 και Α. Τσήτσουρα, 2001, όπ. παραπ., σ. 33 & 38, όπου αναφέρονται οι σχετικές με τις λειτουργίες της ποινής θεωρίες. Για τους δύο αυτούς βασικούς στόχους της ποινής, κατά τη δογματική του ποινικού δικαίου διδασκαλία, βλ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, «Στερητική της ελευθερίας ποινή και ανθρώπινα δικαιώματα», στο Α. Τσήτσουρα (Υπεύθ. Έκδ.), *Αντεγκληματική πολιτική και Δικαιώματα του ανθρώπου*, όπ. παραπ., 1997, σ.σ. 87-109(105). Βλ. επίσης Δ.Δ. Σπινέλλης, «Προστασία του θύματος και ανθρώπινα δικαιώματα», στο ίδιο, σ.σ. 173-194(187). Για τις νεώτερες αντιλήψεις για τους σκοπούς της ποινής, βλ. Α. Χάιδου, *Το σωφρονιστικό σύστημα. Ζητήματα θεωρίας και πρακτικής*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002, σ. 14 επ.

Πολλές από τις σύγχρονες τυπολογίες δεν περιλαμβάνουν, ωστόσο, την ποινική πρόληψη στον ορισμό τους, με το σκεπτικό ότι θα πρέπει να εξετάζεται χωριστά[114] και αναφέρονται μόνο στις δύο βασικές διακρίσεις της κοινωνικής πρόληψης, τη γενική κοινωνική πρόληψη, η οποία «επιδιώκεται υποκειμενικά με κοινωνικοποίηση του ατόμου ή με ανάπτυξη σε κάθε άτομο αντικινήτρων»[115] και την περιστασιακή κοινωνική πρόληψη, η οποία επιδιώκεται «αντικειμενικά με τη μείωση των ευκαιριών διάπραξης του ή δυσχέρειας του ίδιου του στόχου του εγκλήματος»[116].

Έτσι, στην πρώτη περίπτωση γίνεται αναφορά σε μέτρα ενίσχυσης των θεσμών κοινωνικοποίησης, καταπολέμησης των κοινωνικών προβλημάτων, βελτίωσης του μορφωτικού επιπέδου κ.ο.κ., ενώ στη δεύτερη σε μέτρα δυσχέρειας / εξαφάνισης των στόχων, περιβαλλοντικής/χωροταξικής διευθέτησης, επιτήρησης κ.λπ.[117].

Η διάκριση αυτή υιοθετείται και από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το οποίο στην προαναφερθείσα R (87) 19 Σύστασή του, αναφέρεται στην πρόληψη ορισμένων αντικοινωνικών συμπεριφορών, με μέσα διαφορετικά από το ποινικό δίκαιο[118], υπογραμμίζοντας την ποικιλία των δυνατών προσεγγίσεων στο πεδίο αυτό, «που περιλαμβάνει μέτρα για την επήρεια των κοινωνικών παραγόντων που συνδέονται με εγκληματική συμπεριφορά (κοινωνική πρόληψη) και μέτρα αφενός μείωσης των ευκαιριών για διάπραξη εγκλημάτων και αφετέρου αύξησης του ενδεχομένου να γίνουν γνωστά (περιστασιακή πρόληψη)»[119]. Αξίζει να αναφερθεί, επίσης, ότι στο ίδιο κείμενο υπογραμμίζεται η πιθανότητα της αποτελεσματικότερης δράσης των προληπτικών μέτρων, όταν αυτά προσαρμόζονται στις τοπικές συνθήκες και όταν υλοποιούνται με τη συμμετοχή της κοινότητας. Ενθαρρύνεται, επιπρόσθετα, η δημιουργία «ειδικευμένων οργάνων πρόληψης του εγκλήματος»[120], τα οποία έχουν ήδη θεσπιστεί και λειτουργούν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες με τη μορφή των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας[121].

¹¹⁴ J.J.M. Van Dijk & De Waard, «A two – Dimensional Typology of Crime Prevention Projects; With a Bibliography », *Criminal Justice Abstracts*, September 1991, σ.σ. 483-503 (483).

¹¹⁵ Σ. Αλεξιάδης, «Δικαιώματα του ανθρώπου και αντεγκληματική πολιτική», 2001, όπ.παραπ., σ. 32.

¹¹⁶ Το ίδιο.

¹¹⁷ A. Crawford, *Crime Prevention and Community Safety. Politics, Policies and Practices*, London and N. York, 1998, σ. 17 επ.

¹¹⁸ Ι. Φαρσεδάκης, *Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όρια της*, 1991, όπ.παραπ., σ. 130.

¹¹⁹ Σ. Αλεξιάδης, *Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής*, 2001, όπ. παραπ., σ. 250.

¹²⁰ Το ίδιο, σ. 251.

¹²¹ Για την εφαρμογή του θεσμού των Το.Σ.Π.Ε. στην Ελλάδα βλ. παρακάτω, σ. επ.

Οι σύγχρονες πολιτικές πρόληψης αναδεικνύουν, σχεδόν στο σύνολό τους, ως ιδιαίτερα ενισχυμένο το ρόλο της **τοπικής διάστασης** της εφαρμογής τους^[122]. Βασικός λόγος για την «επιλογή» αυτή είναι, μεταξύ των άλλων, η πεποίθηση ότι στο μικρο-επίπεδο της *πόλης ή γειτονιάς* ανιχνεύονται καλύτερα τα κοινωνικά προβλήματα, πολλά εκ των οποίων δημιουργούνται άλλωστε στο επίπεδο αυτό, όπως είναι οι κοινωνικές ανισότητες και τα προβλήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης που συνδέονται με την εκδήλωση εγκληματικής συμπεριφοράς^[123]. Στο επίπεδο αυτό εντοπίζονται, επίσης, οι προϋποθέσεις ανάπτυξης της *κοινωνικής αλληλεγγύης*^[124], η οποία προσδιορίζει το φιλοσοφικό πλαίσιο λειτουργίας παρόμοιων πολιτικών^[125]. Όμως, και από άποψη πρακτική, το τοπικό επίπεδο φαίνεται να αμβλύνει τις πλείστες όσες δυσχέρειες εφαρμογής αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές πολιτικές. Λαμβάνοντας υπόψη, στο πλαίσιο αυτό, ότι μεταξύ «δημόσιας-ιδιωτικής-κοινοτικής» πολιτικής σε «εθνικό-περιφερειακό-τοπικό»^[126] τα προβλήματα συντονισμού, «συν-αρμοδιοτήτων ή επικαλύψεων»^[127] είναι δυσεπίλυτα, τα προγράμματα πρόληψης της εγκληματικότητας φαίνεται ότι μπορούν να αποδειχθούν αποτελεσματικότερα εφαρμοζόμενα σε περιορισμένο εδαφικά επίπεδο.

Έτσι, στα προαναφερθέντα βασικά του προαπαιτούμενα (*συμμετοχή πολιτών, διεταιρικότητα*) προστίθεται και η **τοπική μεταβλητή**, η οποία προσδιορίζει τόσο τα εδαφικά όρια όσο και τις κοινωνικές/δημογραφικές/πολιτισμικές και λοιπές ιδιαιτερότητες της κοινότητας στην οποία εφαρμόζονται οι εκάστοτε προληπτικές πολιτικές. Το συμμετοχικό μοντέλο γίνεται παράλληλα και **αποκεντρωμένο** σε επίπεδο συνοικίας, πόλης ή περιφέρειας^[128] και το τοπικό επίπεδο καθίσταται πλέον πεδίο ανάληψης ορισμένων από τις, έως πρότινος, κρατικές αρμοδιότητες αντεγκληματικής πολιτικής^[129].

¹²² X. Ζαραφονίτου, « Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο», Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σσ. 19 επ.

¹²³ F. Bailleau & G. Garioud « Les strategies sociales visant a eviter la production de comportements criminalisables», στο Conseil de l' Europe, Nouvelles strategies sociales et systeme de justice penale, Actes, 19e Conference de recherches criminologiques (1990), Vol.XXIX, 1994, σσ. 13-39(21).

¹²⁴ Για την έννοια της *κοινωνικής αλληλεγγύης* βλ. την προσέγγιση του E. Durkheim στο έργο του «*le suicide*», PUF, 1983, καθώς και την αναφορά του στη λεγόμενη « συλλογική συνείδηση ».

¹²⁵ Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι οι πολιτικές αυτού του είδους έχουν ως σημείο αναφοράς, κύρια, τις πόλεις ή τις συνοικίες τους. Η «αστεακή εγκληματικότητα», καθώς και η «ανασφάλεια» των κατοίκων των σύγχρονων πόλεων, αποτελούν το διττό στόχο τους.

¹²⁶ Οι δύο «τριάδες» αναφέρονται από τον Γ. Πανούση, στο «Εγκλημα και τοπική κοινωνία», όπ.παραπ., 1993, σ. 27.

¹²⁷ Το ίδιο.

¹²⁸ Θ. Παπαθεοδώρου, Δημόσια ασφάλεια και αντεγκληματική πολιτική, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002, σ. 275.

¹²⁹ Το ίδιο, σ. 279

Οι προωθούμενες, στο πλαίσιο αυτό, πολιτικές εντάσσονται, ωστόσο, στην προοπτική της συνεργασίας με την κεντρική εξουσία και της *διεταιρικότητας* μεταξύ των αρμοδίων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, σύμφωνα και με όσα ήδη προαναφέρθηκαν. Όπως προκύπτει, μάλιστα, από την έως τώρα διεθνή εμπειρία, η κρατική στήριξη και ενίσχυση είναι απαραίτητη σε όλα τα επίπεδα (πολιτικά, οικονομικά, τεχνικά) χωρίς να καταλύεται, όμως, η αυτονομία της τοπικής κοινότητας^[130].

Η μορφή με την οποία εφαρμόζονται οι τοπικές πολιτικές πρόληψης καθώς και το περιεχόμενο τους διαφοροποιούνται χωροχρονικά. Οι διαφοροποιήσεις γίνονται εμφανείς από χώρα σε χώρα και οφείλονται βασικά στο διαφορετικό φιλοσοφικό-ιδεολογικό πλαίσιο που διαπνέει συνολικά τις κοινωνικές πολιτικές τους. Σημείο «*αιχμής*» και διαφοροποίησης στο πλαίσιο των συγκεκριμένων τοπικών πολιτικών πρόληψης της εγκληματικότητας αποτελεί η έκταση και η μορφή που παίρνει η *συμμετοχή της κοινότητας*.

Ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο αναφοράς, παρατηρείται ότι σε χώρες όπως οι Η.Π.Α, ο Καναδάς και η Αγγλία, οι πολίτες συμμετέχουν με ιδιαίτερη προθυμία σε προγράμματα τόσο «*παθητικής άμυνας*», όπως είναι οι διάφορες στρατηγικές περιστασιακής πρόληψης όσο και «*επιθετικής άμυνας*», όπως είναι η συνεργασία με την αστυνομία^[131]. Αντίθετα, σε χώρες όπως η Γαλλία, όπου δεν υπάρχει αντίστοιχη παράδοση «κοινοτικοποίησης των κοινωνικών προβλημάτων»^[132], η μορφή της πρόληψης στηρίζεται σε πρωτοβουλίες που τείνουν στη βελτίωση των συνθηκών ζωής, μέσα από μια «*πολιτική πόλης*», επανασύστασης του κοινωνικού ιστού, ενεργοποίησης της κοινωνικής αλληλεγγύης (μέτρα πρόληψης νεανικής παραβατικότητας, συμπαράσταση στα θύματα κ.λπ). Οι διαφοροποιήσεις αυτές αναδεικνύονται από την αναλυτική παρουσίαση των αντίστοιχων πολιτικών που ακολουθούν. Φαίνεται, ωστόσο, χρήσιμη μια σύντομη αναφορά στη διάσταση αυτή της «*κοινοτικοποίησης*», γύρω από την οποία έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια έντονος επιστημονικός διάλογος.

¹³⁰ F. Bailleau & G. Garioud «Les strategies sociales visant a eviter la production de comportements criminalisables», οπ. παραπ. 1994, σ. 21.

¹³¹ Το ίδιο, σ. 26.

¹³² IHESI (Institut des Hautes Etudes de la Securite Interieure), Guide pratique pour les Contrats Locaux des Securite, La Documentation Francaise, Paris, 1998, σ. 55.

2.2 Σύγχρονες τάσεις στην πρόληψη της εγκληματικότητας- το συμμετοχικό πρότυπο

Η διαρκώς εντεινόμενη ενασχόληση με θέματα εγκληματικότητας σε συνδυασμό με την αποτυχία του παραδοσιακού κατασταλτικού μοντέλου αντεγκληματικής πολιτικής προσέφεραν πρόσφορο έδαφος στην ανάπτυξη των νέων τάσεων προληπτικού χαρακτήρα στην αντεγκληματική πολιτική^[133]. Στην προαναφερθείσα Β(83)7 Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη «συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική»^[134], υπογραμμίζεται με έμφαση ο προσανατολισμός της αντεγκληματικής πολιτικής προς «την πρόληψη της εγκληματικότητας και την επανένταξη του εγκληματία και όχι προς την καταστολή και την τιμωρία του»^[135] και υποστηρίζεται η άποψη ότι «μία παρόμοια πολιτική δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική δίχως τη θετική στάση και την ενεργό συμμετοχή του κοινού»^[136].

Οι συστάσεις αυτές επαναλαμβάνονται, άλλωστε, και πρόσφατα από το Συμβούλιο της Ευρώπης (*Σύσταση R (96)8*), όπου αναφέρεται συγκεκριμένα πως «κάθε κράτος-μέλος θα πρέπει να υιοθετήσει μια συνεκτική και ορθολογική αντεγκληματική πολιτική, η οποία να περιλαμβάνει την κοινωνική πρόληψη (π.χ. με μέτρα κοινωνικο-οικονομικά, εκπαιδευτικά, κλπ), την περιστασιακή πρόληψη (π.χ. με μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση των ευκαιριών και των μέσων διάπραξης αδικημάτων κλπ), την εξατομίκευση των ποινικών αντιδράσεων, την προώθηση εναλλακτικών ποινικών κυρώσεων, την κοινωνική επανένταξη των εγκληματιών και τη βοήθεια στα θύματα»^[137] επισημαίνοντας παράλληλα το σημαντικό ρόλο της «ενεργού» συμμετοχής του κοινού, ως απαραίτητης προϋπόθεσης για την αποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής πολιτικής και του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης¹³⁸. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα, οι «απαντήσεις» στο εγκληματικό φαινόμενο παύουν να αποτελούν πλέον μονοπώλιο του κράτους και γίνονται

¹³³ Χ. Ζαραφονίτου, «Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο», Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σ. 14 επ.

¹³⁴ Conseil de l' Europe, *La participation du public a la politique criminelle*, Comite Europeen pour les Problemes Criminels, Strasbourg, 1984.

¹³⁵ Το ίδιο, σ. 17. Στην Έκθεση της αρμόδιας Επιτροπής που συνοδεύει την εν λόγω σύσταση ορίζεται λεπτομερειακά το περιεχόμενο της έννοιας του «κοινού» (σ. 29επ.) και αναπτύσσεται ο σχετικός με την τιμωρητικότητά του προβληματισμός.

¹³⁶ Το ίδιο, σ. 7.

¹³⁷ Conseil de l' Europe, *Politique criminelle et droit penal dans une Europe en transformation*, Strasbourg, 1999, σ.9.

¹³⁸ Το ίδιο.

υπόθεση ολόκληρου του «κοινωνικού σώματος», υπό την προϋπόθεση, όμως, ότι αυτές είναι «οργανωμένες»^[139].

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές του συμμετοχικού αυτού προτύπου, η εμπλοκή αυτή του κοινού δεν αντανακλά ιδεολογίες για «λιγότερο κράτος» αλλά καθαρό «πραγματισμό», ο οποίος μπορεί, επιπρόσθετα, να συμβάλει στο μεγαλύτερο εκδημοκρατισμό της τοπικής ζωής^[140], εφόσον η συμμετοχή των πολιτών στα κοινά αποτελεί θεμελιακή προϋπόθεση της δημοκρατίας.

Βασικά **προαπαιτούμενα** του μοντέλου αυτού είναι **η συμμετοχή του κοινού και η διεταιρικότητα**. Στο πλαίσιο αυτό, η συνεργασία δομείται μεταξύ κεντρικής (κρατικής) εξουσίας και τοπικής αυτοδιοίκησης, κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, εκπαιδευτικών φορέων και πολιτών^[141]. Πρόκειται, όπως έχει υποστηριχθεί, για μια ευρεία «αναδιάρθρωση» των αρμοδιοτήτων μεταξύ εθνικής και τοπικής κυβέρνησης, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και ομάδων σε τοπικό επίπεδο^[142]. Η συμμετοχή των πολιτών μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από ποικίλες γενικοπροληπτικές δράσεις, που αξιοποιούν το ρόλο του οικογενειακού και σχολικού περιβάλλοντος ή της γειτονιάς, καθώς και μέσα από αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, οι οποίες τείνουν στη δημιουργική χρήση του ελεύθερου χρόνου, κύρια από τους ανηλίκους και τους νέους. Το συμμετοχικό μοντέλο βρίσκει εφαρμογή και στον τομέα της περιστασιακής πρόληψης, με την ανάληψη, αφενός ατομικών πρωτοβουλιών εξουδετέρωσης των ευκαιριών διάπραξης αδικημάτων ή δυσχέρασης του στόχου, μέσα από την τοποθέτηση για παράδειγμα συστημάτων ασφαλείας και, αφετέρου συλλογικών δράσεων επιτήρησης της γειτονιάς τους^[143].

Σε κάθε περίπτωση, το συμμετοχικό «εγχείρημα» δεν αποτελεί εύκολη υπόθεση και αρκετά συχνά οδηγεί σε μη αναμενόμενα, έως και αντίθετα, αποτελέσματα. Οι πιθανές «εκτροπές» αυτού

¹³⁹ M. Delmas-Marty, Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής, (μτφρ. Χ. Ζαραφονίτου), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ. 28.

¹⁴⁰ Ch. Lazerges, « Une politique criminelle participative», *Archives de Politique Criminelle*, No 10, Ed. Pedone, 1988, σσ. 91-106(94).

141 C.D. Spinellis, «Crime prevention in Greece in the year 2001», in N. Courakis (Ed.), *Criminal Sciences in the 21st Century, Essays in honour of Prof. D. Spinellis, Section of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, University of Athens*, A. Sakkoulas, 2001, σσ. 1019-1039(1025).

¹⁴² G. Hughes, «The shifting sands of crime prevention and community safety», ΟΤΟ G. Hughes, E. McLaughlin, J. Muncie (Eds), *Crime Prevention and Community Safety. New Directions*, Sage,, The Open University, 2002, σσ. 1-10(3).

¹⁴³ Το ανικανοποίητο των πολιτών από την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας καθώς και ο έντονος, συχνά, φόβος του εγκλήματος οδηγούν τους κατοίκους ορισμένων συνοικιών στην οργάνωση νυχτερινών περιπολιών ή στην ανάθεση της επιτήρησης της γειτονιάς τους σε ιδιωτικές εταιρίες. Βλ. *Conseil de l' Europe, Rapport sur la decriminalization, Strasbourg*, 1981, σ. 73 καθώς επίσης και Α. Τσήτσουρα, «Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας*, 1/1988, σσ. 32-44(37).

του μοντέλου είναι, αφενός η υιοθέτηση μιας «πολιτικής του μερικού» σε βάρος ίσως του γενικού συμφέροντος^[144], καθώς επίσης, και ο κίνδυνος ενός έντονου και διαρκούς ελέγχου/επιτήρησης κάθε ατόμου από τους συμπολίτες του, ο οποίος απορρέει από την αδυναμία ακριβούς προσδιορισμού του πεδίου ελέγχου^[145]. Οι εν λόγω κίνδυνοι ελαχιστοποιούνται, ωστόσο, στην περίπτωση που το εγχείρημα οριοθετείται γύρω από δύο βασικούς άξονες εργασίας: η πρόληψη να είναι σφαιρική και όχι ειδική ή εξειδικευμένη και η συμμετοχή των πολιτών να είναι ενεργός και να μην αποτελεί απλή «συμπαράσταση»^[146].

Μία «ενεργός» συμμετοχή προϋποθέτει, όμως, πέραν των προαναφερθέντων μία καταρχήν θετική στάση απέναντι στη φιλοσοφία η οποία διαπνέει το θεσμό της πρόληψης. Όπως, όμως, προκύπτει από την έως τώρα ερευνητική εμπειρία, η μερική και ανακριβής πληροφόρηση μεγάλης μερίδας του κοινού σχετικά με την εγκληματικότητα και το εγκληματικό φαινόμενο γενικότερα, ο σχετικός με το έγκλημα φόβος και οι εκάστοτε ανησυχητικές διαστάσεις του, όπως και η πολιτική εκμετάλλευση του εγκληματικού ζητήματος, έχουν οδηγήσει στη διαμόρφωση ιδιαίτερα τιμωρητικών στάσεων^[147]. Οι στάσεις αυτές δρουν προφανώς ανασταλτικά στην επιτυχή εφαρμογή κάθε μοντέλου συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής. Σοβαροί προβληματισμοί απορρέουν, επίσης, από την κινητοποίηση των πολιτών στον τομέα της περιστασιακής πρόληψης είτε με τη μορφή της αυτοπροστασίας είτε με τη μορφή της επιτήρησης της γειτονιάς και τις τυχόν υπερβάσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε συγκρούσεις και παραβιάσεις συνταγματικών δικαιωμάτων^[148].

Τα μέτρα που στηρίζονται στη συνεργασία ιδιωτικής και κρατικής πρωτοβουλίας απαιτούν συνειδητοποιημένους και υπεύθυνους πολίτες όπως, επίσης, και ευαισθητοποιημένες δημόσιες υπηρεσίες. Ορθά, άρα, επισημαίνεται ότι «μία ευρεία ενημέρωση, που είναι ευθύνη τόσο του

¹⁴⁴ Γ. Πανούσης, «Έγκλημα και τοπική κοινωνία», στο *Εγκληματολογικά*, Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1/1993, σ. 29.

¹⁴⁵ M.Delmas-Marty, Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής, όπ. παραπ., σ. 255.

¹⁴⁶ Το ίδιο, σ. 256.

¹⁴⁷ Χ. Ζαραφονίτου/Ch. Zarafonitou, Ο φόβος του εγκλήματος / fear of crime. Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας, Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης, Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002, σ. 71 επ.

¹⁴⁸ Χ. Ζαραφονίτου, «Οι (ανα)παραστάσεις του κοινού για το εγκληματικό φαινόμενο», στο *Αφιέρωμα στη Μνήμη Η. Δασκαλάκη*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα 1991, σσ. 203-215 (211επ).

επιστημονικού κόσμου όσο και των αρμοδίων για την αντεγκληματική πολιτική, είναι η βάση μιας αποτελεσματικής πολιτικής που ενώνει όλες τις κοινωνικές δυνάμεις μιας χώρας»¹⁴⁹].

2.3 Προοπτικές – Δυσχέρειες - Προβληματισμοί

«Η πρόληψη των αδικημάτων είναι προτιμότερη από την τιμωρία τους»[150]

Οι «νέες» πολιτικές πρόληψης ήρθαν να καλύψουν το κενό που δημιούργησε η αναποτελεσματικότητα των στερητικών της ελευθερίας ποινών και το ανικανοποίητο «ιδεώδες της κοινωνικής επανένταξης»[151]. Με κυρίαρχα χαρακτηριστικά: τον τοπικό και αποκεντρωμένο χαρακτήρα, τη συμμετοχή των πολιτών και τη διεταιρικήτητα, οι νέες αυτές πολιτικές επιχειρούν να εντάξουν τη διαχείριση ενός σοβαρού ζητήματος, όπως είναι η πρόληψη της εγκληματικότητας, στο περιβάλλον που είναι εγγύτερο στην εκδήλωση του: την πόλη-συνοικία-γειτονιά. Στο ίδιο πλαίσιο, επιχειρείται η διαχείριση του μέσα από τη (συν)αρμοδιότητα και (συν)ευθύνη των συμπολιτών. Και επειδή το έως πρότινος κρατικό μονοπώλιο δεν αποδείχθηκε αποτελεσματικό στον τομέα αυτό, το συγκεντρωτικό μοντέλο αποκεντρώνεται, δίχως ωστόσο να παραιτείται (όχι πάντα τουλάχιστον) από το συγκεκριμένο πεδίο ελέγχου, το οποίο αποτελεί πλέον αντικείμενο διεταιρικήτητας (κεντρική - τοπική εξουσία).

Το εν λόγω πρότυπο έχει τόσες πιθανότητες επιτυχίας όσες και αποτυχίας. Η προώθηση και εφαρμογή μιας συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, η οποία στηρίζεται και αξιοποιεί το ρόλο της κοινωνικής αλληλεγγύης, σε (μικρο)κοινωνικογεωγραφικό επίπεδο συνδυάζει πληθώρα πλεονεκτημάτων τα οποία της προσδίδουν έως και εξιδανικευμένο χαρακτήρα. Η εφαρμογή, ωστόσο, ενός παρόμοιου προτύπου με βάση τα σύγχρονα δεδομένα, εμπεριέχει και σοβαρούς κινδύνους:

- Τα κίνητρα συμμετοχής των πολιτών δεν αντανακλούν πάντα την κοινωνική τους αλληλεγγύη ούτε την πεποίθηση ότι ανήκουν σε μια ομοιογενή κοινότητα αλλά απορρέουν, συχνά, από το φόβο και την ανησυχία που προκαλείται σε μια μερίδα πολιτών από τη συμπεριφορά (αντικειμενική ή

¹⁴⁹ Α. Τσήτσουρα, «Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική», 1988, όπ.παραπ., σ. 43. Και η προαναφερθείσα R (96) 8 Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης επισημαίνει ότι «το κοινό πρέπει να είναι ενημερωμένο σχετικά με τα προβλήματα της εγκληματικότητας. Ούτε η αντεγκληματική πολιτική ούτε το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης δεν θα είναι αποτελεσματικά δίχως μια θετική στάση του κοινού και δίχως την ενεργό συμμετοχή του», *Conseil de l' Europe*, 1999, όπ. παραπ., σ. 9.

150 Beccaria « Περὶ αδικημάτων και ποινών ».

151 M. Walter, «Πρόληψη του εγκλήματος στην τοπική κοινότητα-Πού θα οδηγήσει;» (μτφρ. Α.Πιτσελά), στο Ποινική Δικαιοσύνη, 12/2002, σσ. 1304-1306 (1304).

εικαζόμενη) μιας άλλης μερίδας συμπολιτών τους. Στην περίπτωση αυτή, η τάση για επίλυση των προβλημάτων έχει συχνά χαρακτήρα αποκλεισμού και όχι ενσωμάτωσης[152].

- Ένας άλλος προβληματισμός απορρέει από τη μορφή των μέσων με τα οποία επιχειρείται η εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Όταν τα μέσα εστιάζονται στο διαμεσολαβητικό και συμφιλιοτικό ρόλο της «κοινότητας» δημιουργούν ευοίωνες προοπτικές άμβλυνσης των συγκρούσεων. Όταν, αντίθετα, τα μέσα που χρησιμοποιούνται αποσκοπούν αποκλειστικά και μόνο στην επιτήρηση κάθε πολίτη από το συμπολίτη του ή από τεχνικά μέσα (κάμερες εγκαταστημένες σε ιδιωτικούς και δημόσιους χώρους) ή από την επέκταση της αστυνόμευσης, μέσα και από την ίδρυση νέων αστυνομικών πλην της κρατικής, (δημοτική, κοινοτική, ιδιωτική), τότε η κοινωνική αλληλεγγύη έχει παραχωρήσει τη θέση της στην καχυποψία και στην έλλειψη εμπιστοσύνης[153]
- Έντονος προβληματισμός απορρέει, επίσης, από τη διεύρυνση της έννοιας του εγκλήματος, η πρόληψη του οποίου αποτελεί αντικείμενο των εν λόγω πολιτικών. Ξεκινώντας από την πρόληψη της λεγόμενης μικρομεσαίας εγκληματικότητας (εφόσον η πρόληψη της βαριάς εγκληματικότητας παρέμεινε στην αποκλειστική αρμοδιότητα του κράτους) το πεδίο σταδιακά διευρύνθηκε συμπεριλαμβάνοντας μη εγκληματικές συμπεριφορές που θεωρήθηκαν ως «αντικοινωνικότητες». Και στην περίπτωση αυτή ο αρχικός στόχος έχει χαθεί και οι ατομικές ελευθερίες ορισμένων πολιτών κινδυνεύουν[154].

Από την έως τώρα εμπειρία εφαρμογής των πολιτικών αυτών σε διεθνές επίπεδο συνάγονται ήδη κάποια συμπεράσματα, αναφορικά με τα χαρακτηριστικά και τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν. Συνοψίζοντας επιγραμματικά όσα αναλυτικά προαναφέρθηκαν διατυπώνουμε τις παρακάτω γενικές διαπιστώσεις:

- ✓ Οι τοπικές πολιτικές πρόληψης της εγκληματικότητας διαφοροποιούνται, καταρχήν, στη βάση της εθνικής τους προέλευσης. Η διαφοροποίηση αυτή τείνει, παρόλα αυτά, να ελαχιστοποιηθεί με την πάροδο του χρόνου, αφενός λόγω των αλληλεπιδράσεων που παρατηρούνται και αφετέρου, λόγω της κυρίαρχης επίδρασης του βορειο-αμερικανικού προτύπου

¹⁵² Χ. Ζαραφονίτου, « Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο », Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σ. 184 επ.

¹⁵³ Επίκαιρος παραμένει, στο σημείο αυτό, ο προβληματισμός του Μ. Foulcaut σχετικά με τη δημιουργία «χώρων πειθαρχίας», οι οποίοι «προσδιορίζονται για να δώσουν απαντήσεις όχι μόνο στην ανάγκη επιτήρησης και διακοπής των επικίνδυνων επαφών αλλά επίσης στη δημιουργία ενός χρήσιμου χώρου». Συναφής και ο παραλληλισμός τους με το Πάνοπτικό του Bentham το οποίο «είναι μια μορφή εγκατάστασης σωμάτων μέσα στο χώρο, αντιπαραθετικής κατανομής ατόμων, ιεραρχικής οργάνωσης, διάθεσης κέντρων και καναλιών εξουσίας, προσδιορισμού των εργαλείων και των μεθόδων παρέμβασης τους, το οποίο μπορεί να εφαρμόσει κάποιος στα νοσοκομεία, στα εργαστήρια, στα σχολεία, στις φυλακές», Μ. Foulcaut, Surveiller et punir, Gallimard, 1975, σ.σ. 145 & 207 αντίστοιχα.

¹⁵⁴ Σύμφωνα με το σχετικό με τις συνέπειες της «μηδενικής ανοχής» προβληματισμό, όπ.παραπ., σ. 163 επ.

της «μηδενικής ανοχής». Στο πλαίσιο αυτό, ο χαρακτήρας της πρόληψης παραχωρεί τη θέση του σε εκείνον της ασφάλειας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

✓ Τα προγράμματα που υλοποιούνται στο πλαίσιο των τοπικών πολιτικών πρόληψης αποσκοπούν στη μείωση της εγκληματικότητας, στη μείωση του φόβου του εγκλήματος και στη βελτίωση της εικόνας της αστυνομίας στις αντιλήψεις του κοινού. Οι αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας και της εφαρμογής τους δεν καταλήγουν σε κάποια σαφή και σταθερή εικόνα αναφορικά με τον πρώτο στόχο που είναι η μείωση της εγκληματικότητας. Τα αποτελέσματα, στο σημείο αυτό, διαφοροποιούνται κάτω από τη δράση πολυποίκιλων παραγόντων. Ασάφεια επικρατεί και αναφορικά με το δεύτερο στόχο, ο οποίος φαίνεται να επιτυγχάνεται συχνότερα στις περιπτώσεις ανάπτυξης μέτρων κοινωνικής αλληλεγγύης. Σαφώς θετικότερα αποτελέσματα καταγράφονται, αντίθετα, αναφορικά με τη βελτίωση της εικόνας της αστυνομίας στις αντιλήψεις και αναπαραστάσεις των κατοίκων των περιοχών εφαρμογής σχετικών προγραμμάτων (στα οποία ο ρόλος της αστυνομίας και η συνεργασία της με τους πολίτες αποτελούν κυρίαρχα συστατικά).

✓ Ο σύγχρονος και επίκαιρος χαρακτήρας της ασφάλειας ευνοεί την προώθηση της περιστασιακής πρόληψης. Άμεση απόρροια της τάσης αυτής είναι η άνθηση του σχετικού με τα μέτρα προστασίας προσώπων και αντικειμένων εμπορίου¹⁵⁵, το οποίο ενισχύει και ενισχύεται από το κλίμα της γενικευμένης ανασφάλειας των πολιτών-πελατών^[156]. Η διερεύνηση, επιπρόσθετα, της αποτελεσματικότητας των μέτρων αυτών δεν καταλήγει σε θετικά πορίσματα, με συχνότερη τη διαπίστωση περί μετατόπισης της εγκληματικότητας σε λιγότερο «προστατευμένα» περιβάλλοντα ή σε άλλες μορφές αδικημάτων.

✓ Το θέμα της εγκληματικότητας και της σχετικής με αυτήν ανασφάλειας αποτελεί αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης, με συνέπεια, η μορφή, το είδος, ο χρόνος και ο τρόπος εφαρμογής των πολιτικών αυτών να αποτελεί συνάρτηση της εκάστοτε πολιτικής κατάστασης, όπως επιβεβαιώνεται από την έως τώρα διεθνή εμπειρία. Στο πλαίσιο αυτό ανθούν οι λεγόμενες «θεωρίες του λαού»^[157] που αναπτύσσονται από απλούς πολίτες αλλά και μέσα μαζικής

¹⁵⁵ Για το θεσμικό πλαίσιο των επιχειρήσεων παροχής ασφαλείας στην Ελλάδα, βλ. Εν. Παπαθανασόπουλος, «Προσφορά ιδιωτικής περιπολίας από επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ασφαλείας και το νέο νομικό πλαίσιο λειτουργίας των», στο Ν.Ε. Κουράκης (εκδ. επιμ.) *Αντεγκληματική Πολιτική II*, Α. Σάκκουλας, 2000, σσ. 373-379. Στο ίδιο άρθρο περιγράφονται και οι κίνδυνοι καταχρήσεων και υπερβολών που απορρέουν από τη δράση των ιδιωτικών αυτών επιχειρήσεων.

¹⁵⁶ Την αναμφισβήτητη αύξηση χρήσης των τεχνικών μέσων αυτοπροστασίας μέσω της «ευαισθητοποίησης» των πολιτών από τη διαφήμιση τέτοιων προϊόντων επιβεβαιώνουν μια σειρά έρευνες, όπως εκείνη του σουηδικού Εθνικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας, η οποία κατέγραψε σημαντικά ποσοστά αύξησης στους μηχανισμούς αυτοπροστασίας, το διάστημα 1979-83.

157 M. Walter, «Πρόληψη του εγκλήματος στην τοπική κοινότητα-Πού θα οδηγήσει;», όπ.παραπ., 2002, σ. 1305.

ενημέρωσης [158] σχετικά με τους παράγοντες εγκληματογένεσης και τις πολιτικές αντιμετώπισης της εγκληματικότητας. Έτσι, «επαίτες και βρωμιά στους δρόμους εντοπίζονται ως πηγές του κακού» και επιζητούν άμεση αντιμετώπιση ευνοώντας τη δημιουργία προϋποθέσεων πολιτικού λαϊκισμού[159].

Ορισμένες από τις σημαντικότερες δυσχέρειες που αντιμετωπίζει η προώθηση μιας αντεγκληματικής πολιτικής αυτής της μορφής προσδιορίζονται και μέσα από τα παρακάτω:

- Το πλαίσιο το οποίο ευνοεί τη δημιουργία και ένταση ανασφαλειών είναι εκείνο το οποίο δυσχεραίνει και την εφαρμογή των προληπτικών πολιτικών. Οι κοινωνικοί δεσμοί και η κοινωνική αλληλεγγύη που θεωρούνται προαπαιτούμενα της επιτυχίας τους είναι ισχυροί έως και ανύπαρκτοι στις συνοικίες των σύγχρονων πόλεων. Τα οξυμένα κοινωνικά προβλήματα συντελούν ώστε το πλαίσιο των κοινωνικών επαφών να είναι ιδιαίτερα συγκρουσιακό. Η μορφή της σύγχρονης κατοικίας και ο ρυθμός της καθημερινής ζωής δεν ευνοούν την ανάπτυξη σταθερών σχέσεων, ενώ η αύξηση της πληθυσμιακής ετερογένειας και κινητικότητας εντείνουν τις ξενοφοβικές τάσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι οι «ευαίσθητες» ή «επικίνδυνες» (ανάλογα με το χαρακτηρισμό που τους αποδίδεται) συνοικίες ταυτίζονται με τις φτωχογειτονιές των αστικών κέντρων, με έντονα τα σημάδια του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Η δυσχέρεια δραστηριοποίησης των πολιτών προς την κατεύθυνση της συμμετοχής τους καθώς και η οργάνωση της μορφής που θα έχει η συμμετοχή αυτή. Η απροθυμία των κατοίκων είναι ένα σύνηθες πρόβλημα που αντιμετωπίζει η εφαρμογή σχετικών προγραμμάτων. Εξίσου σοβαρή προϋπόθεση αποτελεί, όμως, και η ορθή ενημέρωση και ο συντονισμός των δράσεων που θα αναληφθούν.
- Τέλος, δεν πρέπει να παραβλέπεται το υψηλό οικονομικό κόστος των πρωτοβουλιών αυτών και η μετάθεση της ανάληψής τους από την κεντρική στην τοπική εξουσία και αντίστροφα, ενώ δεν απουσιάζουν και τα προβλήματα που σχετίζονται με την ανάληψη της οικονομικής ευθύνης από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Το Ευρωπαϊκό Forum για την Ασφάλεια στις Πόλεις προσδιόρισε ως εξής τα σημαντικότερα προβλήματα στην εφαρμογή των προληπτικών πολιτικών τοπικού χαρακτήρα:

- ✓ Ο κοινωνικός κατακερματισμός σε μικρές και ετερογενείς ομάδες, οι οποίες αλληλοαντιμετωπίζονται με καχυποψία.

158 Για το ρόλο των ΜΜΕ στη δημιουργία ή/και ένταση του φόβου του εγκλήματος, Βλ. όσα αναφέρονται στο Χ. Ζαραφονίτου, Ο φόβος του εγκλήματος, 2002, όπ. παραπ., σ. 55επ. και της ίδιας, Εμπειρική Εγκληματολογία, όπ. παραπ. 1995, σ. 270επ. και τις εκεί παραπομπές.

159 Walter M., «Πρόληψη του εγκλήματος στην τοπική κοινότητα-Πού θα οδηγήσει;», όπ. παραπ., 2002, σ. 1305.

- ✓ Ο στιγματισμός των «ανασφαλών» περιοχών που ωθεί όσους από τους κατοίκους τους έχουν τη δυνατότητα να μετοικήσουν, προκειμένου να εξασφαλίσουν ευνοϊκότερες συνθήκες ζωής.
- ✓ Η απουσία διοικητικών παρεμβάσεων στην πόλη, μέσα από τη διαχείριση του χώρου κατά τρόπο που να ικανοποιεί τις ανάγκες των κατοίκων και να συμβάλει θετικά στην ιδιοποίηση του περιβάλλοντος τους και στην ανάπτυξη άτυπου κοινωνικού ελέγχου.

Ο επιστημονικός προβληματισμός που έχει αναπτυχθεί έως τώρα αναφορικά με την πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, μπορεί να δημιουργήσει τις κατάλληλες προοπτικές βελτίωσης της. Προκειμένου, όμως, να γίνει δυνατή οποιαδήποτε αναφορά σε αυτές είναι σημαντικό να διατηρηθεί, αφενός, ο αρχικός χαρακτήρας τους που είναι η πρόληψη και να ενισχυθεί, αφετέρου, το πλαίσιο διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των πολιτών. Προς την κατεύθυνση αυτή είναι, άλλωστε, ιδιαίτερα σημαντικός και ο ρόλος που διαδραματίζει η εγκληματολογική έρευνα.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

1.1 Γενικά

Η **επαγρύπνιση (vigilantism)**, αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο στην ιστορία του κοινωνικού ελέγχου και της αστυνόμευσης στην Αμερική^[160].

Εγείρεται λοιπόν ένα θέμα που αφορά στο χαρακτήρα της κοινοτικής αστυνόμευσης ως μηχανισμού κοινωνικού ελέγχου, διότι η πολιτική που ακολουθήθηκε ήταν η ρύθμιση των «προβληματικών πληθυσμών». Ο Johnston, συντηρητικός εγκληματολόγος, προτείνει την επαγρύπνηση πλειοψηφίας των πολιτών, η οποία δεν θα ανέχεται παράξενη, επικίνδυνη ή ανεύθυνη συμπεριφορά. Οι ιστορικές μελέτες δίνουν πολλά παραδείγματα από τέτοιες κινήσεις οι οποίες έχασαν τον έλεγχο. Πολλές από αυτές ξεκίνησαν για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας και κατέληξαν να διευρύνουν την τακτική τους και σε διάφορες άλλες ομάδες τις οποίες θεωρούσαν «ύποπτες»^[161].

Συνοψίζοντας, παρατηρείται ότι η κοινοτική αστυνόμευση λειτούργησε συμπληρωματικά στις άλλες μορφές αστυνόμευσης, χωρίς ουσιαστικά να επιτύχει το στόχο της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να συντελέσει στη διεύρυνση του κοινωνικού ελέγχου.

1.2 Η έννοια της Κοινότητας

Η κοινότητα ορίζεται ως μια μικρή, προσδιορισμένη γεωγραφική περιφέρεια που τις περισσότερες φορές συμπίπτει με τα όρια της γειτονιάς ή της συνοικίας. Πολλές φορές όμως η στενή γεωγραφική περιοχή της κοινότητας αποτυγχάνει να δώσει μια πλήρη περιγραφή της έννοιας αφού αγνοεί συστατικά στοιχεία των ανθρώπων που ζουν σ' αυτή καθώς και τις σχέσεις, τις αντιλήψεις, τις ενέργειες, τις ιδιαίτερες ομάδες και τις ενώσεις τους. Η ιδέα της κοινότητας στην κοινοτική αστυνόμευση δεν περιλαμβάνει απλώς τους ανθρώπους που ζουν στα όρια μιας γεωγραφικής περιοχής ενωμένοι με κοινωνικούς και οικονομικούς δεσμούς. Η κοινότητα έχει μια ψυχολογική διάσταση. Στην κοινότητα περιλαμβάνεται η ευθύνη για την κοινωνικοποίηση, ο κοινωνικός έλεγχος, η κοινωνική συμμετοχή και η αλληλοϋποστήριξη. Περιλαμβάνονται επίσης έννοιες όπως συμμετοχικότητα, επιρροή, συμμόρφωση και συναισθηματική επαφή.

¹⁶⁰ Μεταπτυχιακή εργασία Καλογερά Β., *Νέες όψεις κοινωνικού ελέγχου και κοινωνικός αποκλεισμός*, Δεκέμβριος 2002

¹⁶¹ Johnston, Les: *The rebirth of private policing*, Routledge, London 1992) κεφ. 7,8.

Στο πλαίσιο μιας προληπτικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, ο ρόλος της κοινότητας αποδεικνύεται, ούτως ή άλλως, καθοριστικός. Οι σημασίες που αποδίδονται, ωστόσο, στον όρο «κοινότητα» είναι πολυάριθμες¹⁶² και ποικίλλουν από χώρα σε χώρα. Μόνο ο G.A. Hillary κατέγραψε 94 ορισμούς, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι «εκτός από την αντίληψη ότι η κοινότητα εμπλέκει ανθρώπους, δεν υπάρχει σύμπτωση απόψεων ως προς τη φύση της»[163]. Θεωρούμενη στην αρχή ως μία ενότητα, την οποία ο F. Tonnies αντέταξε στην κοινωνία[164], η κοινότητα αντιμετωπίζεται σήμερα «ως ένα σύνολο σύνθετων κοινωνικών σχέσεων, των οποίων η φύση και οι προσανατολισμοί εξετάζονται μέσα σε ειδικότερα πλαίσια: θρησκευτικά, οικονομικά, επιστημονικά κ.λπ.»[165]. Κατά τρόπο αντίστοιχο, η πόλη, σύμφωνα με τον Max Weber, «πρέπει να θεωρείται ως μια οργάνωση σχετικά αυτόνομη: μια «κοινότητα» με ιδιαίτερους πολιτικούς και διοικητικούς μηχανισμούς»[166].

1.2 Ο ρόλος της κοινότητας στην κοινοτική αστυνόμευση

Στις Η. Π. Α, η αναφορά στην community είναι ιδιαίτερα συχνή και γίνεται αποδεκτή ως μια ομάδα συμπαγής και ομοιογενής[167], αποτελώντας κεντρικό σημείο αναφοράς διαφόρων πολιτικών. Στη Γαλλία ο όρος αυτός αναφέρεται σπανιότερα και παραπέμπει αφενός, στην εθνική κοινότητα και, αφετέρου, στην κοινότητα-χωριό, η οποία, μ' ένα τρόπο νοσταλγικό και μερικές φορές με το χαρακτήρα του ιστορικού γεγονότος, «αντανακλά μία μορφή κοινωνικής ρύθμισης βασισμένης στην αλληλογνωριμία»[168]. Δεν πρόκειται για μια κοινότητα-τοποθεσία αλλά για μια κοινότητα «εθνικών, θρησκευτικών και πολιτισμικών συλλογικοτήτων»[169]. Γενικά μιλώντας, στην «κοινότητα» αποδίδεται μία γενικότερη και ευρύτερη διάσταση από τη γαλλική, για παράδειγμα, προσέγγιση και μια στενότερη και πιο συγκεκριμένη, από την αμερικανική, και

¹⁶² Χρηστικό λεξικό κοινωνιολογίας. Δ.Γ. Τσαούση Αθήνα, Gutenberg, 1989, σ. 128

¹⁶³ Θ.Α. Βασιλείου, Ν. Σταματάκης, *Λεξικό επιστημών του ανθρώπου*, Gutenberg, 1992, σ. 206.

¹⁶⁴ R. Boudon, Ph Besnard, M. Cherkaoui, B. P. Lecuyer, *Dictionnaire de Sociologie*, Larousse, 1999, σ. 36.

¹⁶⁵ Το ίδιο.

¹⁶⁶ M. Weber, *La ville*, Aubier, Paris, 1982, σ. 29.

¹⁶⁷ H. Lagrange & R. Zauberman, "Introduction: Du debat sur le crime et l' insecurity aux politiques locales», *Deviance et Societe*, Vol.15, No3, 1991, σ.σ. 233-255(253).

¹⁶⁸ Το ίδιο.

¹⁶⁹ A. Crawford, «The growth of crime prevention in France ascontrasted with the English experience", oto G. Hughes, στο McLaughlin, J. Muncie (Eds), *Crime Prevention and Community Safety*, 2002 σπ. παραπ., σσ. 214-239(230).

γενικότερα, την αγγλοσαξονική προσέγγιση. Για το λόγο αυτό οι αναφορές στην «κοινοτική πρόληψη» προέρχονται, κατά κύριο λόγο, από τον αγγλοσαξονικό χώρο.

Στο πλαίσιο αυτό, η κοινότητα αποκτά αφενός μια γεωγραφική διάσταση και αφετέρου, μια πολιτισμική διάσταση: πρόκειται για μια τοποθεσία (συνήθως μικρή πόλη), με την οποία οι κάτοικοι έχουν αναπτύξει ιδιαίτερους δεσμούς. Ομοιογένεια αξιών, παραδόσεων και ενδιαφερόντων συνδέει, αντίστοιχα, και τους ίδιους τους κατοίκους μεταξύ τους, προσδίδοντας τους στοιχεία «κοινής ταυτότητας»[170]. «Το γένος, η εθνικότητα, η ηλικία, η κοινωνική τάξη, το μέγεθος οικισμού καθώς και πολλοί άλλοι παράγοντες επηρεάζουν την έννοια του συνδέσμου ή της δέσμευσης που έχουν οι άνθρωποι»[171]. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα, γίνεται, επίσης, προφανές ότι η αναφορά στην «κοινοτική πρόληψη» παραπέμπει σε ένα κατ' εξοχήν συναινετικό μοντέλο αξιών, στο πλαίσιο του οποίου τα μέλη της κοινότητας συσπειρώνονται γύρω από έναν κοινό στόχο, εκείνον της μείωσης της εγκληματικότητας, και γύρω από κοινές δράσεις και στρατηγικές.

Με αφετηρία και προϋπόθεση ορισμένες παραδοχές, όπως οι προαναφερθείσες, η φιλοσοφία στην οποία θεμελιώνεται η «κοινοτική πρόληψη του εγκλήματος» εδράζεται στην ιδέα ότι «ο πιο αποτελεσματικός τρόπος καταπολέμησης του εγκλήματος είναι εκείνος που εμπλέκει τους κατοίκους σε προληπτικές δράσεις και συμμετοχικά προγράμματα που αποσκοπούν στη μείωση ή εξαφάνιση της εγκληματικότητας από τις γειτονιές τους»[172]. Το εν λόγω μοντέλο περιγράφεται τόσο ως μια «προσέγγιση κοινωνικών προβλημάτων», που αποσκοπεί στη μείωση της εγκληματικότητας μέσα από τη βελτίωση των γενικότερων κοινωνικών συνθηκών οι οποίες συνδέονται με αυτήν, όσο και ως μια «προσέγγιση μείωσης των ευκαιριών», μέσα από το σχεδιασμό και τις αλλαγές του χώρου-περιβάλλοντος[173].

Ελλείψει κοινά αποδεκτού ορισμού για την «κοινοτική πρόληψη» (community crime prevention), επιλέγεται, η ευρεία έννοια «των παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών οι οποίες επηρεάζουν την εγκληματική δράση στο εσωτερικό των συνοικιών»[174]. Ο εννοιολογικός αυτός προσδιορισμός παρουσιάζει αρκετές αλληλεπικαλύψεις

¹⁷⁰ A. Crawford, *Crime Prevention and Community Safety. Politics, Policies and Practices*, όπ. παραπ. 1998, σ. 157.

¹⁷¹ P. Willmott, *Social Networks, Informal Care and Public Policy*. London, Policy Studies Institute, 1986, βλ. napaneljnsTai and J. Foster «'People pieces': the neglected but essential elements of community crime prevention», G. Hughes & A. Edwards (Eds), *Crime Control and Community*, Willan Publishing, 2002, σσ. 167-196(173).

¹⁷² A.J. Lurigio & D.P. Rosenbaum "Evaluation research in community crime prevention. A critical look at the field», D. Rosenbaum (Ed.), *Community Crime Prevention. Does it work?*, Sage, 1986, σσ. 19-44(19).

¹⁷³ Το ίδιο, σ. 21.

¹⁷⁴ M. Tonry & D. Farrington "Strategic Approaches to Crime Prevention", στο M. Tonry & D. Farrington (Eds), *Building a Safer Society. Strategic Approaches to Crime*, University of Chicago Press, Chicago, 1995, σσ. 1-20(2).

τόσο με εκείνον της περιστασιακής πρόληψης όσο και εκείνον της παιδαγωγικής πρόληψης (development prevention)[175], η οποία, επίσης, περιλαμβάνει προγράμματα άμβλυνσης των συνθηκών δημιουργίας της γενικότερης αντικοινωνικής συμπεριφοράς[176]. Η παιδαγωγική και η κοινοτική πρόληψη συμπεριλαμβάνονται, συχνά, μέσα στο ευρύτερο περιεχόμενο της «κοινωνικής πρόληψης». Είναι, ωστόσο, τόσο διαφορετικές που πρέπει να διακρίνονται[177].

Στην πράξη, η εμπλοκή αυτή των μελών της κοινότητας μεταφράζεται σε ευρείας κλίμακας ενέργειες και δράσεις, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν περιπολίες, συστήματα επισήμανσης αντικειμένων ιδιοκτησίας τους, προγράμματα επιτήρησης της γειτονιάς, συστήματα ασφάλειας, συνεργασία με την αστυνομία (ανταλλαγή πληροφοριών), κλπ. Παρότι, οι συλλογικές δράσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο αυτό, υλοποιούνται μέσω διαφόρων κοινωνικών φορέων και όχι μόνο μέσω της αστυνομίας, ο ρόλος της τελευταίας είναι ιδιαίτερα σημαντικός και επικεντρώνεται στην αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ κοινού-αστυνομίας, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις των πολιτών για περισσότερη ασφάλεια[178].

Είναι ενδεικτικό ότι η κοινοτική αστυνόμευση (community policing) χαρακτηρίζει περισσότερο το αμερικανικό μοντέλο πρόληψης, όπου και εφαρμόζεται ευρύτατα, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Ο J. P. Brodeur αναφέρει χαρακτηριστικά ότι πρόκειται για «ένα νέο μοντέλο αστυνομίας, το οποίο ευνοεί την επίλυση των προβλημάτων της κοινότητας μέσα από την κατασταλτική αντίδραση απέναντι στα ατομικά περιστατικά και το οποίο προτείνει τη σύσταση μιας διεταιρικότητας μεταξύ της αστυνομίας και της κοινότητας με στόχο την επίλυση των προβλημάτων που αφορούν την τήρηση της τάξης και την εγκληματικότητα»[179]. Βέβαια, η ιδέα της «αστυνομίας της εγγύτητας» (police de proximite) συναντάται, πλέον σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπου και εφαρμόζεται με τη μορφή ενός ακόμα «ειδικού» αστυνομικού σώματος, πλάι στην κρατική, τη δημοτική ή την ιδιωτική αστυνομία, αμφιβόλου ρόλου και αποτελεσματικότητας. Με αφετηρία την προσέγγιση κοινού-αστυνομίας, η κοινοτική αστυνόμευση

¹⁷⁵ Η μορφή αυτή της πρόληψης βασίζεται στην ιδέα πως η εγκληματική συμπεριφορά καθορίζεται από κανόνες που μαθαίνονται από το άτομο κατά το στάδιο της ανάπτυξης του, σύμφωνα με τους R.Tremplay & W. Craig, « Developmental Crime Prevention », Η Κ.Δ. Σπινέλλη, *Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων*, όπ. παραπ. 1982, σ. 68, αναφέρει ότι «Η εξωποινική πρόληψη περιλαμβάνει καταρχήν την κοινωνικοποίηση και άλλες διαδικασίες που δημιουργούν νόμιμες ταυτότητες».

¹⁷⁶ M. Tonry & D. Farrington "Strategic Approaches to Crime Prevention", όπ. παραπ.,1995, σ. 2.

¹⁷⁷ Το ίδιο, σ. 3.

¹⁷⁸ T. Newburn, "Community safety and policing», στο G. Hughes, E. McLaughlin & J. Muncie (Eds) *Crime Prevention and Community Safety*, Sage Publication, The Open University 2002, σ.σ. 102-122(113).

¹⁷⁹ J.P. Brodeur «Police et recherche empirique» στο D. Szabo & . LeBlanc (Eds), *Traite de criminologie empirique*, Les presses de l' universite de Montreal, 1994,σ.σ. 221-261(235).

στηρίχθηκε στην αποκέντρωση, στις προληπτικές περιπολίες, στην προληπτική επέμβαση και γενικότερα στη μεγαλύτερη ευχέρεια δράσης και παρέμβασης. Η «εγγύτητα» όμως αυτή μετατρέπεται συχνά σε «επέκταση» κατά τρόπο ώστε να γίνεται λόγος όχι τόσο για «αστυνομία της εγγύτητας» όσο για «εγγύτητα της αστυνομίας»[180].

Παρόλα αυτά, οι διαστάσεις που λαμβάνει η συνεργασία πολιτών-αστυνομίας είναι μικρότερες στο πλαίσιο των προγραμμάτων ανάπτυξης της γειτονιάς, τα οποία συνδυάζονται με μια ευρύτερη πολιτική πόλης[181] και χαρακτηρίζουν (ή χαρακτηρίζαν έως πρότινος) το γαλλικό μοντέλο πρόληψης της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Η συμμετοχή της κοινότητας, στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιείται βασικά μέσα από την εκπροσώπησή της στα τοπικά συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας, τα οποία είναι τα αρμόδια όργανα υλοποίησης των προληπτικών πολιτικών σε τοπικό επίπεδο, ενώ οι συλλογικές κινητοποιήσεις με τη μορφή «επιτήρησης της γειτονιάς» έχουν περιφερειακό χαρακτήρα.

Στη βάση των παραπάνω, οι πολιτικές που αναπτύχθηκαν στις ΗΠΑ, μετά το 1970 και πολλαπλασιάστηκαν κατά τη δεκαετία του 1980, δομήθηκαν γύρω από προγράμματα επιτήρησης της γειτονιάς ή της συνοικίας (neighborhood watch) και συνδυάστηκαν με τη δράση της αστυνομίας της εγγύτητας, δηλαδή τις πεζές περιπολίες (foot patrol) και τους αστυνομικούς σταθμούς (storefront)[182]. Στη Γαλλία, αντίστοιχα, η «πολιτική της πρόληψης γίνεται μια σφαιρική πολιτική, η οποία αφορά την εκπαίδευση, τη μόρφωση, την κοινωνική δράση, τη στέγαση, τη διασκέδαση, την απασχόληση, η οποία καταπολεμά κατ' αυτό τον τρόπο τους παράγοντες εγκληματογένεσης»[183]. Τα λεγόμενα μεικτά μοντέλα, όπως εκείνα της Αγγλίας και της Ολλανδίας[184], επηρεασμένα περισσότερο από το αμερικανικό μοντέλο, συνδυάζουν μέτρα περιστασιακής πρόληψης με μέτρα αστεακής και κοινωνικής αναβάθμισης και πολιτικές προστασίας της νεότητας[185]. Το Βέλγιο, επίσης, στήριξε την πολιτική του στον τομέα αυτό της πρόληψης τόσο στο γαλλικό όσο και στο

180 Y. Cartuyvels & Ph. Mary, «Politiques de securite en Belgique:Les limites d' une approche de proximite», *crro Deviance et Societe*, Vol.26, 1/2002, σσ. 43-60(48).

181 Ph. Robert, *Le citoyen, le crime et l' Etat*, Droz, Geneve-Paris,1999, σ.200επ.

182 H. Lagrange & R. Zauberman, "Introduction : Du debat sur le crime et l' insecurity aux politiques locales», *οπ. παραπ.*σ.253. Πρβλ. Εισηγητική πρόταση πιλοτικής εφαρμογής προγράμματος κινητών αστυνομικών σταθμών στην Ελλάδα, 15-6-2002, αρχηγείο ελληνικής αστυνομίας, κλάδος ασφάλειας και τάξης.

183 M-P. de Liege, «La prevention sociale », στο Α. Τσήτσουρα (Υπ. Εκδ.) *Αντεγκληματική πολιτική και δικαιώματα του ανθρώπου*, *οπ. παραπ.* σσ. 53-61(57).

184 Ph. Robert, *Le citoyen, le crime et l' Etat*, *on.napan.*, a. 200en.

185 P. Hebberecht, D. Duprez, «Sur les politiques de prevention et de securite en Europe: Reflexions introductives sur untournant», *Deviance et Societe*, Vol. 25, No4, 2001, σ.σ 371-376(372).

ολλανδικό μοντέλο, επιχειρώντας να «φέρει την αστυνομία πιο κοντά στο κοινό της»[186], ενώ η Ισπανία, κατά το γαλλικό πρότυπο, βάσισε την πολιτική της στα μέτρα της κοινωνικής πρόληψης[187].

Γεγονός είναι, πάντως, ότι τόσο οι πολιτικές που προαναφέρθηκαν όσο και εκείνες που εγκαινιάστηκαν αργότερα (όπως η γερμανική ή η ελληνική), εξελίχθηκαν κατά τρόπο που κάνει ιδιαίτερα εμφανή την αλληλεπίδρασή τους, κύρια μετά το 1990, οπότε η αμερικανική πολιτική της μηδενικής ανοχής βρήκε γόνιμο έδαφος και στην Ευρώπη και έθεσε τις βάσεις για την «ποινική μεταχείριση της ανασφάλειας και της κοινωνικής περιθωριοποίησης»[188].

Οι πολιτικές που αξιοποιούν το ρόλο της κοινότητας στον έλεγχο του εγκλήματος ανάγονται, σε κάθε περίπτωση, στην οικολογική προσέγγιση της εγκληματικότητας, όπως εκφράστηκε ιδιαίτερα από τη Σχολή του Σικάγου[189]. Η εμπειρική διερεύνηση της εγκληματικότητας την οποία πραγματοποίησαν οι C. Shaw & H. McKay[190] στο Σικάγο και άλλες αμερικανικές πόλεις, καθώς και η βασισμένη στο μοντέλο των ομόκεντρων ζωνών[191] χαρτογράφησης της, σε συνδυασμό με την ποιοτική διερεύνηση των κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών παραγόντων που συνθέταν τη φυσιογνωμία των περιοχών της έρευνας, ανέδειξε το ρόλο της αποτυχίας της «κοινοτικής κοινωνικοποίησης και του άτυπου κοινωνικού ελέγχου»[192] στην εκδήλωση εγκληματικής συμπεριφοράς.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ερευνητές συνέδεσαν την εγκληματικότητα με κεντρικές περιοχές των μεγαλουπόλεων οι οποίες περιελάμβαναν ζώνες εργοστασιακής ή εμπορικής φύσης, είχαν πολλές υποβαθμισμένες κατοικίες, μεγάλη πληθυσμιακή πυκνότητα, χαμηλό δείκτη οικογενειακού ει-

¹⁸⁶ Y. Cartuyvels & Ph. Mary, «Politiques de securite en Belgique:Les limites d' neapprochede proximite», 2002, pp. 46-7.

¹⁸⁷ P. Hebberecht, D. Duprez, «Sur les politiques de prevention et de securite en Europe : Reflexions introductives sur untournant», on.napan., a. 372.

188 L. Wacquant, «L' ideologie de l' insecurity. Ce vent punitif quivient de l' Amerique», Le Monde Diplomatique, No541, 1999.

¹⁸⁹ Y. Grafmeyer & I. Joseph (Eds), *L' Ecole de Chicago*, Aubier, Champ urbain, Paris, 1984. Για την οικολογική προσέγγιση της εγκληματικότητας, βλ. επίσης X. Ζαραφωνίτου, *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1995, σ. 142επ.

190 C. Shaw & H. MacKay, *Juvenile Delinquency in Urban Areas*, University of Chicago Press, Chicago, 1942.

191 Burgess E., «La croissance de la ville. Introduction a un project de recherche», oro Y, Grafmeyer & I. Joseph, *L' ecole de Chicago*, Paris, Aubier, 1984, σ.σ. 127-143.

192 A. Crawford, *Crime Prevention and Community Safety. Politics, Policies and Practices*, Longman, London & N.York, 1998, σ. 126.

σοδήματος και έγχειας ιδιοκτησίας και υψηλό δείκτη αλλοδαπών και εθνικών μειονοτήτων[193]. Όλα τα παραπάνω θεωρήθηκαν ενδεικτικά της κοινωνικής αποδιοργάνωσης, η οποία χαρακτήριζε τις εν λόγω περιοχές και η οποία και δεν επέτρεπε την επιτυχή κοινωνικοποίηση των νέων ούτε και τον αποτελεσματικό έλεγχο τους[194]. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα του «κοινωνιολογικού θετικισμού»[195], μία αποτελεσματική πρόληψη θα έπρεπε να στοχεύει στις «παθολογικές κοινωνικές συνθήκες που καθόριζαν τις εγκληματογόνες τάσεις των κατοίκων» των κεντρικών αυτών περιοχών και οι πολιτικές πρόληψης να είναι, άρα, εστιασμένες στη «μεταχείριση και στην αναμόρφωση των τοπικών κοινοτήτων και όχι των κατοίκων τους»[196]. Το Chicago Area Project (C.A.P), που εγκαινιάστηκε το 1932, εφαρμόστηκε, αρχικά, σε έξι περιοχές του Σικάγο και περιελάμβανε ποικίλα προγράμματα αναβάθμισης των υποδομών τους και ενίσχυσης της έννοιας της κοινότητας στους κατοίκους τους[197]. Παρά τις κριτικές που δέχτηκε το πρόγραμμα αυτό ως προς την αποτελεσματικότητά του, παραμένει να αποτελεί έως και σήμερα βασική πηγή έμπνευσης στον τομέα της «κοινοτικής» πρόληψης της εγκληματικότητας[198].

Η πορεία που ακολουθήθηκε στον τομέα των τοπικών πολιτικών πρόληψης, οι οποίες εστιάζουν στο ρόλο της κοινότητας, επηρεάστηκε από τις εκάστοτε κοινωνικο-πολιτικές συγκυρίες και διαμορφώθηκε ανάλογα με το χωρο-χρονικό πλαίσιο στο οποίο οι πολιτικές αυτές εφαρμόστηκαν. Η πορεία αυτή δίχως να είναι κοινή, διαθέτει ωστόσο ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία οριοθετούν το ευρύτερο πεδίο στο οποίο εντάσσονται οι πολιτικές αυτού τους είδους. Όπως προκύπτει από την ανάλυση της εξέλιξης της «κοινοτικής πρόληψης» του T. Hope, η βασισμένη στην αστεακή ανάπτυξη πρόληψη που είχε ως αφετηρία, κατά το πρώτο μισό του 20ου αιώνα, την «κοινωνική αποδιοργάνωση», εστιάστηκε μεταπολεμικά στα «κοινωνικά προβλήματα» και, μετά το 1980, εντοπίζεται πλέον στο πλαίσιο της «τρομοκρατημένης πόλης», «στους πολίτες που ανησυχούν

¹⁹³ X. Ζαραφονίτου, «Η προστασία του περιβάλλοντος από εγκληματολογική σκοπιά», στο X. Ζαραφονίτου (Επιμ.), *Η προστασία του περιβάλλοντος από εγκληματολογική σκοπιά, Τετράδια Εγκληματολογίας 1*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, σ.σ. 11-23(15).

¹⁹⁴ G. Hughes, *Understanding Crime Prevention. Social control, risk and late modernity*, Open University Press, Buckingham- Philadelphia, 1998, σ. 45.

¹⁹⁵ Το ίδιο.

¹⁹⁶ Το ίδιο, σ. 46.

¹⁹⁷ Όπως αναφέρονται από τον T. Hope, *Community Crime Prevention*, στο M. Tonry & D. Farrington (Eds), *Building a Safer Society. Strategic Approaches to Crime*, University of Chicago, 1995, σ. 27.

¹⁹⁸ Το ίδιο.

για την ασφάλεια τους και την απειλή πιθανής θυματοποίησής τους στην περιοχή της κατοικίας τους»[199].

1.3 Το κοινοτικό πρότυπο αντεγκληματικής πολιτικής για την κατοχύρωση της δημόσιας ασφάλειας – εννοιολογική προσέγγιση

Η θεμελιώδεις έννοια της αντεγκληματικής πολιτικής εκφράζεται μέσα από τη δυνατότητα του κράτους να επιβάλλει ορισμένες μορφές κοινωνικής συμπεριφοράς και να κατοχυρώνει την επικράτηση του κοινωνικού συστήματος στην κοινωνική πραγματικότητα[200]. Οι αναπαραστάσεις του συστήματος αυτού μετασχηματίζονται ανάλογα με την εξέλιξη των αρχών και αξιών που διέπουν τον κοινωνικό ιστό, προωθώντας ένα νομιμοποιητικό λόγο, ο οποίος, σχετίζεται με την αυτονομιμοποίηση του κράτους [201].

Το φαινόμενο του εγκλήματος είναι συνυφασμένο με την αντιμετώπισή του από τους θεσμούς κοινωνικού ελέγχου και παραλλάσσει σύμφωνα με τις ποιοτικές, ποσοτικές και γεωγραφικές μεταμορφώσεις του[202]. Η αποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής πολιτικής εξαρτάται από την ορθολογική συναρμογή των μέσων πρόληψης και καταστολής του εγκλήματος και της λειτουργικότητάς τους μέσα σε ένα αδιάσπαστο σύνολο που χαρακτηρίζεται από την κοινή αποδοχή του τελικού στόχου[203]: δηλαδή την κατοχύρωση της ασφάλειας του πολίτη, την εμπέδωση της δημόσιας ασφάλειας.

Σήμερα, η ένταση του αισθήματος της ανασφάλειας που διαπιστώνεται στην κοινή γνώμη, λαμβάνει τη μορφή μιας κρίσης νομιμοποίησης των θεσμών κοινωνικού ελέγχου, στο βαθμό που

¹⁹⁹ Το ίδιο, σσ. 41,42.

²⁰⁰ I. M. Cusson, *Le controle social du crime*, PUF, Paris, 1983, σελ. 35 επ., Ε. Λαμπροπούλου, *Ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος*, Παπαζήση, Αθήνα 1994, σελ. 61, Ν. Κουράκης, *Βάσεις και τάσεις της συγχρόνου αντεγκληματικής πολιτικής*, στο Ν. Κουράκης (εκδ. επιμ.) *Αντεγκληματική πολιτική*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994, σελ. 475 επ. και Στ. Αλεξιάδης, *Η Ευρώπη σε μια εποχή αλλαγής : αντεγκληματική πολιτική και ποινικό δίκαιο*, Υπερ, 6/1999, σ. 1537.

²⁰¹ P. Poncela, *Droit de punir et punir. Une problematique de l'Etat*. *Archives de Philosophie du Droit*, Sirey, 1983, t. 28, σελ. 123 επ., D. Black, *Crime as social control*, *American Sociological Review*, 1983, vol. 48, σελ. 34 επ., Ch. Lazerges, *Les problemes actuelles de la politique criminelle*, IVeme Conference de Politique Criminelle, Strasbourg 1990, σελ. 11- D. Soulez- Lariviere, *Justice pour la justice*, Seuil, Paris, 1990 σ. 73 και Θ. Παπαθεοδώρου, *Ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος*, Χρονικά, 1992, σ. 55.

²⁰² P. Laudreville, *Finalites et fonctions du systeme de justice penale*, στο *Philosophie et Droit*, Bellarmin-Desclée, Montreal-Paris, 1979, σελ. 191-208, C. Faugeron, *Production de l'ordre et le controle penal*, *Deviance et societe*, 1999, σ. 51, J. de Maillard, *L'avenir du crime*, Flammarion, Paris, 1997, σ. 74.

²⁰³ Η. Δασκαλάκης (επιμ.), *Η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα*, ΕΚΚΕ, 1983, σ. 12.

αποσταθεροποιεί το θεσμικό ρόλο του κράτους και αυξάνει τη δυσπιστία του πολίτη απέναντι στην ικανότητα του επίσημου μηχανισμού να καταπολεμήσει το έγκλημα[204].

Η ανασφάλεια παράγει (και αναπαράγεται από) την εν λόγω κρίση, γιατί αφενός αποκαλύπτει την ελλειμματική εκπλήρωση του κοινωνικού συμβολαίου από την πλευρά της πολιτείας και αφετέρου προκαλεί την αμφισβήτηση του λόγου ύπαρξης του κράτους, εφόσον το τελευταίο δεν αποδεικνύεται ικανό να κατοχυρώσει την ασφάλεια των χώρων, των αγαθών και των προσώπων²⁰⁵. Επιπλέον, οι πληθωριστικές τάσεις της νομοθετικής παραγωγής²⁰⁶, η εντεινόμενη ποινικοποίηση των κοινωνικών συμπεριφορών²⁰⁷ και η αποσπασματική αυστηρότητα ορισμένων μέτρων πρόληψης ή καταστολής, μεγεθύνουν τη σύγχυση που επικρατεί ως προς την αποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής πολιτικής.

Η ασφάλεια, ως έννοια, αλλά και ως προσλαμβανόμενη αίσθηση προϋποθέτει μια συγκεκριμένη τάξη πραγμάτων, ενώ συνιστά ταυτόχρονα το αποτέλεσμα μιας θετικής συστοιχίας δράσεων και αντιδράσεων μεταξύ του υποκειμένου και των διαφόρων καταστάσεων που το επηρεάζουν. Συνακόλουθα, ως γενική συνθήκη συνύπαρξης των ανθρώπων, η ασφάλεια υποδηλώνει το πλέγμα των εναρμονισμένων σχέσεων και εξισορρόπησης δυνάμεων μεταξύ κοινωνίας και ατόμων, μέσα στο οποίο ο σεβασμός των επιμέρους κοινά παραδεκτών αξιών και προτύπων συμπεριφοράς θεωρείται κατοχυρωμένος[208]. Καθίσταται έτσι ένας θεμελιακός όρος επιβίωσης του συνόλου, για να μεταβληθεί, στα πλαίσια μιας ευνομούμενης και οργανωμένης κοινωνίας, σε αγαθό.

Το αγαθό αυτό, από τη φύση του, πρέπει να είναι δημόσιο, να προσφέρεται ισότιμα σε όλα τα μέλη του κοινωνικού σχηματισμού, να αναφέρεται στο σύνολο της κοινωνίας και να καταγράφεται ως στοιχείο της ειρηνικής συμβίωσης των ανθρώπων. Σε μία δημοκρατικά οργανωμένη κοινωνία, η Δημόσια ασφάλεια συνιστά ένα προϊόν της ορθής λειτουργίας των θεσμών και μία προϋπόθεση της εγγύησης των δικαιωμάτων των πολιτών.

Η διαχείριση του προβλήματος της (αν)ασφάλειας έχει αναχθεί σ' ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα της διακυβέρνησης και σε σημείο τομής των σχέσεων της κοινωνίας με το κράτος. Η

²⁰⁴ J. de Maillard, *Le crime il repenser*, Le Debat, 1996, σελ. 84 και O. Albert, *Sociologie de la déviance*, A. Colin, Paris, 1995, σ. 41 επ.

²⁰⁵ J. Roche, *Sociologie politique de l'insecurite*, PUF, 1998, σελ. 242 επ., C. N. Robert, *Insecurite, metaphore et parabole du crime* στο M. Cottraux, *Prison, Droit penal : le tournant*, IES, 1987, σ. 72 επ.

²⁰⁶ M. Delmas-Marty, *Les grands systemes de politique criminelle*, PUF, Paris, 1992, σ. 294.

²⁰⁷ Ph. Mary, *La penalisation du social comme hypothese de travail*, in Ph. Mary, Th. Papatheodorou (Ed.), *Delinquance et insecurite en Europe*, Bruylant, Bruxelles, 2001, σ. 7 επ.

²⁰⁸ Θ. Βεΐκος, *Ο μύθος του λόγου*, Παπαζήση, Αθήνα, 1977, σ. 67.

αναζήτηση ολοκληρωμένων συστημάτων αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, παραπέμπει στην ανάλυση ενός σύνθετου φαινομένου, το οποίο δεν περιορίζεται στο έγκλημα, αλλά αντικατροπτίζει τις γενικότερες αντιφάσεις και εντάσεις που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες.

Η ανασφάλεια, ως συναίσθημα, παράγει μια κρίση εμπιστοσύνης στη διακυβέρνηση και αποτυπώνεται ως ένα κυρίαρχο πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο, τη στιγμή που αυξάνεται η ευαισθητοποίηση των πολιτών απέναντι σε κάθε μορφή βίας²⁰⁹. Εύλογα, τίθεται το ερώτημα σχετικά με τους προσφορότερους τρόπους κατοχύρωσης της δημόσιας ασφάλειας με σεβασμό των αρχών και αξιών του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων²¹⁰. Το εν λόγω ερώτημα όμως επιδέχεται διπλή ερμηνεία. Από τη μία πλευρά, παραμένει κυρίαρχο σε κοινωνίες με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (Ευρώπη, ΗΠΑ, Καναδάς), που διαθέτουν καλά διαρθρωμένα συστήματα παιδείας, υγείας, κοινωνικής πολιτικής και διοίκησης και παρουσιάζουν, συγκριτικά με άλλες περιοχές του πλανήτη, χαμηλότερους δείκτες κοινωνικών ανισοτήτων. Από την άλλη πλευρά, το πρόβλημα της (αν)ασφάλειας στις κοινωνίες αυτές φαίνεται να αντικειμενοποιείται στους χώρους²¹¹ της παραβατικότητας των ανηλίκων, της μικρομεσαίας εγκληματικότητας, της βίας που αναπτύσσεται στις πόλεις και συνοδεύει την αυξανόμενη αστικοποίηση, της εγκληματικότητας των μεταναστών και να ταυτίζεται, ως προς τον δράστη και το θύμα, με ευάλωτες, κοινωνικά αποκλεισμένες ή περιθωριοποιημένες ομάδες του πληθυσμού.

1.4 Το αίσθημα α(ανα)σφάλειας



Η ταυτότητα της έρευνας : METRON ANALYSIS

Τύπος: τηλεφωνική έρευνα στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθηνών-Πειραιώς.

Μέθοδος δειγματοληψίας: Απλή τυχαία δειγματοληψία με επιλογή τυχαίων αριθμών τηλεφώνων από το αρχείο του Ο.Τ.Ε.

Μέθοδος δείγματος : 805 άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω, κάτοικοι του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθηνών-Πειραιώς.

Χρόνος διεξαγωγής : 7/7-9/7/1999.

Όσο παλιώνει το δικαίωμα στην ασφάλεια τόσο σύγχρονη είναι η διεκδίκησή του. Όπως

²⁰⁹ S. Roche, Sociologie politique de l'insécurité, ό.π., σ. 2.

²¹⁰ Π. Κονδύλης, Από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα, Θεμέλιο, Αθήνα, 1998, σ. 67.

²¹¹ L. Wacquant, Les prisons de la misere, ό.π., σ. 9.

επισημαίνει και ο Νέστωρ Κουράκης[212], υπάρχει στην ελληνική κοινωνία ένα έλλειμμα ασφάλειας, που μάλιστα χρόνο με το χρόνο αντί να μειώνεται φαίνεται να μεγαλώνει, γιατί το έγκλημα αυξάνεται και ζει μαζί μας, μας απειλεί καθημερινά. Θέτει σε κίνδυνο την περιουσία, τη ζωή, την ελευθερία. Η ασφάλεια είναι ένα αγαθό που συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, συμβάλλει σε μια κοινωνία που αισθάνεται ότι μπορεί να δημιουργήσει χωρίς να φοβάται.

Η ασφάλεια λοιπόν του πολίτη ήταν και παραμένει ένα διαρκές ζητούμενο σε κάθε δημοκρατική διακυβέρνηση και η ασφάλεια πρέπει να αποτελεί μέρος των ανθρωπίνων και ατομικών δικαιωμάτων του πολίτη. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια συνειδητοποιούμε ολοένα και περισσότερο ότι η αίσθηση της ασφάλειας των πολιτών μειώνεται. Και όπως ορθά επισημαίνει η Αρτινοπούλου[213], το αίσθημα εντείνεται από την αναποτελεσματικότητα των διοικητικών αρχών, τόσο στην πρόληψη όσο και στην εξιχνίαση του εγκλήματος, που συμβάλλει στη ματαιώση, στην απογοήτευση και στον κλονισμό της εμπιστοσύνης.

Η ένταση του αισθήματος της ανασφάλειας λαμβάνει τη μορφή μιας κρίσης νομιμοποίησης των θεσμών κοινωνικού ελέγχου όσον αφορά την ικανότητα των επίσημων μηχανισμών να καταπολεμήσουν το έγκλημα. Η ανασφάλεια παράγεται και αναπαράγεται αφενός γιατί αποκαλύπτει την ελλειμματική εκπλήρωση του κοινωνικού συμβολαίου από την πλευρά της πολιτείας και αφετέρου διότι προκαλεί την έντονη αμφισβήτηση όταν το κράτος δεν αποδεικνύεται ικανό να κατοχυρώσει την ασφάλεια των χώρων των αγαθών και των προσώπων. Επιπλέον, οι πληθωριστικές τάσεις της νομοθετικής παραγωγής, η εντεινόμενη ποινικοποίηση των κοινωνικών συμπεριφορών και η αποσπασματική αυστηρότητα ορισμένων μέτρων καταστολής μεγεθύνουν τη σύγχυση που επικρατεί ως προς την αποτελεσματικότητα της αντεγκληματικής πολιτικής. Το αίσθημα της ανασφάλειας συνδέεται άρρηκτα με την διακινδύνευση ή την προσβολή των έννομων αγαθών.[²¹⁴]

1.5 Δημόσια ασφάλεια και «τοπικός χώρος»

Το κοινοτικό πρότυπο βρίσκεται στους αντίποδες του παραδοσιακού κρατικοκεντρικού - συγκεντρωτικού προτύπου αντεγκληματικής πολιτικής, όπου αντιλαμβάνεται το «χώρο» της δημόσιας ασφάλειας ως ενιαίο, αναπόσπαστο τμήμα ενός καταναγκασμού που εκπορεύεται από το

²¹² <http://tovima.dolnet.gr> « Οι πρώτες αγωγές και η απόδοση ευθυνών»

²¹³ Τα Νέα, 15-11-03, Κλονίζεται η εμπιστοσύνη στις διοικητικές αρχές

²¹⁴ Το Βήμα 1-11-98 "Ο πολίτης θύμα της ανασφάλειας", του Ι. Πανούση.

κράτος και αποσκοπεί στην επιβολή της ειρηνικής συμβίωσης μέσα σε μια συγκεκριμένη κοινωνία[215].

Το κοινοτικό πρότυπο διαμορφώθηκε μέσα από τη συνάρθρωση δύο συνιστωσών, της πολιτικής και της κοινωνικής, που επηρέασαν τον τρόπο άσκησης της αντεγκληματικής πολιτικής. Από τη μία πλευρά, η πολιτική συνιστώσα σηματοδοτήθηκε με τη διοικητική αποκέντρωση του κράτους και τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση. Η έννοια του ενιαίου χώρου οργάνωσης της κοινωνικής συμβίωσης και εφαρμογής των κανόνων που θεσπίζει η κρατική εξουσία ανετράπη τα τελευταία είκοσι χρόνια στην Ευρώπη, μέσα από τις διαθλάσεις που επέβαλε η ανάληψη και άσκηση διευρυμένων αρμοδιοτήτων από τις τοπικές κοινωνίες. Επίσης, η όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων(ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός) και η αδυναμία του κράτους να διατυπώσει αξιόπιστες προτάσεις για την επίλυσή τους, έδωσαν τη δυνατότητα στις τοπικές κοινωνίες να αναπτύξουν πολιτικές αυτορύθμισης και διαχείρισης των προβλημάτων σε μικροκοινωνικό επίπεδο.

Ο «τοπικός χώρος» (territoire local) μεταβλήθηκε σε πεδίο ενός νέου συντονισμού των δράσεων, βάσει του οποίου ανατρέπεται η κλασσική κρατικοκεντρική δομή και κατανομή αρμοδιοτήτων, υιοθετείται η εγκάρσια διαχείριση των αιτίων και των παραγώνων των κοινωνικών προβλημάτων και ιδιαίτερα αυτού της ανασφάλειας και επιδιώκεται η απεμπλοκή της τοπικής κοινωνίας από την «αναισθητοποιούσα στασιμότητα» (immobilisme anesthésiant[216]) της κεντρικής διοίκησης. Η δημόσια ασφάλεια εξελίχθηκε έτσι, σε άξονα αναφοράς της τοπικής κοινωνίας, στο βαθμό που η τελευταία συνειδητοποίησε τη σημασία της και προσδιόρισε τον «τοπικό χώρο»(σε επίπεδο συνοικίας, πόλης ή περιφέρειας), ως διεκδικούμενο και άρα υπερασπίσιμο χώρο (defensible area). Αυτό, είχε ως συνέπεια να συνδυαστεί η αύξηση των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης με το αίτημα για συνδιαχείριση του προβλήματος της εγκληματικότητας και για συμπαραγωγή του κοινού αγαθού της ασφάλειας[217].

Από την άλλη πλευρά, η κοινωνική συνιστώσα διαμορφώθηκε μέσα από την εμπλοκή του πολίτη, ως μέλους της κοινωνίας των πολιτών, στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που τον απασχολούν στην καθημερινή του ζωή. Η εν λόγω εμπλοκή μεταφράζεται σήμερα ποικιλοτρόπως: ως ενεργός συμμετοχή στα κοινά, ως διεκδίκηση καλύτερης ποιότητας ζωής, ως ανησυχία για την αύξηση του αισθήματος ανασφάλειας ή ως δραστηριοποίηση για την επίλυση επιμέρους κοινωνικών προβλημάτων. Από τη στιγμή που η τοπική κοινωνία γίνεται ο φυσικός χώρος υποδοχής και άσκησης ορισμένων μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής, ο ενεργός πολίτης απαιτεί να έχει έναν ουσιαστικό

²¹⁵ βλ. αντί άλλων Χαρ. Δημόπουλος, Η αστυνομία και ο αστυνομικός, Εγκληματολογικά, 13, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σ. 19 επ.

²¹⁶ Conference internationale sur la securite, αναφορά στο Γ. Πανούσης, Έγκλημα και τοπική κοινωνία, ό.π., σ. 26.

²¹⁷ Βλ. D. Carter, The police and the community. Upper Saddle River, N.J.: PrenticeHall, 1999,σ.31επ.

ρόλο στη διαμόρφωση των διαδικασιών υπεράσπισης του τοπικού χώρου και να λειτουργεί όχι μόνο συμμετοχικά αλλά και ελεγκτικά, στο πλαίσιο αυτών των διαδικασιών[218].

Αυτό διευκολύνει την εμφάνιση και τη διατύπωση απαιτήσεων απέναντι στην τοπική αυτοδιοίκηση, που συγκλίνουν στην καταπολέμηση της ανασφάλειας, στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η συνδιαχείριση του προβλήματος της εγκληματικότητας, καθιστά τις τοπικές κοινωνίες και την κοινωνία των πολιτών συνυπεύθυνους για την εξασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας, προσδίδοντας στο κοινοτικό πρότυπο συγκεκριμένο περιεχόμενο: αποκέντρωση των δράσεων της αντεγκληματικής πολιτικής, τοπική διαχείριση των προβλημάτων της εγκληματικότητας και ενεργός συμμετοχή των πολιτών στην πρόληψη.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι, η ανάγκη ανάπτυξης του κοινοτικού προτύπου αντεγκληματικής πολιτικής έγινε πιο επιτακτική από τη στιγμή που διαπιστώθηκε η αδυναμία του κράτους να επιληφθεί αποτελεσματικά τα καθημερινά προβλήματα (μικρομεσαία εγκληματικότητα) των τοπικών κοινωνιών. Οι δυσλειτουργίες της κεντρικής διοικητικής μηχανής, η δημοσιονομική λιτότητα και η έλλειψη συντονισμού των δράσεων αποτέλεσαν τα τελευταία χρόνια σημεία κριτικής απέναντι σε ένα κράτος του οποίου η διαχειριστική και επιχειρησιακή εμβέλεια συρρικνωνόταν συνεχώς[219]. Παράλληλα, το κράτος επέλεξε να αξιοποιήσει « την παρουσία του πολίτη στη δημόσια ζωή»[220] και να του εξασφαλίσει ένα διακριτό ρόλο στην αναβάθμιση των υπηρεσιών που αυτός απολαμβάνει.

Τούτο είχε ως αποτέλεσμα να αναχθεί η δημόσια ασφάλεια σε μείζον ζήτημα των πολιτικών «εγγύτητας» και να υιοθετηθούν νέες λογικές στην πρόληψη ενός κατ' εξοχήν «αστικού» (urbain) φαινομένου όπως το έγκλημα. Επίσης, συνέβαλε στη μεταλλαγή της δημόσιας ασφάλειας σε ένα δημόσιο και κοινωνικό κοινό αγαθό, αφού πλέον αυτή αποσπάσθηκε από τους κεντρικούς μηχανισμούς καταστολής και η συμπαραγωγή της αφέθηκε, μερικώς, στην ευθύνη της κοινότητας και στην κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών.

Στο πλαίσιο αυτό, η αποκέντρωση της αντεγκληματικής πολιτικής, καθώς και η θέσπιση και λειτουργία νέων μηχανισμών διαχείρισης των τοπικών προβλημάτων δημόσιας ασφάλειας (τοπικά ΣΠΕ, τοπικές συμβάσεις ασφάλειας) και εξειδίκευσης της πρόληψης (αστυνόμηση εγγύτητας,

²¹⁸ R. Trojanowich, The meaning of community in community policing. Michigan State University, School of criminal justice, 1998, σ. 12.

²¹⁹ D. Das, Challenges of policing democracies: Un word perspective, Policing: Un international journal of police strategies and management, 1/1997,20, σ. 83 επ.

²²⁰ S. Roche, Sociologie politique de l' insecurite, ό.π., σελ. 227. 146 Idern, σ. 228.

δημοτική αστυνόμευση), συνιστούν τα θεμελιώδη συστατικά της σύγχρονης πραγματικότητας στην αντιμετώπιση του φαινομένου του εγκλήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ

2.1 Εισαγωγή

Οι Η.Π.Α.^[221] είναι η πρώτη χώρα όπου εφαρμόστηκε η λεγόμενη «κοινοτική πρόληψη». Τα σύγχρονα προγράμματα αυτής της μορφής ξεκίνησαν από το 1970 και μετά, ως «απάντηση» στην «εγκληματικότητα, στην αντικοινωνικότητα και στο φόβο του εγκλήματος που μάστιζαν τις αμερικανικές πόλεις σε απaráδεκτα υψηλότερα ποσοστά συγκριτικά με άλλες χώρες»^[222]. Θεμελιώδους σημασίας υπήρξε η έκθεση που δημοσίευσε, το 1967, η Προεδρική Επιτροπή για την Εγκληματικότητα, η οποία ρητά διατύπωσε την αναγκαιότητα εμπλοκής των πολιτών στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Το επόμενο έτος, το κογκρέσσο ψήφισε την Omnibus Crime Control and Safe Streets Act του 1968, η οποία θέσπισε τη Law Enforcement Assistance Administration (LEAA).^[223]

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η κοινότητα και η κοινοτική εγγύτητα είναι στην Ευρώπη οι μαγικές λέξεις όχι μόνο για την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, αλλά και για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Στις συζητήσεις για τον κοινωνικό έλεγχο, ο ρόλος της κοινότητας είναι κεντρικός. Εκπρόσωποι όλου του πολιτικού φάσματος και επιστήμονες κάθε ιδεολογίας συμφωνούν για τη σημασία της, ανάγοντάς την στον «ιδεώδη χώρο» όπου μπορεί να καταπολεμηθεί η εγκληματικότητα.^[224]

Πολλοί εκλαμβάνουν την κοινοτική συμμετοχή ως νέα μορφή δράσης - αν και αυτό δεν ισχύει -, για την αποτροπή της εγκληματικότητας στον τόπο στον οποίο δημιουργείται, μαζί με τους ανθρώπους οι οποίοι πλήττονται από αυτήν. Η κοινοτική πρόληψη θεωρείται ότι μπορεί να ενισχύσει τους κοινωνικούς δεσμούς τη σύγχρονη εποχή και έτσι να μειώσει τη διάπραξη αδικημάτων και ταυτόχρονα τον φόβο του εγκλήματος. Παράλληλα, ότι μπορεί να αποτρέψει την

²²¹ Τη δεκαετία του '70 εφαρμόζονταν στις ΗΠΑ 6-7 χιλιάδες προγράμματα Κοινοτικής πρόληψης.

²²² D. Rosenbaum, « The problem of crime control » στο D. Rosenbaum (Ed), *Community Crime Prevention. Does it Work ?*, Sage, 1986, σ.σ.11-18 (11).

²²³ Χριστίνα Ζαραφονίτου, « Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο», Σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2003, σ.163επ.

²²⁴ Κοινοτισμός και κοινοτική πρόληψη: Το «νέο παράδειγμα» στην αντεγκληματική πολιτική; Έφη Λαμπροπούλου, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

εξασθένιση της εμπιστοσύνης των πολιτών στον τρόπο λειτουργίας της πολιτικής, της αστυνομίας και της δικαιοσύνης .[225]

Το γραφειοκρατικό μοντέλο οργάνωσης λειτουργούσε ικανοποιητικά μέχρι που η τεχνολογία δεν είχε μπει στη ζωή των πολιτών, οι απαιτήσεις της κοινωνίας δεν ήταν σημαντικές και η ευελιξία δεν ήταν απαραίτητη. Οι έρευνες διαπίστωσαν ότι ο τρόπος διοίκησης , οι τακτικές και οι σχέσεις της αστυνομίας με τους πολίτες δεν εξυπηρετούσαν τους στόχους και τις ανάγκες της κοινωνίας αναφορικά με το έγκλημα και την ασφάλεια.[226]

Η νέα φιλοσοφία στην αστυνόμευση που αρχίζει την εμφάνισή της στην αρχή της δεκαετίας του 1980 είναι γνωστή με τον όρο Κοινοτική Αστυνόμευση.

Η κοινοτική αστυνόμευση γεννήθηκε όταν έγινε αντιληπτό ότι οι μέθοδοι και οι τακτικές του επαγγελματικού μοντέλου αστυνόμευσης δεν έφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Σύμφωνα με τους μελετητές η κοινοτική αστυνόμευση μπορεί να προσδιοριστεί ως: « ... μια νέα φιλοσοφία της αστυνόμευσης, που βασίζεται στην συνεργασία των αστυνομικών και των πολιτών οι οποίοι εργάζονται μαζί στην εξεύρεση δημιουργικών τρόπων για τη λύση προβλημάτων της κοινότητας που σχετίζονται με το έγκλημα, το φόβο του εγκλήματος και τους κοινωνικούς και φυσικούς κινδύνους. Η φιλοσοφία αυτή απαιτεί από την αστυνομία να αναπτύξει μια νέα σχέση με τους ανθρώπους της κοινότητας, επιτρέποντάς τους να έχουν φωνή ώστε να θέτουν τις τοπικές προτεραιότητες και να εμπλέκονται στις προσπάθειες για βελτίωση της ποιότητας ζωής στις γειτονιές. Η δουλειά της αστυνομίας αλλάζει και μεταφέρεται από την ανταπόκριση μόνο στις κλήσεις που δέχεται στη λύση προβλημάτων των πολιτών »[227].

« Η κοινοτική αστυνόμευση είναι μια νέα φιλοσοφία αστυνόμευσης που προσφέρει ολοκληρωμένες και εξειδικευμένες υπηρεσίες. Οι ίδιοι πάντα αστυνομικοί περιπολούν στην ίδια περιοχή σε μόνιμη βάση και εργάζονται από κοινού με τους πολίτες στον προσδιορισμό και στη λύση προβλημάτων »[228].

Η κοινοτική αστυνόμευση (Community Policing) συμπεριλαμβάνει την σύμπραξη αστυνομίας, πολιτών, μέσων ενημέρωσης, πολιτικών, κοινωνικών υπηρεσιών και άλλων ιδρυμάτων. Τη χαρακτηρίζει η προληπτική δράση, ο αποκεντρωτισμός και η ανάληψη προσωπικών

²²⁵ Cohen, S., Visions of Social Control. Crime, Punishment and Classification, Polity Press, Cambridge 1985.

²²⁶ Επαγγελματικό και στρατιωτικό μοντέλο εκπαίδευσης αστυνομικών, Αστυνομική Επιθεώρηση, 1998, σσ. 499-501, του Καμπανάκη Ιωσήφ.

227 Trojanowicz R. & Bonnie B. (1990). Community Policing. Cincinnati, Ohio: Anderson Publishing Company

228 Woods D. & Ziembo-Vogi J. (1998). Organizational Commitment to Community Policing. (www document) www.concentric.net/~dwoods/commit.htm.

ευθυνών. Όλες οι προσπάθειες αποσκοπούν στην εξαφάνιση των παραβατικών συμπεριφορών από τους δρόμους και τη λύση μακροχρόνιων προβλημάτων με την αντιμετώπιση των πραγματικών αιτιών τους, αποφεύγοντας την αντίδραση μόνο στα συμπτώματα[229].

Η αυξανόμενη τάση εντός των κοινοτήτων για τη συμμετοχή των πολιτών στην πάλη ενάντια στο έγκλημα, έχει οδηγήσει σε μια ολοένα και αυξανόμενη αναγνώριση από την πλευρά της αστυνομίας, ότι η παραδοσιακή για την καταπολέμηση του εγκλήματος τακτική ασκεί μόνο περιορισμένη επίδραση στον έλεγχο του εγκλήματος.

Μια αυστηρή αξιολόγηση του συνόλου των επιστημονικών εργασιών που μελετούσαν την αποτελεσματικότητα της αστυνομίας στην καταπολέμηση του εγκλήματος, συμπέρανε ότι ούτε ο αριθμός των αστυνομικών που ρίχνονται στη μάχη, ούτε οι εσωτερικές αλλαγές της οργάνωσης και της κουλτούρας των δυνάμεων της τάξης (όπως το άνοιγμα της αστυνομίας στα μέλη των διάφορων εθνικών κοινοτήτων ή οι μόνιμες αστυνομικές περιπολίες στις συνοικίες), ούτε και οι στρατηγικές της επικέντρωσης της αστυνομικής δράσης σε ορισμένες περιοχές ή ομάδες («με εξαίρεση, ενδεχομένως, και σε μερικό βαθμό» των προγραμμάτων που έχουν στόχο τη διακίνηση ναρκωτικών που πραγματοποιείται στους δρόμους) δεν έχουν από μόνες τους επιπτώσεις στην εξέλιξη του αριθμού των παραβάσεων του νόμου.[230]

Τα θεμέλια μιας επιτυχούς κοινοτικής στρατηγικής αστυνόμευσης είναι οι στενοί συνεργατικοί δεσμοί μεταξύ της αστυνομίας και των κοινοτικών μελών. Η κοινοτική αστυνόμευση αποτελείται από δύο συμπληρωματικά τμήματα, την κοινοτική συνεργασία και την επίλυση προβλήματος. Για να αναπτύξει την κοινοτική συνεργασία, η αστυνομία πρέπει να αναπτύξει τις θετικές σχέσεις με την κοινότητα, πρέπει να συμπεριλάβει την κοινότητα στην αναζήτηση για τον έλεγχο και την πρόληψη εγκλήματος. Η επίλυση προβλήματος είναι η διαδικασία μέσω της οποίας προσδιορίζονται τα προβλήματα των κοινοτήτων και μέσω των τελευταίων αναζητούνται οι κατάλληλες θεραπείες για να μειώσουν αυτά τα προβλήματα.

Η κοινοτική αστυνόμευση δεν υπονοεί ότι η αστυνομία θα χάσει το αρχικό καθήκον της διατήρησης του νόμου και της τάξης. Αντίθετα, η συνεργασία με τους πολίτες, με την πείρα και τους πόρους που υπάρχουν εντός των κοινοτήτων, θα ανακουφίσει την αστυνομία από το φορτίο τους. Οι ανώτεροι υπάλληλοι της τοπικής κυβέρνησης, κοινωνικοί φορείς, σχολεία, ομάδες εκκλησιών - όλοι εκείνοι που εργάζονται και ζουν στην κοινότητα - θα μοιραστούν την ευθύνη για

229 Trojanowicz S. & Trojanowicz R. (1998). Theory of Community Policing. (www document) www.concentric.net/~dwoods/theory.htm.

²³⁰ « Τα αδιέξοδα του κατασταλτικού μοντέλου Όλοι οι μύθοι για την ασφάλεια.» του Loic Wacquant, Κοινωνιολόγου, στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας-Μπέρκλεϊ και στο Κέντρο Ευρωπαϊκής Κοινωνιολογίας (Παρίσι), συγγραφέα του Corps et ame, Carnets ethnographiques d' un apprenti boxeur (Agone, Μασσαλία, 2000). Le-Monde, 29/09/2002.

τις εφαρμόσιμες λύσεις στα προβλήματα που μειώνουν την ασφάλεια και την προστασία της κοινότητας.

Η αποτελεσματική κοινοτική αστυνόμευση εξαρτάται από τη βελτιστοποίηση της θετικής επαφής μεταξύ των ανώτερων υπαλλήλων περιπόλου και των κοινοτικών μελών. Τα περιπολικά αυτοκίνητα είναι μόνο μια μέθοδος. Τα τμήματα της αστυνομίας μπορούν να συμπληρώσουν τις μηχανοκίνητες περιπόλους με αυτή της πεζής, το ποδήλατο, ή με άλογο, καθώς επίσης και προσθέτοντας "τους μίνι-σταθμούς" για να φέρουν την αστυνομία πιο κοντά στην κοινότητα. Τακτικά συνέδρια και φόρουμ θα παράσχουν στην αστυνομία και στα κοινοτικά μέλη μια ευκαιρία συνεργασίας.

Η κοινοτική συνεργασία σημαίνει μια προοπτική αστυνόμευσης που υπερβαίνει την τυποποιημένη έμφαση επιβολής νόμου[231].

2.2 Σύγχρονες εξελίξεις του θεσμού

Τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '70 ήταν ολιγάριθμα και πειραματικά. Επέτρεψαν, ωστόσο, στην αστυνομία να δοκιμάσει νέες μεθόδους και τεχνικές πρόληψης, όπως το Neighborhood Watch, την Operation Identification ή τις Home Security Surveys, στα οποία συμμετείχαν και πολίτες. Η πρώτη φορά που τα προγράμματα αυτά χρηματοδοτήθηκαν από το ομοσπονδιακό κράτος ήταν το 1977, οπότε το πρόγραμμα «Αντι-εγκληματικότητα», ενισχύθηκε με 30 εκατομμύρια δολάρια, με στόχο να «βοηθήσει τις οργανώσεις της κοινότητας να εμπλακούν ενεργά σε δραστηριότητες πρόληψης του εγκλήματος, μείωσης του φόβου του εγκλήματος και να συμβάλουν στην ανάκαμψη της γειτονιάς», όπως ενδεικτικά αναφερόταν από τον αρμόδιο τομέα δικαιοσύνης των ΗΠΑ. Είναι η πρώτη φορά που η κεντρική εξουσία αναγνωρίζει το σημαντικό ρόλο της κοινότητας και την αδυναμία του «επίσημου συστήματος ποινικής δικαιοσύνης να ελέγξει μόνο του το έγκλημα χωρίς τη βοήθεια των κατοίκων της συνοικίας»[232]. Προς το τέλος της δεκαετίας του '70 τα προγράμματα κοινοτικής πρόληψης είχαν γίνει πλέον πολυάριθμα στις ΗΠΑ, εισάγοντας καινοτομίες ή αναθεωρημένες μορφές παλαιότερων δράσεων, όπως πόρτα-πόρτα επαφές, μίνι-σταθμούς της αστυνομίας (storefront offices), περιπολίες κ.λπ.

²³¹ Κατανόηση της κοινοτικής αστυνόμευσης Ένα πλαίσιο για τη δράση Community Policing Consortium κοινοτική κοινοπραξία αστυνόμευσης, που υποστηρίχθηκε και επιχορηγήθηκε από το γραφείο δικαιοσύνης, Αμερικανικό τμήμα της δικαιοσύνης.

²³² Το ίδιο, σ. 12. Για τη συμμετοχή των πολιτών στις «ομάδες περιπολίας» (crime-stopping groups) στις ΗΠΑ, και τους κινδύνους που συνεπάγεται η συγκεκριμένη μορφή πρόληψης, αναφέρεται σχετικά και η Ε. Λαμπροπούλου, *Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος*, Παπαζήσης, Αθήνα, 1994, σ. 97.

Έκτοτε, δεν έλειψαν οι νέες δράσεις στον τομέα αυτό ούτε και οι καινοτομίες, δίχως όμως, να επηρεάσουν τη δομή και τη φιλοσοφία του μοντέλου στα θεμελιώδη του χαρακτηριστικά.

Ο M. Cusson αμφισβητεί έντονα το παραπάνω μοντέλο το οποίο θεωρεί, μάλιστα, υπεύθυνο για την «απελπισία» που προκαλεί με την αδιαλλαξία του στους πολίτες και για τις προσβολές που επιφέρει στην «ποιότητα του συνδέσμου που θα έπρεπε να υπάρχει μεταξύ κοινού και αστυνομίας».[233]

Τόσο οι εφαρμογές όσο και οι αξιολογήσεις του community policing είναι πολλές και ποικίλες. Η πρώτη συλλογική παρουσίαση επιστημονικών ερευνητικών προγραμμάτων αξιολόγησης των πολιτικών αυτών ήταν εκείνη του D. Rosenbaum, το 1986, με τίτλο *Community Crime Prevention. Does it Work?*[234] η οποία αποσκοπούσε στη διάδοση των αποτελεσμάτων των εν λόγω πολιτικών με στόχο την επέκτασή τους και την αποδοχή τους από την κοινότητα, ως μέσο δραστηριοποίησής της[235].

Ένα από τα πρώτα προγράμματα που εφαρμόστηκαν στις Η.Π.Α, ήταν το *Seattle Community Crime Prevention Program* (1972), ως «απάντηση» στις ιδιαίτερα αυξημένες διαρρήξεις που τελούνταν στην περιοχή αυτή.

Κατόπιν αυτών, εφαρμόστηκε στην περιοχή το *Community Crime Prevention Program* (CCPP), το οποίο έθεσε ως βασικό στόχο την κινητοποίηση των πολιτών, τη συνεργασία με την αστυνομία και την ενημέρωση των κατοίκων για θέματα ασφάλειας τους. Παρότι αρχικά τα ποσοστά ανταπόκρισης ήταν πολύ μικρά, η συμμετοχή των κατοίκων ξεπέρασε αργότερα τα αναμενόμενα ποσοστά και στις συνοικίες όπου είχαν εγκατασταθεί οι τρεις συμβουλευτικοί σταθμοί και όπου υπήρχε ο μεγαλύτερος δείκτης θυματοποίησης, οι κάτοικοι συμμετείχαν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 40%. Τρεις ήταν οι «προληπτικές τεχνικές» που χρησιμοποιήθηκαν: δήλωση περιουσιακών αγαθών, επιτήρηση της γειτονιάς και των οικιστικών συνόλων και επιθεωρήσεις ασφάλειας των κατοικιών.

Ειδικά για την επιτήρηση των οικιστικών συνόλων (block watch) και της γειτονιάς (neighborhood watch) δημιουργήθηκαν μικρές ομάδες 9-10 ατόμων, οι οποίες λειτουργούσαν με επικεφαλής ένα συντονιστή η κάθε μία και συνεργάζονταν με την αστυνομία έτσι ώστε να υπάρχει ανταλλαγή πληροφοριών και παράλληλα να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Και οι δύο στόχοι επιτεύχθηκαν, σύμφωνα με την αξιολόγηση, εφόσον οι αστυνομικοί γνώρισαν καλύτερα την περιφέρεια της αρμοδιότητάς τους, τα ιδιαίτερα προβλήματα και τα σημεία έντασης τους, μέσα από

²³³ M. Cusson, *Prevenir la delinquance*, όπ. παραπ. 2002, σ. 180.

²³⁴ D. Rosenbaum, (Ed), *Community Crime Prevention. Does it Work?* όπ. παραπ. , 1986.

²³⁵ D. Rosenbaum, « The problem of crime control », όπ. παραπ., 1986, σ. 13.

τη βοήθεια των κατοίκων και οι κάτοικοι μείωσαν την αρχική διστακτικότητα τους και αποτέλεσαν ενεργά μέλη της κοινοτικής αυτής μορφής πρόληψης. Σε καμία περίπτωση δεν επιτράπηκαν οι περιπτώσεις αυτοδικίας από τους κατοίκους, εφόσον το δικαίωμα κατασταλτικής παρέμβασης το διέθετε μόνο η αστυνομία.

Η δήλωση των περιουσιακών τους στοιχείων αποσκοπούσε στη δυνατότητα εντοπισμού της ζημίας σε περίπτωση διάρρηξης και επανάκτησης τους σε περίπτωση ανεύρεσης.

Τέλος, η επιθεώρηση ασφάλειας των κατοικιών γινόταν μετά την ενημερωτική συνάντηση, ώστε να ελεγχθεί -βάσει και του ενημερωτικού φυλλαδίου ασφάλειας- αν έχουν τηρηθεί οι απαραίτητες προϋποθέσεις μείωσης της πιθανότητας θυματοποίησης.

Προκειμένου να αξιολογηθεί το πρόγραμμα αυτό, το Law and Justice Planning Office του Seattle πραγματοποίησε εντατικές μελέτες διερεύνησης των μεθόδων και των αποτελεσμάτων του CCPP. Τα γενικά συμπεράσματα της αξιολόγησης, συνοψίζονται ως εξής:

- ❖ Το πρόγραμμα κρίθηκε εμφανώς επιτυχημένο στη μείωση της θυματοποίησης από διαρρήξεις μεταξύ των συμμετεχόντων σε αυτό (οι διαρρήξεις μειώθηκαν κατά 50% σε ένα χρόνο²⁹⁵). Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαίωσαν και οι τρεις έρευνες θυματοποίησης που πραγματοποιήθηκαν.
- ❖ Τα αποτελέσματα του προγράμματος διήρκεσαν 12-18 μήνες, παρότι παρουσιάστηκαν κάποια κενά στο διάστημα αυτό και χρειάστηκε να επαναληφθεί το πρόγραμμα. Τα ποσοστά καταγγελιών αυξήθηκαν στις περιοχές που ίσχυσε το πρόγραμμα τόσο από τα μέλη του όσο και από τους υπόλοιπους κατοίκους.
- ❖ Οι τηλεφωνικές κλήσεις προς την αστυνομία αυξήθηκαν στις περιοχές εφαρμογής του προγράμματος και οι σχετικά με τις διαρρήξεις προσφερόμενες μαρτυρίες ήταν υψηλού επιπέδου και ιδιαίτερα βοηθητικές για την εξιχνίαση των αδικημάτων.

Στις αρχές του 1980, το Ίδρυμα Ford, έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα πολυ-επιτήρησης στο Σικάγο, υπό τη διεύθυνση της Υπηρεσίας Πληροφόρησης Πολιτών του Σικάγο (Citizens Information Service of Chicago – CIS). Το πρόγραμμα αυτό συνοδεύτηκε από έρευνα αξιολόγησης, την οποία διεξήγε το Northwestern University's Center for Urban Affairs and Policy Research[236]

Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί τμήμα του ευρύτερου Urban Crime Prevention Program (UCPP) που εφαρμοζόταν ήδη στο Σικάγο αλλά με την οικονομική ενίσχυση του Ιδρύματος Ford και την εποπτεία της Υπηρεσίας πληροφόρησης πολιτών, είχε τη δυνατότητα να επεκταθεί πε-

²³⁶ D. Rosenbaum, D. Lewis, L. Grant, « Neighborhood-based Crime Prevention. Assessing the Efficacy of Community Organizing in Chicago » στο D. Rosenbaum, (Ed), *Community Crime Prevention. Does it Work?* όπ. παραπ. , 1986, σσ. 109-133.

ραιτέρω με τη μορφή ενός νέου UCPP. Η δράση του συνίστατο στην προσπάθεια οργάνωσης των κατοίκων των επιλεγμένων προς εφαρμογή συνοικιών μέσα από πόρτα-πόρτα επαφές, συναντήσεις γειτονιάς, συναντήσεις ενοίκων οικιστικών συνόλων, διανομή εκπαιδευτικού υλικού και συναφείς στρατηγικές. Σε αντίθεση με το αρχικό UCPP, το νέο προτίμησε να εστιαστεί μόνο στην εγκατάσταση μιας διαρκούς επιτήρησης των οικιστικών συνόλων και/ή σε επικεντρωμένες στους νέους δραστηριότητες.

Το πρόγραμμα αξιολογείτο κάθε διετία και το κεντρικό ερώτημα ήταν « εάν οι οργανώσεις της τοπικής κοινωνίας είχαν ή όχι τη δυνατότητα εφαρμογής προγραμμάτων με σημαντικά αποτελέσματα στη ζωή των κατοίκων και της συνοικίας τους γενικότερα. Εάν είχαν τη δυνατότητα να επηρεάσουν αντιλήψεις, στάσεις και συμπεριφορές κατά τρόπο διαρκή και σταθερό, μειώνοντας την εγκληματικότητα και αλλάζοντας την ποιότητα ζωής της γειτονιάς τους »[237]. Τα αποτελέσματα της εν λόγω αξιολόγησης δεν ήταν ωστόσο σαφή, γεγονός που οδήγησε τους ερευνητές στη διατύπωση των εξής υποθέσεων:

- i. Αποτυχία του προγράμματος. Η σχετική υπόθεση στηρίχθηκε στη διαπίστωση ότι μία μόνο από τις πέντε τοπικές οργανώσεις χρησιμοποίησε τη χρηματοδότηση για να οργανώσει επιτηρήσεις γειτονιάς.
- ii. Αποτυχία της μέτρησης. Η υπόθεση αυτή δεν υποστηρίζεται, εφόσον τα στατιστικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν έγκυρα και δόκιμα.
- iii. Αποτυχία της θεωρίας. Η έλλειψη συνάφειας των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης οδήγησε στην αναθεώρηση αυτού καθαυτού του μοντέλου των Community Crime Prevention Programs. Ο προβληματισμός εστιάστηκε ειδικότερα, στο είδος, την ποσότητα και την ποιότητα των παρεμβάσεων στο επίπεδο αυτό.

Συμπερασματικά, διατυπώθηκε η ανάγκη για περισσότερη έρευνα, ώστε να διευκρινιστούν οι διαδικασίες και οι συνέπειες των κοινοτικών προγραμμάτων πρόληψης της εγκληματικότητας. Στην προκειμένη περίπτωση θα μπορούσε να έχει αποτύχει είτε η θεωρία που εμπνέει το πρόγραμμα είτε η εφαρμογή του.

Ο ρόλος ενός κοινοτικού αστυνομικού σταθμού (storefront police station) στη μείωση της εγκληματικότητας και του φόβου του εγκλήματος, αποτέλεσε αντικείμενο μιας έρευνας πεδίου που διενεργήθηκε από το Houston Police Department, μεταξύ αρχών 1983 και καλοκαιριού 1984, και αξιολογήθηκε από το Police Foundation[238]

²³⁷ Το ίδιο, σ. 110.

²³⁸ W. Skogan & M.A. Wycoff, « Storefront Police Offices. The Houston Field est » στο D. Rosenbaum, (Ed), *Community Crime Prevention. Does it Work?* όπ. παραπ. , 1986, σσ. 179-199.

Το 1997 δημοσιεύτηκε η έκθεση με τίτλο « Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising»[239], για λογαριασμό του U.S.Congress, το οποίο είχε υποβάλλει αίτημα για την αξιολόγηση των προγραμμάτων πρόληψης που λάμβαναν ομοσπονδιακή επιχορήγηση και η οποία ξεπερνούσε συνολικά τα 4 δισεκατομμύρια. Τα πορίσματα που κατέγραψε η έκθεση αυτή συμπληρώθηκαν και ενίστε αναθεωρήθηκαν μέσα από μία νεότερη έκθεση, της ίδιας έκτασης, που αφορούσε 700 αξιολογήσεις προγραμμάτων σε ομοσπονδιακό επίπεδο και τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύτηκαν πρόσφατα, με τίτλο Evidence-Based Crime Prevention[240]

Τα γενικά συμπεράσματα της πρόσφατης και περισσότερο εμβαθυμένης αυτής μελέτης συνοψίζονται ως εξής: Η αξιολόγηση 700 συνολικά προγραμμάτων έδειξε ότι 29 τύποι προγραμμάτων «δουλεύουν», 25 «δεν δουλεύουν» και 28 «υπόσχονταν ότι θα προλάβουν το έγκλημα». Οι υπόλοιποι τύποι προγραμμάτων ήταν άγνωστης αποτελεσματικότητας, λόγω «φτωχών», κατά κύριο λόγο, ερευνών αξιολόγησης.

Από τα αστυνομικά μέτρα, πέντε κρίθηκαν αποτελεσματικά για την πρόληψη των εγκλημάτων: οι αυξημένες περιπολίες που πραγματοποιούνται σε περιοχές μεγάλης εγκληματικότητας, οι προληπτικές συλλήψεις εγκληματιών με μεγάλο δείκτη υποτροπής, οι προληπτικές συλλήψεις οδηγών που έχουν κάνει χρήση αλκοόλ, οι συλλήψεις για ενδοοικογενειακές επιθέσεις και η αστυνόμευση που εστιάζεται σε προβληματικούς χώρους και τομείς (problem oriented policing).

Από τους εννέα τύπους προγραμμάτων που κρίθηκαν αποτελεσματικοί στον τομέα της δικαιοσύνης/φυλακής, όλοι αφορούσαν σωφρονιστικά προγράμματα. Τα υπόλοιπα δύο προγράμματα λαμβάνουν χώρα στην κοινότητα και αφορούν τη μεταχείριση των δραστών σεξουαλικών εγκλημάτων και την κοινοτική απασχόληση.

Κατά τρόπο αντίστοιχο κατατάχθηκαν και οι μη αποτελεσματικοί τύποι προγραμμάτων. Και εδώ το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνεται στον τομέα δικαιοσύνη/φυλακές (9) και ακολουθούν η αστυνομία (6). Από αυτά έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να σταθούμε, κατ' αρχήν, στο χώρο της αστυνομίας, όπου οι αναποτελεσματικοί τύποι προγραμμάτων ήταν: επιτήρηση γειτονιάς/οικιστικών συνόλων, συλλήψεις ανηλίκων για μικροαδικήματα, συλλήψεις αέργων υπόπτων για ενδοοικογενειακές επιθέσεις, συλλήψεις στην αγορά ναρκωτικών, κοινοτική αστυνόμευση που δεν είναι εστιασμένη σε ξεκάθαρους υψηλού κινδύνου παράγοντες

²³⁹ L.W. Sherman, D. Gottfredson, D. Mackenzie, J. Eck, P. Reuter & S. Bushway, Preventing Crime: What Works, What Doesn't , What's Promising, A report to the United States Congress, Washington D.C. , National Institute of Justice, U.S.A., 1997.

²⁴⁰ L.W. Sherman, D.P. Farrington, B.C. Welsh, D.L. Mackenzie (Eds), Evidence-Based Crime Prevention, Routledge, London, 2002.

εγκληματικότητα και η απρογραμμάτιστη αύξηση της αστυνομίας στις πόλεις (χωρίς σαφείς αρμοδιότητες και δράσεις).

Λόγω και του υψηλού οικονομικού κόστους των προγραμμάτων αυτών, τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων παίζουν σημαντικό ρόλο στη συνέχιση ή διακοπή τους. Η συνολική, εντούτοις, εικόνα δεν είναι ούτε ιδιαίτερα θετική ούτε και ιδιαίτερα σαφής, εφόσον λίγες μόνο έρευνες ξεφεύγουν από τον καθαρά τεχνικό χαρακτήρα της αξιολόγησης και αποτελούν επιστημονικές έρευνες που δημιουργούν τις προϋποθέσεις ουσιαστικής και κριτικής αξιολόγησης των έργων.

2.2.1 Η αναβίωση του κοινοτισμού

Η διάδοση των προγραμμάτων κοινοτικής πρόληψης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη, οφείλεται στην ευρεία απήχηση του μοντέλου του κοινοτισμού, όπως διατυπώθηκε από τον Αμερικανό Amitai Etzioni. Το 1991, στο βιβλίο του *The Responsive Society* ο Etzioni αναλύει τη βασική του ιδέα, και το 1993 στο *The Spirit of Community* το πρόγραμμά του.

Ο Etzioni θεωρεί ως σοβαρό πρόβλημα των συγχρόνων ανεπτυγμένων κοινωνιών την «υπέρμετρη ελευθερία». Οι προσπάθειες των πολιτών να διευρύνουν τον χώρο ελεύθερης δράσης τους, είχαν ως αποτέλεσμα τη διάβρωση των θεμελίων της κοινωνίας - της κοινωνικής αρετής και τάξης. Για την αποκατάστασή τους οι πολίτες πρέπει να αντιληφθούν ότι οφείλουν να σέβονται αυτές τις αρχές στον ίδιο βαθμό που επιθυμούν η κοινωνία να σέβεται την αυτονομία τους. Ο σεβασμός είναι η κατευθυντήρια αρχή, ο «τρίτος δρόμος» στον αυξανόμενο ατομικισμό, τον θρησκευτικό ριζοσπαστισμό και τον κοινωνικό συντηρητισμό. Ο Etzioni αμφισβητεί ότι η εγκληματικότητα οφείλεται στη φτώχεια, την ανεργία ή την ελλιπή εκπαίδευση, καθώς και τη σημασία της κοινωνικής πολιτικής στην πρόληψη, επισημαίνοντας σχετικά ότι στις Η.Π.Α παρά τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του πληθυσμού μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο και τη λήψη μέτρων κοινωνικής πολιτικής, ο αριθμός των αδικημάτων αυξήθηκε πολύ. Η συνοχή και η σταθερότητα του συστήματος αξιών μιας κοινωνίας επηρεάζει πολύ πιο αποφασιστικά την εγκληματικότητα απ' ό,τι η οικονομική της ανάπτυξη.

Για τον Etzioni, ο ρόλος της διαπαιδαγώγησης στην πρόληψη είναι σημαντικός διότι μόνο στην οικογένεια και το σχολείο μπορεί να καλλιεργηθεί ηθική συμπεριφορά και κοινωνική αλληλεγγύη. Εάν οι οικογένειες δεν είναι «υγιείς» και η διαπαιδαγώγηση των παιδιών συγκροτημένη, τότε η κοινωνία θα έχει σοβαρά προβλήματα. Η αστυνομία θα πρέπει να βρίσκεται κοντά στους πολίτες με την άμεση φυσική παρουσία της. Οι πεζές περιπολίες είναι σημαντικός παράγοντας στην τόνωση της εμπιστοσύνης τους στον θεσμό. Ο Etzioni επισημαίνει ότι η εγγύτητα της αστυνομίας με τους πολίτες διευκολύνει την άμεση επίλυση των προβλημάτων προλαμβάνοντας χρονοβόρες διαδικασίες και την εφαρμογή μέτρων σε τοπικό επίπεδο ανάλογα με

τις ανάγκες. Για την ενίσχυση της δημόσιας ασφάλειας είναι αναγκαία η συνεργασία των γειτόνων με τη συμμετοχή τους σε περιπολίες και ομάδες επαγρύπνησης. Όσοι πάντως συμμετέχουν στα προγράμματα πρόληψης, πρέπει να σέβονται τον ιδιωτικό χώρο και την προσωπική σφαίρα των συμπολιτών τους και να τους μεταχειρίζονται όλους ισότιμα.

Η απλή διατύπωση του κοινοτισμού που έγινε από τον Etzioni και η σαφήνεια των προτάσεών του για την άσκηση πολιτικής συνέβαλαν στη μεγάλη απήχηση του μοντέλου στην κοινωνία και τους πολιτικούς. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι οι τάσεις μεταξύ των υποστηρικτών του κοινοτισμού είναι πολλές^[241]

2.3 Ο ρόλος της αστυνομίας: Μια ιστορική προοπτική

Όταν ο Sir Robert Peel καθιέρωσε τη μητροπολιτική αστυνομία του Λονδίνου, εξέθεσε διάφορες αρχές, μια από τις οποίες θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ο σπόρος της κοινοτικής αστυνόμευσης: « *Η αστυνομία πρέπει πάντα να διατηρεί μια σχέση με το κοινό που δίνει την πραγματικότητα στην ιστορική παράδοση ότι η αστυνομία είναι το κοινό και ότι το κοινό είναι η αστυνομία, οι αστυνομικοί είναι τα μόνα μέλη του κοινού που πληρώνονται για να δώσουν την πλήρους απασχόλησης προσοχή στα καθήκοντα που είναι επιβεβλημένα σε κάθε πολίτη, για χάρη της κοινοτικής ευημερίας.* » [242] για διάφορους λόγους, η αστυνομία έχασε αυτήν τη σχέση ως κεντρική έννοια οργάνωσής της.

Αυτή η κοινωνική απομάκρυνση ενισχύθηκε επίσης από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Ο αυξανόμενος ρόλος των αυτοκινήτων αντικατέστησε την εποχή του φιλικού αστυνομικού της πεζής περιπολίας. Η επικοινωνία μέσω των τηλεφωνικών κλήσεων περιόρισε σοβαρά την επαφή αστυνομίας με την κοινότητα. Η εμφάνιση του υπολογιστή συνέβαλε επίσης στη μείωση αυτής της επαφής. Οι στατιστικές αποτέλεσαν το κέντρο βάρους της προσοχής για τους ανώτερους υπαλλήλους και τους διευθυντές. Δεδομένου ότι, οι υπολογιστές παρήγαγαν τα στοιχεία όσον αφορά τις μορφές και τις τάσεις της εγκληματικότητας, υπολογίστηκε η επίπτωση των εγκλημάτων, η αύξηση της αποδοτικότητας της αποστολής της αστυνομίας και υπολογίστηκε η ταχύτητα και η έκβαση της απάντησής της, η γρήγορη ανταπόκριση έγινε αυτοσκοπός.

²⁴¹ Κοτζιάς, Ν., « Η κοινωνική θέση του κοινοτισμού και η αντιπαράθεσή του με τον νεοφιλελευθερισμό», στο: Η κοινωνία της υπευθυνότητας. Κοινωνία και ατομισμός, Etzioni, A., Καστανιώτης, Αθήνα 1999:11-46.

²⁴² Braidon, Chris. "Enriching Traditional Police Roles." *Police Management: Issues and Perspectives*. Washington, D.C.: Police Executive Research Forum. 1992:p.108. ". .. the police at all times should maintain a relationship with the public that gives reality to the historic tradition that the police are the public and that the public are the police; the police are the only members of the public who are paid to give full-time attention to duties which are incumbent on every citizen in the interest of community welfare." Founder, London Metropolitan Police, 1829.

Η τυχαία επιτήρηση επίσης συντέλεσε στη διάρρηξη του δεσμού. Η αστυνομία οδηγήθηκε στη στρατηγική αλλαγής των διαδρομών της πεζής περιπολίας, σε μια προσπάθειά της να συλληφθούν οι εγκληματίες. Εντούτοις, τα κοινοτικά μέλη έχασαν τη δυνατότητα συνεργασίας με την τοπική και απρόσωπη αστυνομία τους.

Η απομόνωση της αστυνομίας ήρθε σε μια εποχή ανάπτυξης της επαγγελματικοποίησης, όταν η επικρατούσα ιδεολογία ήταν ότι ο επαγγελματίας ήξερε καλύτερα και η πεποίθηση ότι η κοινοτική συμμετοχή στον έλεγχο εγκλήματος ήταν σχεδόν περιττή.

Τα κρούσματα δωροδοκίας υπαλλήλων της αστυνομίας, η έμφαση στην επαγγελματικοποίηση και η ανάπτυξη της νέας τεχνολογίας, εμφανίστηκε σε μια εποχή ανάπτυξης του εγκλήματος και κοινωνικών αλλαγών. Η αστυνομία είχε πρόβλημα επικοινωνίας με τα κοινοτικά μέλη και επικράτησε η τοποθέτηση « εμείς εναντίον αυτών».

Οι αναλύσεις των στατιστικών του εγκλήματος δείχνουν ότι η έμφαση στην πάλη του εγκλήματος είχε περιορισμένη επίδραση στη μείωση του εγκλήματος.

Επιπλέον, η έννοια της συγκεντρωτικής διαχείρισης των υπηρεσιών της αστυνομίας έχει απομονώσει την αστυνομία από την κοινότητα. Αυτή η απομόνωση παρακωλύει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Οι στατιστικές, όσον αφορά το μη καταγγελλόμενο έγκλημα, καταδεικνύουν ότι σε πολλές περιπτώσεις η αστυνομία δεν γνωρίζει τα υπάρχοντα προβλήματα. Χωρίς ισχυρούς δεσμούς στην κοινότητα, η αστυνομία δεν μπορεί να έχει πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες από τους πολίτες, που θα μπορούσαν να βοηθήσουν ή να αποτρέψουν το έγκλημα.

Οι πληροφορίες που θα λαμβάνει θα είναι σημαντικές όταν η αστυνομία καθιερώσει μια σχέση της εμπιστοσύνης με την κοινότητα που εξυπηρετεί. Η καθιέρωση αυτής της εμπιστοσύνης είναι μακρόχρονη, ιδιαίτερα στις κοινότητες όπου υπάρχουν εσωτερικές συγκρούσεις ή οι σχέσεις με την αστυνομία έχουν πληγεί σοβαρά. Η κοινοτική αστυνόμευση προσφέρει έναν τρόπο για την αστυνομία και την κοινότητα να επιλύσουν μαζί τα σοβαρά προβλήματα που υπάρχουν σε αυτές τις γειτονιές. Μόνο όταν τα κοινοτικά μέλη θεωρούν ότι η αστυνομία ενδιαφέρεται πραγματικά για τις κοινοτικές προοπτικές και προβλήματα, θα αρχίσουν να βλέπουν την αστυνομία ως μέρος εκείνης της κοινότητας.

Η εμπειρία και η έρευνα αποκαλύπτουν ότι τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας έχουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. .. [243]. Κατά συνέπεια, είναι ουσιαστικό να προσδιοριστούν οι

²⁴³ Kelling, George L. *Police and Communities: the Quiet Revolution*. Perspectives on Policing. Washington, D.C.: National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University. 1988:p.2.

ανησυχίες και να βρεθούν οι αποτελεσματικότερες λύσεις. Αυτή είναι και η ουσία της κοινοτικής αστυνόμευσης.

2.4 Ο ρόλος της έρευνας στην αστυνόμευση

Οι αυξήσεις στην χρηματοδότηση οδήγησαν στη γρήγορη ανάπτυξη της έρευνας για την αστυνόμευση. Πολλά από τα ερευνητικά συμπεράσματα προκάλεσαν τις επικρατούσες πρακτικές και τις πεποιθήσεις αστυνομίας. Οι χρηματοδοτημένες έρευνες δίωξης τεκμηρίωσαν την ύπαρξη του μη καταγγελλόμενου εγκλήματος. Οι επαγγελματίες αστυνομικοί έπρεπε να αναγνωρίσουν ότι μόνο ένα μέρος των εγκλημάτων αναφερόταν και, επομένως, έπρεπε να αναζητήσουν τρόπους να βελτιωθεί η εικόνα τους και να δράσουν αποτελεσματικότερα με την κοινότητα.

Μια πρώτη ερευνητική μελέτη ήταν το προληπτικό πείραμα περιπολίας πόλεων του Κάνσας^[244]. Αυτό το υπαίθριο πείραμα διαπίστωσε ότι, η τυχαία επιτήρηση άσκησε περιορισμένη επίδραση στο έγκλημα ή στις στάσεις των πολιτών και ανάγκασε τα ανώτερα στελέχη της αστυνομίας να εφαρμόσουν εναλλακτικούς τρόπους περιπολίας [245]. Μια άλλη μελέτη (Κάνσας) αξιολόγησε την αξία της γρήγορης ανταπόκρισης από την αστυνομία και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η γρήγορη απάντηση δεν βοήθησε στην πρόληψη του εγκλήματος, αλλά ούτε και στη σύλληψη των δραστών[246]. Η μελέτη αποκάλυψε ότι μια μεγάλη μερίδα των σοβαρών εγκλημάτων δεν αποτρέπεται από τη γρήγορη απάντηση. Το δείγμα που αναλύθηκε έδειξε ότι σχεδόν τα δύο τρίτα των εγκλημάτων δεν αναφέρθηκαν αρκετά γρήγορα, ώστε να είναι αποτελεσματική η γρήγορη ανταπόκριση.

Οι διαφορετικές στρατηγικές απάντησης της αστυνομίας εξετάστηκαν επίσης και από άλλες έρευνες (Μπέρμιγχαμ, Αλαμπάμα) [247]. Οι στόχοι του προγράμματος ήταν να αυξηθεί η αποδοτικότητα και να βελτιωθεί η ικανοποίηση των πολιτών με την αστυνομική υπηρεσία.

Οι μελέτες μείωσης φόβου παρείχαν τα εμπειρικά στοιχεία όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της βασικής κοινοτικής τακτικής αστυνόμευσης (π.χ., οργάνωση κοινοτήτων, από σπίτι σε σπίτι επαφές, μίνι-σταθμοί γειτονιάς, και εντεινόμενη επιβολή του νόμου που

²⁴⁴ Trojanowicz R. (1997). Community Policing. A Survey of Police Departments in the United States (www document) www.concentric.net/~dwoods/study.htm.

²⁴⁵ Kelling, George L., Antony Pate, Duane Dieckman, and Charles E. Brown. *The Kansas City Preventive Patrol Experiment: A Technical Report*. Washington, D.C.: Police Foundation. 1974:pp.iii, 533-535.

²⁴⁶ Kansas City Police Department. *Response Time Analysis: Volume II, Part I-- Crime Analysis*. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office. 1989:p.iii.

²⁴⁷ Farmer, Michael T., ed. *Differential Police Response Strategies*. Washington, D.C.: Police Executive Research Forum. 1981:p.3.

συνδέεται με την κοινοτική συμμετοχή) στη μείωση του φόβου μεταξύ των κατοίκων, στη βελτίωση των κοινοτικών όρων και στην ενίσχυση της εικόνας της αστυνομίας[248]. Η υπόθεση εργασίας αυτής της μελέτης ήταν ότι, εάν ο φόβος του εγκλήματος μειωθεί, οι κάτοικοι θα είναι πιο πρόθυμοι για έναν ενεργό ρόλο στη συντήρηση της ασφάλειας και της ηρεμίας στις γειτονιές τους.

2.5 Τα στοιχεία της κοινοτικής αστυνόμευσης

Για να υπάρξει και να εφαρμοστεί η κοινοτική αστυνόμευση είναι απαραίτητα τρία στοιχεία:

1) **Η συμμετοχή της κοινότητας στην αστυνόμευση.** Η κοινότητα ορίζεται ως μια μικρή, προσδιορισμένη γεωγραφική περιφέρεια που τις περισσότερες φορές συμπίπτει με τα όρια της γειτονιάς ή της συνοικίας. Πολλές φορές όμως η στενή γεωγραφική περιγραφή της κοινότητας αποτυγχάνει να δώσει πλήρη περιγραφή της έννοιας, αφού αγνοεί συστατικά στοιχεία των ανθρώπων που ζουν σ' αυτή καθώς και τις σχέσεις, τις αντιλήψεις, τις ενέργειες, τις ιδιαίτερες ομάδες και τις ενώσεις τους[249]. Σύμφωνα με τους Wiatrowski M. & Vardalis J. (1994) η ιδέα της κοινότητας στην κοινοτική αστυνόμευση δεν περιλαμβάνει απλώς τους ανθρώπους που ζουν στα όρια μιας γεωγραφικής περιοχής ενωμένοι με κοινωνικούς και οικονομικούς δεσμούς. Η κοινότητα έχει και μια ψυχολογική διάσταση. Στην κοινότητα περιλαμβάνεται η ευθύνη για την κοινωνικοποίηση, ο κοινωνικός έλεγχος, η κοινωνική συμμετοχή και η αλληλοϋποστήριξη. Περιλαμβάνονται επίσης έννοιες όπως συμμετοχικότητα, επιρροή, συμμόρφωση και συναισθηματική επαφή. Η συμμετοχή της κοινότητας στην αστυνόμευση διευρύνει την αστυνόμευση που αφορά μόνο εφαρμογή του νόμου, καθώς περιλαμβάνει την αναγνώριση της αξίας των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τις πραγματικές ανάγκες αστυνόμευσης της γειτονιάς.

Η συμμετοχή περιλαμβάνει συνεχή επικοινωνία της αστυνομίας με τους πολίτες της κοινότητας, η οποία οδηγεί στην απόκτηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Για την απόκτηση εμπιστοσύνης η αστυνομία είναι αναγκασμένη να συμπεριφέρεται στα μέλη της κοινότητας με σεβασμό και ευαισθησία. Η υπέρμετρη άσκηση δύναμης, βία, ο υπέρμετρος ζήλος, ο εξοργισμός αποθαρρύνει τους πολίτες να συμμετέχουν σε μια τέτοια σχέση.

²⁴⁸ Pate, Antony M., Mary Ann Wycoff, Wesley G. Skogan, and Lawrence W. Sherman. *Reducing Fear of Crime in Houston and Newark: A Summary Report*. Washington, D.C.: Police Foundation. 1986:p.3.

²⁴⁹ Trojanowicz,R. & Carter D. 1988.The philosophy and role of community policing. Michigan state University: School of criminal justice, national neighborhood foot patrol center

2) Η λύση προβλημάτων των πολιτών. Είναι εκείνη η διαδικασία μέσω της οποίας προσδιορίζονται συγκεκριμένα προβλήματα της κοινότητας και βρίσκονται τα ανάλογα θεραπευτικά μέτρα για περιορισμό ή εξάλειψη αυτών των προβλημάτων.

Η επίλυση του προβλήματος είναι ένας ευρύς όρος που υπονοεί περισσότερα από την πρόληψη του εγκλήματος. Η επίλυση προβλήματος είναι βασισμένη στην υπόθεση ότι το έγκλημα μπορεί να μειωθούν στις μικρές γεωγραφικές περιοχές με προσεκτική μελέτη των χαρακτηριστικών των προβλημάτων στην περιοχή και αξιοποιώντας τους πόρους και υποθέτοντας ότι τα άτομα επιλέγουν και ενεργούν ανάλογα με τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τα άμεσα φυσικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής.

Δεδομένου ότι, η αστυνομία αναγνωρίζει την αποτελεσματικότητα της προσέγγισης επίλυσης του προβλήματος, υπάρχει μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι η κοινοτική συμμετοχή είναι ουσιαστική για την επιτυχία της. Ο καθορισμός των αιτιών του εγκλήματος εξαρτάται, κατά πολύ, από τη βαθιά γνώση της κοινότητας. Επομένως, η κοινοτική συμμετοχή στον προσδιορισμό και καθορισμό των προτεραιοτήτων, θα συμβάλει στις αποτελεσματικές προσπάθειες επίλυσης προβλήματος από την κοινότητα και την αστυνομία. Η συνεταιριστική επίλυση προβλήματος ενισχύει επίσης την εμπιστοσύνη, διευκολύνει την ανταλλαγή των πληροφοριών και οδηγεί στον προσδιορισμό άλλων περιοχών που θα μπορούσαν να ωφεληθούν από την αμοιβαία αντίληψη της αστυνομίας και της κοινότητας.

Επομένως, εκτός από τα προβλήματα της σοβαρής εγκληματικότητας που εντοπίζονται από την αστυνομία, η κοινοτική αστυνόμευση επιτρέπει ουσιαστικά στα κοινοτικά μέλη να μεταφέρουν τα προβλήματα που ανησυχούν στην αντίληψη της αστυνομίας. Η φύση των κοινοτικών προβλημάτων ποικίλει και καθορίζονται από παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης του γεωγραφικού χώρου, του χρόνου, της ομάδας θυμάτων ή δραστών και του περιβάλλοντος. Τα προβλήματα μπορούν να έχουν επιπτώσεις σε μια μικρή περιοχή μιας κοινότητας, μιας ολόκληρης κοινότητας, ή πολλών κοινοτήτων. [250]

Η θεωρία που υποστηρίζει τη λύση των προβλημάτων είναι απλή. Ορισμένες συνθήκες δημιουργούν προβλήματα. Αυτές οι συνθήκες μπορεί να περιλαμβάνουν τα χαρακτηριστικά ανθρώπων (δραστών, ενδεχόμενων θυμάτων και άλλων), το κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αυτοί οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν, το φυσικό περιβάλλον και τους τρόπους που οι άνθρωποι χειρίζονται αυτές τις συνθήκες. Το πρόβλημα που δημιουργείται από αυτές τις συνθήκες μπορεί να προξενήσει ένα ή περισσότερα περιστατικά. Ενώ προέρχονται από μια πηγή μπορεί να είναι

²⁵⁰ Herman G., *Problem-Oriented Policing*. New York: McGraw Hill. 1990:pp.66-67.

διαφορετικά. Για παράδειγμα κοινωνικές και φυσικές συνθήκες σ' ένα οικοδομικό τετράγωνο μπορεί να προκαλέσουν διαρρήξεις, βανδαλισμούς, επιθέσεις σε περαστικούς από νεαρούς και άλλα παρόμοια. Τα περιστατικά θα εξακολουθήσουν να συμβαίνουν όσο παραμένει το πρόβλημα που τα δημιουργεί. Καθώς η αστυνομία αναγνωρίζει την αποτελεσματικότητα της λύσης των προβλημάτων, συνειδητοποιείται ακόμη περισσότερο ότι η ανάμιξη της κοινότητας είναι απαραίτητη για την επιτυχία. Ο προσδιορισμός των αιτιών που είναι πίσω από τα εγκλήματα εξαρτάται σ' ένα μεγάλο βαθμό από τη βαθιά γνώση της κοινότητας.

Γι' αυτό η συμμετοχή της κοινότητας στον προσδιορισμό των προβλημάτων και στις προτεραιότητες οδηγεί σε αποτελεσματική λύση των προβλημάτων. Η συνεργατική προσέγγιση στα προβλήματα ενισχύει την εμπιστοσύνη, διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και οδηγεί σε προσδιορισμό άλλων περιοχών, οι οποίες θα μπορούσαν να ωφελήσουν την κοινή προσπάθεια αστυνομίας και κοινότητας.

Η επίλυση του προβλήματος μπορεί να περιλαμβάνει :

- ✓ Αποβάλλοντας το πρόβλημα εξ' ολοκλήρου. Αυτός ο τύπος λύσης περιορίζεται συνήθως στα προβλήματα αναταραχής. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν την εξάλειψη της κυκλοφοριακής συμφόρησης, την καταστροφή ή την αποκατάσταση των εγκαταλειμμένων κτηρίων.
- ✓ Μείωση του αριθμού των περιστατικών του προβλήματος. Η ενασχόληση και τα συνοδευτικά προβλήματα της ληστείας και της βίας συμμοριών θα μειωθούν εάν η αστυνομία και η κοινότητα εργαστούν μαζί για να οργανώσουν τα κέντρα παροχής συμβουλών και αποκατάστασης.
- ✓ Μείωση του βαθμού τραυματισμού ανά γεγονός. Παραδείγματος χάριν, η αστυνομία μπορεί να διδάξει τους υπαλλήλους καταστημάτων πώς να ενεργούν κατά τη διάρκεια μιας ληστείας, προκειμένου να αποφευχθούν ο τραυματισμός ή ο θάνατος και μπορεί να συμβουλέψει τις γυναίκες για τους τρόπους να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες της δολοφονίας ή του σοβαρού τραυματισμού .
- ✓ Βελτίωση χειρισμού του προβλήματος. Η αστυνομία πρέπει πάντα να καταβάλει προσπάθεια να θεραπεύσει τους ανθρώπους ανθρωπιστικά, (π.χ., να επιδεικνύουν ευαισθησία όσον αφορά τα θύματα βιασμών, να επιδιώξουν τους τρόπους να διευκολυνθεί το τραύμα τους, τους τοξικομανείς, τους μεθυσμένους οδηγούς, κ.λπ., συνεργαζόμενοι με άλλους οργανισμούς).
- ✓ Χειρισμός των περιβαλλοντικών παραγόντων για να αποθαρρύνεται η εγκληματική συμπεριφορά. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τις συνεργατικές προσπάθειες να προστεθεί καλύτερος φωτισμός, να τακτοποιηθεί η θαμνώδης περιοχή, ή σφραγίζει τα κενά ετοιμόρροπα κτήρια.

Υπάρχουν τόσες λύσεις όσα είναι τα προβλήματα. Αυτές οι λύσεις κυμαίνονται από τα απλά, ανέξοδα μέτρα ως τις σύνθετες, μακροπρόθεσμες απαντήσεις που θα απαιτήσουν σημαντική επένδυση σε προσωπικό και πόρους. Η επίλυση προβλήματος περιορίζεται μόνο από τη φαντασία,

τη δημιουργικότητα, την εμμόνη και τον ενθουσιασμό. Η κοινοτική αστυνόμευση αναζητεί πρόσφορες λύσεις σε συγκεκριμένες ανησυχίες κάθε κοινότητας. Οι καλύτερες λύσεις είναι εκείνες που ικανοποιούν τα κοινοτικά μέλη, βελτιώνουν την ασφάλεια, μειώνουν την ανησυχία, ενισχύουν τους δεσμούς μεταξύ της κοινότητας και της αστυνομίας και ελαχιστοποιούν τις κατασταλτικές - δυναμικές ενέργειες.

3) Η αλλαγή στην οργάνωση και διοίκηση της αστυνομίας. Στην άσκηση κοινοτικής αστυνόμευσης οι αστυνομικοί περιπολίας γίνονται οι σημαντικότεροι φορείς των αστυνομικών υπηρεσιών, καθώς είναι εκείνοι που έρχονται καθημερινά σ' επαφή με τα μέλη της κοινότητας. Οι προϊστάμενοι και η ηγεσία της αστυνομίας είναι υπεύθυνοι να φροντίζουν ώστε οι σκοποί της κοινοτικής αστυνόμευσης να υλοποιούνται στο μεγαλύτερο μέρος τους από τους αστυνομικούς της περιπολίας. Εκείνοι εργάζονται σταθερά στην ίδια περιοχή, γίνονται οικείοι με τους κατοίκους, γνωρίζουν τα προβλήματα που τους απασχολούν, τις ιδιαιτερότητές τους και του χώρου κατοικίας τους και αναπτύσσουν αρμονικές σχέσεις μαζί τους, με επακόλουθο την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Όταν εδραιωθεί αυτή η εμπιστοσύνη παράγεται ένα είδος επικοινωνίας των πολιτών με τον αστυνομικό της γειτονιάς που οδηγεί με την σειρά του σε μια κοινών ενεργειών ή σε υποστήριξη των αστυνομικών ενεργειών ενάντια στο έγκλημα της περιοχής, στη λύση προβλημάτων και στη μείωση ή την εξαφάνιση του φόβου απέναντι στο έγκλημα. Βέβαια για να κερδισθεί η εμπιστοσύνη του κοινού προς την αστυνομία απαιτείται η ενεργοποίηση της ίδιας της αστυνομίας. Έτσι χρειάζεται να γίνει ολόκληρη εκστρατεία ενημέρωσης του κοινού σε πολλές και διαφορετικού είδους προσπάθειες με πρωτεργάτες τους αστυνομικούς της περιπολίας. Αυτοί είναι που θα ενημερώνουν και θα παρακινούν στις επαφές τους πολίτες για τους σκοπούς και το νέο, προσανατολισμό στην τοπική κοινωνία, τρόπο δράσης τους.

Οι αστυνομικοί απελευθερώνονται από την τυραννία των κλήσεων μέσω ασύρματης επικοινωνίας. Ο ρόλος τους δεν πλέον να μπαίνουν και να βγαίνουν από την γειτονιά απλά για να κάνουν συλλήψεις ή να καταγράφουν εγκλήματα και περιστατικά. Αντί να περιμένουν την κλήση, περιπολούν καθημερινά στις γειτονιές, μαθαίνουν τα προβλήματα και τα αντιμετωπίζουν στην γένεσή τους. Η εμπέδωση συμμαχιών με τους κατοίκους, οι τακτικές συναντήσεις με διάφορες ομάδες πολιτών για την συζήτηση των προβλημάτων τους και οι προτάσεις λύσεων για τα μικρά και μεγάλα προβλήματα είναι πλέον μέρος της καθημερινής δραστηριότητας τους.[251]

Η περιπολία της κοινοτικής αστυνόμευσης διαφέρει από αυτή που γνωρίζουμε αφού δε γίνεται μόνο για την παρουσία της αστυνομίας αυτή καθ' αυτή, αλλά στηρίζεται σε συγκεκριμένα

²⁵¹ Μίχα Τ. Η αμερικανική συνταγή για μείωση του εγκλήματος. Συνέντευξη με τον James Wilson για τις θεωρίες της μηδενικής ανοχής και κοινοτικής αστυνόμευσης. Ελευθεροτυπία, 30-3-1998, σσ. 17-19.

πλάνα με σκοπούς που αφορούν την ενεργητική επαφή με τους πολίτες, την αναγνώριση συγκεκριμένων προβλημάτων και την εξεύρεση από κοινού τρόπων για την λύση τους. Οι αστυνομικοί περιπολίας έχουν την αρμοδιότητα και την ευθύνη για την αναγνώριση των τοπικών προβλημάτων και την ανάπτυξη μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων λύσεων. Ακόμα ενεργούν ως δέκτες παραπόνων και ως σύνδεσμοι με άλλες δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες που μπορούν να βοηθήσουν. Οι παραπάνω ενέργειες τους δεν τους αποσπούν από τα καθήκοντα που αφορούν την αντιμετώπιση των σοβαρών και βίαιων εγκλημάτων, τα ναρκωτικά και το οργανωμένο έγκλημα, τα οποία εξακολουθούν να ασκούν.²⁵² Ο ρόλος του αστυνομικού περιπολίας στην κοινοτική αστυνομία απαιτεί αυξημένες υποχρεώσεις και προσόντα, αφού το έργο του χαρακτηρίζεται από πρωτοβουλία, λήψη αποφάσεων και υπευθυνότητα.

Ολόκληρη η οργάνωση του Αστυνομικού Τμήματος θα πρέπει να υποστηρίζει τη δράση των αστυνομικών περιπολίας. Βέβαια, η πεζή περιπολία αποτελεί ένα μόνο κομμάτι μιας ευρύτερης αλλαγής φιλοσοφίας, κατά την οποία ολόκληρη η υπηρεσία (μάχιμοι και μη, υφιστάμενοι και προϊστάμενοι) προσφέρει υπηρεσίες στην κοινότητα με διαφορετικούς τρόπους απ' ό,τι γινόταν στο παρελθόν. Η διοίκηση δεν είναι πια τόσο συγκεντρωτική και πολλές αποφάσεις προέρχονται τώρα από την βάση προς την κορυφή, αφού οι αστυνομικοί περιπολίας μεταφέρουν προτάσεις και λύσεις για τα προβλήματα της κοινότητας που οι ίδιοι γνωρίζουν καλά. Μ' αυτόν τον τρόπο δίνεται προτεραιότητα, όχι στις ανάγκες και τους στόχους που εξυπηρετούν την ίδια την αστυνομία αλλά, στις ανάγκες των ανθρώπων που υπηρετεί. Αυτή η διαδικασία είναι απαραίτητη για τη δημιουργία σημαντικών και παραγωγικών δεσμών μεταξύ αστυνομίας και κοινότητας.

Η κοινοτική αστυνόμευση συμπεριλαμβάνει τη σύμπραξη αστυνομίας, πολιτών, μέσω ενημέρωσης, πολιτικών, κοινωνικών υπηρεσιών και άλλων ιδρυμάτων. Τη χαρακτηρίζει η προληπτική δράση, ο αποκεντρωτισμός και η ανάληψη προσωπικών ευθυνών. Όλες οι προσπάθειες αποσκοπούν στην εξαφάνιση των παραβατικών συμπεριφορών από τους δρόμους και τη λύση μακροχρόνιων προβλημάτων με την αντιμετώπιση των πραγματικών.

²⁵² Trojanowicz,R. (1996) Community policing guidelines for police chiefs. Internet: www.concentric.net/~dwoods/theory.htm (16-5-1999).

2.6 Επιπτώσεις στη διαχείριση και την οργανωτική δομή

Η κοινοτική αστυνόμευση απαιτεί τη μετατόπιση της πρωτοβουλίας, τη λήψη αποφάσεων και την ευθύνη προς τα κάτω μέσα στην οργάνωση αστυνομίας. Κάτω από την κοινοτική αστυνόμευση, στους ανώτερους υπαλλήλους περιπόλου δίνεται η ευρύτερη ελευθερία να αποφασίσουν τι πρέπει να γίνει και πώς στις κοινότητές τους —αναλαμβάνουν τη διευθυντική ευθύνη για την παράδοση των αστυνομικών υπηρεσιών στην ορισμένη περιοχή τους. Οι ανώτεροι

ΕΡΩΤΗΣΗ	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ
Τι είναι Αστυνομία;	Μια κρατική υπηρεσία που ασχολείται κύρια με την εφαρμογή των νόμων.	Η Αστυνομία είναι τμήμα της κοινότητας. Οι Αστυνομικοί – Πολίτες παρέχουν συνεχώς τις υπηρεσίες τους σε κάθε Πολίτη.
Ποια είναι η σχέση της Αστυνομίας με τις άλλες δημόσιες Υπηρεσίες;	Οι προτεραιότητές τους είναι συνήθως διαφορετικές.	Η Αστυνομία είναι μία Υπηρεσία ανάμεσα στις πολλές που είναι υπεύθυνη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των Πολιτών.
Ποιος είναι ο ρόλος της Αστυνομίας;	Προσήλωση στην εξιχνίαση των εγκλημάτων.	Μια ευρύτερη προσέγγιση στη λύση προβλημάτων των Πολιτών.
Πως μετρείται η ικανότητα της Αστυνομίας;	Με τους δείκτες εξιχνίασης και συλλήψεων.	Οποιαδήποτε προβλήματα απασχολούν περισσότερο την κοινότητα.
Ποιες είναι η μεγαλύτερες προτεραιότητες της Αστυνομίας;	Τα σοβαρότερα εγκλήματα και αυτά που επιφέρουν βία (π. χ. Ληστείες, ανθρωπο-κτονίες).	Με τη μείωση ή εξάλειψη εγκλημάτων και άλλων πρά-ξεων που στρέφονται ενάντια στην κοινότητα.
Με τι ακριβώς ασχολείται η Αστυνομία;	Με περιστατικά.	Με θέματα και προβλήματα Πολιτών.
Τι καθορίζει την απόδοση της Αστυνομίας;	Ο χρόνος ανταπόκρισης στα περιστατικά.	Η συνεργασία με την κοινότητα.
Πως βλέπει η Αστυνομία τις κλήσεις από τους πολίτες για προσφορά υπηρεσίας;	Ασχολείται με αυτές μόνο όταν δεν ασχολείται με έγκλημα.	Είναι ζωτικής σημασίας και δίδεται μεγάλη προτεραιότητα.
Τι είναι ο αστυνομικός επαγγελματισμός;	Άμεση αποτελεσματική αντί-δραση στα σοβαρά εγκλήματα.	Διατήρηση στενής επαφής με την κοινότητα.
Ποιο είδος πληροφοριών είναι ποιο σημαντικές;	Οι πληροφορίες που σχετίζονται με συγκεκριμένα εγκλήματα.	Οι πληροφορίες που σχετίζονται με την επαγγελματική συμπεριφορά (ατόμων ή ομάδων).
Ποια είναι η βασική οργάνωση της Αστυνομίας;	Υπερσυγκεντρωτική. Η διοίκηση ασκείται μέσω κανόνων, κανονισμών και διαταγών. Είναι υπόλογη στους νόμους.	Δίνεται έμφαση στις ανάγκες της κοινότητας. Είναι υπόλογη στις συγκεκριμένες τοπικές απαιτήσεις.
Ποιος ο ρόλος της διοίκησης;	Να δίνει τις απαραίτητες οδηγίες και διαταγές.	Να κηρύσσει τις αξίες που διέπουν την Υπηρεσία.
Ποιος είναι ο ρόλος του εκπροσώπου τύπου;	Να πληροφορεί για τις επιχειρησιακές αστυνομικές ενέργειες.	Να συντονίζει τα κανάλια επικοινωνίας με την κοινότητα.
Ποια είναι η αντίληψη της Αστυνομίας σχετικά με την ποινική δίωξη;	Είναι ένας σημαντικός σκοπός.	Είναι εργαλείο ανάμεσα σε πολλά άλλα.

υπάλληλοι περιπόλου εξοικειώνονται με τις ανάγκες και τις δυνάμεις των κοινοτήτων τους και είναι έτσι στην καλύτερη θέση να σφυρηλατήσουν τους στενούς δεσμούς με την κοινότητα προσφέροντας αποτελεσματικές λύσεις στα τοπικά προβλήματα.

Κάτω από την κοινοτική αστυνόμευση, η διαχείριση χρησιμεύει να καθοδηγήσει παρά να εξουσιάσει. Η δημιουργικότητα και η καινοτομία πρέπει να ενθαρρυνθούν. Η μετάβαση στην κοινοτική αστυνόμευση απαιτεί ότι οι νέες ευθύνες και η δύναμη

λήψης αποφάσεων των αστυνομικών της γειτονιάς πρέπει να υποστηριχθούν, να καθοδηγηθούν και να ενθαρρυνθούν από ολόκληρη την

Αστυνομική Επιθεώρηση - Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2001

Πηγή : Sparrow (1998) Implementing community policing, perspectives on policing, V. 9, National Institute of Justice and Harvard University, Washington D.C., pp: 8-9, στο Kappeler V. & Kraska P. (1998). A textual critique of community policing: *Police adaption to high modernity. Policing : An International Journal of Police Strategies & Management*, p. 298.

οργάνωση.

να υποστηριχθούν, να καθοδηγηθούν και να ενθαρρυνθούν από ολόκληρη την

2.7 Εφαρμογή μιας κοινοτικής στρατηγικής αστυνόμευσης

Η εφαρμογή μιας κοινοτικής στρατηγικής αστυνόμευσης είναι περίπλοκη και πολύπλευρη διαδικασία που απαιτεί στην ουσία αλλαγή. Η κοινοτική αστυνόμευση δεν μπορεί να καθιερωθεί μέσω μιας μεμονωμένης τροποποίησης της ήδη υπάρχουσας πολιτικής, βαθιές αλλαγές πρέπει να γίνουν σε κάθε επίπεδο και σε κάθε περιοχή μιας υπηρεσίας της αστυνομίας —από το ανώτερο στέλεχος στον αστυνομικό της γειτονιάς και της περιπολίας και από την κατάρτιση στην τεχνολογία.

2.7.1 Μερικά βασικά σχέδια εφαρμογής

Τα σχέδια εφαρμογής ποικίλουν από υπηρεσία σε υπηρεσία και από κοινότητα σε κοινότητα. Η κατάλληλη μέθοδος εφαρμογής θα εξαρτηθεί, εν μέρει, από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς όρους που απασχολούν την υπηρεσία. Παραδείγματος χάριν, ένα στέλεχος που μπαίνει σε μια υπηρεσία που είναι ώριμη για την αλλαγή σε μία εποχή που η εμπιστοσύνη στην αστυνομία είναι χαμηλή, μπορεί να διαπιστώσει ότι η υπηρεσία θα αποκριθεί ευνοϊκά στις καινοτόμες πολιτικές. Αντίθετα, αυτός που κληρονομεί μια οργανωμένη υπηρεσία, μπορεί να είναι δυσκολότερο να εφαρμόσει την αλλαγή.[253]

Ένα άλλο απαραίτητο στοιχείο είναι η επικοινωνία. Η επικοινωνία πρέπει να είναι έγκαιρη, περιεκτική και να κατευθύνει. Πρέπει να εξηγηθούν οι έννοιες της κοινοτικής αστυνόμευσης λεπτομερώς στις υπηρεσίες της αστυνομίας, στην τοπική πολιτική ηγεσία, στις δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες και στην κοινότητα. Όλοι οι συμμετέχοντες πρέπει να καταλάβουν το ρόλο τους στις κοινοτικές προσπάθειες αστυνόμευσης. Η επικοινωνία θα ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή και θα μειώσει την αντίσταση. Οι γραμμές επικοινωνίας πρέπει να διατηρηθούν και μέσα στην οργάνωση της αστυνομίας και μεταξύ της αστυνομίας και των συμμετεχόντων εντός της κοινότητας. Η επιτυχής εφαρμογή απαιτεί την ομαλή ροή των πληροφοριών.

Η εφαρμογή μιας κοινοτικής στρατηγικής αστυνόμευσης πρέπει να είναι μια δυναμική και εύκαμπτη διαδικασία. Όλες οι φάσεις κοινοτικής εφαρμογής αστυνόμευσης πρέπει να προγραμματιστούν ώστε να μεγιστοποιήσουν την επιτυχία, ακόμη και οι καλές ιδέες μπορούν να αποτύχουν εάν δεν εκτελεστούν σωστά. Ο προγραμματισμός πρέπει να ανταποκριθεί στις μεταβαλλόμενες ανάγκες, τους όρους, και τις προτεραιότητες.

Υπάρχουν πολυάριθμοι τρόποι με τους οποίους η διαχείριση αστυνομίας μπορεί να οδηγήσει τις αντιπροσωπείες προς την κοινοτική αστυνόμευση.

²⁵³ Sparrow, Malcolm K. *Implementing Community Policing*. Perspectives on Policing. Washington, D.C.: National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University. 1988:p.2.

2.7.2 Πόλη και κοινοτικοί πόροι

Η μακροπρόθεσμη επιτυχία της κοινοτικής αστυνόμευσης εξαρτάται από την προθυμία των τοπικών κυβερνήσεων. Όλοι οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, δεν πρέπει να είναι παθητικοί συνεργάτες σε αυτήν την διαδικασία, πρέπει να καθοδηγήσουν την επέκταση αυτής της μετακίνησης προς τη "κοινοτικού προσανατολισμού κυβέρνηση" στο τοπικό επίπεδο. Ακριβώς ως ανάγκη της αστυνομίας να καθορίσει καλύτερους τρόπους να αποκριθούν και να λύσουν τα προβλήματα του εγκλήματος και της βίας, οι πολιτικοί ηγέτες και οι φορείς παροχής υπηρεσιών πρέπει να βρουν τους τρόπους να κατευθύνουν όλους τους διαθέσιμους πόρους σε αυτά τα κρίσιμα κοινωνικά προβλήματα.

Η συνεργασία μεταξύ των ανώτερων στελεχών της αστυνομίας και της τοπικής κυβέρνησης είναι σημαντική. Η ομαδική εργασία, η ευελιξία, η αμοιβαία συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και η ικανοποίηση των αιτημάτων των πολιτών είναι έννοιες που μπορούν αρχικά να φέρουν σε δύσκολη θέση τον αστυνομικό του αυταρχικού μοντέλου της παραδοσιακής αστυνόμευσης. Κατά συνέπεια, στην εκπαίδευση των αστυνομικών στις νέες μορφές της ηγεσίας και της διαχείρισης πρέπει να δοθεί υψηλή προτεραιότητα για την επιτυχία της κοινοτικά προσανατολισμένης αστυνόμευσης. [254]

2.7.3 Αξιολόγηση απόδοσης

Η αξιολόγηση της απόδοσης είναι ένα πολύτιμο διοικητικό εργαλείο και μπορεί να βοηθήσει να προγραμματιστούν οι προτεραιότητες. Τα συστήματα για την απόδοση του προσωπικού πρέπει να απεικονίζουν τους στόχους της κοινοτικής αστυνόμευσης. « Η υπογράμμιση της ποιότητας πέρα από την ποσότητα αντιπροσωπεύει μια σημαντική διαφορά μεταξύ της παραδοσιακής και του κοινοτικού προσανατολισμού αστυνόμευσης» [255].

Άλλο μέτρο απόδοσης είναι το περιστασιακό λάθος που γίνεται από τον αστυνομικό που επιδιώκει να λύσει τα κοινοτικά ζητήματα κατά τρόπο δυναμικό. Η διορατικότητα, η πρωτοβουλία και η δημιουργικότητα του προσωπικού πρέπει να εξεταστεί [256] στην αξιολόγηση απόδοσης, όπως και το κίνητρο πίσω από τη δράση. Τα λάθη που γίνονται σε μια ειλικρινή προσπάθεια να λυθεί το πρόβλημα δεν πρέπει να αξιολογηθούν με τον ίδιο τρόπο με τα λάθη που γίνονται μέσω της απροσεξίας, έλλειψης υποχρέωσης, ή αμέλειας.

²⁵⁴ Meese, Edwin III., *Community Policing and the Police Officer*. Perspectives on Policing. Washington, D.C.: National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University. 1991:p.7.

²⁵⁵ Brann, Joseph E., Suzanne Whalley. "COPPS: The Transformation of Police Organizations." *Community-Oriented Policing and Problem Solving*. Sacramento: Attorney General's Crime Prevention Center. 1992:p.74.

²⁵⁶ Kelling, George L., Robert Wasserman, Hubert Williams. *Police Accountability and Community Policing*. Perspectives on Policing. Washington, D.C.: National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University. 1988:p.6.

2.7.4 Συστήματα ελέγχου και πληροφοριών φόρτου εργασίας

Η στρατηγική ανάλυση επιδιώκει να προσδιορίσει τους παράγοντες που συμβάλλουν στα προβλήματα του εγκλήματος και μη-εγκλήματος. Η στρατηγική ανάλυση είναι ένα φυσικό υποπροϊόν της προσανατολισμένης στο πρόβλημα προσέγγισης. Οι στρατηγικοί αναλυτές πρέπει να προσπαθήσουν να προσδιορίσουν γιατί τα προβλήματα υπάρχουν στις γειτονιές, καθώς επίσης και να προσδιορίσουν τους όρους που συμβάλλουν και διαιωνίζουν το έγκλημα. Αυτές οι πληροφορίες θα αποδειχθούν βεβαίως χρήσιμες στον προγραμματισμό και την εφαρμογή των τακτικών απαντήσεων και των στρατηγικών πρόληψης εγκλήματος .[257]

Η τεχνολογία τείνει να απομονώσει την αστυνομία από το κοινό, επομένως, η διαχείριση πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες είναι ενσωματωμένες στις κοινοτικές δραστηριότητες αστυνόμευσης με έναν τρόπο που ενθαρρύνει τη συνεργασία. Τα σύγχρονα συστήματα Η/Υ μπορούν να βοηθήσουν να δώσουν προτεραιότητα στην απάντηση της αστυνομίας στα αιτήματα. Τα κυψελοειδή τηλέφωνα, τα μπίπερ, οι μηχανές fax και το φωνητικό ταχυδρομείο μπορούν επίσης να ανακουφίσουν τα επιβαρημένα τηλεφωνικά (100) συστήματα και να παρέχουν τις ζωτικής σημασίας συνδέσεις επικοινωνίας μεταξύ της κοινότητας και της αστυνομίας. Επιπλέον, η χαρτογράφηση της εγκληματικότητας μέσω της τεχνολογίας μπορεί να αποδειχθεί ανεκτίμητη στη διαδικασία επίλυσης προβλήματος. Η έρευνα προτείνει ότι η δημοσίευση και ανακοίνωση των στατιστικών του εγκλήματος στο κοινό, δεν θα αυξήσει το φόβο του εγκλήματος, εφόσον οι στατιστικές συνοδεύονται και από συγκεκριμένες συστάσεις πρόληψης εγκλήματος .[258]

Η ευρεία διανομή διάδοσης και πληροφοριών είναι ουσιαστικά συστατικά της κοινοτικής αστυνόμευσης. Οι σχετικές πληροφορίες πρέπει να τεθούν στην διάθεση των μελών της κοινότητας, όποτε είναι δυνατόν. Παραδείγματος χάριν, οι στατιστικές που παρουσιάζουν μια αύξηση στις διαρρήξεις ή στους βιασμούς σε ένα συγκεκριμένο τμήμα της πόλης, πρέπει να μοιραστούν με την κοινότητα για να προαγάγουν τη διαδικασία επίλυσης προβλήματος.

Η αποτελεσματική κοινοτική συνεργασία και η αλληλεπίδραση θα απαιτήσουν από τους αστυνομικούς της κοινότητας να είναι προσιτοί στα κοινοτικά μέλη. Τα γραφεία ή οι "μίνι-σταθμοί" αστυνομίας "Storefront" μέσα στις γειτονιές, μπορούν να καθιερωθούν αρκετά ανέξοδα,

²⁵⁷ Oettmeier, Timothy N. and William H. Bieck. Integrating Investigative Operations Through Neighborhood-Oriented Policing: Executive Session #2. Houston: Houston Police Department. 1988:p.64.

²⁵⁸ Rosenbaum, Dennis P., Eusevio Hernandez, and Sylvester Daughtry, Jr. "Crime Prevention, Fear Reduction, and the Community." *Local Government Police Management*, ed. William A. Geller. Washington, D.C.: International City Management Association. 1991:p.116.

ιδιαίτερα με τη βοήθεια από την κοινότητα. Ένας σταθμός storefront μπορεί να ενεργοποιηθεί άμεσα σε μια πολυσύχναστη λεωφόρο καταστημάτων, ενώ άλλος σε μια αγροτική περιοχή, για να παρέχουν στους κατοίκους ευκολότερη πρόσβαση στις αστυνομικές υπηρεσίες.

2.7.5. Μάρκετινγκ: Επιλογή ενός μηνύματος και μιας εικόνας

Πριν εφαρμοστεί μια κοινοτική στρατηγική αστυνόμευσης, πρέπει η έννοια της κοινοτικής αστυνόμευσης να γίνει γνωστή στην κοινότητα, μέσω ενημερώσεων, ενημερωτικών δελτίων, ειδικών βίντεο, καθώς και από το προσωπικό που είναι επιφορτισμένο με αυτή την αποστολή. Επίσης, μέσω των δημόσιων φόρουμ, αφισών, συνεδριάσεων, ημερίδων, ανακοινώσεων δημόσιων υπηρεσιών και προσωπικής επαφής των ανώτερων στελεχών με τα κοινοτικά μέλη. Ακόμη και η χρήση μιας ετικέτας ή ενός αρκτικόλεξου μπορεί να βοηθήσει στην εμπορική διαφήμιση της κοινοτικής αστυνόμευσης.

Η συμμετοχή των M.M.E. εξασφαλίζει την εμπορία και μια ευρεία διάδοση του κοινοτικού μηνύματος αστυνόμευσης. Εάν ο προϋπολογισμός το επιτρέπει, οι σύμβουλοι μέσω των μπορούν να είναι χρήσιμοι. Η εσωτερική μονάδα δημοσίων σχέσεων της αστυνομίας (εκπρόσωπος τύπου) πρέπει λεπτομερώς να κατανοήσει το όραμα της κοινοτικής αστυνόμευσης και να το διοχετεύσει στα δελτία ειδήσεων και τις συνεντεύξεις. Όλοι αυτοί που εμπορεύονται την έννοια της κοινοτικής αστυνόμευσης, οφείλουν να είναι προσεκτικοί, για να μην υπόσχονται περισσότερα από αυτά που μπορεί να δώσει ο θεσμός της κοινοτικής αστυνόμευσης.

2.7.6 Αξιολόγηση της προόδου της κοινοτικής αστυνόμευσης

Μια κρίσιμη πτυχή της εφαρμογής είναι η αξιολόγηση των κοινοτικών προσπαθειών αστυνόμευσης, τόσο από την άποψη της επίτευξης της απαραίτητης αλλαγής μέσα στην ίδια την υπηρεσία της αστυνομίας, όσο και της επίτευξης των εξωτερικών στόχων (όπως, καθιέρωση των σχέσεων με την κοινότητα και μείωσης των επιπέδων εγκλήματος και φόβου).

Κάθε δημόσιος και ιδιωτικός οργανισμός, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, πρέπει να είναι σε θέση να δώσουν μια ακριβή περιγραφή των τρεχουσών δραστηριοτήτων τους στους σχεδιαστές πολιτικής και στους φορολογούμενους. Κατά συνέπεια, η τρέχουσα αξιολόγηση της πολιτικής και της απόδοσης πρέπει να είναι ένας αρχικός στόχος. Η αξιολόγηση είναι ακόμη πιο ζωτικής σημασίας όταν ένας οργανισμός υποβάλλεται σε αλλαγές.

Η τρέχουσα αξιολόγηση δίνει μια σαφή αίσθηση της κατεύθυνσης που πρέπει να στραφούν οι προσπάθειες για παραγωγικές και αποδοτικές πρακτικές. Επομένως, η αξιολόγηση είναι

αναπόφευκτη στον καθορισμό του ποια στοιχεία της κοινοτικής αστυνόμευσης πρέπει να διατηρηθούν, να αλλάξουν, ή, και προσφέρει στους βασικούς ιθύνοντες έναν τρόπο να μετρήσει τον αντίκτυπο των ενεργειών των κοινοτικών προσπαθειών αστυνόμευσης.

Η αξιολόγηση επίσης βοηθά να καθοριστεί εάν οι απαραίτητες αλλαγές πραγματοποιούνται, εάν καταβάλλονται προσπάθειες για ολοκλήρωση του σκοπού, ακόμη και να μεταφέρει τις προσδοκίες στους υπαλλήλους.

Η ανάπτυξη ενός υγιούς προγράμματος αξιολόγησης πρέπει να περιλαμβάνει ένα στρατηγικό σχέδιο περιγραφής στόχων, μεθόδων και χρονοδιαγραμμάτων, καθώς και τον διορισμό του κατάλληλου προσωπικού. Αυτοί οι στόχοι και ευθύνες θα αποτελέσουν τη βάση της αξιολόγησης της απόδοσης και θα επιτρέψουν στην ηγεσία της αστυνομίας να ανιχνεύσει τις αποτυχίες.

2.7.7 Αξιολογώντας τις εσωτερικές αλλαγές

Η αξιολόγηση του αντίκτυπου της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι κρίσιμη για πολλούς λόγους. Η αστυνομία πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογήσει την επιτυχία ή την αποτυχία των πολιτικών και των δραστηριοτήτων της.

Στο παρελθόν, οι προσπάθειες της αστυνομίας συνήθως είχαν αξιολογηθεί σε ένα παραδοσιακό και στενό σύνολο κριτηρίων (π.χ., στατιστικές εγκλήματος, ο αριθμός των κλήσεων (100), ο χρόνος ανταπόκρισης της αστυνομίας, ο αριθμός συλλήψεων και παραπομπών, κ.λπ.). Αυτές οι αξιολογήσεις λήφθηκαν μόνο σε περίοδο σοβαρής αύξησης της εγκληματικότητας.

Πολλές από τις παραδοσιακές μεθόδους αξιολόγησης παραμένουν έγκυρες, αλλά μπορούν να μετρήσουν μόνο την αποτελεσματικότητά της για την καταπολέμηση του εγκλήματος και δεν μπορούν να μετρήσουν την επίδραση των προσπαθειών στην πρόληψη του εγκλήματος.

Επιπλέον, πολλές ενδείξεις της επιτυχίας των κοινοτικών προσπαθειών αστυνόμευσης είναι άυλες (π.χ., απουσία φόβου, ποιότητα της αλληλεπίδρασης με τα κοινοτικά μέλη, κ.λπ.) επομένως, η αξιολόγηση μιας κοινοτικής στρατηγικής αστυνόμευσης είναι και ποιοτική και ποσοτική διαδικασία. Η αξιολόγηση πρέπει να λάβει υπόψη της τη δημιουργικότητα και την πρωτοβουλία των μεμονωμένων ανώτερων υπαλλήλων. Αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και δικαιοσύνη είναι τρία βασικά κριτήρια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να παρέχουν τα ποσοτικά και ποιοτικά μέτρα που απαιτούνται για να αξιολογήσουν την επιτυχία μιας κοινοτικής στρατηγικής αστυνόμευσης.

2.7.8 Αποτελεσματικότητα της κοινοτικής αστυνόμευσης

Στις Η.Π.Α, όπου από το τέλος της δεκαετίας του '80 γίνονται οι σημαντικότερες προσπάθειες για εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης.

Μια αποτελεσματική κοινοτική στρατηγική αστυνόμευσης θα μειώσει το έγκλημα γειτονιάς, θα μειώσει το φόβο των πολιτών του εγκλήματος και θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής στην κοινότητα. Ένας σημαντικός στόχος της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι να παρασχεθεί η υψηλότερη ποιοτική υπηρεσία στις γειτονιές, επομένως, η ικανοποίηση των «πελατών» είναι σημαντική παράμετρος της αποτελεσματικότητας.

Ένα άλλο μέτρο της αποτελεσματικότητας είναι ο αριθμός και ο τύπος των κοινοτικών συνεργασιών που έχουν διαμορφωθεί. Η συνεργασία και η συμμετοχή των κοινοτικών μελών είναι απαραίτητες για να αποτρέψουν το έγκλημα και να μειώσουν το φόβο του εγκλήματος στη γειτονιά. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών προσπαθειών αστυνόμευσης περιλαμβάνει τον καθορισμό εάν τα προβλήματα έχουν λυθεί. Η αξιολόγηση πρέπει να μετρήσει εάν ένα πρόβλημα επιλύθηκε και πώς αυτό ολοκληρώθηκε. Όπως ειπώθηκε παραπάνω, ο αριθμός των συλλήψεων που γίνονται είναι μόνο μία παράμετρος της αποτελεσματικής επίλυσης του προβλήματος, η επίλυση των προβλημάτων συχνά δεν περιλαμβάνει τη σύλληψη και, σε πολλές περιπτώσεις, δεν εγγυάται ότι ένα πρόβλημα θα εξαφανιστεί.

Τα αυξανόμενα επίπεδα κοινοτικής συμμετοχής στις προσπάθειες μείωσης και πρόληψης του εγκλήματος είναι μια άλλη ένδειξη της επιτυχίας του προγράμματος. Τα κοινοτικά μέλη δεν θα ενεργήσουν εάν είναι φοβισμένα ή ύποπτα. Τα κοινοτικά μέλη πρέπει να γίνουν προθυμότερα, να συνεργαστούν με την αστυνομία με ποικίλους τρόπους. Να είναι πιο «συνεργάσιμοι», παρέχοντας τις πληροφορίες για την εγκληματική δραστηριότητα στην περιοχή τους.

Επίσης, οι τηλεφωνικές κλήσεις είναι πιθανό να αυξηθούν κατά τη διάρκεια των πρόωρων φάσεων της κοινοτικής εφαρμογής της αστυνόμευσης, καθώς η κοινοτική εμπιστοσύνη στην ικανότητα αστυνομίας θα αυξάνεται. Εντούτοις, ο αριθμός των κλήσεων θα μειωθεί κατά τη διάρκεια του χρόνου, γεγονός που αποτελεί ένδειξη ποσοτικού μέτρου επίδρασης της στρατηγικής. Παραδείγματος χάριν, οι κλήσεις έκτακτης ανάγκης στην περιοχή του Μίτσιγκαν, έπεσαν κατά 43% κατά τη διάρκεια ενός πειράματος.[259] Μια επίσης συγκεκριμένη ένδειξη επιτυχίας της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι η ανάγκη υποχρέωσης διάθεσης κοινοτικών πόρων Trojanowicz, Robert C. "An Evaluation of a Neighborhood Foot Patrol Program." *Journal of Police Science and Administration* 11(1983):p.417. που αφιερώνονται στις προσπάθειες μείωσης της εγκληματικότητας.

²⁵⁹ Trojanowicz, Robert C. "An Evaluation of a Neighborhood Foot Patrol Program." *Journal of Police Science and Administration* 11(1983):p.417.

Η δραστηριότητα επίσης των μελών της κοινότητας θα καταδείξει την αποτελεσματικότητα των κοινοτικών προσπαθειών αστυνόμευσης, ιδιαίτερα στις περιοχές όπου οι πολίτες είναι φοβισμένοι να αφήσουν τα σπίτια τους. Η μείωση του φόβου μπορεί επίσης να οδηγήσει στην αντίληψη μεταξύ των κατοίκων ότι η εγκληματικότητα βρίσκεται σε κάμψη, εάν αυτό είναι ή όχι στατιστικά ακριβές. Επίσης, η διαπίστωση ότι οι πολίτες κυκλοφορούν στο δρόμο ελεύθερα, περπατούν στα σχολεία, στα πάρκα, στα καταστήματα, αυτό από μόνο του σημαίνει μια γενική μείωση στο φόβο του εγκλήματος.

Η βελτίωση της ποιότητας ζωής είναι δύσκολο να μετρηθεί, αλλά είναι ένας σημαντικός στόχος της κοινοτικής αστυνόμευσης και θα απεικονιστεί μέσα από τα σχόλια των μελών της κοινότητας. Η απαλλαγή από τις συμμορίες, ναρκωτικών, θα βελτιώσει την ποιότητα της ζωής. Η αφαίρεση των σημαδιών της παραμέλησης (π.χ., εγκαταλελειμμένα αυτοκίνητα, εγκαταλελειμμένα κτήρια, απορρίμματα και συντρίμια) θα προσφέρει τα απτά στοιχεία αποτελεσματικότητας.

Μια ανάλυση της φύσης των τηλεφωνικών κλήσεων για την αστυνομική υπηρεσία (π.χ., χαμηλό ποσοστό κλήσεων που αφορούν την εγκληματική δραστηριότητα αναλογικά προς τις κλήσεις που αφορούν την κοινωνική βοήθεια) θα παράσχει ένα μέτρο σύγκρισης για την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής.

2.7.9 Αποδοτικότητα

Αποδοτικότητα σημαίνει καλύτερα αποτελέσματα με τους διαθέσιμους πόρους. Επίσης, εξαρτάται από το ηθικό, από την ικανοποίηση της εργασίας και της αμοιβής των αστυνομικών της γειτονιάς, οι οποίοι και θα κινητοποιήσουν αποτελεσματικότερα την κοινότητα.

Οι προϋπολογισμοί πρέπει να απεικονίζουν τους στόχους της κοινοτικής αστυνόμευσης με τη διάθεση των χρημάτων και των πόρων αναλογικά προς τα αποτελέσματα που πραγματοποιήθηκαν.

Η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα είναι σημαντικά κριτήρια μέτρησης των επιτευγμάτων της κοινοτικής αστυνόμευσης, αλλά η δικαιοσύνη, το τρίτο σημαντικό κριτήριο, ασκεί τη μέγιστη επίδραση στην επιτυχία της κοινοτικής αστυνόμευσης.

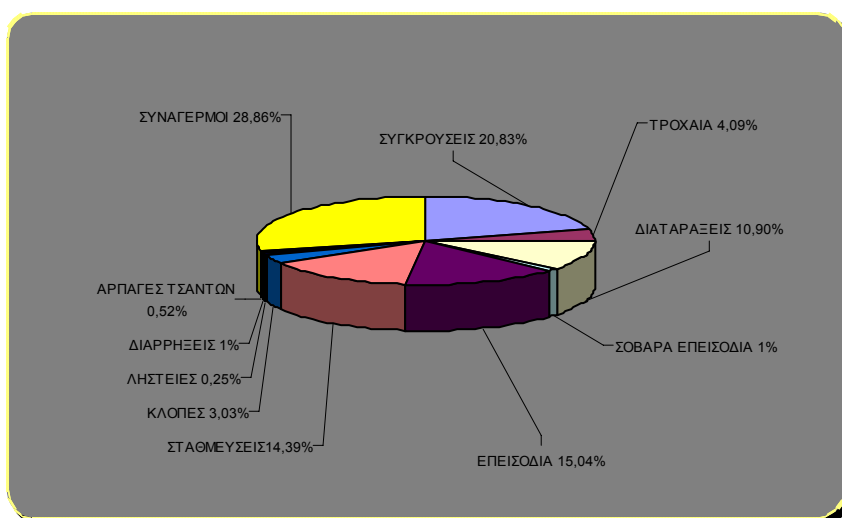
Δικαιοσύνη

Μια πρώτιστη αρχή της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι η δικαιοσύνη, δηλαδή όλοι οι πολίτες πρέπει να έχουν το δικαίωμα λόγου στο πώς να κυβερνώνται. Η κοινοτική αστυνόμευση μπορεί να αποτελέσει παράγοντας ενίσχυσης των δημοκρατικών αρχών.

Η δικαιοσύνη, όπως γίνεται κατανοητή στις κοινοτικές δραστηριότητες αστυνόμευσης, έχει τρεις διαστάσεις: ίση πρόσβαση στις αστυνομικές υπηρεσίες από όλους τους πολίτες, ίση μεταχείριση όλων των ατόμων κάτω από το σύνταγμα και ίση διανομή των αστυνομικών υπηρεσιών και των πόρων μεταξύ των κοινοτήτων.

2.8 Η κοινοτική αστυνόμευση στην πράξη

Η τοπική πολιτική ηγεσία μπορεί να είναι πρόθυμη για γρήγορα αποτελέσματα, αλλά η ηγεσία της αστυνομίας πρέπει να καταστήσει σαφές στους τοπικούς φορείς ότι η εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι μια μακροπρόθεσμη διαδικασία. Οι πολιτικοί και κοινοτικοί ηγέτες πρέπει να ενημερώνονται τακτικά, να ενδιαφέρονται για την πρόοδο των κοινοτικών προσπαθειών αστυνόμευσης, και να αναμιγνύονται ενεργά σε αυτή. Η αστυνομία, πρέπει να τονίσει ότι η επιτυχία της κοινοτικής αστυνόμευσης εξαρτάται από τις συνεχείς κοινές προσπάθειες της ίδιας,



της τοπικής κυβέρνησης, των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και των μελών της κοινότητας. Αυτή η συνεργασία είναι αναπόφευκτη στην αποτροπή του εγκλήματος.

Η δράση της αστυνομίας πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μειώνει αυτό το φόβο των πολιτών και να αναπτύσσει πρωτοβουλία και δράση για να

Πηγή: Δ/ση Άμεσης Δράσης Αττικής. Συμβάντα που την απασχόλησαν από 1/10/98 έως 31/10/98.

προληφθεί το έγκλημα ή να απαλυνθεί ο φόβος των πολιτών απέναντι στο έγκλημα. Έρευνες, σε πολλά κράτη, έχουν δείξει ότι το 70%-80% των κλήσεων για προσφορά υπηρεσιών που δέχεται η αστυνομία δεν έχουν να κάνουν με εγκληματική συμπεριφορά (ποινικά αδικήματα, συλλήψεις, κ.λπ).[260] Οι ίδιες έρευνες δείχνουν ότι οι περισσότεροι πολίτες στις γειτονιές θέλουν την αστυνομία κοντά τους για να λύνει μικρά αλλά σημαντικά γι' αυτούς προβλήματα όπως είναι οι διαταράξεις

ησυχίας, οι καταστροφές περιουσίας, η διάλυση κακόφημων στεκιών, η κυκλοφορία των οχημάτων, ο ευπρεπισμός κακόφημων περιοχών (π.χ. φωτισμός σκοτεινών δρόμων, ασφάλιση ερειπωμένων κτιρίων, απομάκρυνση εγκαταλειμμένων τροχοφόρων και σκουπιδιών, κ.ά.). Οι επιθυμίες των πολιτών δείχνουν ότι γι' αυτούς είναι σημαντικότερα τα παραπάνω προβλήματα από

260 Αστυνομική Επιθεώρηση, « Η Κοινοτική αστυνόμευση: μια νέα μορφή αστυνόμευσης », του Ιωσήφ Καμπανάκη, Αστυν. Υποδ/ντή, σ.σ. 544-551, Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2001.

αυτά που θα νόμιζε κανείς, όπως είναι οι κλοπές, οι ληστείες, οι ανθρωποκτονίες, οι βιασμοί, τα ναρκωτικά.

Αφού λοιπόν η αστυνομία υπάρχει για να υπηρετεί τους πολίτες πρέπει η στρατηγική της και η δράση της να εναρμονίζεται με τις απαιτήσεις των πολιτών για καλύτερη διαβίωση και ποιότητα ζωής στις γειτονιές, ιδιαίτερα των μεγαλουπόλεων όπου τα προβλήματα είναι αυξημένα. Η χάραξη της στρατηγικής αστυνόμευσης γίνεται από το επιτελικό κέντρο με σκοπούς όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, των ναρκωτικών, της λαθρομετανάστευσης και της αύξησης της εγκληματικότητας γενικά. Επίσης οι τρόποι αστυνόμευσης σχεδιάζονται για ενιαία εφαρμογή σε όλο τον κρατικό χώρο. Οι παραπάνω σκοποί είναι πολύ σοβαροί, όμως μαζί με αυτούς πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για αντιμετώπιση προβλημάτων ειδικών γεωγραφικών περιοχών και ακόμη περισσότερο για πολύ μικρές περιφέρειες, τις γειτονιές.

Η πράξη δείχνει ότι οι πολίτες κρίνουν την αστυνομία από τον τρόπο αντιμετώπισης μικρών και καθημερινών προβλημάτων που επιζητούν επίλυση. Ακόμη περισσότερο επιθυμούν τη σχέση εκείνη με την αστυνομία που θα τους ανακουφίσει από το φόβο και θα τους κάνει να νιώθουν ασφάλεια και εμπιστοσύνη. Έτσι σημαντική θέση καταλαμβάνει η επικοινωνία, η συμπεριφορά των αστυνομικών και η στάση τους όταν προσκαλούνται από τους πολίτες για τη λύση προβλημάτων που, τις περισσότερες φορές, δεν έχουν να κάνουν με καθαρά εγκληματικές συμπεριφορές.

Η κοινοτική αστυνόμευση, όπως πολύ συνοπτικά περιγράφηκε παραπάνω, είναι μια πολύπλοκη και πολυπρόσωπη διεργασία η οποία απαιτεί σχεδιασμό, διοικητικές αλλαγές και όχι μόνο μερικές αλλαγές στην υπάρχουσα πολιτική αστυνόμευσης. Οι αλλαγές αυτές δεν ξεπήδησαν αυτόματα σαν μια ανεξάρτητη εναλλακτική στρατηγική αστυνόμευσης. Βασίζονται και υποστηρίζονται από επιστημονικές έρευνες που έχουν γίνει (κυρίως στις Η.Π.Α) τις τελευταίες δύο δεκαετίες για τον τρόπο παροχής αστυνομικών υπηρεσιών.

Μερικά πορίσματα τέτοιων ερευνών είναι[261]:

Ο αστυνομικός της περιπολίας ξοδεύει λιγότερο από το 10% του χρόνου της βάρδιάς του για δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με καταπολέμηση του εγκλήματος. Τον υπόλοιπο χρόνο ασχολείται με κλήσεις που δεν έχουν σχέση με εγκλήματα (π.χ. διαταράξεις κοινής ησυχίας, παράπονα πολιτών, κ.λπ) και με περιπολία χωρίς συγκεκριμένο σκοπό.

Ο σύντομος χρόνος αντίδρασης της αστυνομίας στις κλήσεις δεν σχετίζεται με την λύση των εγκλημάτων ή τη σύλληψη δραστών εκτός μερικών εξαιρέσεων.

261 Trojanowicz R. & Carter D. (1988) The philosophy and role of community policing. Michigan: National Neighborhood Foot Patrol Training.

Δεν υπάρχει κανένας λόγος ή αναλογία που να καθορίζει τον αριθμό των αστυνομικών που χρειάζονται για την περιπολία. Η κατανομή του προσωπικού στην περιπολία δεν έχει να κάνει με αριθμητικές απαιτήσεις αλλά με την ικανοποίηση ποιοτικών υπηρεσιών και πολιτικών που απαιτεί η στρατηγική της αστυνομίας.

Η αξιολόγηση των αστυνομικών υπηρεσιών πρέπει να γίνεται με εξίσου με ποσοτικές και ποιοτικές μετρήσεις. Τα παραδοσιακά ποσοτικά κριτήρια (αριθμός συλλήψεων, εγκλήματα που εξιχνιάστηκαν, κλήσεις πολιτών που εξυπηρετήθηκαν, πρόστιμα ή ποινές που επιβλήθηκαν) δεν μπορούν από μόνα τους να δώσουν πλήρη εικόνα όλων των υπηρεσιών που προσφέρει η αστυνομία.

Η παραγωγικότητα στην δουλειά συνδέεται με την αύξηση της ποιότητας ζωής στο χώρο εργασίας.

Οι αντιλήψεις των μελών της κοινότητας για την αστυνομία είναι σημαντικές και ιδιαίτερα των ομάδων εκείνων που ζητούν ή δέχονται συχνότερα τις αστυνομικές υπηρεσίες όπως είναι τα μέλη χαμηλών εισοδηματικών τάξεων και οι μειονοτικές ομάδες.

Η αστυνομία πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τι ακριβώς θέλουν οι πολίτες από αυτή. Δύο είναι τα κύρια στοιχεία που πρέπει να έχει υπόψη της η αστυνομία για καλύτερες σχέσεις με την κοινότητα. Πρώτον, η αστυνομία πρέπει να αναγνωρίζει ότι η ισχύ της προέρχεται από την κοινότητα και είναι υπεύθυνη προς την κοινότητα στην άσκηση του έργου της και, δεύτερον, οι σχέσεις με την κοινότητα πρέπει να είναι ένα προϊόν όλων των ενεργειών της αστυνομίας που συμπεριλαμβάνει όλο το προσωπικό της - είναι ένα αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης του προγραμματισμού της αστυνομίας και της συμπεριφοράς των αστυνομικών.

Για να ανταποκριθεί η αστυνομία στις απαιτήσεις της κοινοτικής αστυνόμευσης πρέπει να συμβούν σημαντικές αλλαγές, από τον τρόπο δράσης του αστυνομικού περιπολίας μέχρι το ρόλο των προϊστάμενων και από την εκπαίδευση μέχρι τη χρησιμοποιούμενη τεχνολογία[262].
Ειδικότερα:

Αλλαγή μεθόδων που περιλαμβάνουν επανεξέταση της αποστολής των αστυνομικών τμημάτων, των σκοπών, των στόχων και επανεκτίμηση της σημαντικότητάς τους. Οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες που θα παρέχει η αστυνομία στο μέλλον πρέπει να διατυπώνονται με ακρίβεια σε γραπτή μορφή.

262 Carter D. (1996). Measuring Quality: The Scope of Community Policing. School of Criminal Justice Michigan State University.

Αναπροσαρμογή ενεργειών που θα λάβει χώρα μετά την αλλαγή των μεθόδων. Σε αυτό το σημείο οι πολιτικές, οι διαδικασίες, το έργο, η αξιολόγηση του προσωπικού και η εκπαίδευση πρέπει να προσαρμοστούν και να ταιριάξουν με τις νέες μεθόδους.

Επαναπροσδιορισμός των πηγών (π.χ. άνθρωποι, προϋπολογισμός, εξοπλισμός) που απαιτούνται για τις ανάγκες των νέων μεθόδων αστυνόμευσης.

Τα αποτελέσματα από εφαρμογές της κοινοτικής αστυνόμευσης δείχνουν ενθαρρυντικά[263]:

Στα θετικά στοιχεία αναφέρονται η μείωση των δεικτών εγκλημάτων και του φόβου απέναντι στο έγκλημα, η βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος των γειτονιών, θετική στάση του κοινού απέναντι στην αστυνομία και η ικανοποίηση των αστυνομικών. Στα αρνητικά αναφέρονται η μεταφορά εγκλημάτων σε περιοχές που δεν εφαρμόζεται η κοινοτική αστυνόμευση, η απροθυμία συμμετοχής λόγω έλλειψης ενημέρωσης και η παρέκκλιση από τον σχεδιασμό κατά την εφαρμογή του προγράμματος.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η κοινοτική αστυνόμευση αποτελεί μια πρόκληση για καλύτερο επίπεδο ζωής στις γειτονιές και ίσως την καλύτερη σήμερα λύση στο πρόβλημα της αστυνόμευσης. Δεν πρέπει όμως να λησμονούμε ότι είναι μια μακρόχρονη συμφωνία και όχι ένα πρόγραμμα με γρήγορο αποτέλεσμα. Η επιτυχία της απαιτεί σχεδιασμό, ελαστικότητα, χρόνο και υπομονή.

Η κοινοτική αστυνόμευση έχει θετική επίδραση στη μείωση των εγκλημάτων της περιοχής, την απάλειψη του φόβου για το έγκλημα και στη βελτίωση του επιπέδου ζωής. [264] Αυτό επιτυγχάνεται με συνδυασμό των προσπαθειών και των δυνάμεων της αστυνομίας, των τοπικών κρατικών και άλλων αρχών και τα μέλη της κοινότητας. Οι ενέργειες για την επίλυση προβλημάτων εγκληματικότητας μοιράζονται αρμονικά σε κυβέρνηση, υπηρεσίες, φορείς, ιδρύματα και πολίτες, ώστε η νέα ενισχυμένη αντίσταση στο έγκλημα με ανανεωμένες στρατηγικές να οδηγεί στην πρόληψη και στην απουσία του φόβου.

2.8.1 Πως εφαρμόζεται

Η αστυνομία εξακολουθεί να καταπολεμά και να διώκει το έγκλημα αλλά ταυτόχρονα συνεργάζεται με την κοινότητα για να αλλάξει τις συνθήκες που ενθαρρύνουν την εγκληματική συμπεριφορά. Οι αστυνομικοί περιπολίας είναι οι βασικοί φορείς εφαρμογής της κοινοτικής αστυνόμευσης. Πάνω τους στηρίζεται όλη η οργάνωση της αστυνόμευσης. Μέσα από τις

263 Sadd S. & Grinc R. (1996) Implementation challenges in community policing. Innovative neighborhood-Oriented policing in eight cities. Washington D.C.: National Institute of Justice

²⁶⁴ Αστυνομική Επιθεώρηση Οκτώβριος 1999 σσ. 616-619, « Η Κοινοτική Αστυνόμευση», του Ιωσήφ Καμπανάκη Αστυν. Υποδ/ντή.

καθημερινές και σταθερές επαφές με τους πολίτες γίνονται οικείοι, αναπτύσσουν γνώση από πρώτο χέρι για τα προβλήματα και δημιουργείται μια αμοιβαία εμπιστοσύνη. Η εμπιστοσύνη δίνει στην αστυνομία μεγαλύτερη πρόσβαση σε πληροφορίες που οδηγούν στην πρόληψη ή στη λύση εγκλημάτων και παράλληλα παρέχεται υποστήριξη στις δραστηριότητές της (Bureau of Justice Assistance, 1994).

Για την εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης δεν υπάρχει μια επιτυχημένη συνταγή. Η κατάλληλη στρατηγική εξαρτάται από τις συνθήκες που επικρατούν στην αστυνομία (προσωπικό, διοίκηση, οργάνωση, μέσα) και στην κοινότητα. Όσον αφορά τους αστυνομικούς, θα πρέπει να έχουν αποδεχθεί τις αρχές που διέπουν την κοινοτική αστυνόμευση (ρόλος αστυνομικού, συμμετοχή πολλών στις αποφάσεις, αλλαγές στον τρόπο διοίκησης, κ.ά). Ακόμη περισσότερο πρέπει να έχουν εμποτιστεί από το πνεύμα και τη γενικότερη φιλοσοφία όπου εντάσσεται η κοινοτική αστυνόμευση, κάτι που προϋποθέτει ότι πρέπει να διαθέτουν κατάλληλη προσωπικότητα και εκπαίδευση. Η κοινοτική αστυνόμευση δεν προσφέρεται για γρήγορα αποτελέσματα. Απαιτεί μακρόχρονες προσπάθειες αστυνομίας και κοινότητας για την επίτευξη των κοινών στόχων.

2.8.2 Πως πρέπει να προετοιμαστούν οι υπεύθυνοι

της αστυνομίας για την εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης;

Για να πετύχει η κοινοτική αστυνόμευση προ-απαιτείται καλή διοίκηση και οργάνωση που προέρχεται από τα υψηλά κλιμάκια της ιεραρχίας. Πρέπει να αναπτυχθεί συνολική στρατηγική σχεδιασμένη να προάγει την συναίνεση μεταξύ αστυνομίας, κοινότητας, δημοσίων οργανισμών, κοινωνικών υπηρεσιών και τύπου. Οι ηγέτες της αστυνομίας πριν να κάνουν οτιδήποτε θα πρέπει[265]:

Να αναγνωρίσουν ότι η κοινοτική αστυνόμευση είναι μαζί μια φιλοσοφία και μια στρατηγική της αστυνομίας. Η φιλοσοφία στηρίζεται στην σπουδαιότητα του προληπτικού ρόλου της αστυνομίας με τη λύση προβλημάτων των πολιτών. Αυτό απαιτεί οικοδόμηση εμπιστοσύνης με την κοινότητα και συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες αστυνόμευσης για ασφαλέστερες γειτονιές. Η στρατηγική απαιτεί μόνιμους αστυνομικούς περιπολίας σε συγκεκριμένες γειτονιές όπου έχουν καθημερινές επαφές με τους κατοίκους. Στους αστυνομικούς δίνονται αρμοδιότητες και ευθύνες για αναγνώριση τοπικών προβλημάτων και ανάπτυξη μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων λύσεων. Ακόμα ενεργούν ως δέκτες παραπόνων και ως σύνδεσμοι με άλλες δημόσιες και ιδιωτικές

265 Trojanowicz R. (1996). Community Policing Guidelines for Police Chiefs (www document) www.concentric.net/~dwoods/guide.htm.

υπηρεσίες που μπορούν να βοηθήσουν. Επίσης συνεχίζουν να ασχολούνται με το έγκλημα, τη βία, το φόβο του εγκλήματος, τα ναρκωτικά, τις φυσικές καταστροφές και τις κοινωνικές αναταραχές.

Να επαναπροσδιορίσουν την αποστολή της αστυνομίας δίνοντας προτεραιότητα, όχι στις ανάγκες και τους στόχους που εξυπηρετούν την ίδια την αστυνομία, αλλά στις ανάγκες των ανθρώπων που υπηρετεί.

Τι πρέπει να κάνουν οι υπεύθυνοι της αστυνομίας για να εφαρμόσουν την κοινοτική αστυνόμευση;

Για να εξασφαλιστούν **προϋποθέσεις επιτυχίας της κοινοτικής αστυνόμευσης** οι αρμόδιοι θα πρέπει να δώσουν σημασία στις εξής περιοχές^[266]

Στην Αστυνομική Διεύθυνση

Στην Κοινότητα

Στους Πολιτικούς

Στις Κοινωνικές Υπηρεσίες

Στα Μέσα Ενημέρωσης

Η Αστυνομική Διεύθυνση

A) Θέματα Πολιτικής: 1)Εξεύρεση δύναμης για πεζή περιπολία-Ερευνα και ανάλυση του εγκλήματος και των περιστατικών που επεμβαίνει η αστυνομία. 2)Ανάπτυξη συστήματος επιβραβεύσεων, το οποίο να ενδυναμώνει τις υπηρεσίες της κοινοτικής αστυνόμευσης. 3)Προηγμένα συστήματα διοίκησης, που να υποστηρίζουν τη δράση των αστυνομικών περιπολίας. 4)Υποστήριξη με σύγχρονα τεχνολογικά μέσα (φορητοί ασύρματοι, Η/Υ, τερματικά, κινητά τηλέφωνα, βομβητές,).

B) Θέματα Διοίκησης: 1)Η διοίκηση δεν σταματά στην οικειοποίηση της προσπάθειας αλλά παρέχει συνεχή υποστήριξη, ιδέες και μέσα. 2)Η προσπάθεια της κοινοτικής αστυνόμευσης εξαρτάται σημαντικά από τους προϊστάμενους-αξιωματικούς. Μερικοί αντιστέκονται στις αλλαγές για να διατηρήσουν το σύστημα που ήδη υπηρετούν και άλλοι, δεκτικοί στις αλλαγές, ενδυναμώνουν την προσπάθεια.

Η κοινοτική αστυνόμευση είναι το αντίδοτο στην παραδοσιακή παγίδα της « αστυνόμευσης των αριθμών ». Για να υπολογιστούν τα εγκλήματα που προλαμβάνονται και η εμπέδωση των αισθημάτων ασφαλείας, μεταβάλλεται η ο ρόλος του επαγγέλματος, η αξιολόγηση και ο τρόπος εκπαίδευσης προσωπικού. Τα λάθη στη νέα προσπάθεια είναι αναμενόμενα και αποτελούν μέρος της διαδικασίας μάθησης.

²⁶⁶ Trojanowicz R., 1996

Η κοινοτική αστυνόμευση περιλαμβάνει όλους τους αστυνομικούς (ασφαλείας, τροχαίας, εγκληματολογικού, δίωξης ναρκωτικών, τουρισμού, κ.λπ.).

Γ) Θέματα Πρακτικής

Οι διοικητές και οι αξιωματικοί δεν δίνουν μόνο διαταγές ούτε μόνο ζητούν αποτελέσματα από τους αστυνομικούς περιπολίας αλλά τους συναντούν συχνά (πολλές φορές κατά τη βάρδια τους), τους ακούν, λαμβάνουν μηνύματα και επιβεβαιώνουν την υποστήριξη στις προσπάθειές τους.

Η άγνοια γίνεται εχθρός, όταν ο αστυνομικός νομίζει ότι η δουλειά του είναι να περπατάει απλώς στους δρόμους και ο προϊστάμενος να αγνοεί τα παράπονα της βάσης. Η κοινοτική αστυνόμευση χρειάζεται ανοικτές γραμμές επικοινωνίας. Οι παρανοήσεις και η έλλειψη επικοινωνίας δημιουργούν εμπόδια.

Η διάθεση σε πεζή περιπολία δεν αποτελεί "κακή" υπηρεσία. Αντίθετα ο αστυνομικός της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι αυτός που κατέχει προσόντα και δρα ανεξάρτητα, χωρίς επίβλεψη, έχοντας την εμπιστοσύνη της υπηρεσίας στο να παίρνει πρωτοβουλίες για λύση προβλημάτων. Οι προϊστάμενοι πρέπει να φροντίσουν ώστε η βάρδια της περιπολίας να μην λαμβάνεται ως "υποδεέστερη" από άλλες υπηρεσίες.

Οι αστυνομικοί περιπολίας δεν ασχολούνται με "όλες τις δουλειές" και με όλα τα ζητήματα που παρουσιάζονται στους πολίτες. Περιορίζονται σε καθημερινές επαφές πρόσωπο με πρόσωπο, λύνουν προβλήματα που σχετίζονται με το έγκλημα και την ασφάλεια των πολιτών και οικοδομούν σχέσεις εμπιστοσύνης.

Δ) Η Κοινότητα

Ανάπτυξη σχεδίου για την εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη της κοινοτικής αστυνόμευσης. Επαναπροσδιορισμός των προτεραιοτήτων για την ανταπόκριση στις κλήσεις που δέχεται η αστυνομία από το κοινό. Ενημέρωση των πολιτών ώστε να τονιστεί η κρισιμότητα της συμμετοχής τους. Εξασφάλιση ότι η κοινοτική αστυνόμευση συμπεριλαμβάνει τη συμμετοχή και υποστήριξη όλων των πολιτών και όχι μόνο επιλεκτικά μερικών προνομιούχων. Υποστήριξη ερευνών που γίνονται με τη συμμετοχή των πολιτών για να καθοριστεί και να αξιολογηθεί η στρατηγική.

Η κοινότητα έχει λόγο στην αξιολόγηση της εφαρμογής της κοινοτικής αστυνόμευσης και της επίδοσης των αστυνομικών. Οι πολίτες πρέπει να κατανοήσουν ότι η κοινοτική αστυνόμευση δεν είναι "θεραπεία" που επέρχεται μέσα σε μια βραδιά, ακόμη και όταν σε πρώτη φάση έχει θετικά αποτελέσματα.

Ε) Οι Πολιτικοί

Ενημέρωση/εκπαίδευση των πολιτικών για τη αναγκαιότητα της κοινοτικής αστυνόμευσης και τις πολιτικές παγίδες που κρύβει. Προσπάθεια να αποδεχτούν οι πολιτικοί να "μιλούν την ίδια

γλώσσα" με τους αστυνομικούς, χωρίς να προσπαθούν να εκμεταλλευτούν την προσπάθεια για δικό τους όφελος και δύναμη. Οι υπεύθυνοι της αστυνομίας πρέπει να πείσουν τους πολιτικούς ότι η κοινοτική αστυνόμευση δεν εμπλέκεται σε πολιτικές σκοπιμότητες και σε κάθε περίπτωση πρέπει να την υποστηρίζουν.

ΣΤ) Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες

Όλες οι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να εμπλέκονται στο σχεδιασμό και εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης. Οι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να αναπροσαρμόσουν το δημοσιοϋπαλληλικό ωράριο εργασίας ώστε να συνδράμουν τις αστυνομικές υπηρεσίες οποιαδήποτε ώρα και μέρα απαιτηθεί. Η οργανωμένη ομαδική δουλειά πολλών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας, λύνει αποτελεσματικότερα τα προβλήματα των πολιτών. Εκτός από τους αστυνομικούς, θα πρέπει και υπάλληλοι άλλων υπηρεσιών να ενταχθούν σε ένα "Δίκτυο Υπηρεσιών προς την Κοινότητα". Όταν υπάρχουν επιτυχίες θα πρέπει να αποδίδονται σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες που συνέβαλλαν.

Ζ) Τα Μέσα Ενημέρωσης

Οι αρμόδιοι αξιωματικοί πρέπει να αναλύσουν στα μέσα ενημέρωσης τη φιλοσοφία και τη στρατηγική της κοινοτικής αστυνόμευσης και να ζητήσουν τη συμβολή τους. Οι πολίτες θα πρέπει να έχουν συνεχή ενημέρωση μέσω του τύπου. Οι αστυνομικοί της κοινοτικής αστυνόμευσης πρέπει να μιλούν απευθείας στα μέσα ενημέρωσης "διαφημίζοντας" τη δουλειά τους. Πρέπει να δίνονται στον τύπο πραγματικά γεγονότα και ιστορίες, στα οποία η κοινοτική αστυνόμευση έχει να επιδείξει έργο.

2.8.3 Μπορεί να εφαρμοστεί η κοινοτική αστυνόμευση στην Ελλάδα;

Με προσεκτικό σχεδιασμό και στρατηγική. Με την επιλογή και εκπαίδευση κατάλληλου προσωπικού που θα αναλάβει την εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης. Με την οργανωμένη ενημέρωση αστυνομικών, πολιτών και τύπου. Με τις οργανωτικές αλλαγές στον τρόπο διοίκησης και διάταξης υπηρεσίας των αστυνομικών υπηρεσιών. Με το να πειστούν οι προϊστάμενοι να αλλάξουν τρόπο διοίκησης και οι αστυνομικοί να αλλάξουν τον τρόπο παροχής υπηρεσιών προς τους πολίτες. Με το να δεχτεί η αστυνομία (και οι πολιτικοί) τους πολίτες και τους φορείς ως συμπαραγωγούς στην πολιτική αστυνόμευσης. Με το να πειστούν οι πολίτες ότι πρέπει να εγκαταλείψουν τα στερεότυπα και τις αντιλήψεις που είχαν στο παρελθόν για την αστυνομία και να δεχτούν ότι η συνεργασία μαζί της σήμερα είναι επιβεβλημένη.

Όπως καταλαβαίνει κανείς η άμεση εφαρμογή μεθόδων κοινοτικής αστυνόμευσης στην Ελλάδα σε ευρεία κλίμακα είναι σχεδόν ανέφικτη με τα σημερινά δεδομένα. Μια νομοθετική και μόνο μεταρρύθμιση προς αυτό το σκοπό δεν μπορεί να προσφέρει λύσεις. Απαιτούνται ευρύτερες

αλλαγές που σχετίζονται περισσότερο με τις στάσεις και αντιλήψεις του προσωπικού. Μπορούν όμως να γίνουν σημαντικά βήματα σε επιλεγμένα αστυνομικά τμήματα, όπου οι συνθήκες είναι ευνοϊκές (δεκτική διοίκηση, πρόθυμοι και ενημερωμένοι αστυνομικοί, υποστήριξη τοπικής κοινωνίας, επάρκεια προσωπικού, όρεξη και θέληση για δουλειά για επίτευξη συγκεκριμένων στόχων).

2.8.4 Αξιολόγηση και προοπτικές

Όπως εκτέθηκε, η κοινοτική πρόληψη επιδιώκει την ενίσχυση του άτυπου κοινωνικού ελέγχου. Ταυτόχρονα εξαρτάται από τις συνολικές κοινωνικές συνθήκες και την κρατική υποστήριξη. Είναι ωστόσο αρκετά παράδοξο να υποστηρίζεται η κοινότητα για να αντιμετωπίσει το έγκλημα, ενώ έχει αποδειχθεί αδύναμη να το αποτρέψει.

Οι έρευνες έδειξαν ότι η προσπάθεια δημιουργίας αλληλεγγύης σε κοινότητες με μικρή συνοχή δεν είχε αποτελέσματα. Το γεγονός ότι οι δράστες τελούν συνήθως αδικήματα στην περιοχή που ζουν και θύματα είναι στην πλειονότητα τους κάτοικοι της, δείχνει, κατά μία άποψη, ότι υπάρχει ένας μηχανισμός αυτορρύθμισης της αντοχής της κοινότητας ώστε να διατηρεί την ισορροπία της. Η θέση της Σχολής του Σικάγου ότι σε περιοχές με υψηλή εγκληματικότητα και κοινωνική αποδιοργάνωση ζει μεγάλος αριθμός απομονωμένων μεταξύ τους ατόμων αμφισβητήθηκε. Η εγκληματικότητα είναι κοινωνικό φαινόμενο, η έμφαση στον τοπικό παράγοντα περιορίζει την οπτική και τη δράση, εφόσον παρακάμπτει τη σημασία των υπόλοιπων κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων που συνδέονται μαζί της. Αφορά εκείνες τις πράξεις που προβάλλουν συνήθως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για τις οποίες υπάρχει γενική συναίνεση ότι «πρέπει να γίνει κάτι». Εκτός των άλλων, δεν αποκλείεται συγκεκριμένες περιοχές στις οποίες εφαρμόζονται τέτοιες πολιτικές πρόληψης να στιγματισθούν ακόμη περισσότερο, δηλαδή να εκληφθούν ότι μόνο εκείνες ή κυρίως εκείνες έχουν το πρόβλημα, και έτσι η ενδεχόμενη θετική επίδραση των μέτρων να εξουδετερωθεί.

Είναι γεγονός ότι η δημιουργία των προγραμμάτων οφείλεται συχνά σε λόγους νομιμοποίησης της ίδιας της πολιτικής. Ο φόβος της εγκληματικότητας ο οποίος εκλαμβάνεται λίγο έως πολύ δεδομένος, σε συνδυασμό με την καλλιέργεια του από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ασκεί σοβαρή πίεση στους πολιτικούς για «δράση»^[267] Είναι επίσης ενδιαφέρον, ότι συνήθως δεν προσδιορίζεται σε τι ακριβώς συνίσταται, δηλαδή, αν είναι προϊόν διαφόρων ανησυχιών των ατόμων οι οποίες προκύπτουν από τις κοινωνικές εξελίξεις και την οικονομική ανασφάλεια, παρά

267 Λαμπροπούλου Ε., Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των θεσμών της Ποινικής Δικαιοσύνης, Ελληνικά Γράμματα, 1999, σσ. 80-88.

φόβος ότι θα πέσουν θύματα κάποιου αδικήματος^[268]. Ο σύγχρονος άνθρωπος θεωρείται ότι έχει έντονες υπαρξιακές ανησυχίες, αδυναμία προσανατολισμού σε σταθερές αξίες, ανασφάλεια για το μέλλον, μοναξιά, αίσθημα εγκατάλειψης και ελλιπή συμπαράσταση από το οικείο περιβάλλον. Εάν λοιπόν προστεθούν οικονομικές δυσκολίες και μέτρα όπως τακτική πληροφόρηση για τη συχνότητα, το είδος των αδικημάτων στην περιοχή, τον τρόπο τέλεσης τους κ.ά., που προβλέπουν ορισμένα προγράμματα κοινοτικής πρόληψης, μπορεί να μεγαλώσουν ακόμη περισσότερο την ανησυχία του πληθυσμού για την εγκληματικότητα και την ενδεχόμενη θυματοποίησή του. Επομένως, η κοινοτική πρόληψη δεν αποκλείεται να έχει παρενέργειες, αφού αυξάνει τη δυσπιστία, την κοινωνική απομόνωση και τον φόβο του εγκλήματος αντί να τον μειώνει. Επίσης, είναι πιθανό να μεταθέσει την εγκληματικότητα σε άλλες περιοχές, οι οποίες αδυνατούν να ενεργοποιηθούν, και η εφαρμογή μέτρων τεχνικής πρόληψης μπορεί να έχει ως συνέπεια τη χρήση πιο εξελιγμένης τεχνολογίας από τους δράστες ή πιο βίαιες μορφές τέλεσης των αξιόποινων πράξεων.

Τέλος, προβλήματα δημιουργούνται και με την παρέμβαση των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας (βλ. ν. 2518/1997), διότι αυτές δεν δεσμεύονται από αρχές αντίστοιχες με εκείνες της κρατικής αστυνομίας και των άλλων επίσημων φορέων κοινωνικού ελέγχου (αναλογικότητας, επέμβαση υπό ορισμένες προϋποθέσεις και όρους: άρ. 25 παρ. 1, άρ. 5 παρ. 3, άρ. 6 Συντάγματος, άρ. 43 παρ. 1, 47 ελλ. Κ.Π.Δ). Ακόμη, υπάρχει ο κίνδυνος τα συμβούλια πρόληψης των πολιτών να μην ακολουθούν δημοκρατικές διαδικασίες στη λήψη των αποφάσεων τους. Ομάδες δηλαδή που έχουν δυνατότητα οργάνωσης, να επιβάλλουν τις απόψεις τους και να παρουσιάζουν τα συμφέροντά τους ως συμφέροντα της κοινότητας. Επίσης έχει ασκηθεί έντονη κριτική τόσο ως προς τη νομιμοποίηση των ομάδων πρόληψης, τα όρια δικαιοδοσίας τους και τη σύνθεση τους, όσο και διότι τα κίνητρα ορισμένων ατόμων που συμμετέχουν σε κάποιες από αυτές (π.χ. περιπολίες) δεν είναι πάντα σαφή.

Τα μοντέλα κοινοτικής πρόληψης έχουν εντούτοις και θετικές επιδράσεις. Υπάρχουν αρκετές αξιόλογες πρωτοβουλίες, όπως των Ευρωπαϊκών πόλεων σχετικά με την πολιτική για τα ναρκωτικά (European Cities on Drug Policy) ή δίκτυα αλληλοβοήθειας με συγκεκριμένο στόχο. Είναι όμως απαραίτητη η ένταξή τους σε μια συνολική στρατηγική, διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος αποπροσανατολισμού τους και χρησιμοθηρικής τους εκμετάλλευσης από διάφορες ομάδες και κέντρα.

Οι προσπάθειες ουσιαστικής συμμετοχής των πολιτών στα κοινά, καθώς και η καλλιέργεια κοινοτικής υπευθυνότητας και αλληλεγγύης είναι οπωσδήποτε επιδοκιμαστές. Είναι εξάλλου

268 (Ζαραφονίτου, Χ., « Πόλη και φόβος του εγκλήματος. Παραγοντικές εμπειρικές προσεγγίσεις και τοπικές πολιτικές πρόληψης», στο: μνήμη Π. Ι. Δασκαλόπουλου, Κ. Σταμάτη, Χρ. Μπάκα, (επιμ.) Κουράκης, Ν., τόμ. Γ, Α. Σάκκουλας, Αθήνα, κομοτηνή 1996 801-818.

- Καθορισμός του προβλήματος
- Ανάλυση, χαρτογράφηση εγκληματικότητας – συλλογή δεδομένων, διαβουλεύσεις.
- Προτεραιότητα στα προβλήματα Ανάπτυξη επιλογών. Αξιολόγηση επιλογών. Προετοιμασία λειτουργικού σχεδίου.
- Εκτέλεση προγράμματος .
- Δράση σχεδίων
- Λήψη πόρων.
- Λήψη μέτρων. Παρακολούθηση προόδου.
- Αξιολόγηση του τι έχει επιτευχθεί. Αξιολόγηση του αντίκτυπου.
- Πρόγραμμα αναθεώρησης.

σαφές ότι η επίσημη πολιτεία δεν μπορεί να ρυθμίζει κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής. Παρόλα αυτά, πρέπει να έχει κανείς υπόψη του ότι η δίωξη και η τιμωρία υποτάσσονται στην αρχή της αναλογικότητας, ενώ η αυτοδικία με τη σημαία της κοινωνικής εγγύτητας και το προσωπείο της

πρόληψης δεν αμφισβητεί το μονοπώλιο της κρατικής εξουσίας αλλά την ουσία της δημοκρατίας. Οι υποστηρικτές του κοινοτισμού προσφέρουν ενδιαφέρουσες απόψεις για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Τα μέτρα ωστόσο, πρέπει να υλοποιούνται στο πλαίσιο ενός φιλελεύθερου κράτους δικαίου και να μην υποσκάπτουν την κοινωνική αλληλεγγύη που υποτίθεται ότι καλλιεργούν.

Συνοψίζοντας, ο προσανατολισμός στην κοινότητα τα τελευταία χρόνια εμφανίσθηκε ως λύση στην κρίση κοινωνικής και συστημικής ενσωμάτωσης για να καταλήξει τελικά στην εκμετάλλευση των πόρων και των δυνάμεων της κοινότητας. Η κοινωνική πρόληψη έτσι όπως εξελίσσεται, αν και φαίνεται ότι ενισχύει τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά με την παραχώρηση από τη κρατική γραφειοκρατία ορισμένων από τις αρμοδιότητες της, στην ουσία προσπαθεί να χειριστεί με τον τρόπο της την περιορισμένη πολιτική συμμετοχή στις μαζικές δημοκρατίες. Επειδή όμως η κοινότητα δεν συνιστά πλέον οικονομική οντότητα, ενώ η πολιτισμική και κοινωνική της σύνθεση συχνά ποικίλει, οι προσπάθειες «αναβίωσης» του συλλογικού πνεύματος είναι ίσως περιορισμένου χρόνου. Το παράδειγμα της ανάπτυξης των ελληνικών κοινοτήτων έδειξε ότι για την ανάπτυξη κοινοτικού πνεύματος έπρεπε να υπάρχει σύμπτωση εκτός του κοινωνικού, του οικονομικού και του πολιτισμικού στοιχείου, δηλαδή να υπάρχουν κοινοί δεσμοί, κοινά συμφέροντα και κοινή αντίληψη. Τη σημερινή εποχή είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να συμβεί κάτι τέτοιο σε διάρκεια.

2.9 Ο «ιδιωτικός χαρακτήρας» της πρόληψης στον Καναδά

Η αναφορά στον Καναδά είναι ενδεικτική, εφόσον η ακολουθούμενη στον τομέα αυτό πολιτική του λίγο διαφοροποιείται από εκείνη των ΗΠΑ και εφόσον οι αξιολογήσεις που τη συνοδεύουν είναι και αυτές ολιγάριθμες. Αρκετά διαδεδομένες είναι, αντίθετα, οι ιδιωτικές εταιρίες φρούρησης καθώς και τα τεχνικά μέτρα αυτοπροστασίας[269]. Διατηρώντας κυρίαρχο τον

269 Η ιδιωτική προσφορά των τεχνικών μέτρων πρόληψης προέρχεται από: τις εταιρίες φρούρησης, τους παραγωγούς και πωλητές συναγερμών και άλλων μέσων αυτοπροστασίας, τους συμβούλους, τις υπηρεσίες ασφάλειας

περιστασιακό χαρακτήρα της πρόληψης, τα μέτρα συνδυάζονται αρκετές φορές και με τη λεγόμενη «κοινοτική πρόληψη» και βασικά στην κοινοτική αστυνόμευση (police communautaire, community policing) η οποία βασίζεται σημαντικά στη διεταιρικότητα που αναπτύσσεται μεταξύ αστυνομίας και κοινότητας, σύμφωνα και με όσα ήδη προαναφέρθηκαν. Σχετικό είναι και το παράδειγμα εφαρμογής της μορφής αυτής αστυνόμευσης σε ένα οικιστικό σύνολο του Toronto. Αφετηρία για την εφαρμογή του προγράμματος αυτού ήταν η απόφαση του Μητροπολιτικού Γραφείου Κατοικιών του Τορόντο (το οποίο είναι αρμόδιο για την κατανομή των κατοικιών σε οικογένειες χαμηλών εισοδημάτων) για βελτίωση της ασφάλειας των ενοίκων. Ο διευθυντής του παραπάνω γραφείου απευθύνθηκε στο πανεπιστήμιο του Τορόντο και αυτό (διά του συγγραφέα προαναφερθέντος άρθρου) σε δύο ιδιωτικές εταιρίες. Το πρόγραμμα βασίστηκε στις εξής παραδοχές:

Η ευθύνη της ασφάλειας ανήκει στον ιδιοκτήτη της κατοικίας και δεν πρέπει να μετατίθεται στους ενοικιαστές. Για την ασφάλεια των ενοίκων πρέπει να χρησιμοποιούνται πολλά και ποικίλα μέτρα, στα οποία συμμετέχουν από εθελοντές έως αστυνομικοί. Η ασφάλεια είναι υπόθεση όλων και άρα πρέπει να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση και οι ενοικιαστές. Η ιδιοκτησία πρέπει να αναλάβει μια σειρά προληπτικές δράσεις και όχι να φροντίζει να «απαντά» στα εγκληματικά περιστατικά. Για αποτελεσματικότερη πρόληψη, η εφαρμογή της πρέπει να γίνεται στο επίπεδο συνοικίας και με δε δομένη την καλή γνώση των ιδιαίτερων προβλημάτων της. Για αποτελεσματικότερη ασφάλεια πρέπει να χρησιμοποιείται η αποκτηθείσα γνώση και εμπειρία σε τοπικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό ξεκίνησαν τρία πιλοτικά προγράμματα, με στόχο τον εντοπισμό των καταλληλότερων πρακτικών για τη μορφή αυτής της αστυνόμευσης. Από την πρώτη στιγμή εντοπίστηκαν τα προβλήματα που απέρρεαν, κατά την άποψη του αξιολογητή, από την παραδοσιακή αντίληψη για την κατανομή των αρμοδιοτήτων (π.χ., κάθε φορά που παρουσιαζόταν κάποιο πρόβλημα, οι ένοικοι καλούσαν την υπηρεσία ασφάλειας του κτιρίου). Αντίστοιχη ήταν και η στάση του προσωπικού. Μετά από αρκετή προσπάθεια αλλαγής του πλαισίου συνεργασίας, οι ενοικιαστές άρχισαν να παίρνουν πρωτοβουλίες και στη συνέχεια να ασκούν ακόμα και αστυνόμευση στη συνοικία τους. Η ομάδα συντήρησης που δημιουργήθηκε επωμίστηκε τελικά το έργο της ασφάλειας του κτιρίου ως δικό της και εφάρμοσε μια σειρά μέτρα προς την κατεύθυνση αυτή (κλειδαριές ασφαλείας, δίκτυο επικοινωνίας με τους ενοικιαστές για καλύτερη πληροφόρηση κλπ). Η επιμέλεια της συντήρησης και καθαριότητας των χώρων βελτιώθηκε και έγινε κατανοητό

που αποτελούν συστατικό στοιχείο των επιχειρήσεων. M. Cusson, La prevention de la delinquance, όπ. παραπ. 2002, σ. 44.

ότι η ασφάλεια εξαρτιόταν από την καλή συντήρηση και την οργάνωση. Στο πλαίσιο αυτό, η ομάδα συντήρησης και οι ένοικοι ανέλαβαν να κάνουν ασφαλέστερο το καθημερινό τους περιβάλλον και αποτέλεσαν, έτσι, μια «κοινοτική αστυνομία», σύμφωνα με τα οράματα και τις εκτιμήσεις του εμπνευστή αυτού του προγράμματος.

Περισσότερο «κλασσικές» και οργανωμένες μορφές κοινοτικής αστυνόμευσης έχουν, παρόλα αυτά, εφαρμοστεί σε πολλές канаδικές πόλεις. Αξιολογώντας δύο από αυτές, ο J.P.Brodeur, συμπεραίνει ότι το έργο τους αποδείχθηκε σημαντικό στη μείωση της ανασφάλειας των κατοίκων και στη βελτίωση των σχέσεων τους με την αστυνομία αλλά παραμένει αβέβαιο αναφορικά με την επίδραση του στην εγκληματικότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, η αστυνομία του Montreal εγκατέστησε, στις αρχές του 1997 τη λεγόμενη «αστυνομία της συνοικίας», η οποία στηρίχθηκε σε πέντε βασικές αρχές[270]

- A. Επίλυση των προβλημάτων: Σε συνεργασία με τον πληθυσμό της περιοχής, επικεντρώνουν τις προσπάθειες τους στον εντοπισμό και στην επίλυση των προβλημάτων τους σε μια προοπτική βάρους χρόνου.
- B. Η γεωγραφική ευθύνη: Υπό τη διαχείριση του διοικητή, μια αυτόνομη ομάδα αστυνομικών αποκτά την ευθύνη μιας συνοικίας, μέσα από την προοπτική ανάπτυξης μιας σταθερότητας και διάρκειας που να επιτρέπει τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ κατοίκων και αστυνομικών.
- C. Η προσέγγιση - εξυπηρέτηση: Το αστυνομικό προσωπικό προσεγγίζει τα προβλήματα των κατοίκων υπό το πρίσμα της εξυπηρέτησης τους.
- D. Η συνεργασία με τον πληθυσμό: Προϋπόθεση της δημιουργίας κλίματος ασφάλειας στη συνοικία αποτελεί, κάτω απ' αυτό το πρίσμα, η συνεργασία με τους κατοίκους της.
- E. Η αναβάθμιση του ρόλου του αστυνομικού: Στο πλαίσιο του εν λόγω θεσμού, ο αστυνομικός έχει την ευκαιρία να αναπτύξει πρωτοβουλίες και, άρα, να επιδιώξει την εκτίμηση και το σεβασμό των πολιτών.

Το 1997, δημιουργήθηκαν 23 αστυνομικοί σταθμοί συνοικίας στο Montreal Το 1998, έγιναν 26 με προοπτική να φθάσουν τους 49, το 2000.

2.10 Ομοιότητες & διαφορές σε Δύση και Ανατολή

Όπως προαναφέρθηκε τα συστατικά της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι τρία: α) Συμμετοχή της κοινότητας, β) λύση προβλημάτων και γ) αλλαγή στη διοίκηση.

²⁷⁰ Όπως περιγράφεται από τον Α. Μαγγανά, «Η αστυνομία της συνοικίας στο Μόντρεαλ», στο Ποινική Δικαιοσύνη, 8/1998, σ. 812.

α) Αναφορικά με το πρώτο συστατικό η επιτήρηση της γειτονιάς (Neighborhood watch) που εφαρμόζεται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και τη βόρεια Αμερική είναι το καλύτερο παράδειγμα συμμετοχής του κοινού στην αστυνόμευση. Επιπλέον, δημοτικά συμβούλια, εταιρείες, εθελοντικοί ή μη οργανισμοί συμμετέχουν ενεργά με το να ιδρύουν θεσμικές ομάδες γνωστές ως συμβουλευτικές επιτροπές αστυνόμευσης, οι οποίες έχουν γίνει κέντρα διακίνησης ιδεών σε θέματα αστυνόμευσης και πρόληψης του εγκλήματος.[271] Η συμμετοχή της κοινότητας είναι ένα στοιχείο που έχει υιοθετεί στην Ανατολή, όπως και στη Δύση. Για παράδειγμα στη Κίνα οι αστυνομικοί εργάζονται στενά με ενώσεις των κατοίκων και με άλλους οργανισμούς για να αποτρέψουν εγκληματικές ενέργειες.[272] Επίσης μεγάλη προσοχή δίνεται και στην ατομική προσφορά στην πρόληψη του εγκλήματος, και στη μείωση του φόβου του εγκλήματος, η οποία αντικατοπτρίζεται στην καμπάνια βελτίωσης των σχέσεων αστυνομίας-πολιτών και η οποία λαμβάνει μέρος στους μικρούς αστυνομικούς σταθμούς της γειτονιά, τους Paichu Suo.[273] Ομοίως στην Ιαπωνία οι μίνι αστυνομικοί σταθμοί (Koban) λειτουργούν ως το σημείο συνάντησης μεταξύ της αστυνομίας και των (δυνάμει) «προμηθευτών» πληροφοριών, των πολιτών.

β) Το δεύτερο συστατικό, λύση των προβλημάτων, με τη σειρά της αποτελείται από δύο μέρη: (1) την εντόπιση των προβλημάτων και (2) την καθαυτή λύση των προβλημάτων. Η λύση των προβλημάτων μπορεί να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, όπως το να πείσουν τις τοπικές αρχές να δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα που θα βοηθήσει νεαρούς παραβάτες, όπως συμβαίνει στη Δύση, ή να δρουν σαν η πρώτη γραμμή βοήθειας των πολιτών όπως συμβαίνει στην Ιαπωνία.

γ) Αναφορικά με τις αλλαγές στη διοίκηση, και στην Δύση και στην Ανατολή οι κοινοτικοί αστυνομικοί έχουν αυξημένες αρμοδιότητες και πολύ συχνά παίρνουν πρωτοβουλίες αντί μόνο να ακολουθούν διαταγές των ανωτέρων τους.

1) Ομοιότητες

Πρώτη ομοιότητα είναι ότι και τα Ανατολικά και τα Δυτικά συστήματα αστυνόμευσης ικανοποιούν τα τρία βασικά στοιχεία της κοινοτικής αστυνόμευσης, όπου βέβαια αυτή εφαρμόζεται.

Δεύτερη ομοιότητα είναι ότι η κοινοτική αστυνόμευση ήρθε σαν αποτέλεσμα κοινωνικοοικονομικών ανακατατάξεων. Υπήρχε μία έλλειψη μεθόδων ελέγχου που να

²⁷¹ Friedman, R. (1992) *Community Policing: Comparative Perspectives and Prospects*. London: Harvester Wheatsheaf.

²⁷² « Κοινοτική αστυνόμευση σε δύση και ανατολή : ομοιότητες και διαφορές» Αστυνομική Επιθεώρηση, Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2002, τεύχ. 215, Γεωργίου Αντωνόπουλου.

²⁷³ Jiao, A.Y. (1995) “ Community Policing and Community Mutuality : A Comparative Analysis of American and Chinese Reforms”. *Police Studies*, Vol.18, Nos. 3&4 : 69-91.

προσαρμόζονται στις νέες καταστάσεις. Στη Δύση, και ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι αστυνομικοί προσπάθησαν να αλλάξουν την κακή εικόνα που είχαν, αποτέλεσμα της διαφθοράς και της αναποτελεσματικότητάς τους.[274] Με τον ίδιο τρόπο η αστυνομία στην Κίνα ξεκίνησε την καμπάνια της πολιτισμένης αστυνομίας που λαμβάνει χώρα σε πολλές περιοχές σε μια προσπάθεια να αλλάξουν την εικόνα τους προς το θετικό, και να κάνουν τους πολίτες να νιώσουν πιο κοντά σε αυτούς.

Τρίτη και τελευταία ομοιότητα της δυτικής και ανατολικής κοινοτικής αστυνόμευσης είναι η προσπάθεια της αστυνομίας να καλυτερεύσει την ποιότητα ζωής των πολιτών. Στις Η.Π.Α. έρευνες έδειξαν ότι μερικές πρωτοβουλίες μέσα στα πλαίσια της κοινοτικής αστυνόμευσης είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του φόβου του εγκλήματος κατά 98%. Ομοίως στο Πεκίνο μετά από έρευνα που διεξήχθη έδειξε ότι οι πολίτες φοβούνται να κυκλοφορούν το βράδυ μόνοι τους, η αστυνομία υιοθέτησε πεζές περιπολίες που είχαν ικανοποιητικά αποτελέσματα.

2) Διαφορές

Αρχική διαφορά δυτικής και ανατολικής αστυνόμευσης είναι η κοινότητα η οποία παρόλο που η ίδια δεν είναι αρχή της κοινοτικής αστυνόμευσης είναι ένα εντελώς διαφορετικό χαρακτηριστικό των δύο πλαισίων σε σχέση με τις δυσκολίες που δημιουργεί στην εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης. Ο όρος κοινότητα αναφέρεται σε μία ομάδα ανθρώπων που έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά: κοινή ιστορία, κοινή νοοτροπία, πεποιθήσεις κτλ. Στο δυτικό κόσμο όμως και κυρίως σε χώρες όπως οι Η.Π.Α. και Βρετανία που είναι ένα αμάλγαμα πολιτισμών, ιστοριών, θρησκευτικών και κοινωνικοοικονομικών θέσεων, υπάρχει περιορισμένος χώρος για ζωτική επικοινωνία και συλλογική δράση, στοιχεία απαραίτητα για την εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης. Αντίθετα, στην Ανατολή και συγκεκριμένα στην Ιαπωνία, η ομοιογένεια είναι βασικό στοιχείο της κοινωνίας. Οι Ιάπωνες μοιράζονται την ίδια κουλτούρα, έθιμα, παραδόσεις και αξίες και συναναστρέφονται με άλλους σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ' ό τι στη Δύση.[275]

Δεύτερη βασική διαφορά είναι μία λειτουργία της Κινέζικης και Ιαπωνικής αστυνομίας, το Household Register (καταγραφή νοικοκυριών) και το Residential Survey (οικιστική απογραφή) αντίστοιχα. Παρόλο που αυτές οι λειτουργίες είναι για την αστυνομία αποτελεσματικοί τρόποι για να ελέγξει ανάρμοστες συμπεριφορές και να κατανοήσει τις ανάγκες των πολιτών, δημιουργεί ένα κίνδυνο για την Δημοκρατία καθώς, μπορεί να επιφέρει τεράστιο κοινωνικό κόστος όπως απώλεια

²⁷⁴ Jiao, A.Y. (1995) “ Community Policing and Community Mutuality : A Comparative Analysis of American and Chinese Reforms”. Police Studies, Vol.18, Nos. 3&4 : 74.

²⁷⁵ Moriyama, T. (1992). Community Policing in Japan: Formal and Informal Aspects. Rome : UNICRI.

ιδιωτικής ζωής και ελευθερίας επιλογών.[276] Το Household Register και το Residential Survey είναι μάλλον αδύνατον να εφαρμοστούν στη Δύση και ιδιαίτερα στις Η.Π.Α. και Βρετανία, δύο χώρες όπου λαμβάνουν τα δικαιώματα των πολιτών τους πολύ σοβαρά.

Τρίτη σημαντική διαφορά της κοινοτικής αστυνόμευσης σε Δύση και Ανατολή είναι η διαφορετική αντιμετώπιση που δείχνουν οι αστυνομικοί των δύο πλαισίων προς αυτή τη φιλοσοφία. Η αστυνομική κουλτούρα και η γνώμη που έχουν οι αστυνομικοί για τους μη παραδοσιακούς τρόπου αντιμετώπισης του εγκλήματος στη Δύση, συμβάλλει σε μία πολύ επιφυλακτική στάση απέναντι σε νεωτερισμούς όπως οι κοινοτική αστυνόμευση. Μία έρευνα που έγινε στο Houston των Η.Π.Α. έδειξε ότι οι περισσότεροι αστυνομικοί ήταν απρόθυμοι να αναλάβουν καθήκοντα σχετικά με την κοινοτική αστυνόμευση.[277] Αντιθέτως στην Ιαπωνία η δουλειά των αστυνομικών είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό βασισμένη στην διεκπεραίωση των κοινοτικών υποθέσεων παρά στην περιστολή του εγκλήματος.

Η τέταρτη και σημαντικότερη διαφορά των δύο συστημάτων όμως είναι η ύπαρξη άτυπων μορφών ελέγχου, καθώς και αντιλήψεων που γενικά απουσιάζουν στο δυτικό κόσμο. Οι Ιάπωνες έχουν καθιερώσει ηθικές επιλύσεις των δυσάρεστων καταστάσεων μέσω άτυπων μηχανισμών που καμία σχέση δεν έχουν με τα νομικά μέσα. Αυτοί οι μηχανισμοί και η δι-αντίδρασή τους με τους επίσημους μηχανισμούς έχουν ως αποτέλεσμα ένα ολοκληρωμένο σύστημα κοινωνικού ελέγχου το οποίο ίσως και να είναι η εξήγηση για τους χαμηλούς δείκτες εγκληματικότητας στη χώρα αυτή. Επιπλέον οι Ιάπωνες είναι τόσο δεμένοι με την ομάδα είτε αυτή είναι η οικογένεια, η εταιρία που εργάζονται ή η γειτονιά, που από φόβο μην ντροπιαστούν σε αυτή την ομάδα αποφεύγουν τις ανάρμοστες συμπεριφορές. Ομοίως στη Κίνα όπου οι πολίτες βασίζονται στην οικογένειά τους, στους φίλους τους και γενικότερα στο στενό τους κύκλο πάντοτε υπήρχε ένας δυνατός δεσμός με τα ηθικά πρότυπα. Το τελευταίο δείχνει ότι η κοινοτική αστυνόμευση στην Ανατολή διαφέρει από αυτή στη Δύση ως προς το ότι οι άτυποι μηχανισμοί κοινωνικού ελέγχου στην Ανατολή προϋπήρχαν ως η προσφορά της ίδιας της κοινωνίας σε αυτή την αστυνομική φιλοσοφία. Αντιθέτως στο δυτικό κόσμο η κοινοτική αστυνόμευση υπήρξε μία καινοτομία, μία φιλοσοφία η οποία δεν προϋπήρχε αλλά υιοθετήθηκε και το γεγονός ότι δεν εφαρμόζεται σε όλες τις πόλεις των Η.Π.Α. ή της Βρετανίας αποτελεί μια απόδειξη για αυτό.[278]

²⁷⁶ Friedman, R. (1992) *Community Policing: Comparative Perspectives and Prospects*. London: Harvester Wheatsheaf, p.195.

²⁷⁷ Roberg, R. (1994). « Can Today's Organisations Effectively Implement Community Policing?». In Rosenbaum, D. P. ed. *The Challenges of Community Policing*. Thousand Oaks, Ca.: 249-257.

²⁷⁸ Jiao, A.Y. (1995) " Community Policing and Community Mutuality : A Comparative Analysis of American and Chinese Reforms". *Police Studies*, Vol.18, Nos. 3&4 : 72.

Από τα παραπάνω θα μπορούσαμε να πούμε ότι η κοινοτική αστυνόμευση είναι μία ένδειξη του ότι Δύση και Ανατολή βλέπουν το έγκλημα, τον νόμο και την τάξη από διαφορετικό πρίσμα.

2.11 Κριτική της κοινοτικής αστυνόμευσης

Η ακαδημαϊκή κοινότητα εμφανίζεται πολλές φορές σκεπτική αναφορικά με τη διατύπωση των θεωρητικών αρχών της κοινοτικής αστυνόμευσης. Υπάρχουν απόψεις που υποστηρίζουν ότι η νέα φιλοσοφία χρησιμοποιείται κυνικά για να οικοδομήσει μια καλή εικόνα της αστυνομίας και των υπεύθυνων αστυνομικών και πολιτικών και αγνοεί τη ρεαλιστική της εφαρμογή στο επιχειρησιακό πεδίο της αστυνόμευσης. Η περισσότερη κριτική για την κοινοτική αστυνόμευση εστιάζει στο ότι αποτελεί μια καλή θεωρία παρά μια ρεαλιστική προσέγγιση στην αστυνόμευση.

Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι η “επανάσταση” της κοινοτικής αστυνόμευσης αφορά περισσότερο τη θεωρία που αναπτύσσεται γύρω από τη νέα φιλοσοφία παρά την πράξη. Η κοινοτική αστυνόμευση μετέτρεψε τη συζήτηση από την καταπολέμηση του εγκλήματος σε συζήτηση με όρους της αγοράς. Η αστυνομία είναι υπεύθυνη απέναντι στους “πελάτες”, “καταναλωτές” ή “αγοραστές” με την παραγωγή ενός “προϊόντος ποιότητας”. Παρουσιάζεται ως ο κυριότερος παράγοντας κοινωνικού ελέγχου που παίρνει πρωτοβουλίες για να “επιβάλλει την ποιότητα ζωής και την ειρήνη”, όπως την εννοούν οι ακαδημαϊκοί της “θεωρίας των σπασμένων τζαμιών”, της “αναζήτησης της γεύσης για την τάξη” και της “ανάπτυξης ενός κλίματος τάξης”. Με την έννοια αυτή οι ενέργειες της αστυνομίας αποπολιτικοποιούνται και παρουσιάζονται ως ουδέτερες με την εφαρμογή επιστημονικών μεθόδων σε προβλήματα που απειλούν την κοινωνική γαλήνη. Η αστυνομία παύει να πολεμά το έγκλημα και εμπλέκεται ενεργητικά στον αναπροσανατολισμό του κοινωνικού χώρου οργανώνοντας κοινωνικές σχέσεις και ρυθμίζοντας την ηθική και την αταξία.

Η κοινοτική αστυνόμευση παρά τα θετικά στοιχεία που εμπεριέχει, μπορεί να βρει ανυπέρβλητα εμπόδια σε περιοχές υψηλής εγκληματικότητας, όπου δεν υπάρχει καν “κοινότητα” για να εμπλέξει κανείς τους κατοίκους, ούτε και πολιτιστικοί ή εξωραϊστικοί σύλλογοι που μπορούν να συνεργαστούν με την αστυνομία για την έγκαιρη επίλυση των προβλημάτων της γειτονιάς. Ένα άλλο μειονέκτημα είναι ότι η κοινοτική αστυνόμευση είναι συμπληρωματική δραστηριότητα της αστυνομίας ή άλλων φορέων. Η πρόληψη, όπως και το εγκληματικό φαινόμενο, δεν μπορεί να είναι μονοεπίπεδη. Για να αντιμετωπιστεί η εγκληματικότητα απαιτείται μια συντονισμένη παρέμβαση από πολλούς φορείς σε επίπεδο παιδείας, απασχόλησης, ενίσχυσης της νεολαίας και της οικογένειας. Απαιτούνται μεταβολές στην αντιμετώπιση των θυμάτων του

εγκλήματος και συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης, των εθελοντικών οργανώσεων και κάθε πολίτη. Με άλλα λόγια η πρόληψη του εγκλήματος είναι μια πολύ σοβαρή υπόθεση για να την αφήσουμε μόνο στο κράτος.

Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι η «επανάσταση» της κοινοτικής αστυνόμευσης αφορά περισσότερο τη ρητορική που αναπτύσσεται γύρω από τη νέα φιλοσοφία παρά την πράξη.

Κατά τη Σπινέλλη η κοινοτική αστυνόμευση παρά τα θετικά στοιχεία που εμπεριέχει μπορεί να βρει ανυπέρβλητα εμπόδια σε περιοχές υψηλής εγκληματικότητας, όπου δεν υπάρχει καν «κοινότητα» για να εμπλέξει κανείς τους κατοίκους, ούτε και πολιτιστικοί ή εξωραϊστικοί σύλλογοι που μπορούν να συνεργαστούν με την αστυνομία για την έγκαιρη επίλυση των προβλημάτων της γειτονιάς. Ένα άλλο μειονέκτημα, είναι ότι η κοινοτική αστυνόμευση είναι συμπληρωματική και όχι αναπληρωματική δραστηριότητα της αστυνομίας ή άλλων φορέων. Η πρόληψη, όπως και το εγκληματικό φαινόμενο, δεν μπορεί να είναι μονοεπίπεδη. Για να αντιμετωπιστεί η εγκληματικότητα απαιτείται μια συντονισμένη παρέμβαση από πολλούς φορείς σε επίπεδο παιδείας, απασχόλησης, ενίσχυσης της νεολαίας και της οικογένειας. Απαιτούνται μεταβολές στην αντιμετώπιση των θυμάτων του εγκλήματος και συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης, των εθελοντικών οργανώσεων και κάθε πολίτη. Με άλλα λόγια η πρόληψη του εγκλήματος είναι μια πολύ σοβαρή υπόθεση για να την αφήσουμε μόνο στο κράτος.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1. ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ

1.1 Γενικά

Εδώ και χρόνια στις χώρες του εξωτερικού έχουν εκπονηθεί και υλοποιηθεί προγράμματα συμμετοχής πολιτών στην τοπική αστυνόμευση. Στον πρώτο Δήμο που τίθεται σύντομα σε εφαρμογή το πρόγραμμα «Neighbourhood Watch» «Παρακολούθηση της Γειτονιάς» - σε αυτόν του Βύρωνα, το σύνθημα είναι ένα: « έλεγχος και καταστολή του εγκλήματος μαζί με την αστυνομία.» Στις 28/2/2005 ανακοινώθηκε το πρόγραμμα «εθελοντών φύλαξης», παρά τις έντονες αντιδράσεις που προκάλεσε.

Στο μνημόνιο καθηκόντων των 150 εθελοντών... αστυνομικών γίνεται σαφές πως θα παρακολουθούν τα πάντα «για την πρόληψη εγκληματικών ενεργειών» και θα υπάρχει «συνεργασία με την ελληνική αστυνομία για την καταστολή οποιασδήποτε πράξης που μελετάται ή εκτελείται και είναι ενάντια στο νόμο^[279]». Παράλληλα, ο Δήμος χωρίζεται σε δύο τμήματα, όπου τα «εθελοντικά περιπολικά» θα κινούνται από τις 10 το βράδυ έως και τις 5 το πρωί.

Οι εθελοντές θα είναι εφοδιασμένοι με κώνους, κορδέλες, ασύρματους, προκειμένου να είναι το δεύτερο άγρυπνο μάτι στις γειτονιές το βράδυ. Τα καθήκοντά τους είναι η επίβλεψη των δρόμων, πλατειών, δημόσιων χώρων, σχολικών κτιρίων κ.ά., να παρέχουν συνδρομή σε άτομα που χρειάζονται ανάγκη και να ειδοποιούν τις αρμόδιες αρχές, αλλά και να ειδοποιούν την αστυνομία αν «διαπιστώσουν ύποπτες κινήσεις από άτομα, τα οποία, λόγω του τόπου, του χρόνου και της εν γένει συμπεριφοράς τους κρίνονται ύποπτα διάπραξης εγκληματικής πράξης». Στις απαγορεύσεις, τονίζεται ότι δεν τους επιτρέπεται η οπλοφορία, η μεταφορά άλλου τεχνικού μέσου που αντίκειται στο νόμο ή προκαλεί το κοινό αίσθημα, καθώς και το αόριστο «να εισέρχονται, χωρίς ιδιαίτερο λόγο, σε καφενεία, λέσχες, καφετερίες και γενικώς σε νυχτερινά κέντρα και σε κατοικίες».

Αξίζει να σημειώσουμε ότι το πρόγραμμα αυτό υλοποιείται υπό την αιγίδα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και ενισχύεται από το Δήμο του Βύρωνα. Πραγματοποιήθηκαν συσκέψεις με τη συμμετοχή του στελεχών του τοπικού αστυνομικού τμήματος, μελών της διοίκησης του δήμου, καθώς και υπηρεσιακών παραγόντων. Συστήθηκε επιτροπή η οποία θα είναι υπεύθυνη για την επιλογή του προσωπικού και απαρτίζεται από εν ενεργεία κι απόστρατους αστυνομικούς, καθώς και ψυχολόγο. Όμως, το εν λόγω πρόγραμμα δεν πέρασε από το δημοτικό συμβούλιο.

Οι αντιδράσεις προκλήθηκαν μέσα από τρεις παραδοχές :

1. Την έναρξη μιας συστηματικής και μακροχρόνιας προσπάθειας, δημιουργίας και διεύρυνσης χαφιέδικων μηχανισμών και ενεργών συνεργατών της αστυνομίας μέσα στη γειτονιά.

²⁷⁹ www.dimosbyrona.gr. (19-5-2005).

2. Την προσπάθεια να προληφθούν οι λαϊκές αντιστάσεις πριν εξελιχθούν σε «αστυνομικά προβλήματα».

3. Την προσπάθεια της κυβέρνησης (και με την προώθηση της λειτουργίας των «Συμβουλίων Πρόληψης Εγκληματικότητας») να εισάγει τη συνυπευθυνότητα και συνενοχή των πολιτών (αν δε συνεργαστούν) στο φαινόμενο της αυξανόμενης παραβατικότητας».[280]

Το νομικό ζήτημα που ανακύπτει δεν είναι αμελητέο. Όπως αναφέρει η Ζωή Παπαϊωάννου, επίκουρη καθηγήτρια της Νομικής και καθηγήτρια στις Αστυνομικές Σχολές, «το όλο σχήμα παραπέμπει σε παραχώρηση αστυνομικής εξουσίας. Η περιπολία - έτσι όπως ορίζεται από τον δήμο (στολή, περιπολικά κ.λπ.) είναι αστυνομικό μέτρο. Και απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη ρητής διάταξης νόμου, τυπικού ή ουσιαστικού, βάσει ρητής νομοθετικής εξουσιοδότησης και χορήγησης σχετικής άδειας». Η ίδια μάλιστα υπενθυμίζει και την απόφαση του Σ.τ.Ε με την οποία κρίθηκε αντισυνταγματική η είσπραξη προστίμων από ιδιωτική εταιρεία. Δύο προβλήματα εντοπίζει και ο Δημήτρης Μπελαντής, διδάκτωρ Συνταγματικού Δικαίου: «Το ένα είναι ότι στην ελληνική νομοθεσία δεν υπάρχει ρητά η έννοια του "υπόπτου" και το δεύτερο - και γενικότερο - είναι ότι για τη δημιουργία τέτοιας "υπηρεσίας" σε εθελοντική βάση δεν υπάρχει κανένα νομικό έρεισμα».

Αλλά υπάρχει και μια βαθύτερη διάσταση όπως την εντοπίζει η Έφη Λαμπροπούλου: «Το 1999 δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Εγκληματικότητας (ΣΠΕ). Σ' αυτά θα μετείχαν εκπρόσωποι των τοπικών ελίτ, αλλά το πρόγραμμα δεν περπάτησε. Λίγο πριν από τις εκλογές δημιουργήθηκαν μάλλον εσπευσμένα 95 ΣΠΕ αλλά μόνο της Ζακόνθου έκανε κάτι, ήτοι μια ημερίδα»[281].

Στις Η.Π.Α και στην Αγγλία υπάρχει ένα παρεμφερές πείραμα, το «Παρατηρητήριο Γειτονιάς», που όμως είναι οργανωμένο σε άλλη βάση. Αλλού(ΗΠΑ) επιτρέπεται η οπλοφορία, αλλού συμμετέχουν και αστυνομικοί, ενώ στις κεντροευρωπαϊκές χώρες, οι ομάδες αυτές υπάγονται απευθείας στην αστυνομία και τα στοιχεία συμμετοχών και δράσης είναι απόρρητα. Πίσω από αυτές τις κινήσεις υπάρχει η αποδοχή της αναποτελεσματικότητας της αστυνομίας ως κλειστού στρατιωτικού σώματος γι' αυτό και τις τελευταίες δύο δεκαετίες καταγράφεται έκρηξη στην ιδιωτική αστυνόμευση (με πελάτες βεβαίως όσους μπορούν να πληρώσουν.) Η εικόνα της αστυνόμευσης αλλάζει. Η «κρατική» έχει την τάση και στην Ελλάδα να αποσύρεται από περιοχές υψηλής εγκληματικότητας (π.χ. πλατεία Βάθη), η ιδιωτική να επικεντρώνεται σε περιοχές μεσαίες και πλούσιες και το ενδιάμεσο κενό επιχειρήθηκε να καλυφθεί από μορφές κοινοτικής αστυνόμευσης (όπως τα «Παρατηρητήρια Γειτονιάς») για τις οποίες όμως όλες οι έρευνες (Έφη Λαμπροπούλου)

²⁸⁰ Σε εφαρμογή το πρόγραμμα «παρακολούθηση της γειτονιάς» του Γ. Νάκκα, 26/2/2005 ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

²⁸¹ Τ. Καμπύλης, Ενστάσεις «Η λέξη της εβδομάδας : Βύρωνας.» ΤΑ ΝΕΑ , 19/03/2005 , Σ. Ν15.

δείχνουν ότι δεν είναι αποδοτικές: «Μήπως δηλαδή τέτοια μέτρα δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια παράσταση ισχύος, ένας "αυταρχικός λαϊκισμός" που συσκοτίζει πολιτικές και θεσμικές αδυναμίες ή ελλείψεις».

Αντίστοιχος είναι και ο προβληματισμός της Αφροδίτης Κουκουτσάκη: «Η ρητορική του "δημόσιου κινδύνου" και η αναπαράσταση της εγκληματικότητας ως μείζονος προβλήματος της ελληνικής κοινωνίας είναι εντυπωσιακά παρούσα ήδη από την προ-Ολυμπιακή περίοδο, ενώ η υπεραστυνόμευση, οι "καθαρές πόλεις" και γενικότερα το περιβάλλον σχεδόν μηδενικής ανοχής του περασμένου καλοκαιριού τείνει να αναπαρασταθεί ως ιδανικό μοντέλο. Το πείραμα του Βύρωνα, δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί γιατί στην ουσία του θεσμοθετεί ένα νέο κρίκο στην αλυσίδα των "αντεγκληματικών" ιδεολογικών και πολιτικών μηχανισμών, ενώ στον βαθμό που θα αναπτυχθεί συνιστά μια συνταγματική εκτροπή πρώτου μεγέθους».

Η επαγρύπνηση της γειτονιάς[282] είναι ένα πρόγραμμα που στοχεύει στη μείωση της εγκληματικότητας στην κοινότητα. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, γνωρίζονται μεταξύ τους οι γείτονες, συνεργάζονται και φροντίζουν ο ένας για τον άλλο. Ένας αστυνομικός, που περνάει από τη γειτονιά, ίσως να μην αναγνωρίσει κάποιον ξένο, αλλά οι γείτονες θα τον αναγνώριζαν.

Το πρόγραμμα «Γειτονική Επαγρύπνηση – Τα μάτια της κοινότητας», λειτουργεί με αμοιβαία βοήθεια – «οι γείτονες να επαγρυπνούν για τους γείτονες». Οι γείτονες γνωρίζουν ποιος είστε, τί είδους αυτοκίνητο έχετε και ίσως να είναι οι πρώτοι που θα προσέξουν κάποιο λωποδύτη στην πόρτα σας ή στο παράθυρό σας. Η Επαγρύπνηση της Γειτονιάς παρέχει τα μέσα για τη μείωση της ευκαιρίας να συμβεί κάποιο αδίκημα μέσα από την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην πρόληψη του εγκλήματος.

Παρέχονται συμβουλές που θα βοηθήσουν στην αύξηση της ασφαλείας της κοινότητας:

Έχετε το νου σας για ύποπτα άτομα ή κινήσεις. Σημειώστε την περιγραφή του ατόμου (των ατόμων). Σημειώστε τους αριθμούς κυκλοφορίας και την περιγραφή των αυτοκινήτων που συνεχώς τριγυρίζουν στη γειτονιά σας. Προσέξτε μήπως δείτε ξένους στη γειτονιά σας. Το άτομο που «κόβει δρόμο» μέσα από την πίσω αυλή σας μπορεί να έχει ληστέψει το σπίτι του γείτονά σας. Εάν ξέρετε ότι λείπει ο γείτονάς σας και βλέπετε ότι μαζεύονται εφημερίδες στο κατώφλι του, σηκώστε τες. Εάν γίνετε μάρτυρας εγκληματικής πράξης εν εξελίξει, θα πρέπει να καλέσετε αμέσως την αστυνομία. Μην υποθέσετε ότι κάποιος άλλος θα την καλέσει.

1.2 Κινητοποίηση πολιτών – Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.)

Οι πολιτικοί, οι ειδικοί και οι κάτοικοι πρέπει να ενωθούν για να αντιμετωπίσουν – μέσω μιας ενεργητικής κινητοποίησης – το έγκλημα. Η πρόληψη ως θεμελιακή δραστηριότητα της τοπικής κοινότητας, μπορεί να συμβάλλει στην αυτό-ρύθμιση των κοινωνικών συμπεριφορών στο πλαίσιο της γειτονιάς, της συνοικίας, του δρόμου.

²⁸² Αστυνομική Επιθεώρηση, *Αλληλεπιτήρηση γειτόνων και γειτονιάς. Οι γείτονες προστατεύουν ο ένας τον άλλον...* Σεπτέμβριος 1998, σσ. 558-559, του Δανούση Κ.

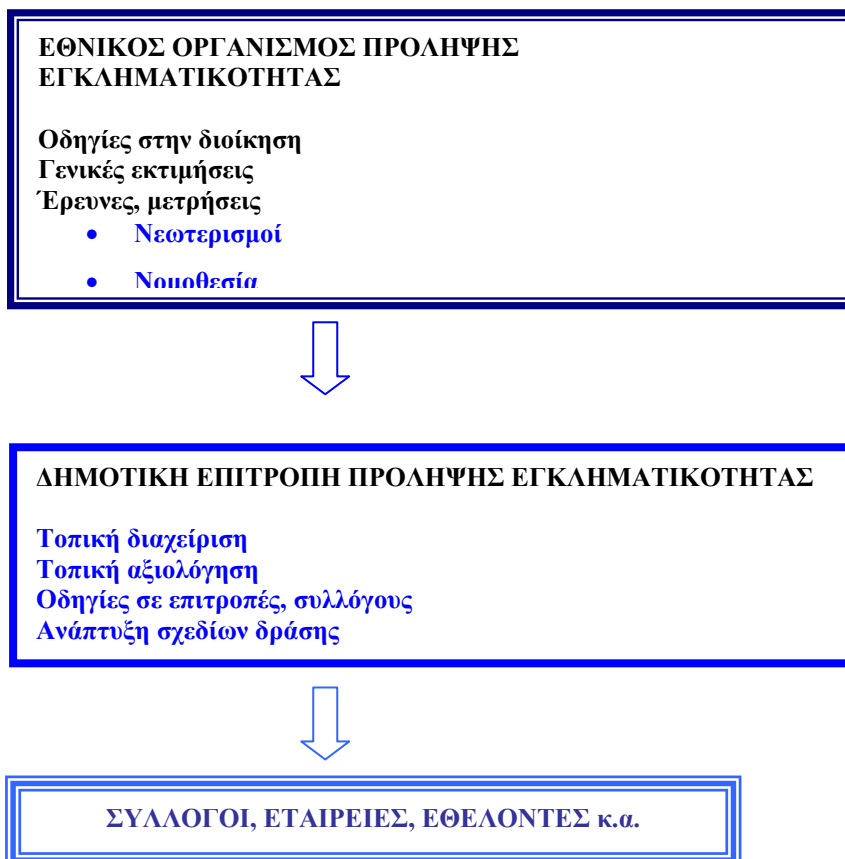
Η κινητοποίηση συμπεριλαμβάνει (και παραπέμπει) σε συνεργασία, συσχεδίαση, συνδιαχείριση, συμμετοχή, ευαισθητοποίηση. Η κινητοποίηση αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στις ανάγκες των πολιτών και στις απαιτήσεις της κοινότητας.

Δεν πρόκειται, δηλαδή για μια έκδοση της συμμετοχής του κοινού στην αντιμετώπιση του εγκλήματος, ούτε για μία έξαρση της «ηθικότητας των κοινοτήτων» αλλά για την ίδια την ουσία, αφού η κοινότητα δεν περικλείει μόνο συμφέροντα αλλά συνεγείρει και σε πράξεις κοινής ζωής, όπου το κοινωνικό συμβόλαιο εξειδικεύεται ή και προσωποποιείται.

Οι κίνδυνοι της εμπλοκής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι:

- ✓ να κατηγορηθεί ότι υιοθετεί μια “πολιτική του μερικού” σε βάρος ίσως του γενικού συμφέροντος,
- ✓ να αποκτήσει εξουσίες και ρόλο υπέρμετρο από αυτόν που πρέπει.

Ως προς το πρώτο ζήτημα, αν και τα όρια συν-αρμοδιότητας (ανάμεσα στο συγκεντρωτικό κράτος με τους τεχνοκράτες και στους αποκεντρωμένους Ο.Τ.Α. με τους ευαισθητοποιημένους πολίτες) είναι δυσδιάκριτα, το παρακάτω σχήμα ίσως μας δια φωτίσει περισσότερο



Θα μπορούσε δηλαδή κανείς να ισχυρισθεί ότι το κράτος στηρίζει τον ποιοτικό διάλογο, τον οποίο καλλιεργούν οι Ο.Τ.Α., ότι παρέχει τα μέσα και συνθέτει τις αξιολογήσεις από τη δράση των τοπικών κοινωνιών για να νομοθετήσει. Κατά συνέπεια, το τοπικό συμφέρον δεν συγκρούεται με το

γενικό, αλλά οι Ο.Τ.Α. σχεδιάζουν και εφαρμόζουν εξειδικευμένη πρόληψη στο πλαίσιο του κοινού αγώνα κατά του εγκλήματος λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων του χώρου.[283]

Ως προς το δεύτερο ζήτημα είναι αλήθεια ότι από τη μία μεριά η «αυτοδικία» (ως ενδοκοινοτικός τρόπος επίλυσης των διαφορών) και από την άλλη η δημιουργία «φακέλων πολιτών» μπορεί να αντικαταστήσουν τους κατασταλτικούς μηχανισμούς μιας «προσωποποιημένης» κοινότητας.

Η πρόληψη εμπεριέχει και τη αποφυγή του στιγματισμού και κατά συνέπεια οποιαδήποτε παρέκκλιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν θα εντάσσεται πλέον στον αγώνα κατά του εγκλήματος αλλά ίσως σε άλλους είδους πολιτικές επιλογές. Η ανεξαρτησία από το κράτος και η ανάγκη συλλογής πληροφοριών δεν μπορεί, σε καμία περίπτωση, να διαμορφωθεί σε «κράτος εν κράτει».

Πρέπει απαραιτήτως να γίνει μια διάκριση ανάμεσα στην εθελοντική περιστασιακή αστυνόμευση, τη δράση ιδιωτικών φυλάκων ή την κινητοποίηση πολιτών (τις οποίες συντονίζει η ίδια η αστυνομία ή όποιος άλλος φορέας) που αποφάσισαν να περιφρουρήσουν (από) μόνοι τους τον «υπερασπίσιμο χώρο τους» (από το σπίτι και τον δρόμο μέχρι ολόκληρη την κοινότητα). Η κοινοτική προληπτική δεν έχει όμως καμία σχέση με την παρακολούθηση των δημοτών. [284]

1.3 Η συμμετοχή του κοινού στην πρόληψη του εγκλήματος

α. Η ενεργός συμμετοχή του κοινού στη χάραξη και στην άσκηση της αντεγκληματικής πολιτικής είναι ουσιώδης όρος για την επίτευξη των στόχων της. Το κοινό:

1. είναι αυτό που διαμορφώνει και οργανώνει τη μορφή και το ρυθμό της κοινωνικής συμβίωσης, μέσα στην οποία εκδηλώνεται η εγκληματική δραστηριότητα, και συνεπώς είναι αυτό που μπορεί να την αναδιοργανώσει, έτσι ώστε να μην υπάρχουν εγκληματογόνες συνθήκες[285]

2, βρίσκεται κατά κανόνα ή μπορεί να βρίσκεται σε κάθε τόπο και χρόνο, συνεπώς έχει τις ευκαιρίες να προλαβαίνει κάθε έγκλημα πριν τούτο εκδηλωθεί

3. είναι αυτό από το οποίο προέρχονται τα θύματα, ουσιαστικά ταυτίζεται με το σύνολο των υποψηφίων θυμάτων, συνεπώς έχει άμεσο συμφέρον να προλαβαίνει το έγκλημα.

Από παρόμοιες σκέψεις ξεκίνησε πολύ νωρίς το ενδιαφέρον για συζήτηση και διερεύνηση του θέματος, τόσο από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών όσο και από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

²⁸³ Ο κοινωνικός ρόλος της Αστυνομίας στη σύγχρονη κοινωνία και η συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση για την προστασία και εξυπηρέτηση του πολίτη, Αστυνομική Επιθεώρηση, σσ. 276-279, του Μητρόπουλου Δ.

²⁸⁴ ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΨΗ, « Νυκτοφύλακες της τάξης; Η αστυνομική λειτουργία διαφέρει από τη λειτουργία αστυνόμευσης » Αργ. Στριγγάρι, «Δρακόντειο».

²⁸⁵ «Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας», Στέργιου Αλεξιάδη, εκδόσεις Σάκκουλα, 1996, Θεσσαλονίκη.

β. Από τη συζήτηση του θέματος φάνηκε ότι ο ρόλος του κοινού στην υλοποίηση των στόχων της αντεγκληματικής πολιτικής στο στάδιο της πρόληψης του εγκλήματος είναι η σημαντικότερη προσφορά του στην κατάσταση και πραγμάτωσή της. Αυτό που απομένει για έρευνα είναι οι τρόποι υλοποίησής της, οι οποίοι βέβαια διαφέρουν ανάλογα με τα πολιτικά συστήματα, την οικονομική οργάνωση και δυνατότητα, τις πολιτιστικές παραδόσεις κ.λπ., που είναι διαφορετικές από χώρα σε χώρα, στην Ασία, στην Αφρική, στην Αμερική, στην Ευρώπη, άλλες στην ανατολική άλλες στη δυτική Ευρώπη. Ταξινόμηση των τρόπων και μορφών υλοποίησης της συμμετοχής του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική :

1. Ενημέρωση και πληροφόρηση του κοινού πάνω στο ρόλο που καλείται να διαδραματίσει. Στόχος τους πρέπει να είναι το ξεπέραςμα της αδιαφορίας, που σε κάποιες περιπτώσεις φθάνει ως την εχθρική διάθεση απέναντι στα μέτρα της αντεγκληματικής πολιτικής και τους φορείς της, συχνά εξαιτίας της άγνοιάς του για το αληθινό περιεχόμενο και τους επιδιωκόμενους στόχους της. Η αστυνομία, ο τύπος, οι ασφαλιστικές εταιρίες, διάφοροι συμβουλευτικοί σταθμοί, θα πρέπει να συνιστούν την επαγρύπνηση τόσο για τα προγράμματα πρόληψης/αποτροπής του εγκλήματος όσο και για τις περιπτώσεις της πρόληψης εγκλημάτων είτε κατά των ίδιων (πρόληψη θυματοποίησης) είτε κατά τρίτων (ενδιαφέρον για τον γείτονα, επιτήρηση της γειτονιάς κ.ά.).

2. Ενεργός ανάμειξη του κοινού σε εθνικό, δημοτικό ή κοινοτικό επίπεδο, σε επίπεδο γειτονιάς αλλά και στην καθημερινή ιδιωτική δραστηριότητα των κοινωνιών [λ.χ. οι επιχειρήσεις να δίνουν την ευκαιρία της επαγγελματικής ένταξης σε νέους με προβλήματα συμπεριφοράς, περιθωριακούς ή σε πρώην καταδίκους, οι δάσκαλοι να ενημερώνουν τους μαθητές στα σχολεία, κοινωνικές οργανώσεις όπως οι προσκοπικές ομάδες να οργανώνουν σχετικές εκδηλώσεις ενημέρωσης, οι αρχιτέκτονες και οι πολεοδόμοι να φροντίζουν να καταρτίζουν σχέδια με τα οποία να δίνεται στις πόλεις ανθρώπινη μορφή και να πληρούνται οι όροι ασφάλειας των κατοίκων των πόλεων, των πολυκατοικιών, των διαμερισμάτων και των μονοκατοικιών με τη δημιουργία « χώρου ασφαλούς διαμονής » (difensible space)].

3. Η διευκόλυνση του διαλόγου ανάμεσα σε κρατικές, δημοτικές κ.ά. αρχές και στις ενώσεις πολιτών, και η πρόκληση της κριτικής τους πάνω στα ήδη εφαρμοζόμενα μέτρα, καθώς και η εκτίμηση των υποδείξεών τους για το σχεδιασμό των πόλεων, την οργάνωση της ζωής στις πόλεις, σε συγκεκριμένες συνοικίες, στις γειτονιές κ.λπ.

4. Η ενεργός ανάμειξη του κοινού στη χάραξη της αντεγκληματικής πολιτικής, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, με την επίσημη θεσμοθέτηση της συμμετοχής του σε ad hoc συμβουλευτικές επιτροπές, συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας κ.ά. Ιδιαίτερα, η σύσταση Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο αποτελεί στα τελευταία

χρόνια κοινά αποδεκτή ανάγκη (ήδη τέτοια Συμβούλια ιδρύθηκαν σε πολλές χώρες και πιο πρόσφατα στην Ελλάδα)[286].

Τίποτε από τα προηγούμενα δεν είναι δυνατό να υλοποιηθεί και να αποδώσει, αν δεν έχει την ειλικρινή υποστήριξη από το κράτος και ιδιαίτερα την οικονομική ενίσχυση των προγραμμάτων τα οποία θα καταρτιστούν.

²⁸⁶ ΤΑ ΝΕΑ, Βάσω Αρτινοπούλου, « Πρόληψη της εγκληματικότητας - Πρόκληση για το κοινωνικό κράτος», 26/04/2000 , σ.: Ν14.

2. ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ

2.1 Σχέδιο αστυνόμευσης «Ασφαλείς Πόλεις»

Επιχειρήσεις σε κεντρικές πλατείες της Αθήνας.
(Μάϊος 2004 – Φεβρουάριος 2005)
Εκτός από το πανελλήνιο πρόγραμμα της ΕΛΛ.ΑΣ με τον κωδικό «ΠΟΛΕΙΣ» στις κεντρικές πλατείες και δρόμους της Αθήνας, διεξάγονται και άλλα δύο σχετικά προγράμματα. Το πρώτο υλοποιείται από ένστολες περιπολίες και το δεύτερο από αστυνομικούς με πολιτικά, που δίνουν έμφαση στα ναρκωτικά. Αναλυτικά τα στοιχεία έχουν ως εξής:

Παρατηρήσεις

στηρίζονται στη στοχοθετημένη και εξειδικευμένη δράση, με βάση τις ιδιαίτερες

Συνολικές δυνάμεις που διατέθηκαν	13.690	Συνολικά σε όλες τις επιχειρήσεις αντιστοιχούν σχεδόν τεσεριςμισι έλεγχοι σε κάθε αστυνομικό
Έλεγχοι	63.683	Γίνονται κυρίως σε πεζούς πολίτες, από τους οποίους ζητείται ταυτότητα και υπόκεινται σε σωματικό έλεγχο.
Προσαγωγές	8.163	1 στους 8 ελεγχθέντες πολίτες μεταφέρεται στο Αστυν. Τμήμα για εκτεταμένη σωματική έρευνα, περαιτέρω εξακρίβωση στοιχείων ή «φιλική κουβεντούλα».
Συνολικές συλλήψεις	981	Στο αυτόφωρο καταλήγει 1 στις 8 προσαγωγές. Στους κατηγορούμενους, που αποτελούν το 1,5% των συλληφθέντων, γίνεται προανάκριση και οδηγούνται στο δικαστήριο. Η πλειονότητα αυτών είναι ναρκομανείς, εκδιδόμενες γυναίκες, αλλοδαποί.

Πηγή : Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία « Αλλού η σκούπα κι αλλού η σκόνη». Των Παναγιώτη Μπουγάνη & Αργυρώς Κ. Μώρου, 13 Μαρτίου 2005, σ. 48

Από τον Ιανουάριο του 1999 εκπονείται και εφαρμόζεται πιλοτικά το εθνικό σχέδιο αστυνόμευσης «Ασφαλείς Πόλεις», σε μια προσπάθεια αποτελεσματικότερης πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας. Πρόκειται για τις αστυνομικές επιχειρήσεις με κωδική ονομασία, ανάγκες και τις ιδιομορφίες κάθε περιοχής και οι οποίες δεν έχουν ανάλογο εφαρμογής πουθενά στον κόσμο, δεν αποτελούν προϊόν μελέτης της αντεγκληματικής πολιτικής άλλων χωρών, σχεδιάστηκαν εξαρχής από στελέχη της Ελλ. αστυνομίας και πρωτοεφαρμόστηκαν στη χώρα μας^[287], με τέτοια επιτυχία μάλιστα, που έχει ήδη εκδηλωθεί ενδιαφέρον για τη μεταφορά τους σε άλλες χώρες.

Οι επιτελείς του υπουργείου Δημόσιας Τάξης υποστηρίζουν ότι με την εφαρμογή αστυνομικών επιχειρήσεων του τύπου αυτού, που λειτουργούν κυρίως τη νύκτα, στις «εγκληματογόνες περιοχές» των αστικών κέντρων, κατάφεραν ένα δυνατό χτύπημα ενάντια στην εγκληματικότητα. Η πραγματικότητα ωστόσο μάλλον είναι

διαφορετική. Οι επιχειρήσεις αυτού του τύπου, όπως δείχνουν και τα σχετικά στοιχεία^[288], δεν κτυπούν το οργανωμένο έγκλημα. Ούτε καν το βασικό κομμάτι της μικροπαραβατικότητας, όπως

²⁸⁷ www.ydt.gr/25/1/05

²⁸⁸ Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, « Αλλού η σκούπα κι αλλού η σκόνη». Των Παναγιώτη Μπουγάνη & Αργυρώς Κ. Μώρου, 13 Μαρτίου 2005, σ. 48.

Σχέδιο « ΠΟΛΕΙΣ » (10/2-2/3/05)	
Αστυνομικές δυνάμεις	6.153
Άτομα που ελέγχθηκαν	45.462
Καταστήματα «	4.372
Οχήματα «	21.165
Βεβαιωθείσες παραβάσεις	9.116
Συλλήψεις	1.407
Ναρκωτικά	120
Φυγόδικοι-φυγόποιοι	375
Αδικήματα περί ηθών	98
Αδικήματα περί παιγνίων	25
Κλοπές	10
Αδικήματα περί όπλων	16
Αδικήματα περί προστασίας ανηλίκων	3
Πλαστογραφία-παραχάραξη	8
Πνευματικής ιδιοκτησίας	18
Επαιτεία	7
Περί αλλοδαπών	87
Αδικήματα υγειονομικού κανονισμού	104
Απέλαση	2
Αδικήματα Κ.Ο.Κ.	4
Ανεύρεση κλεμμένων οχημάτων	49

Πηγή: www. Ydt.gr

είναι οι διαρρήξεις σπιτιών, οι κλοπές οχημάτων και οι αρπαγές τσαντών. Κυρίως αφορούν: χρήστες ουσιών, αλλοδαπούς, εκδιδόμενες, επαίτες, μικροπωλητές.

Μόνο για το διάστημα 10/2/05 μέχρι 2/3/05, διατέθηκαν σε ολόκληρη τη χώρα συνολικά 6.153 αστυνομικοί. Ελέγχθηκαν 45.462 άτομα, 4.372 καταστήματα και 21.165 οχήματα. Βεβαιώθηκαν 9.116 παραβάσεις και συνελήφθησαν 1.407 άτομα, ενώ ανευρέθησαν 49 οχήματα που είχαν κλαπεί. Μόνο στην Αττική, διατέθηκαν 2.438 αστυνομικοί, οι οποίοι ήλεγξαν 16.123 άτομα, 1.137 καταστήματα και 9.687 οχήματα, βεβαίωσαν 5.079 παραβάσεις και συνέλαβαν 798 άτομα. Στη Θεσσαλονίκη συμμετείχαν στην επιχείρηση 386 αστυνομικοί. Πραγματοποίησαν 2.456 ελέγχους ατόμων, 366 ελέγχους καταστημάτων και 1.721 ελέγχους οχημάτων. Βεβαιώθηκαν στη συμπρωτεύουσα 1.075 παραβάσεις και συνελήφθησαν 115 άτομα. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν σε ολόκληρη τη

χώρα, προκύπτει ότι οι περισσότεροι παραβάτες του νόμου περί αλλοδαπών συγκεντρώνονται στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα και στις αγροτικές περιοχές, όπου καταφεύγουν για να βρουν δουλειά. Στα μεγάλα αστικά κέντρα συγκεντρώνονται και οι συλλήψεις για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών.

«Είναι αυτό πάταξη της εγκληματικότητας; Χρειάζονται τόσοι έλεγχοι με τόσες αστυνομικές δυνάμεις για να πιάσεις ένα παιδί που πουλάει χαρτομάντιλα; Αυτή είναι η ανασφάλεια των πολιτών και η τρέχουσα εγκληματικότητα; Οι σεσημασμένοι, μεγάλοι κακοποιοί δεν κάνουν βόλτα στην πλατεία. Λαμβάνουν τα μέτρα τους όταν αισθανθούν κίνδυνο», επισημαίνει ο εγκληματολόγος Γ. Πανούσης.

Το στίγμα των επιχειρήσεων δίνει ο Κ. Βουδούρης^[289], συνδικαλιστής αστυνομικός: *«Συλλαμβάνονται αυτοί που έχουν κάτι παράνομο πάνω τους. Δεν έχουμε να κάνουμε με μεγάλες υποθέσεις εγκληματικότητας (π.χ. διακίνηση ναρκωτικών, προστασία νυχτερινών κέντρων κ.ά.). Αυτές οι υποθέσεις εξιχνιάζονται υστέρα από πολήμερη παρακολούθηση και πληροφόρηση, γιατί οι κακοποιοί αυτών των τομέων είναι πολύ προσεκτικοί και φυλάγονται»*.

Την ίδια άποψη έχει και ο Γ. Πανούσης. *«Μια επιχείρηση, στο πλαίσιο της αναζήτησης συγκεκριμένων εγκληματιών σε μια περιοχή, μπορεί να είναι ανεκτή, εφόσον τηρηθούν οι κανόνες*

²⁸⁹ www.police-athens.gr/ 17/6/2005.

αστυνομικής δεοντολογίας και γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα των πολιτών. Ωστόσο, αυτές που επαναλαμβάνονται χωρίς συγκεκριμένο στόχο δεν είναι αποτελεσματικές και νομίζω ότι συνιστούν ένα επικίνδυνο μέτρο».

«Η υπερβολή της απουσίας της ΕΛ.ΑΣ. ενοχλεί το ίδιο με την υπερβολή της παρουσίας της», καταλήγει ο Κ. Βουδούρης.

Το εν λόγω σχέδιο συνίσταται στον καλύτερο σχεδιασμό, οργάνωση και συντονισμό των αστυνομικών υπηρεσιών, στην ακριβή γνώση των γεωγραφικών, ποσοτικών και ποιοτικών απεικονίσεων της εγκληματικότητας, την αύξηση του αριθμού των εποχούμενων και πεζών περιπολιών, τη διαρκή επιτήρηση και φρούρηση ευπαθών στόχων, καθώς και τη μεγιστοποίηση των ελέγχων προσώπων και πραγμάτων που παρουσιάζουν αυξημένο επιχειρησιακό ενδιαφέρον. Η εφαρμογή του εθνικού σχεδίου αστυνόμευσης «Ασφαλείς Πόλεις», έγινε τμηματικά και περιελάμβανε διάφορα στάδια υλοποίησης.^[290]

Το σχέδιο ξεκίνησε με την ακριβή και λεπτομερή χαρτογράφηση της εγκληματικότητας στις περιοχές της Αττικής αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Στη χαρτογράφηση αυτή αποτυπώνονται οι γεωγραφικές, ποσότητες και ποιοτικές παράμετροι της εγκληματικότητας, ενώ στην Αττική, καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια, ώστε να εντοπισθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εγκλήματος στις περιοχές ευθύνης κάθε αστυνομικού τμήματος. Η χαρτογράφηση επέτρεψε την κατόπτευση σε κεντρικό επίπεδο του συνόλου της καταγεγραμμένης εγκληματικότητας, τη μελέτη της ιδιοτυπίας της ακόμη και σε επίπεδο συνοικίας, τη γνώση των διακυμάνσεων που αυτή εμφάνιζε κατ' έτος και κατ' είδος αδικήματος, καθώς και τον εντοπισμό των περιοχών, οικοδομικών τετραγώνων, πλατειών και δρόμων που έχρηζαν ενίσχυσης του ελέγχου και της αστυνόμευσης.^[291] Μέσω των εξαχθέντων από τη χαρτογράφηση πορισμάτων διευκολύνθηκε ο επαναπροσανατολισμός της επιχειρησιακής δράσης των διωκτικών αρχών και η ανακατανομή των αστυνομικών δυνάμεων ανάλογα με την διαφαινόμενη επικέντρωση των προβλημάτων εγκληματικότητας. Η συμβολή της χαρτογράφησης στη γνώση και στην ορθή αποτίμηση των μεταλλαγών της εγκληματικότητας, απέδειξε τη χρησιμότητα του εγχειρήματος και έδωσε το έναυσμα για τη γενίκευση και παγιοποίηση του μέτρου αυτού. Έτσι, από τον Ιούλιο του 2000 λειτουργεί ηλεκτρονική βάση δεδομένων που καταγράφει και αναλύει την εγκληματικότητα με ακρίβεια οικοδομικού τετραγώνου, επιτρέποντας τον ασφαλέστερο σχεδιασμό των μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής και της επιχειρησιακής δράσης της ΕΛΛ.ΑΣ..

²⁹⁰ Θ. Παπαθεοδώρου, Δημόσια ασφάλεια και αντεγκληματική πολιτική, σ.208.

²⁹¹ Καθημερινή, « Η γεωγραφία της εγκληματικότητας. Δυτικά προάστια και Κέντρο της Αθήνας εμφανίζουν τις περισσότερες ληστείες, διαρρήξεις και επιθέσεις », 14/11/ 04, των Έλενας Καρανάτση - Γιάννη Σουλιώτη.

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύει το υπουργείο Δημόσιας Τάξης στην ιστοσελίδα του^[292], οι επιχειρήσεις «Πόλεις» αφορούν ουσιαστικά τη μαζική εξόρμηση αστυνομικών δυνάμεων σε μη τακτά χρονικά διαστήματα σε περιοχές σε ολόκληρη τη χώρα, οι οποίες καθορίζονται με βάση το «εγκληματολογικό» προφίλ τους, όπως αυτό προκύπτει από σχετικές έρευνες, που έχουν γίνει για λογαριασμό της ΕΛΛ.ΑΣ.. Η εμπειρία πάνω στην οποία βασίσθηκαν, όπως αναφέρει ανώτατος αξιωματικός της ΕΛΛ.ΑΣ., ήταν οι λεγόμενες επιχειρήσεις - σκούπες, που γίνονταν κατά το παρελθόν και αφορούσαν κυρίως τον εντοπισμό λαθρομεταναστών.

Ωστόσο, στην περίπτωση των επιχειρήσεων «Πόλεις» υπάρχει μια ειδοποιός διαφορά: στις επιχειρήσεις - σκούπες η αστυνομική παρουσία ήταν ιδιαίτερα έντονη, με ένστολους και βαριά οπλισμένους αστυνομικούς να πραγματοποιούν τους ελέγχους. Στις επιχειρήσεις αυτές επιδιώκεται το αντίθετο. Να εφαρμόζονται κατ' αυτόν το τρόπο, ώστε να μη δίνεται εικόνα «αστυνομοκρατίας» και οι έλεγχοι να διεκπεραιώνονται ταχύτατα και όσο το δυνατόν πιο διακριτικά.

Από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης ανακοινώνεται ότι δίδεται ιδιαίτερη σημασία στο να συνεχισθούν οι επιχειρήσεις. Στα πλαίσια αυτά, επανακαθορίζονται διαρκώς οι περιοχές - στόχοι καθεμιάς από αυτές, καθώς η μικροεγκληματικότητα μετακινείται. Μετά κάθε επιχείρηση καταγράφονται οι αριθμοί των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν, τα αδικήματα που βεβαιώθηκαν, ο αριθμός των συλληφθέντων και τι αφορούσαν οι συλλήψεις. Πρόκειται ουσιαστικά για την πρώτη τόσο συστηματική καταγραφή που γίνεται από τις αστυνομικές υπηρεσίες της χώρας.

Όπως αναφέρουν στελέχη του υπουργείου, μέσω αυτής της διαδικασίας δίνεται η δυνατότητα για σχεδιασμό του «εγκληματολογικού» χάρτη ολόκληρης της Ελλάδας, ενώ σε κεντρικό επίπεδο υπάρχει συγκεκριμένη εικόνα για τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Έτσι, όπως προσθέτουν, γίνεται πιο εύκολος ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ειδικών μέτρων, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες που επικρατούν σε κάθε αστυνομική διεύθυνση. Μάλιστα, τα στοιχεία αυτά είναι και μία από τις παραμέτρους που λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.^[293]

3.2 Ο «Αστυνομικός Θώρακας»

Νέο σχέδιο αστυνόμευσης της Αττικής με την ονομασία «Αστυνομικός Θώρακας 2005» καταρτίστηκε και εφαρμόζεται από τη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής. Προβλέπει τη συγκρότηση μεικτών ομάδων από διαφορετικές αστυνομικές υπηρεσίες και με καλύτερη

²⁹² www.ydt.gr/25/1/05

²⁹³ « 3.000 αστυνομικοί στον δρόμο. Επιπρόσθετα μέτρα για πάταξη της εγκληματικότητας στην Αττική - Ειδικό βάρος στην προστασία ανηλίκων», Καθημερινή, 27/1/05 της Δώρας Αντωνίου.

γεωγραφική κατανομή ώστε να υπάρξει καλύτερο αποτέλεσμα παρά τη χαμηλότερη διαθεσιμότητα προσωπικού.

Σκοπός του «Αστυνομικού Θώρακα» είναι κάθε Διεύθυνση Αστυνομίας να συνθέτει δύναμη αποτελούμενη από αστυνομικούς τμημάτων ασφαλείας και τάξης: Ομάδες Πρόληψης και Καταστολής Εγκληματικότητας (Ο.Π.Κ.Ε), Ομάδα Δίωξης Λαθρομετανάστευσης και Υπηρεσία Μέτρων Τάξης (Υ.ΜΕ.Τ), 50 στο σύνολό τους.

2.3 Νέες δράσεις και προγράμματα πρόληψης της εγκληματικότητας

Η πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας, η διασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφαλείας και η εμπέδωση αισθήματος ασφαλείας στους πολίτες, είναι η αποστολή της Ελληνικής αστυνομίας.

Νέες δράσεις πρόληψης[294]

Η λήψη καταγγελιών και μηνύσεων κατ' οίκον από αστυνομικούς, η λειτουργία τηλεφωνικής γραμμής «άμεσης επέμβασης» σε κάθε Αστυνομικό Τμήμα, η εισαγωγή του θεσμού της «κοινοτικής διαμεσολάβησης» σε περιπτώσεις εξωσχολικής βίας ή διενέξεων μεταξύ γειτόνων αλλά και η θέσπιση θέσης αστυνομικού συνδέσμου-ενημέρωσης του πολίτη σε κάθε Αστυνομικό Τμήμα είναι ορισμένα μέτρα που μελετώνται στα πλαίσια εφαρμογής ενός νέου σχεδίου αστυνόμευσης.[295] Μελετάται η καθιέρωση του θεσμού των «βοηθών ασφαλείας» που ισχύουν

²⁹⁴ Οι προτεραιότητες δράσης από το υπουργείο Δ.Τ.:

Καθιερώθηκαν οι πεζές περιπολίες. Χαρτογραφήθηκαν οι εγκληματογόνες περιοχές σε κάθε Αστυνομική Δ/ση της Χώρας και σχεδιάστηκαν μέτρα αντιμετώπισης της κατάστασης. Ιδρύθηκαν τα Τμήματα Συνοριακής Φύλαξης, με τα οποία θωρακίστηκαν τα χερσαία σύνορα για τον περιορισμό της διασυνοριακής εγκληματικότητας. (Αυτή τη στιγμή λειτουργούν 55 Τ.Σ.Φ) Καθιερώθηκε πιλοτικά ο θεσμός του "Αστυνομικού της γειτονιάς" από το Μάρτιο 2003 για Αττική και Θεσ/νίκη με πρόθεση μελλοντικής εφαρμογής του σε όλες τις Αστυν.Δ/σεις της Χώρας. Προσελήφθησαν «Ειδικόί Φρουροί», με αποτέλεσμα να αποδεσμευτεί ικανός αριθμός αστυνομικών, που διατίθενται για την άσκηση των κύριων καθηκόντων τους. Συγκροτήθηκε σε κάθε Αστυνομική Δ/ση Ομάδα Πρόληψης και Καταστολής της Εγκληματικότητας, που κινείται μέχρι και το πιο απομακρυσμένο σημείο της περιοχής ευθύνης της. Συγκροτήθηκαν δώδεκα (12) Ομάδες Πρόληψης και Καταστολής της Εγκληματικότητας στην περιοχή ευθύνης της Γ.Α.Δ. ΑΤΤΙΚΗΣ και πέντε (5) στην περιοχή της Γ.Α.Δ.ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ με αποστολή την προγραμματισμένη - βάσει πληροφοριών - αποφασιστική και αποτελεσματική επέμβαση σε περιοχές με αυξημένα προβλήματα, χώρους όπου συχνάζουν ύποπτα τελέσεως εγκλημάτων άτομα, με κύριο στόχο την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας (κλοπές, ληστείες, εκβιάσεις, εμπόριο ναρκωτικών κ.λπ.) και την εδραίωση του αισθήματος ασφαλείας των πολιτών. Συστάθηκε και λειτουργεί στο Υ.Δ.Τ η Ομάδα Διοίκησης Έργου για το Σχεδιασμό Αντεγκληματικής Πολιτικής (ΟΔΕΣΑΠ), στην οποία συμμετέχουν και επιστήμονες. Συστάθηκαν και λειτουργούν τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (Σ.Π.Ε.) σε αρκετούς Δήμους της Χώρας. Ιδρύθηκαν νέες και αναδιαρθρώθηκαν οι υφισταμένες ειδικές Υπηρεσίες Δίωξης Ναρκωτικών, οι οποίες επανδρώθηκαν με κατάλληλο και εξειδικευμένο προσωπικό, ώστε να μεγιστοποιηθεί η απόδοσή τους. Αναπτύχθηκε η συνεργασία με Αλλοδαπές Διοικητικές Αρχές, με στόχο τη σύλληψη ατόμων που δρουν ως οργανωμένες εγκληματικές ομάδες. Αστυνομική Επιθεώρηση, Μάρτιος/Απρίλιος 2002, τεύχ. 212, σ.σ. 138-140, « Στόχοι και προτεραιότητας της ελληνικής αστυνομίας».

²⁹⁵ Οι κατ' οίκον μηνύσεις, η κοινοτική αστυνόμευση, η γραμμή άμεσης επέμβασης και οι άνεργοι «βοηθοί ασφαλείας» Το νέο σχέδιο αστυνόμευσης της ΕΛΛ.ΑΣ. Τα 14 μέτρα τα οποία αναμένεται να λάβει συντόμως το υπουργείο Δημόσιας Τάξης Β. Γ. Λαμπρόπουλος. ΤΟ ΒΗΜΑ, 06-01-02.

στη Γαλλία, στο Βέλγιο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Πρόκειται δηλαδή για ανέργους που προσλαμβάνονται μέσω νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων σε επιδοτούμενες θέσεις εργασίας και διατίθενται στη φύλαξη σχολικών μονάδων, δημοσίων χώρων αλλά και ως επικουρικό διοικητικό προσωπικό στα Αστυνομικά Τμήματα.

«Οι στενοί δεσμοί με την κοινωνία μπορεί να βοηθήσουν την Αστυνομία στην πρόληψη του εγκλήματος» [296]

Η εφαρμογή των νέων μέτρων αστυνόμευσης, που στοχεύει στην ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ αστυνομίας και πολιτών, προωθείται με βάση μια πολυσέλιδη έκθεση της εταιρείας VPRC για το υπουργείο Δημόσιας Τάξης με τίτλο «Κοινοτική Αστυνόμευση - Αστυνόμευση της Εγγύτητας». Στην έκθεση αυτή καταγράφονται τα δεδομένα στις Η.Π.Α και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες από την εφαρμογή της πολιτικής των διωκτικών αρχών για την προσέγγιση από τον πολίτη, καθώς και τα αποτελέσματα που επέφερε σε κάθε χώρα αλλά και ειδικότερα σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις. Η έκθεση αυτή θα χρησιμοποιηθεί σαν «πυξίδα» για την αλλαγή αντιλήψεων και «πρακτικών» της ΕΛΛ.ΑΣ. την επόμενη διετία ώστε να έχει απτά αποτελέσματα στην αντεγκληματική πολιτική της.

Στην Αγγλία εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια τα επονομαζόμενα «πολυπαραγοντικά δίκτυα συνεργασίας», όπως η επονομαζόμενη «εποπτεία γειτονιάς», η ηλεκτρονική επιτήρηση κοινοχρήστων χώρων των συγκροτημάτων κατοικιών, η παροχή υποστήριξης σε άτομα τρίτης ηλικίας και θεραπευτικής υποστήριξης σε οικογένειες ανήλικων παραβατών. Και αυτό μετά τη διαπίστωση ότι το 41% των εμπλεκομένων σε εγκληματικές πράξεις ήταν νέοι. Μάλιστα γι' αυτόν τον λόγο η Μεγάλη Βρετανία αναγνώρισε το δικαίωμα στις δημοτικές αρχές να επιβάλλουν την απαγόρευση κυκλοφορίας κατά τις νυκτερινές ώρες ανηλίκων κάτω των 14 ετών.[297]

Η υποδοχή των πολιτών

Σύμφωνα λοιπόν με το πρόγραμμα κοινοτικής αστυνόμευσης «ο αστυνομικός σύνδεσμος αναλαμβάνει να ενημερώνει τον πολίτη που έχει απευθυνθεί στο τμήμα της αστυνομίας για να καταγγείλει κάποιο περιστατικό σχετικά με την εξέλιξη της υπόθεσής του. Η ενημέρωση πρέπει να

²⁹⁶ Αστυνομική Επιθεώρηση, Μάρτιος/Απρίλιος 2002, τεύχ. 212, « Η νέα αντεγκληματική πολιτική του υπουργείου Δημόσιας Τάξης».

²⁹⁷ Απόφαση ορόσημο εξέδωσε το ανώτατο Δικαστήριο της Βρετανίας, στο οποίο είχε προσφύγει ένας έφηβος αμφισβητώντας τη νομιμότητα των ζωνών απαγόρευσης κυκλοφορίας παιδιών, στο πλαίσιο μέτρων για περιορισμό της αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Αμφισβητήθηκε δικαστικά το δικαίωμα της αστυνομίας και των δημοτικών αρχών να απομακρύνουν από συγκεκριμένες περιοχές οποιονδήποτε κάτω των 14 ετών να κυκλοφορεί χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικο μετά τις 21:00. Ο δικαστής αποφάνθηκε πως όλοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να « περπατούν στο δρόμο χωρίς να επεμβαίνει η αστυνομία». Εφημερίδα Metro, 19/7/2005, «Κυκλοφορείτε όλοι ελεύθερα» σ. 7.

γίνεται σε 15θήμερη βάση ή συχνότερα όταν οι ανάγκες το απαιτούν ή όταν ο πολίτης έχει υπάρξει κατ' επανάληψη θύμα εγκληματικής ενέργειας». Ακόμη προτείνεται η βελτίωση των συνθηκών υποδοχής των πολιτών και ιδιαίτερα των θυμάτων εγκληματικών πράξεων στα Αστυνομικά Τμήματα. Επιπλέον προωθείται η λήψη καταγγελιών-μηνύσεων κατ' οίκον κυρίως σε άτομα τρίτης ηλικίας, αναλφάβητους, κατοίκους απομονωμένων περιοχών ή κάτοικους περιοχών με έντονα προβλήματα εγκληματικότητας. Ζητείται ακόμη η λειτουργία ειδικής τηλεφωνικής γραμμής δωρεάν κλήσεων σε κάθε Αστυνομικό Τμήμα, όπου μπορεί να απευθύνεται ο πολίτης σε περίπτωση που έχει άμεση επέμβαση της αστυνομικής υπηρεσίας της περιοχής του. Η γραμμή αυτή πρέπει να εξυπηρετεί και επείγοντα περιστατικά που καταγγέλλονται από κοινοτικούς φορείς, κοινωνικές υπηρεσίες ή σχολικούς φύλακες. Τέλος ζητείται η ενίσχυση-προβολή του προληπτικού έργου της Αστυνομίας σε επίπεδο Αστυνομικού Τμήματος, η καταπολέμηση των ρατσιστικών φαινομένων καθώς και η σύσταση στους δήμους «Υπηρεσίας καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού» που θα απευθύνεται σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (άνεργοι νέοι, μετανάστες) με έμφαση στην καταπολέμηση των διακρίσεων.[298]

Το υπουργείο Δημόσιας Τάξης αποφάσισε και υλοποίησε την ίδρυση τοπικών, αυτοτελών τμημάτων ασφάλειας στην περιοχή της Αττικής, με σκοπό την αντιμετώπιση των μορφών της μικροεγκληματικότητας που προκαλούν φόβο και ανησυχία στους πολίτες και συντελούν στη δημιουργία κλίματος ανασφάλειας. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του υπουργείου[299] «*αποτελεί μία ακόμη έκφραση του δόγματος της ολικής ασφάλειας, που εφαρμόζει η ελληνική αστυνομία. Ανταποκρίνεται στο αίτημα των πολιτών για την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών από μία Αστυνομία σύγχρονη και αποτελεσματική, από μία Αστυνομία που βρίσκεται πάντα κοντά στον πολίτη.*» Η επαναλειτουργία 95 περιφερειακών τμημάτων Ασφαλείας σε όλη την Αττική στοχεύει στην ανάπτυξη δικτύων πληροφοριών ανά περιοχή, που είναι μια νέα αντίληψη στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

Επίσης, προκειμένου να επιτευχθεί ο συντονισμός και η καλύτερη λειτουργία των Αστυνομικών Τμημάτων της Αττικής, ιδρύθηκαν οι Υποδιευθύνσεις Αστυνομίας. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί η «αιμορραγία» που υφίστανται Αστυνομικά Τμήματα και άλλες υπηρεσίες από τη διάθεση προσωπικού για τη μεταγωγή υποδίκων και κρατουμένων, ιδρύεται η Διεύθυνση Μεταγωγών - Δικαστηρίων Αττικής, που θα έχει την ευθύνη για τις μεταγωγές κρατουμένων και της τήρησης της τάξης στους χώρους των δικαστηρίων.[300]

²⁹⁸ www.tovima.dolnet.gr/ 28-3-2005.

²⁹⁹ www.ydt.gr/ 19-11-2003, Ίδρυση Τμημάτων Ασφάλειας στην Αττική.

³⁰⁰ <http://www.mopo.gr>

Προσφάτως, με το Π.Δ 1/2005 ιδρύθηκαν Τμήματα αυτοκινητοδρόμων ελέγχου και διαχείρισης οδικής κυκλοφορίας εθνικών οδών.

2.4 Αντεγκληματική πολιτική αστυνομίας

Το ολυμπιακό μοντέλο ασφάλειας αποτελεί την πυξίδα της αστυνομίας για την ανάπτυξη και εφαρμογή της αντεγκληματικής πολιτικής για το 2005.

Το υπουργείο Δημόσιας Τάξης θα προσπαθήσει να κεφαλαιοποιήσει το ολυμπιακό κεκτημένο, προς όφελος των πολιτών, με την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και της σύγχρονης τεχνολογίας που απέκτησε.[301] Όπως αναφέρεται σε εκτενές δελτίο ενημέρωσης, ο τίτλος «αποτελεσματική αστυνομία κοντά στον πολίτη» συμπυκνώνει τη φιλοσοφία της αντεγκληματικής πολιτικής για το 2005.

Η βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχει η αστυνομία προς τους πολίτες, μέσα από τη βελτίωσή της ως οργανισμού, είναι οι δύο άξονες στους οποίους θα κινηθεί η αντεγκληματική πολιτική.

Για τη βελτίωση της καθημερινότητας του πολίτη, της ποιότητας ζωής,[302] θα απαιτηθεί βελτίωση του χρόνου ανταπόκρισης στις κλήσεις των πολιτών[303] και η πρόληψη της θυματοποίησης από τη μικροεγκληματικότητα στο δρόμο.

³⁰¹ « Η Αστυνομία χαράσσει και φέτος αντεγκληματική πολιτική», του Γιώργου Μαρνέλλου, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 25/01/2005

³⁰² Μερικά από τα σχέδια δράσεων που έχουν εκπονηθεί για την αντεγκληματική πολιτική του 2005, προβλέπουν: έλεγχοι ηχορύπανσης, λειτουργία γενικών και ειδικών συνεργειών ελέγχου σε επιλεγμένες περιοχές, πραγματοποίηση γενικευμένων αστυνομικών εξορμήσεων τρεις φορές τον μήνα, συνέχιση και επέκταση του πιλοτικού προγράμματος αστυνόμευσης γειτονιάς, ανάπτυξη ειδικών δράσεων για την προστασία των ανηλίκων από τη χρήση ναρκωτικών, οιοπνεύματος και από τη συμμετοχή τους σε μικροεγκληματικές ομάδες.

³⁰³ Βλ. σχετ. Σύγχρονη Αστυνομία, Μάιος 2005, σ.4, « Κλήσεις Πολιτών » του Γιώργου Καραϊβάζ. Σε ότι αφορά το πεδίο ανταπόκρισης στις κλήσεις των πολιτών, τα στοιχεία για το έτος 2004 δείχνουν ότι πραγματοποιήθηκαν 312 συνοδείες σε έκτακτα περιστατικά ασθένειας, 2.078 συνδρομές σε αιφνιδώς παθόντες, 847 παροχές άλλης μορφής βοήθειας, καθώς και 125 μεταφορές ασθενούντων και ετοιμόγεννων γυναικών. Τα στοιχεία που προκύπτουν είναι ότι η εγκατάσταση και λειτουργία των νέων τηλεπικοινωνιακών συστημάτων που προμηθεύτηκε η αστυνομία για την καλύτερη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων βοήθησαν καταλυτικά ώστε να μειωθούν δραστικά οι σχετικοί χρόνοι. Από τις συνολικά 4.202.644 τηλεφωνικές κλήσεις, οι 3.517.340 απαντήθηκαν σε χρόνο ίσο ή και μικρότερο των πέντε δευτερολέπτων. Αυτό σημαίνει πως 83,69% των τηλεφωνημάτων η γραμμή επικοινωνίας άνοιξε σε αμελητέο χρονικό διάστημα. Η ταχύτητα απόκρισης στο πρώτο στάδιο της επικοινωνίας είχε ως αποτέλεσμα την αντίστοιχη μείωση του απαιτούμενου χρόνου άφιξης των περιπολικών ή των μοτοσικλετών στο σημείο υπόδειξης κάποιου προβλήματος. Επίσης, 408.011 κλήσεις, δηλαδή ποσοστό 9,71% απαντήθηκαν σε χρόνο ίσο ή μικρότερο του 20 δευτερολέπτων, 145.520 (3,46%) σε περίπου 30 δευτερόλεπτα, 103.837 (2,47%) σε ένα λεπτό, 21.394 (0,51%) σε ενάμισι λεπτό και 6.542 (0,16%) σε χρόνο άνω του ενάμισι λεπτού. Επίσης όλες οι κλήσεις διαχωρίζονται σε εξειδικευμένες κατηγορίες και ανάλογα με τη σοβαρότητα των καταγγελιών δίνεται η σχετική προτεραιότητα στις πλέον επείγουσες, ώστε οι ένστολοι αστυνομικοί να κατευθύνονται προς τα εκεί όπου οι περιστάσεις και οι κίνδυνοι για τους πολίτες απαιτείται.

Με τον όρο ‘‘αντεγκληματική πολιτική’’ εννοούμε «το σύστημα των βασικών αρχών, που διέπουν την επιλογή από την Πολιτεία των κατ’ ιδίαν κατευθύνσεων και τη λήψη των μέτρων, που υποδεικνύονται από εγκληματική θεωρία για την περιστολή του εγκλήματος στη δυνατή έκταση».

Τα μέτρα που επιλέγονται κατά τη χάραξη και την άσκηση της αντεγκληματικής πολιτικής στοχεύουν στην περιστολή του εγκλήματος είτε με την ανάπτυξη στο άτομο των κοινωνικών αναστολών, είτε με τη διαμόρφωση συνθηκών που παρεμποδίζουν ή και αποκλείουν τη διάπραξη του εγκλήματος.[304]

³⁰⁴ Αστυνομική Επιθεώρηση, Ιούνιος 1996, σ. 344-345, ομιλία του ν. Δ.Τ. Κώστα Γείτονα στο 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης αστυνομικών «*Η εσωτερική ασφάλεια των σύγχρονων κοινωνιών και η αποτελεσματική αντεγκληματική πολιτική*».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΠΕΡΙΠΟΛΙΕΣ

2.1 Εισαγωγή

Αποτελέσματα πειράματος^[305] έδειξαν ότι η πεζή περιπολία, ενώ δεν μπορεί να μειώσει το έγκλημα, μειώνει το φόβο των πολιτών. Οι κάτοικοι θεωρούν τις κοινότητές τους ασφαλέστερες και είναι ικανοποιημένοι με τις αστυνομικές υπηρεσίες. Μια υπηρεσία που απαιτείται από τους πολίτες είναι η πεζή περιπολία. Τη συνδέουν συχνά με τις « καλές παλαιές ημέρες », όταν τα ποσοστά της εγκληματικότητας ήταν χαμηλά και αισθάνονταν ασφαλείς στις γειτονιές τους.

Σχετική έρευνα που διεξήχθη στην Ελλάδα^[306] και στο ερώτημα « Πιστεύετε ότι το μέτρο των πεζών περιπολιών της αστυνομίας θα συμβάλει ή όχι στη μείωση της εγκληματικότητας » ένα

υψηλό ποσοστό της τάξης του 79,20% απάντησε θετικά, ενώ το 16,60% απάντησε αρνητικά.



Για χρόνια όμως, η αστυνομία απέρριπτε την πεζή περιπολία ως παρωχημένη μέθοδο αστυνόμευσης. Στις περισσότερες περιπτώσεις της εφαρμογής της, την εκτελούσαν οι κατώτεροι στην ιεραρχική κλίμακα υπάλληλοι, θεωρήθηκε συχνά ως δραστηριότητα "δημοσίων σχέσεων" και

εφαρμόστηκε υπό τη μορφή της επιβολής ποινής σε αστυνομικούς που είχαν κακή απόδοση.

Το 1973, ύστερα από πρόσκληση του κυβερνήτη του Νιου Τζέρσεϋ, το τοπικό ίδρυμα της αστυνομίας αξιολόγησε την πεζή περιπολία σε 28 πόλεις της περιφέρειας του Νιου Τζέρσεϋ. Το Newark επιλέχτηκε ως αρχική περιοχή αξιολόγησης. Η αξιολόγηση άρχισε τον Φεβρουάριο του 1978 και περατώθηκε τον Ιανουάριο του 1979

Η αξιολόγηση στηρίχτηκε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

Η πεζή περιπολία βελτιώνει τις σχέσεις αστυνομίας-πολιτών;

³⁰⁵ Ίδρυμα της Αστυνομίας « Το πείραμα της πεζής περιπολίας του Newark. » The Newark Foot Patrol Experiment.

³⁰⁶ Η ταυτότητα της έρευνας : διεξήχθη από την METRON ANALYSIS, με τη μέθοδο της τηλεφωνικής έρευνας στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθηνών-Πειραιώς, με απλή τυχαία δειγματοληψία και επιλογή τυχαίων αριθμών τηλεφώνων από το αρχείο του Ο.Τ.Ε. Μέθοδος δείγματος : 805 άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω. Χρόνος διεξαγωγής : 7/7-9/7/1999.

Οι πολίτες αισθάνονται ασφαλέστεροι;

Η πεζή περιπολία μειώνει το έγκλημα;

Στις επιτηρούμενες περιοχές παρατηρούνται περισσότερες συλλήψεις;

Οι ερευνητές έλαβαν υπόψη τα καταγεγραμμένα ποσοστά εγκληματικότητας, της σύλληψης, το φόβο των πολιτών και την ικανοποίηση από τις αστυνομικές υπηρεσίες, καθώς επίσης και την τοποθέτηση των αστυνομικών των πεζών και μηχανοκίνητων περιπολιών.

Διαπιστώθηκε ότι, η εφαρμογή της πεζής περιπολίας σε συνδυασμό με άλλων στρατηγικών, ενισχύει σημαντικά την αντίληψη του πολίτη για την ασφάλεια στη γειτονιά. Αν και η πεζή περιπολία φάνηκε να έχει μικρή επίδραση στη μείωση των ποσοστών της εγκληματικότητας, είχε τα ακόλουθα θετικά αποτελέσματα:

Οι κάτοικοι ήξεραν πότε οι αστυνομικοί επιτηρούσαν τις γειτονιές τους, αισθάνονταν περισσότερη ασφάλεια και θεωρούσαν μικρότερη την πιθανότητα θυματοποίησης.

Επίσης, έλαβαν λιγότερα μέτρα για να προστατευθούν από το έγκλημα, ενώ παράλληλα ικανοποιήθηκαν περισσότερο από τις παρεχόμενες αστυνομικές υπηρεσίες.

Ενώ η πεζή περιπολία δεν είχε επίδραση στα καταγεγραμμένα ποσοστά εγκλήματος, πρέπει να σημειωθεί ότι η στενή επαφή μεταξύ της αστυνομίας και του συνόλου των πολιτών βοηθά την πρώτη να αποκτήσει, από πρώτο χέρι, πληροφορίες για το έγκλημα και την πιθανή εγκληματική συμπεριφορά.

Η πεζή περιπολία ως φιλοσοφία εντάσσεται στο δόγμα Omnipresence^[307], πρόληψη με διαρκή παρουσία. Σκοπός η πρόληψη του εγκλήματος με την ελάττωση ή εξάλειψη των παραγόντων επίστευσης της εγκληματικής πράξης. Αυτό επιτυγχάνεται με δύο τρόπους :

1. Με ενέργειες θεατότητας, όπως περιπολίες πεζών, ένστολων αστυνομικών (κατά ζεύγη), περιπολίες αστυνομικών αυτοκινήτων και ακόμα με περιπολίες ελικοπτέρων της αστυνομίας.

2. Με συγκεκριμένο τρόπο που θα αποσκοπεί στον αποτρεπτικό επηρεασμό των εν δυνάμει δραστών .

Η αρχή omnipresence εξαρτάται από δύο παράγοντες, από μία σαφώς αναγνωρίσιμη στολή και αυτοκίνητο και από τη σταθερή αλλά και τυχαία περιπολία.

Η σταθερή ορατή παρουσία του αστυνομικού στην κοινωνία είναι ένα σημαντικό στοιχείο για τη δημιουργία της συναίσθησης της ασφάλειας, της επαγρύπνησης και της συνεχούς παρουσίας.

³⁰⁷ Πρόληψη με διαρκή παρουσία Το δόγμα Omnipresence της αστυνομικής επιστήμης στο πλαίσιο του θετικού ελέγχου, Αστυνομική Επιθεώρηση, Απρίλιος 1999, σσ. 222-226, της Ελένης Βίτσα.

Όροι κλειδιά στο δόγμα Omnipresence και της συμβολής του στο θετικό έλεγχο είναι: η περιπολία, τα αντικείμενα της περιπολίας, η εξ' αυτής παρεχόμενη προστασία, οι μέθοδοι των περιπολιών και τα προσόντα των περιπολούντων.

2.1.1 Οριοθέτηση έννοιας

Η λέξη PATPOL που χρησιμοποιείται διεθνώς, προέρχεται από την γαλλική λέξη patrouiller που φιλολογικά σημαίνει « Να τσαλαβουτά κανείς στη λάσπη ή να περπατά σ' αυτήν με γυμνά τα πόδια ». Η περιπολία είναι μέρος της προληπτικής αστυνόμευσης. Αν και πολλά αστυνομικά σώματα την απορρίπτουν στην πρακτική, εντούτοις είναι πέρα από κάθε αμφιβολία η βασική λειτουργία της αστυνόμευσης.

Η αρχή των περιπολιών συμποσούται και εκφράζεται με το δόγμα « we protect and we serve » « προστατεύουμε και υπηρετούμε », που εμπεριέχει την πρόληψη του εγκλήματος, την διατήρηση της ειρήνης του κοινού και της τάξης, την προστασία της ζωής και της περιουσίας, την ανακάλυψη των παραβατών και την απόδοση ειδικών υπηρεσιών στην κοινότητα.

Η περιπολία δεν είναι θέμα επιβολής του νόμου, αλλά ένα σύνολο μέτρων μίας αστυνομικής υπηρεσίας και σχεδιάζεται για έναν και κύριο σκοπό. Τη μη διασάλευση της ροής της τάξης ή την διατήρηση της τάξης. Οι ακόλουθες λειτουργίες είναι σχετικές:

Την εξάλειψη ευκαιριών που μπορούν να επισπεύσουν το έγκλημα.

Τον έλεγχο των περιστάσεων που αποτελούν προεγκληματική κατάσταση ώστε να αποτραπεί το "πέρασμα" στην πράξη. Πρόθυμη ανταπόκριση σε αιτιάσεις τους κοινού.

Την προστασία της ζωής και της περιουσίας.

Την διατήρηση της δημόσιας ειρήνης και τάξης.

Την προαγωγή της ενημέρωσης του κοινού γύρω από τους νόμους.

Την επιβολή του νόμου και την αποκάλυψη των παραβατών.

2.1.2 Αντικείμενα περιπολίας[308]

Προκειμένου να αποβεί αποτελεσματική η περιπολία, πρέπει πρώτα-πρώτα να ξεκαθαριστεί τι περιμένουμε από αυτούς που τις συνθέτουν, υποδεικνύοντας προτεραιότητες που θα στοχεύσουν στο να ελαχιστοποιηθεί το εγκληματικό πρόβλημα. Οι κατευθύνσεις θα πρέπει να εντάσσονται σε ένα πλαίσιο του οποίου οι συντεταγμένες θα είναι:

- Η αναγνώριση της υπηρεσίας περιπόλων ως πρωτεύουσας υπηρεσίας στον τομέα του εγκλήματος.

³⁰⁸ « Μνημόνιο πεζών περιπολιών», Δεκέμβριος 2000, υπηρεσιακή έκθεση πεπραγμένων έτους 2000.

- Η επιβεβαίωση της μέγιστης αποτελεσματικότητας της υπηρεσίας.
- Η αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων στην ενίσχυση των βασικών αστυνομικών λειτουργιών.
- Η βεβαίωση ότι με τις περιπολίες καλύπτονται εκείνα τα καθήκοντα που είναι σχετικά με το αστυνομικό αντικείμενο.
- Η έμφαση των περιπολιών στην ανάγκη να εξαλείψουν ή μειώσουν τις ευκαιρίες που συμβάλλουν στην διάπραξη εγκλημάτων.
- Η ενημέρωση του κοινού σε σχέση με αστυνομική λειτουργία ώστε να δημιουργηθεί ευνοϊκό κλίμα που θα συμβάλλει στη μεγαλύτερη συμμετοχή του κοινού στην πρόληψη του εγκλήματος.

2.1.3 Προστασία

Η συμβολή των περιπολούντων στην προστασία αγκαλιάζει μία ποικιλία λειτουργιών. Τα κύρια καθήκοντα είναι:

Περιπολία κοντά σε καταστήματα φθηνού φαγητού ή χώρους όπου προσφέρονται ποτά και κονσομασιόν, οικοτροφεία, πανσιόν, χαρτοπαικτικές λέσχες και οίκους ανοχής. Προσοχή στους μεθυσμένους οδηγούς. Ο patrol officer σώζει ζωές με την συνεχή επιτήρηση μεθυσμένων, που τους προστατεύει από το να γίνουν θύματα ληστών. Επαγρύπνηση δημοσίων κτηρίων και χώρων κενών σπιτιών, ή σπιτιών που απουσιάζουν επί μακρόν οι ιδιοκτήτες τους. Αυτό απαιτεί τόσο μεγάλη πληροφόρηση όσο και επιτελικό σχεδιασμό με βάση χάρτες. Επαγρύπνηση σε οχήματα που κινούνται ύποπτα. Επισκόπηση για περιπτώσεις κακομεταχείρισης ζώων.

Επίσης, ο περιπολούν πρέπει να παρακολουθεί ένα διαρκές ή συστηματικό πρόγραμμα για να ενημερώνεται στις τακτικές των εγκληματιών. Εναπόκειται στον περιπολούντα να δημιουργήσει φιλικό κλίμα και να γίνει οικείος στην περιοχή του, ενθαρρύνοντας το διάλογο με τους πολίτες, ευαισθητοποιώντας τους να ανιχνεύουν εγκληματικές δραστηριότητες. Η φιλικότητα και η προθυμία παίζουν μεγάλο ρόλο.

Το κοινό νοιώθει αίσθημα ασφάλειας αν γνωρίζει ότι οι αστυνομικοί που περιπολούν έχουν καθορισμένα καθήκοντα. Χρειάζεται πάντα επιβεβαίωση του συναισθήματος αυτού. Η περιπολία είναι η έκφραση της αληθινής φιλοσοφίας της άμεσης αποτροπής

Επίσης, ο έλεγχος της κυκλοφορίας και η έρευνα των τροχαίων ατυχημάτων συνεχίζει να είναι από τις πρωτεύουσες ευθύνες της αστυνομίας. Ένας περιπολών αστυνομικός είναι συνήθως σε πλεονεκτική θέση να αναλάβει πρωτοβουλία στο κυκλοφοριακό πρόβλημα.

Η λειτουργία της κοινωνικής προσφοράς αφορά την επισήμανση των σπιτιών που απουσιάζουν οι ένοικοι, να προστρέξουν σε κάποιον που δεν αισθάνεται καλά στο δρόμο. Σε περίπτωση θανάτου κάποιου τον μεταφέρουν στην οικογένεια του. Βοήθεια σε περιπτώσεις απόπειρας αυτοκτονίας ή

πνιγμού. Βοήθεια σε οδηγούς αυτοκινήτων, δικύκλων, λέμβων σε λίμνες ή ποτάμια. Βοήθεια σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Ο αστυνομικός της πεζής περιπολίας είναι ο πρώτος που θα φθάσει σε μία σκηνή εγκλήματος και θα πρέπει να διαφυλάξει τον τόπο ανέπαφο μέχρι την άφιξη των αρμόδιων. Αυτό είναι πρώτιστο καθήκον, διότι ο τόπος του εγκλήματος τις περισσότερες φορές οδηγεί στην ταυτότητα των δραστών και στην αιτία της πράξης. Μάλιστα μπορεί να ζητήσει τις πρώτες πληροφορίες από το κοινό που θα έχει συγκεντρωθεί.

2.2 Μέθοδοι περιπολιών

2.2.1 Πεζή περιπολία. Εάν ο αστυνομικός περιπολίας « εκτελεί τα καθήκοντά του άγρυπνα και με ενδιαφέρον, πρέπει να γνωρίζει ότι η υπηρεσία του αυτή καλύπτει όλο το φάσμα της αστυνομικής υπηρεσίας ».[309]

Πλεονεκτήματα

Ο αστυνομικός της περιπολίας έχει το πλεονέκτημα, να έρχεται πρόσωπο με πρόσωπο με τα μέλη της κοινότητας που υπηρετεί και σ' αυτόν εναπόκειται να προάγει κλίμα συνεργασίας αστυνομίας-κοινωνίας.

Λόγω του ότι αποκτά γνώσεις από πρώτο χέρι στην περιοχή του, μπορεί να αναπτύξει πηγές πληροφοριών.

Επιτηρεί τους κατ' ιδίαν στόχους (π.χ. εγκαταλελειμμένα σπίτια, φτωχοσυννοικίες κ.λπ.) καλύτερα, παρά οι μηχανοκίνητες περιπολίες.

Με τον επικοινωνιακό εξοπλισμό ανταποκρίνεται καλύτερα σε οποιοδήποτε αίτημα του κοινού.

Η γνώση του για την περιοχή, του δίνει τη δυνατότητα να ανιχνεύσει και να εξαλείψει πιθανές εγκληματικές ευκαιρίες έγκαιρα.

Η θεατότητα ένστολων όχι μόνο δημιουργεί το αίσθημα ασφαλείας αλλά βελτιώνει την προσπάθεια πρόληψης του εγκλήματος.

Έχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα σχετικά με αδικήματα όπως κλοπές καταστημάτων, αντικανονικά παρκαρίσματα, βανδαλισμούς.

Είναι σε θέση να δώσει άμεση βοήθεια σε κυκλοφοριακά προβλήματα ή ατυχήματα.

Μειονεκτήματα.

³⁰⁹ Beatcraft A manual for the Police Officer, Hampshire Constabulary, ελεύθερη απόδοση από το εγχειρίδιο της αστυνομίας « Η τέχνη της περιπολίας», της αστυνομίας του Hampshire.

Η περιοχή που καλύπτεται είναι περιορισμένη,

Οι περιπτώσεις κακοκαιρίας είναι ανασταλτικές σε ορισμένες δραστηριότητες της περιπολίας.

Είδη εξοπλισμού, όπως έγγραφα αναφοράς, εξοπλισμός πρώτων βοηθειών, όπλα, επικοινωνιακός εξοπλισμός επιφέρουν δυσκολίες στη μεταφορά τους,

Είναι δύσκολη η εποπτεία

Η περιπολία με πεζούς αποδεικνύεται "πολύ ακριβή" από πλευράς δυναμικού διότι υφίσταται πάντα έλλειψη δύναμης.

2.2.2 Μηχανοκίνητη περιπολία

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις για την χρήση οχημάτων στις περιπόλους είναι το μέγεθος και η διαρρύθμιση της περιοχής, η φύση και η θέση των κτιρίων, η κυκλοφορία των πεζών και η συχνότητά της, ο τύπος των εμποδίων στην περιοχή ευθύνης, ο βαθμός της αποτελεσματικότητας της περιπολίας που είναι επιθυμητός ή απαιτείται.

Πλεονεκτήματα

Η ταχύτητα και η μηχανοκίνηση βοηθά να εξυπηρετηθεί καλύτερα η υπό περιπολία περιοχή.

Τα περιπολικά αναγνωρίζονται εύκολα και η παρουσία τους αυτή έχει πολλά πλεονεκτήματα.

Αποτελεί την καλύτερη συμβολή στη άμεση επέμβαση.

Είναι εξαιρετικά αποτρεπτική για τη διάπραξη εγκλημάτων.

Ενισχύει την εντύπωση της συνεχούς παρουσίας

Οι περιπολούντες προστατεύονται από καιρό και επιθέσεις

Βασικά είδη εξοπλισμού μεταφέρονται εύκολα

Μπορούν να μεταφερθούν και άλλα άτομα όπου χρειάζεται βοήθεια ή επιπλέον περιπολούντες

Ειδικά τα περιπολικά τύπου station wagon μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ασθενοφόρα.

Το περιπολικό είναι κατάλληλο για μπλόκα στους δρόμους

Μειονεκτήματα

Υπάρχει χαμηλό επίπεδο επιτήρησης λόγω της κίνησης και της ταχύτητας

Το πλήρωμα είναι απομονωμένο και μειώνεται η επαφή με τον κόσμο

Η εποχούμενη περιπολία μπορεί να γίνει είτε με διακριτά αυτοκίνητα είτε με αυτοκίνητα που περνούν απαρατήρητα. Τα δεύτερα, επιτρέπουν καλύτερη παρατήρηση, αλλά αφορούν μάλλον την καταστολή (συλλήψεις κ.λπ.) και όχι την αποτροπή. Τα πρώτα, υπογραμμίζουν το δόγμα ότι ορισμένοι τύποι εγκλημάτων μειώνονται εξαιτίας της παρουσίας των διακριτών περιπολικών, που δημιουργούν μία ατμόσφαιρα συνεχούς αστυνομικής παρουσίας στην κοινότητα.

2.2.3 Περιπολία με ελικόπτερα

Οι εναέρια περιπολίες πρωτοεμφανίστηκαν στις Η.Π.Α το 1929. Χωρίς άλλο, συμβάλλουν στον έλεγχο της κυκλοφορίας και αποτρέπουν ή ελαττώνουν τη δυνατότητα διάπραξης εγκλημάτων. Η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ τμημάτων εδάφους και από αέρος, είναι ουσιώδεις για την εφαρμογή της χρήσης του ελικοπτερου από την αστυνομία.

Πλεονεκτήματα

Επιτρέπουν μία πολυδιάστατη κίνηση

Παράγουν ένα ψυχολογικό πλεονέκτημα που έγκειται στην αίσθηση της συνεχούς παρουσίας « Σε διάστημα 5 λεπτών, 20 άτομα περίπου θα δουν έναν αστυνομικό περιπολίας, περίπου 100 ένα περιπολικό, άλλα χιλιάδες ένα ελικόπτερο ».

Έχουν εξαιρετική δυνατότητα για τάχιστα παρακολούθηση υπόπτων και ιδίως στον εντοπισμό για την σύλληψη τους

Η « από τον αέρα » πληροφόρηση, ενδυναμώνει την αποτελεσματικότητα των συνηθισμένων περιπολιών με τον εντοπισμό κλεμμένων μεγάλων πραγμάτων π.χ. μεγάλα αγροκτήματα.

Η περιπολία από αέρα μπορεί να προστατεύσει τις χερσαίες περιπολίες και να τους δώσει την πληροφόρηση από πρώτο χέρι για απομονωμένες περιοχές, στέγες υψηλών κτιρίων κ.α. σημείων που δεν είναι ορατά από το έδαφος .

Μειονεκτήματα

Οι κακές καιρικές συνθήκες κάμπτουν την ικανότητα αυτού του τύπου της περιπολίας.

Απαιτείται ειδική εκπαίδευση που είναι ακριβή.

Προβλήματα όπως τοποθεσίες που δεν επιτρέπουν την προσγείωση και δυσκολίες ανεφοδιασμού ή και ο ανεφοδιασμός με καύσιμα αυτός καθ' αυτός αποτελούν αρνητικούς παράγοντες στον από αέρα περιπολία.

Το κοινό αντιδρά με φόβο, στο βαθμό που δίδεται η εντύπωση της κατασκοπείας από αέρα, ενώ ο σημειώνεται ότι ο θόρυβος αποδυναμώνει την επιτυχία των περιπολιών.

2.2.4 Επιλεκτική Περιπολία

Είναι η περιπολία που πραγματοποιείται σε καθορισμένη περιοχή, με σκοπό να μειώσει ή να εξαλείψει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα π.χ. ένοπλες ληστείες, επιθέσεις κατά γυναικών ή ατυχήματα σε δρόμους ταχείας κυκλοφορίας.

Εφαρμόζεται κατόπιν σχεδιασμού.

2.2.5 Κορεσμένη περιπολία

Κύριος σκοπός της είναι η μεγιστοποίηση των συλλήψεων και η μείωση του δείκτη της εγκληματικότητας. Χρησιμοποιείται ο όρος « υψηλή ορατότητα περιπολίας » για το δόγμα της κορεσμένης περιπολίας, με πεδίο εφαρμογής τις περιοχές υψηλού δείκτη και συχνής εγκληματικότητας. Χρησιμοποιείται για μέτρα όπως οι συλλήψεις, με σκοπό τη μείωση του υψηλού δείκτη εγκληματικότητας.

2.2.6 Ειδικές περιπολίες

Γίνονται ανάλογα με τις ιδιομορφίες του περιοχής. Κατ' ακολουθία μπορούν να διεξαχθούν:

- Με ποδήλατα[310] ή μοτοσικλέτες.
- Με πλωτά μέσα (π.χ. λίμνες, ποταμούς)].
- Περιπολία με εκπαιδευμένα σκυλιά.
- Ορεινές περιπολίες.
- Θαλάσσιες περιπολίες, με κανό σε λιμναίες και ποτάμιες, με ταχύπλοα κ.ά.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα των περιπολιών εξαρτάται αποκλειστικά, από αυτούς που την εκτελούν και υλοποιούν το δόγμα της διαρκούς παρουσίας.[311] Ο Πλάτωνας στην πολιτεία του[312] αναφέρει τα προσόντα που πρέπει να έχουν οι φύλακες, το έργο

³¹⁰ Ειδικότερα, το ποδήλατο ήταν εργαλείο του αστυνομικού περιπολίας, πριν να εμφανιστούν τα περιπολικά αυτοκίνητα και οι μοτοσικλέτες. Τα τελευταία χρόνια το ποδήλατο χρησιμοποιείται ξανά από ειδικές ομάδες αστυνομικών περιπολίας, οι οποίοι έχουν ως αποστολή την αστυνόμευση συγκεκριμένων γειτονιών και την επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με παραβατικές συμπεριφορές. Ο αστυνομικός ποδηλάτης είναι συνήθως ενταγμένος στη στρατηγική αστυνόμευσης της κοινότητας (community policing) και ενεργεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νέου ρόλου του αστυνομικού περιπολίας (σταθερή περιοχή περιπολίας, ανάπτυξη στενών σχέσεων με κατοίκους, γνώση τοπικών προβλημάτων, ανάληψη πρωτοβουλιών για λύση προβλημάτων, συγκεκριμένες προτάσεις στην διοίκηση, κ.α.). Πολλοί μελετητές έχουν την άποψη ότι τα σύγχρονα μηχανοκίνητα οχήματα περιπολίας με εξελιγμένα συστήματα επικοινωνίας έχουν απομακρύνει τους αστυνομικούς από τους πολίτες, διότι έχουν περιορίσει σημαντικά τις μεταξύ τους επαφές. Υποστηρίζουν ότι η περιπολία με ποδήλατο μπορεί να δώσει ευκαιρίες για ουσιαστικές και συνεργατικές επαφές μεταξύ αστυνομικών και πολιτών.

Η Ελληνική αστυνομία προμηθεύτηκε πρόσφατα ποδήλατα για να χρησιμοποιηθούν στην αστυνόμευση (Κυριακόπουλου Κ. (1999). ΕΛΛ.ΑΣ. *Η μεγάλη των ποδηλάτων σχολή*. Εφημερίδα *Ελευθεροτυπία/infotech*, 9-3-1999, σ. 2. Για να επιτύχει το μέτρο η διοίκηση θα πρέπει να λάβει υπόψη της πολλούς παράγοντες και πρώτα απ' όλα να μελετηθεί η στάση του αστυνομικού προσωπικού απέναντι στο νέο μέτρο (κατανόηση, αποδοχή, ενισχυτικά μέτρα, αντιμετώπιση αντιδράσεων, εκπαίδευση, κίνητρα, επιβραβεύσεις, κ.λπ).

Βλ. σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές στο *Bicycle Patrols Find a Way to Zap Crime*. Law and Order, 46(4), 69-72. , Harman A. (1998). *Bicycle Patrols Growing in Australia*. Law and Order, 46(4), 65-68., Αστυνομική Επιθεώρηση Ιούλιος 1999 σσ. 438-440. « *Η χρήση του ποδηλάτου στην αστυνομική περιπολία* » του Ιωσήφ Καμπανάκη, Αστυν. Υποδ/ντή.

³¹¹ Εισήγηση του Ταξίαρχου (εν αποστρατεία) Παπακόστα Βασιλείου με θέμα « *Οι πεζές περιπολίες και η αντεγκληματική πολιτική της εγγύτητας*», στα πλαίσια του σεμιναρίου «*ΛΑΟΚΡΑΤΗΣ*» « *Έγκλημα και τοπική κοινωνία- Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας- Συμμετοχική Αντεγκληματική πολιτική*», Αθήνα, 5-7/7/2000.

³¹² Πλάτωνος Πολιτεία (η περί δικαίου) τόμ. 1^{ος}, σσ. 184-185, Κάκτος, Αθήνα, 1992.

των οποίων θεωρεί « βέλτιστον επιτήδευμα ». Πέραν όμως των θεμάτων παράστασης εμφάνισης και συμπεριφοράς, η αρχή της *Omnipresence* στο θετικό έλεγχο είναι συνάρτηση της « προετοιμασίας », η δραστηριότητα δηλαδή που πρέπει να αναληφθεί πριν συμβεί το εγκληματικό γεγονός. Επί αυτού και όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των αστυνομικών που υλοποιούν την αρχή *omnipresence*, ο August Vollmer, πρώην αρχηγός της Αστυνομίας στην Καλιφόρνια, παρατήρησε ότι οι αστυνομικοί των περιπολιών πρέπει να έχουν: « *Τη σοφία του Σολομώντα, το κουράγιο του Δαβίδ, τη φυσική δύναμη του Σαμψών, την υπομονή του Ιώβ, τις ηγετικές ικανότητες του Μωϋσή, τις ιδιότητες του καλού Σαμαρείτη, την στρατηγική του Μ. Αλεξάνδρου, την πίστη του Δανιήλ, την διπλωματία του Λίνκολν, την ανοχή του Ιησού Χριστού* ». Γνωρίζοντας το τέλειο, όσον αφορά τα απαιτούμενα προσόντα των αστυνομικών περιπολίας, μπορεί να επιτευχθεί το σχετικό, με τη διαρκή ενημέρωση, ώστε υλοποιώντας την αρχή *omnipresence* να επιτευχθεί ένα συναισθηματικό άλμα ασφάλειας.

Σε ένα τέτοιο απαιτητικό επαγγελματικό περιβάλλον δράσης, ο αστυνομικός χρειάζεται να επιδεικνύει αυξημένες ικανότητες, που σχετίζονται περισσότερο με τις διαπροσωπικές και επικοινωνιακές σχέσεις και όχι τόσο με νομικές-ποινικές διαδικασίες.[313] Ο αστυνομικός περιπολίας σήμερα θα πρέπει να είναι πολύ καλά καταρτισμένος σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες εφαρμογής του νόμου και την τήρηση της τάξης (έλεγχος παραβάσεων, συλλήψεις, δικογραφίες, κατηγορούμενοι, μαρτυρίες, δικαστήρια, συγκεντρώσεις, οργανωμένο έγκλημα, κ.α.), αλλά ακόμα περισσότερο πρέπει να καταλαβαίνει τις ψυχολογικές και κοινωνικές διαστάσεις του ρόλου του και, κατ' επέκταση, της αστυνόμευσης μέσα στο δεδομένο κοινωνικό περιβάλλον όπου έχει ενταχθεί, ώστε να είναι αποτελεσματικός στη λύση των (κοινωνικών) προβλημάτων[314]. Οι έρευνες δείχνουν ότι ο συνδυασμός αυτών των ικανοτήτων επιτυγχάνεται σε μεγαλύτερο βαθμό από τους αστυνομικούς με ανώτερες σπουδές, συγκριτικά με τους άλλους συναδέλφους τους.[315]

2.3 Συμπέρασμα

Οι πεζές περιπολίες αποτελούν μία από τις σύγχρονες μεθόδους για την πρόληψη του εγκλήματος. Μπορούν να ενταχθούν στο πλαίσιο των προσπαθειών που κάνει η αστυνομία για κοινοτική αστυνόμευση και αποτελούν έναν άμεσο τρόπο με τον οποίο τα στελέχη της αστυνομίας

³¹³ Αστυνομική Επιθεώρηση, Ιούλιος 1995, σ.σ.420-422, « *Θέματα αγωγής και παιδείας στην αστυνομία*», του Χαράλαμπου Ζιανίκα. Επίσης, Μάϊος/Ιούνιος 2002, τεύχ. 213, σ. 304, « *Αστυνομική εκπαίδευση και αξιολόγηση*», του Παναγιώτη Βρακά.

³¹⁴ Αστυνομικοί με πανεπιστημιακή εκπαίδευση και η επίδοσή στη δουλειά τους του Ιωσήφ Καμπανάκη Αστυν. Υποδ/ντή.

³¹⁵ Roberg R. (1978). An Analysis of the Relationships Among Higher Education, Belief Systems, and Job Performance of Patrol Officers. *Journal of Police Science and Administration*, 6(3), σσ.336-344.

μπορούν να έρθουν σε επαφή με τους πολίτες. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό του κοινού δεν ανησυχεί τόσο για τα σοβαρά εγκλήματα όπως ληστείες, ανθρωποκτονίες και βιασμούς όσο για τα καθημερινά « χαμηλής παραβατικότητας », μικροκλοπές, συμπλοκές και ελαφρές σωματικές βλάβες.

Η συμμετοχή του κοινού στην δράση των πεζών περιπολιών είναι ιδιαίτερα σημαντική. Κατά κανόνα το κοινό είναι αυτό που μπορεί να βρίσκεται παντού σε κάθε τόπο και σε κάθε χρόνο, επομένως μπορεί να προλαμβάνει τη διάπραξη ενός εγκλήματος ή τουλάχιστον να ειδοποιήσει άμεσα την αστυνομία, εάν αυτό έχει διαπραχθεί.

Αλλωστε, όσο συχνή και να είναι η διέλευση των πεζών αστυνομικών από μία περιοχή, δεν μπορεί να γίνει αποτελεσματική πρόληψη των εγκλημάτων εάν δεν υπάρχει σχετική ενημέρωση από τους πολίτες.

Στη χώρα μας, με βάση χαρτογράφησης της εγκληματικότητας, εφαρμόζονται πιλοτικά από το Μάιο του 1999 οι «πεζές περιπολίες», με έμφαση στις προβληματικές περιοχές της Αττικής και της Θεσσαλονίκης. Οι πεζές περιπολίες ως θεωρητική πρόσληψη, αλλά και συγκεκριμένη πρακτική εντάσσονται στο δόγμα της καθολικής προληπτικής αστυνόμευσης και αναπτύσσουν το πρότυπο της «αστυνομίας της εγγύτητας»

Ως μέρος του δόγματος της « καθολικής » αστυνόμευσης (πεζές περιπολίες, περιπολικά και ομάδες Ζ - αστυνόμευσης σε 24ωρη βάση), οι πεζές περιπολίες έχουν μια κατ' εξοχήν προληπτική/αποτρεπτική αποστολή.

Αποσκοπούν κατ' αρχάς, στην εξασφάλιση της σταθερής παρουσίας ένστολων αστυνομικών σε ένα δεδομένο εδαφικό ή χωροταξικό άξονα, για να επιτυγχάνεται η αποτελεσματικότερη πρόληψη των αντικοινωνικών/ εγκληματικών συμπεριφορών και η ελάττωση ή εξάλειψη των παραγόντων επίστευσης της εγκληματικής πράξης. Πράγματι, η ορατότητα της επιτήρησης επιδρά ανασχετικά στο μικροεπίπεδο των καθημερινών αντικοινωνικών συμπεριφορών και εγγυάται τη διατήρηση της δημόσιας τάξης.

Επίσης, λειτουργούν αποτρεπτικά ως προς τη σταδιακή διαμόρφωση των συνθηκών προεγκληματικής κατάστασης, που κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις θα μπορούσαν να ευνοήσουν το πέρασμα στην πράξη.

Περιορίζουν, εξάλλου, τη διαθεσιμότητα των ευκαιριών από τις οποίες θα επωφελούνταν οι επίδοξοι δράστες για να υλοποιήσουν τους εγκληματικούς στόχους τους, αυξάνοντας παράλληλα το «κόστος» και τη διακινδύνευση της σχεδιαζόμενης εγκληματικής επιχείρησης. Η προληπτική διάσταση του έργου των αστυνομικών περιπολίας έγκειται στο ότι συνιστούν με τη σταθερή παρουσία τους μια δύναμη αποτροπής και συρρίκνωσης των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των δραστών.

Επενεργούν, ακόμη, ανασταλτικά στη ψυχολογία των δραστών, στο βαθμό που, εξαιτίας του αυξημένου κινδύνου σύλληψης, απαιτείται μεγαλύτερη βουλητική και ψυχική προετοιμασία από την πλευρά του δράστη για την τέλεση της πράξης.

Επιτρέπουν, επίσης, στους αστυνομικούς περιπολίας την ορθή γνώση των ιδιαίτερων προβλημάτων εγκληματικότητας που παρουσιάζει ο υπο αστυνόμευση χώρος και την καλύτερη αντιμετώπιση των εγκληματογενών αιτιών. Η αστυνόμευση χώρων όπου εντοπίζονται εστίες εγκληματικότητας, η επιτήρηση των εξωτερικών χώρων σχολικών μονάδων, ο συχνός έλεγχος εγκαταλελειμμένων κτισμάτων, η επισήμανση οικιών, των οποίων απουσιάζουν επί μακρόν οι ένοικοι, η αστυνόμευση των εξωτερικών χώρων του Μετρό, αποτελούν βασικά καθήκοντα των αστυνομικών περιπολίας και εντάσσονται στις μεθόδους προστασίας της ασφάλειας των περιοχών και άμεσης αποτροπής της μικρομεσαίας εγκληματικότητας.

Τέλος, οι πεζές περιπολίες αναπτύσσουν το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών, εδραιώνουν ένα κλίμα εμπιστοσύνης και επικοινωνίας με την κοινότητα και αναδεικνύουν την κοινωνική διάσταση του έργου της αστυνομίας. Και τούτο, διότι ο αστυνομικός περιπολίας, εκτός από τη διατήρηση της τάξης και την πρόληψη της εγκληματικότητας ασχολείται συχνά με θέματα που άπτονται της απλής κοινωνικής απειθαρχίας (π.χ. διατάραξη κοινής ησυχίας) ή με την προσφορά ειδικών υπηρεσιών στην κοινότητα (π.χ. διαμεσολάβηση, ενημέρωση του κοινού, βοήθεια σε περίπτωση άμεσης ανάγκης κ.λπ.).

Στο πλαίσιο αυτό, η εφαρμογή των πεζών περιπολιών στην Ελλάδα σηματοδότησε την απαρχή μιας αλλαγής στη φιλοσοφία της αστυνόμευσης. Η «αστυνομία της εγγύτητας» εξακολουθεί να έχει ως κύρια αποστολή την πρόληψη του εγκλήματος, αλλά ταυτόχρονα δρα σε συνεργασία με την κοινωνία για να αλλάξει τις συνθήκες που ενθαρρύνουν την εγκληματική συμπεριφορά. Πρόκειται στην ουσία για μια άλλη μορφή «συμπαραγωγής» τη δημόσιας ασφάλειας, από τη δημόσια δύναμη και την κοινότητα, η οποία προάγει το ρυθμιστικό και όχι τον κατασταλτικό ρόλο της αστυνομικής παρέμβασης.

Έρευνες έχουν δείξει ότι η αύξηση του αριθμού αστυνομικών και των αστυνομικών περιπολίας αλλά και η γρήγορη ανταπόκριση της αστυνομίας στην κλήσεις των πολιτών έχουν πάρα πολύ μικρή επίπτωση στη μείωση των εγκληματολογικών στατιστικών. Λέγεται ότι, οι περιπολίες περισσότερων αστυνομικών στο δρόμο προλαμβάνουν το έγκλημα όσο προλαμβάνουν τις φωτιές οι περιπολίες πυροσβεστών και επιδρούν θετικά περισσότερο στην ανάπτυξη αισθημάτων ασφάλειας[316]. Η αίσθηση από πολλούς πολίτες ανυπαρξίας της επίσημης κρατικής προστασίας, μετά που θα

³¹⁶ « Ευθύνεται η αστυνομία για την αύξηση των εγκλημάτων; » του Ιωσήφ Καμπανάκη, Αστυν. Υποδ/ντή.

διαπραχθεί το έγκλημα, δε βελτιώνει τα πράγματα αλλά αντίθετα επιβαρύνει αρνητικά το έργο των υπηρεσιών που ασχολούνται με την ασφάλειά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

3. ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Γενικά

Η πρόληψη των εγκλημάτων συνδεόταν παραδοσιακά στην ελληνική αντεγκληματική πολιτική με τις γενικές αρχές λειτουργίας της ποινής αξιοποιώντας, κατά το γερμανικό πρότυπο, την «παιδαγωγική» και αποτρεπτική της λειτουργία.^[317] Η στροφή του μοντέλου αυτού προς την υιοθέτηση μέτρων κοινωνικής πρόληψης ξεκίνησε σποραδικά τη δεκαετία του 1980 για να συστηματοποιηθεί προς τα τέλη της δεκαετίας του 1990.^[318]

Οι πρώτες προληπτικές δράσεις δρομολογήθηκαν σε διάφορους τομείς, όπως για παράδειγμα, της βίας στα γήπεδα, της κακοποίησης παιδιών, γυναικών και ηλικιωμένων ατόμων και της παραβατικότητας των ανηλίκων.^[319] Το αντικείμενό τους ήταν συχνά προκαθορισμένο -στις περιπτώσεις που ήταν χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και απευθύνονταν στην προστασία των θυμάτων, στην επανένταξη των αποφυλακισθέντων, σε ανέργους και γενικότερα κοινωνικά αποκλεισμένους.^[320] Με κυρίαρχο τον προνοιακό χαρακτήρα, σπάνια αποτελούσαν τμήμα ευρύτερης προληπτικής στρατηγικής και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, διατηρώντας κατ'εξοχήν αποσπασματικό χαρακτήρα. Με το ν. 1738/1987, ιδρύθηκε το Εθνικό Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας^[321] υπό την αιγίδα του υπουργείου Δικαιοσύνης, το οποίο όμως ποτέ δεν λειτούργησε ουσιαστικά.

³¹⁷ Χριστίνα Ζαραφονίτου, « Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο», Σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2003, σσ 154-162.

³¹⁸ Ch. Zarafonitou, « New tendencies in prevention policy in Greece: Local crime prevention councils and the partnership model » στον υπό έκδοση Τόμο προς τιμή της καθηγήτριας Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου με τίτλο *Το εγκληματικό φαινόμενο. Τα δικαιώματα του ανθρώπου. Διαπιστώσεις και προοπτικές*, Νομική Βιβλιοθήκη.

³¹⁹ Το ίδιο σ. 292.

³²⁰ S. Vidalì, « Politique de prevention et de securite en Grece. Le controle politique, passé et present », *Deviance et Societe*, 25/2001, pp. 515-531(524).

³²¹ Σύμφωνα με το ν. 1738/1987, Το «Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας» αποτελείται από είκοσι πέντε μέλη με τριετή θητεία και συνεδριάζει σε απαρτία με παρόντα τα μισά από τα μέλη του,

Σκοπός του Σ.Π.Ε. : ο σχεδιασμός της πολιτικής πρόληψης της εγκληματικότητας ενηλίκων και ανηλίκων και η υποβολή προτάσεων για το συντονισμό των αναγκαίων μέτρων. Προς επίτευξη του εν λόγω σκοπού του, το Σ.Π.Ε.: i.) Ενημερώνει τους αρμόδιους φορείς, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το κοινό, σχετικά με τα σύγχρονα μέτρα πρόληψης. ii.) Ενθαρρύνει τη δημιουργία περιφερειακών συμβουλίων πρόληψης της εγκληματικότητας σε οποιοδήποτε επίπεδο. iii.) Προτείνει τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων πρόληψης. iv.) Παρακολουθεί και αξιολογεί τα εφαρμοζόμενα από το κράτος, την τοπική αυτοδιοίκηση ή την ιδιωτική πρωτοβουλία προγράμματα πρόληψης και σχεδιάζει τέτοια προγράμματα. v.) Διατυπώνει τη γνώμη του, ύστερα από πρόσκληση ή αυτεπάγγελτα, για τη σκοπιμότητα και αποτελεσματικότητα μέτρων πρόληψης που προγραμματίζονται. vi.) Συλλέγει στατιστικά και ερευνητικά δεδομένα που αναφέρονται στην εγκληματικότητα. vii.) Διεξάγει ή αναθέτει έρευνες σχετικές με την πρόληψη. viii.) Πραγματοποιεί ενημερωτικά ή εκπαιδευτικά προγράμματα στον τομέα της πρόληψης. ix.) Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς και συμβούλια πρόληψης που λειτουργούν στο εξωτερικό ή το εσωτερικό. Το Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας συγκροτήθηκε και συνεδρίασε δύο φορές τον πρώτο χρόνο της ίδρυσής του (1988). Έκτοτε λησμονήθηκε.

Η δεκαετία που ακολούθησε ήταν ιδιαίτερα σημαντική λόγω των κοινωνικών αλλαγών που σημειώθηκαν. Οι κοινωνικοπολιτικές αλλαγές στις βαλκανικές χώρες, οι μεταβολές των συνόρων, η μαζική είσοδος οικονομικών μεταναστών αλλά και οι αλλαγές στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ένωσης δεν άφησαν ανεπηρέαστο και το εσωτερικό τοπίο της χώρας. Η πληθυσμιακή ανομοιογένεια αυξήθηκε, τα κοινωνικά προβλήματα εντάθηκαν (στέγη, ανεργία, εγκληματικότητα) και η «ανασφάλεια» και ο «φόβος του εγκλήματος» άρχισαν να απασχολούν πολίτες, πολιτικούς και Μ.Μ.Ε. Η έρευνα σχετικά με «τις κοινωνικές αναπαραστάσεις για το εγκληματικό φαινόμενο και το φόβο του εγκλήματος» στο εσωτερικό της Αθήνας (κέντρο και 4 αθηναϊκοί Δήμοι), την άνοιξη του 1998[322], κατέγραψε ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά φόβου (58,7%, στο σύνολο του δείγματος ενώ σε ορισμένες συνοικίες της πόλης ήταν ακόμα μεγαλύτερα, π.χ., στο κέντρο ήταν 76%). Από την ίδια έρευνα προέκυψε, επίσης, μια γενικευμένη δυσαρέσκεια των πολιτών από το αστυνομικό έργο στον τομέα ελέγχου του εγκλήματος και έντονες τιμωρητικές στάσεις, ιδιαίτερα μεταξύ των πολιτών εκείνων οι οποίοι φοβούνται περισσότερο ή είχαν πρόσφατη εμπειρία θυματοποίησης.

Το πλαίσιο αυτό ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκό για την εφαρμογή πολιτικών «ασφάλειας», οι οποίες κατά τα ευρωπαϊκά προηγούμενα, βασίστηκαν στην πρόληψη της μικρομεσαίας εγκληματικότητας. Τα πρώτα προγράμματα αυτής της μορφής προήλθαν από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης με τη δημιουργία ειδικών αστυνομικών σωμάτων, όπως: των «ειδικών φρουρών» (ν. 2734/1999), των «σχολικών φυλάκων» για τη φύλαξη των σχολικών κτιρίων και την πρόληψη της διακίνησης ναρκωτικών[323] αλλά και την ίδρυση της δημοτικής αστυνομίας (ν. 2647/1998).[324] Τον Ιανουάριο του 1999, το ίδιο υπουργείο εγκαινίασε πιλοτικά το εθνικό σχέδιο αστυνόμευσης «Ασφαλείς Πόλεις», το οποίο προβλέπει επέκταση των «πεζών περιπολιών», φρούρηση «ευπαθών στόχων», όπως είναι κτίρια και εγκαταστάσεις δημοσίων υπηρεσιών, δικαστικές αρχές, πρεσβείες, το μετρό κ.λπ., καθώς επίσης και εκπαίδευση και επιμόρφωση των αστυνομικών για να συμμετέχουν στα νέα προγράμματα[325]. Μάλιστα, ήδη εφαρμόζεται ο νέος θεσμός του «αστυνομικού της γειτονιάς»[326], για τον οποίο γίνεται λόγος σε αυτόνομο κεφάλαιο.

³²² Χ. Ζαραφονίτου, Ο φόβος του εγκλήματος, Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης (Διεύθ. Σειράς: Π. Δαγτόγλου, Ν. Κουράκης, Μ. Σταθόπουλος), Α. Σάκκουλας, Αθήνα, 2002, σσ. 85-157.

³²³ Θ. Παπαθεοδώρου, 2002, Δημόσια ασφάλεια και αντεγκληματική πολιτική, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σ. 214 & σ. 218.

³²⁴ Α. Πιτσελά, «Προτάσεις για μια ορθολογική αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα στο κατώφλι της νέας χιλιετίας», Υπεράσπιση, 1/2000, σσ. 153-188(168).

³²⁵ Γ. Πανούσης, «Η εκπαίδευση των αστυνομικών στο πλαίσιο του νέου αντεγκληματικού τους ρόλου», στο Ν. Κουράκης (Εκδ.Επιμ.)-Ν. Κουλούρης, Αντεγκληματική Πολιτική ΙΙ, Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σσ. 357-372.

Η σημαντικότερη εξέλιξη στον τομέα αυτό είναι, ωστόσο, η ίδρυση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας[327]. Είναι κοινή αντίληψη όλων ότι το κράτος μόνο του δεν μπορεί να προλάβει όλες τις αξιόποινες πράξεις. Η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μέσω των (Το.Σ.Π.Ε) είναι καθοριστική. Αυτό που προέχει είναι να οργανωθούν δράσεις, που να επιτρέπουν την παρακολούθηση και αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων και κοινωνικών φαινομένων, με σκοπό την προστασία της τοπικής κοινωνίας μέσω της πρόληψης, την καταπολέμηση του φόβου της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και ιδίως της καθημερινής παραβατικότητας, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του πολίτη, τη σύσταση δικτύου για τη συνεργασία και τον συντονισμό όλων των οργανισμών, οργανώσεων, φορέων και πολιτών που δραστηριοποιούνται στην τοπική κοινωνία, για την πρόληψη της παραβατικότητας και την ενίσχυση και ενθάρρυνση του εθελοντισμού.

Σε χώρες της βόρειας Ευρώπης (Δανία, Σουηδία) είχαν δημιουργηθεί ήδη από τη δεκαετία του '70 Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας με στόχο να ενισχύσουν πρωτοβουλίες πολιτών για την αυτοπροστασία τους, να συμβάλουν στην ενημέρωση της κοινής γνώμης - ιδίως της νεολαίας - για ζητήματα εγκληματικότητας, να προωθήσουν μέτρα πρόληψης σε τοπικό επίπεδο, και να υποστηρίξουν τη διεξαγωγή ερευνών. Νωρίτερα από τις άλλες κεντροευρωπαϊκές χώρες αντίστοιχο Συμβούλιο Πρόληψης Εγκληματικότητας θεσμοθετήθηκε το 1983 στη Γαλλία, λόγω των ταραχών του 1981. Το Συμβούλιο πρότεινε μέτρα για την πρόληψη της βίας στις μεγάλες πόλεις, στα περίχωρα των οποίων είχε συγκεντρωθεί πολύς πληθυσμός με υψηλά ποσοστά ανεργίας, άσχημες συνθήκες διαμονής, αλλοδαποί που δεν μιλούσαν τη γλώσσα και δεν είχαν καμιά εκπαίδευση, με περιορισμένες ως εκ τούτου δυνατότητες εύρεσης εργασίας, παιδιά που δεν πήγαιναν σχολείο κ.λπ.[328]

³²⁶ Η δοκιμαστική εφαρμογή του «Αστυνομικού της Γειτονιάς», εγείρει μια σειρά επιστημονικούς προβληματισμούς αναφορικά με το θεωρητικό πλαίσιο ένταξής του και τις προϋποθέσεις υλοποίησής του (βλ. και όσα αναφέρονται στο Γ.Δ. Παπανικολάου, «Ο αστυνόμος της γειτονιάς και η ελληνική πραγματικότητα», Αστυνομική Επιθεώρηση, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2003, σσ. 12-15).

³²⁷ Τα οποία θεσπίστηκαν με το ν. 2713/1999 (άρ.16) και συμπληρώθηκαν με την Υ.Α 3002/1/14-στ' του Υπουργού Δημόσιας Τάξης για τη «Ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων Πρόληψης Εγκληματικότητας και συνεργασίας αυτών με αρμόδιες αρχές και φορείς» (ΦΕΚ 12/14-1-2002). Βλ. επίσης για το θέμα αυτό Ch. Zarafonitou, « New tendencies in prevention policy in Greece: Local crime prevention councils and the partnership model », υπό έκδοση, όπ. παραπ., και Θ. Παπαθεοδώρου, «Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της εγκληματικότητας, ένα όργανο συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής», στο *Ποινική Δικαιοσύνη*, 6/1999, σσ. 602-607.

³²⁸ Για τις ταραχές έγιναν πολλές εκθέσεις, γνωστότερη είναι η Bonnemaision (1983), από το όνομα του προέδρου της Επιτροπής για την αντιμετώπιση της βίας στις πόλεις, Gilbert Bonnemaision. Σ' αυτήν επισημαίνεται ότι η φτώχεια, ο υπερπληθυσμός, η διάρρηξη του κοινωνικού ιστού και η απουσία κοινωνικού ελέγχου είναι αποφασιστικοί παράγοντες για την αύξηση της εγκληματικότητας και του δεξιού εξτρεμισμού.

Τα Το Σ.Π.Ε αποτελούν, σύμφωνα με το νόμο, «αποκεντρωμένα όργανα αντεγκληματικής πολιτικής και διαχείρισης του προβλήματος της εγκληματικότητας, σε τοπικό επίπεδο, με στόχο τη μείωση ή εξάλειψη του αισθήματος ανασφάλειας των πολιτών και τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης για την ικανότητα του κράτους να προστατεύει αποτελεσματικά τα έννομα και κοινωνικά αγαθά τους» (άρ.2 παρ.1 Υ.Α 3002/1/14-στ'). Έχουν συμβουλευτικό-γνωμοδοτικό χαρακτήρα και μπορούν να συσταθούν σε κάθε Δήμο ή Κοινότητα της χώρας με πληθυσμό μεγαλύτερο των 3.000 κατοίκων (άρ.16 παρ.1 ν. 2713/ 1999). Απαρτίζονται από επιστήμονες και λειτουργούς που διαμένουν στην περιφέρεια του Δήμου και διαθέτουν ειδικές γνώσεις στον τομέα της εγκληματικότητας, όπως δικαστικούς λειτουργούς, εγκληματολόγους, ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, αστυνομικούς, κοινωνικούς λειτουργούς και ιατρούς, καθώς και εκπροσώπους παραγωγικών τάξεων και κοινωνικών φορέων. Τα μέλη δεν επιτρέπεται να είναι λιγότερα από 5 και περισσότερα από 11, με τριετή και άμισθη θητεία (άρ.16, παρ.2 του ίδιου νόμου).

3.2 Αποστολή του θεσμού

Κύρια αποστολή του θεσμού, αποτελεί « η καταγραφή και η μελέτη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή από τους κοινοτικούς φορείς πρωτοβουλιών, κατάλληλων να προλάβουν ή να περιορίσουν ορισμένες μορφές της μικρομεσαίας ιδίως εγκληματικότητας »[329].

Ο υπεύθυνος της ομάδας Διοίκησης Έργου, καθηγητής Εγκληματολογίας Γ. Πανούσης, αναπτύσσοντας το θεωρητικό πλαίσιο λειτουργίας των συμβουλίων ανέφερε χαρακτηριστικά « Τα Το Σ.Π.Ε καλούνται να γιατρέψουν ή να προλαμβάνουν τις “αρρώστιες” στις πηγές του εγκλήματος, όχι να κηρύξουν πόλεμο στα κράτη ή να προάγουν την αυτοδικία. Να διαπιστώσουν ποιες είναι οι μορφές της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και να διερευνήσουν τρόπους αντιμετώπισής της », φροντίζοντας ωστόσο να ξεκαθαρίσει ότι «τα συμβούλια δεν καλούνται να πάρουν το νόμο στα χέρια τους, ούτε να δημιουργήσουν θύλακες πληροφοριοδοτών».[330]

Οι δράσεις των Το Σ.Π.Ε, σύμφωνα με το Πλαίσιο Βασικών Αρχών Λειτουργίας τους, είναι πιο συγκεκριμένα:

- Η καταγραφή και μελέτη της εγκληματικότητας και η σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την εξέλιξη της εγκληματικότητας στην περιοχή τους.

329 Όπως διεξοδικά αναφέρεται στο Πλαίσιο Βασικών Αρχών Λειτουργίας για τα ΤοΣΠΕ, το οποίο συντάχθηκε από την Ομάδα Διοίκησης Έργου (ΑΥ ΕσΔημΔιοικΑποκΔημΤαξ 3002/4/1 κδ (ΦΕΚ Β' 521/29-4-2002) και υιοθετήθηκε κατά την Ημερίδα που οργάνωσαν το ΥπΔημΤ και οι Δήμοι την 15-5-2002. Βλ. και σχετικό δημοσίευμα στην Ποινική Δικαιοσύνη, 6/2002, σσ. 587-590.

³³⁰ Καθημερινή 19/5/02 « Οι πολίτες κατά του εγκλήματος. Η συνεργασία με την Ε.Λ.ΑΣ. στην πρόληψη, θεμέλιος λίθος της πολιτικής που προωθεί το υπ. Δημόσιας Τάξης ». Του Γιώργου Λιάλιου.

- Η ευαισθητοποίηση και η ενεργός συμμετοχή κοινωνικών φορέων και πολιτών στα προγράμματα πρόληψης.
- Η πλαισίωση και ο συντονισμός πρωτοβουλιών άλλων κοινωνικών φορέων που στοχεύουν στην πρόληψη (π.χ. θεραπευτικών κοινοτήτων, συλλόγων γονέων, επαγγελματικών ενώσεων, εκκλησίας, κ.λπ).
- Η συνδρομή στο κοινωνικό έργο της αστυνομίας.
- Η πρόταση δημιουργίας κέντρων βοήθειας, αρωγής και πληροφόρησης στα θύματα εγκληματικών πράξεων.
- Η ανάπτυξη κοινοτικής διαμεσολάβησης και η εμπέδωση κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων παροχής κοινωφελούς εργασίας.
- Η υποβολή προτάσεων προς τους αρμοδίους φορείς (Υπουργεία, Νομαρχία κ.λπ) για παρεμβάσεις σε περιοχές που παρουσιάζουν έντονα χωροταξικά και κοινωνικά προβλήματα.
- Η σύσταση δικτύου «στελεχών πρόληψης» σε τομείς όπως η οδική συμπεριφορά, η σχολική/εξωσχολική βία, τα ναρκωτικά, η κακοποίηση/εκμετάλλευση ανηλίκων κ.λπ.
- Η κατάσταση προγραμμάτων πρόληψης αναφορικά με ορισμένες παραβατικές / εγκληματικές συμπεριφορές ή κατηγορίες δραστών.

Κατά το γαλλικό πρότυπο, ο θεσμός αυτός αποτελεί μια μορφή αποκεντρωμένης πρόληψης σε τοπικό επίπεδο, η οποία εντάσσεται στην προοπτική μιας συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής.[331] Μέσα από τη δραστηριοποίηση όλων των κοινωνικών εταίρων και τη συνεργασία της τοπικής κοινωνίας με την κεντρική πολιτική, επιχειρείται παράλληλα με την πρόληψη της εγκληματικότητας και η άμβλυνση του αισθήματος της ανασφάλειας των πολιτών[332]. Είναι ενδεικτικό, άλλωστε, ότι ο υπουργός Δημόσιας Τάξης, σε συνέχεια της εγκυκλίου που περιελάμβανε τους στόχους και τις προτεραιότητες της ελληνικής αστυνομίας για το έτος 2002[333] ανακοίνωσε στις 13-3-2002, στην ηγεσία της αστυνομίας τις κατευθυντήριες γραμμές της αντεγκληματικής πολιτικής, θέτοντας ως «κεντρικό στρατηγικό στόχο» την «εμπέδωση της ασφάλειας από μια αποτελεσματική αστυνομία που θα βρίσκεται κοντά στον πολίτη» η ενεργός συμμετοχή του οποίου «αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία της»[334]. *«Η πρόληψη της εγκληματικότητας είναι μια πρόκληση για την κοινωνία ως σύνολο και δεν είναι πια ένα ζήτημα που αφορά μόνο την αστυνομία και τη Δικαιοσύνη. Όλοι οι κοινωνικοί φορείς πρέπει να εργαστούν επάνω στο ζήτημα της πρόληψης, αλλά περισσότερο από όλους οι ίδιοι οι πολίτες».*

Το κάλεσμα για τη συγκρότηση συμβουλίων δεν έχει προς το παρόν μεγάλη απήχηση. Μέχρι το 2002 μόνο πέντε δήμοι του Νομού Αττικής εκμεταλλεύτηκαν τη δυνατότητα του άρ. 16 του ν.

³³¹ Γ. Πανούσης, «Πόλη-Πολίτης-Κινητοποίηση. Το τρίπτυχο της πρόληψης», στο Έγκλημα και τοπική κοινωνία, Εγκληματολογικά, Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1993, σσ. 25-44.

³³² *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάιος/Ιούνιος 2002, «Τα Το.Σ.Π.Ε», τεύχ. 213, σσ. 278-281.

³³³ *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος/Απρίλιος 2002, σσ. 138-141.

³³⁴ Το ίδιο, σ. 141.

2713/1999[335]. Τελευταία, έγινε συντονισμένη προσπάθεια από το Υ.Δ.Τ. και μερίδα εγκληματολόγων για τη διάδοση του θεσμού. Ωστόσο, η περιορισμένη έστω μέχρι τώρα ανταπόκριση της οποίας έτυχε η πρόταση για την υιοθέτηση πολιτικών διαιτηρικής δεν μπορεί να μείνει ασχολίαστη, επειδή εντάσσεται στη γενικότερη τάση αναδιανομής των αρμοδιοτήτων της γενικής πρόληψης.

Σύμφωνα με τον Θ. Παπαθεοδώρου, το μέτρο των Συμβουλίων Πρόληψης της εγκληματικότητας βασίζεται σε δύο πυλώνες. Ο πρώτος είναι η αρχή διαιτηρικής, που ευνοεί την ανάπτυξη δράσεων οριζόντιου χαρακτήρα[336]. Το επιχείρημα των υποστηρικτών της είναι ότι η συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική είναι ασύμβατη με ιεραρχικές και γραφειοκρατικές δομές. Επίσημοι φορείς κοινωνικού ελέγχου, τοπικοί πολιτικοί και επιστημονικοί παράγοντες, καθώς και χρηματοδότες προγραμμάτων συγκροτούν ένα πολύπλοκο δίκτυο, μέσα στο οποίο οι αποφάσεις δεν επιβάλλονται από ιεραρχικά ανώτερα όργανα. Η συνδιαμόρφωση των αποφάσεων στηρίζεται στη διασταύρωση των στόχων, στην κοινότητα των προβλημάτων, στη συγγένεια των συμφερόντων και την εναρμόνιση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων[337].

Ο δεύτερος πυλώνας του θεσμού είναι η ανάγκη εμπέδωσης αισθήματος ασφάλειας στους πολίτες. Η γενική ανασφάλεια που δημιουργούν η πραγματική ή πλασματική αύξηση της εγκληματικότητας και τα Μ.Μ.Ε. αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού. Κάτω από το βάρος της ανασφάλειας και της δυσπιστίας, «το κοινωνικό συμβόλαιο» και η κοινωνική αλληλεγγύη φαίνονται να υφίστανται τριγμούς[338]. Το "επιχείρημα της αποδυνάμωσης του «κοινωνικού συμβολαίου» είναι αυτό που νομιμοποιεί την εκχώρηση ενός μέρους της επίσημης προληπτικής εξουσίας σε τοπικούς φορείς και την προώθηση της μεταξύ τους συνεργασίας. Έτσι επιδιώκεται η επαναδιατύπωση του κοινωνικού συμβολαίου με μικρο-κοινωνικούς όρους. Εφόσον το κράτος δεν μπορεί να διατηρήσει ανέπαφο το προστατευτικό του πρόσωπο, η κοινότητα καταλαμβάνει την θέση του και αυτό αναλαμβάνει τον ρόλο του αναδιανομέα των σχετικών εξουσιών.

3.3 Αξιολόγηση του θεσμού

³³⁵ Λαμπροπούλου, σ. 6, υποσ. 9. Πρόκειται για τους Δήμους Πεντέλης, Μενιδίου, Βούλας, Περιστερίου, Ζεφυρίου και Αργυρούπολης.

336 Παπαθεοδώρου Θ., σ. 604. Το ίδιο.

³³⁷ Pavlich G., Pavlich G., « Preventing crime: “ Social versus “ Community” Governance in Aotearoa/New Zealand” in Smandych R. (edit), *Governable places: Readings on governmentality and crime control*, Aldershot/Hants, Ashgate, 1999, pp 103-131(pp. 124-125). .

338 Παπαθεοδώρου Θ., σ. 605. Το ίδιο.

Λόγω της πρόσφατης ιστορίας του θεσμού στην Ελλάδα δεν είναι δυνατή οποιαδήποτε προσπάθεια αξιολόγησής του. Αυτό που γενικά διαπιστώνεται είναι η απροθυμία των δήμων για την ίδρυση και λειτουργία Το.Σ.Π.Ε. Παρότι, πρόσφατα αυξήθηκε ο αριθμός τους (μέχρι σήμερα έχουν ιδρυθεί 64 παρόμοια συμβούλια σε σύνολο χώρας), στην πραγματικότητα ελάχιστα από αυτά έχουν αρχίσει να λειτουργούν. Σύμφωνα με τα πορίσματα μιας έρευνας του Κέντρου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών[339] σε 30 Δήμους και Κοινότητες, προκύπτει ότι η ελλιπής ενημέρωση σχετικά με το θεσμό αποτελεί έναν από τους βασικότερους λόγους της μη υλοποίησής του, στον οποίο προστίθεται η έλλειψη οικονομικών πόρων ή προσωπικού[340]. Διαπιστώθηκε, εντούτοις, ένα έντονο ενδιαφέρον από πλευράς τόσο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης[341] όσο και των πολιτών για την εφαρμογή του θεσμού, παρά το γεγονός ότι η παρεχόμενη στα Το Σ.Π.Ε εργασία έχει εθελοντικό χαρακτήρα[342].

Όμως, ακόμη και όταν οι πόροι για μια τέτοια προσπάθεια φαίνονται να είναι περιορισμένοι[343], οι Δήμοι μπορούν να αναζητήσουν τους πόρους και έξω από το στενό πλαίσιο του προϋπολογισμού τους ή των κρατικών επιχορηγήσεων, εφόσον αξιοποιήσουν διάφορα κοινοτικά προγράμματα (π.χ. πρόγραμμα «Θησέας») και ενεργοποιήσουν, γενικότερα, πρωτοβουλίες που συντελούν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αιτιών της παραβατικότητας. Μπορούν έτσι οι Δήμοι να ενισχύσουν προγράμματα για τη στήριξη οικογενειών και παιδιών που έχουν εμπλακεί στην περιπέτεια των ουσιών (Δήμος Ζωγράφου), για τη λειτουργία κέντρου νέων ευκαιριών και υποστήριξης γυναικών -ιδίως κακοποιημένων- (Δήμος Αιγάλεω), καθώς και για την απασχόληση ειδικού παιδοψυχολόγου στα σχολεία (Δήμος Αγίων Αναργύρων). Επίσης, οι Δήμοι

³³⁹ C.D. Spinellis, Crime prevention in Greece in the year 2001 in Prof. N. Courakis (Ed), Criminal Sciences in the 21st Century, Essays in Honour of Professor Dr. Dionysios Spinellis, A. Sakkoulas Publishers, 2001, σσ. 1019-1031.

³⁴⁰ Γ. Πανούσης « Προς τοπικά ή προς (ου)τοπικά Σ.Π.Ε», όπως δημοσιεύτηκε στο μηνιαίο περιοδικό Αξιοματική Αστυνομία, Μάρτιος 2004, τεύχ. 1^ο.

³⁴¹ Ομιλία Έφης Λεντάκη στο Σεμινάριο « Λαοκράτης», με θέμα « Έγκλημα και Τοπική Κοινωνία – Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης του Εγκλήματος – Συμμετοχική Αντεγκληματική Πολιτική», Αθήνα 5-7 Ιουλίου 2000, Divani Caravel του υπ. Δημόσιας Τάξης, όπου τονίστηκε η ανάγκη της ενεργούς συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η σημασία της πολυκλαδικής συνεργασίας τοπικών εκπροσώπων -πολιτών-αστυνομίας στην πρόληψη του εγκλήματος.

³⁴² Η έλλειψη ενημέρωσης, επικοινωνίας με τα αρμόδια Υπουργεία και συντονισμού αποτελεί κοινή παραδοχή και για το λόγο αυτό συνεστήθη και λειτουργεί Ομάδα Διοίκησης Έργου (Ο.Δ.Ε), στα καθήκοντα της οποίας εντάσσεται «ο συντονισμός της δράσης και η παροχή επιστημονικών κατευθύνσεων προς τα Το Σ.Π.Ε. Η ομάδα αυτή, που λειτουργεί υπό την προεδρία του καθηγητή Εγκληματολογίας Γ. Πανούση έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα.

³⁴³ Πόροι των Το.Σ.Π.Ε μπορούν να αποτελέσουν: Πάσης φύσεως συνδρομές, εισφορές, δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες. Έσοδα από πάσης φύσεως κρατικές ή ιδιωτικές επιχορηγήσεις και, ενδεχομένως, ιδιωτικές χορηγίες έπειτα από έγκριση του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου. Έσοδα από κοινοτικά προγράμματα, όπως π.χ. κατά του κοινωνικού αποκλεισμού, προώθησης της απασχόλησης, καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, αστικής ανάπλασης, κοινωνίας της πληροφορίας κ.λπ. Έσοδα από συνεργασία με Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. για πραγματοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων.

μπορούν να επιλέξουν έναν κοινωνικό λειτουργό και να του αναθέσουν καθήκοντα «εμψυχωτή», ώστε, μέσω αυτού και των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου (ιδίως αυτών που ασχολούνται με τις λεγόμενες «ευπαθείς ομάδες», οι αποφάσεις των Τοπικών Συμβουλίων Παραβατικότητας να καθίστανται και αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, στη συνέχεια, δε, να «υλοποιούνται» από τις εν λόγω κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου[344], σε συνεργασία με συλλόγους γονέων, θεραπευτικές κοινότητες, τοπικά ή περιφερειακά γραφεία του Ο.Α.Ε.Δ, ομάδες εθελοντών[345], κ.λπ.

Εάν, π.χ. σε κάποιο Δήμο παρατηρούνται αυξημένα κρούσματα βίας μεταξύ μαθητών μέσα στο σχολείο ή και εκτός αυτού, το εκεί Τοπικό Συμβούλιο Παραβατικότητας, πέρα από τη συνεργασία που θα πρέπει να έχει με εμπλεκόμενους γονείς, μαθητές και εκπαιδευτικούς για τη λήψη κάποιων άμεσων μέτρων «κατευνασμού των παθών» και «εποπτείας των χώρων», ει δυνατόν χωρίς παρέμβαση της αστυνομίας και μηνύσεις, θα μπορούσε επιπλέον να ενθαρρύνει την οργάνωση από τους μαθητές θεατρικών παραστάσεων με έργα που παρουσιάζουν τις επιπτώσεις της βίας και, ακόμη, να αναθέσει σε κάποιους ήδη απόφοιτους του σχολείου, που παλαιότερα είχαν παρόμοια βίαιη συμπεριφορά αλλά ήδη εμφανίζουν απόλυτα ικανοποιητική κοινωνική ζωή, να λειτουργήσουν ως ενδιάμεσος κρίκος και «διαμεσολαβητής» ανάμεσα στους ατίθασους μαθητές και στα πιθανά θύματά τους.[346]

Η προσπάθεια εφαρμογής του θεσμού έχει περιθώρια να επιτύχει, αρκεί να γίνει σωστή στελέχωση των Συμβουλίων με ανθρώπους που έχουν γνώση των θεμάτων και αντιμετωπίζουν την παραβατικότητα προπάντων στη ρίζα της[347], στα κοινωνικά της αίτια και στην πρόληψη αυτών

³⁴⁴ Βλ. π.χ. τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Αρτέμιδας Αττικής, 4.Α.4, ΦΕΚ Β' 1115/8.8.2003, σελ. 15523, όπου το Γραφείο του Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας εντάσσεται στη Διεύθυνση Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου.

³⁴⁵ Οι εθελοντές μπορούν να συνδράμουν με πολλούς τρόπους στην αποστολή των Το.Σ.Π.Ε.:

Προστατεύοντας ελεύθερους χώρους, χώρους πρασίνου, παιδικές χαρές, χώρους γύρω από σχολεία ή εγκαταλειμμένα κτίρια της περιοχής τους, ώστε αυτά να μη γίνονται στέκια παράνομων δράσεων. Βοηθώντας στην καταγραφή της εγκληματικότητας/ παραβατικότητας και των ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής. Συμβάλλοντας στην ενημέρωση των κατοίκων μιας περιοχής για θέματα πρόληψης της παραβατικότητας (οδική συμπεριφορά, χρήση ναρκωτικών ουσιών, ενδοοικογενειακή βία, σχολική βία, κακοποίηση και εκμετάλλευση γυναικών και ανηλίκων, κ.λπ.). Συμμετέχοντας σε προγράμματα στήριξης και ενσωμάτωσης ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων (πρώην χρηστών, αποφυλακισθέντων, αλλοδαπών κ.λπ.). Συμμετέχοντας σε κοινωνικές δράσεις αλληλεγγύης και υποστήριξης συμπολιτών τους που τους έχουν ανάγκη. Αναπτύσσοντας πρωτοβουλίες για πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες που θα δίνουν δημιουργικές διεξόδους κυρίως στους νέους. Συμμετέχοντας και πλαισιώνοντας πρωτοβουλίες κοινωνικών φορέων, όπως θεραπευτικών κοινοτήτων, ιατρικών συλλόγων, συλλόγων γονέων κ.λπ., που στοχεύουν στην πρόληψη της παραβατικότητας. Παρέχοντας πληροφόρηση και βοήθεια σε θύματα εγκληματικών πράξεων (κακοποιημένες γυναίκες, παιδιά θύματα εκμετάλλευσης κ.λπ.). Υποστηρίζοντας γραμματειακά ή διοικητικά τα Συμβούλια.

³⁴⁶ Πρβλ. Χρ. Ζαραφωνίτου, Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2003, ιδίως σ. 101 επ.

³⁴⁷ www.Niotho-asfalis.gr 12/6/05.

των αιτίων. Ο πολυκλαδικός τους χαρακτήρας και η πολυεπιστημονική τους σύνθεση αποτελούν εχέγγυα για μια επιτυχημένη. Στο έργο τους αυτό τα Τοπικά Συμβούλια μπορούν να βοηθηθούν και από τις αντίστοιχες Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης[348]. Είναι, δε, προφανές ότι η επιτυχία του έργου των Συμβουλίων θα κάνει τις πόλεις ασφαλέστερες και τους πολίτες περισσότερο διατεθειμένους ν' αναπτύξουν ελεύθερα τις δημιουργικές τους δραστηριότητες.

Πρέπει να ενισχύσουμε την κοινωνία με «διαρκές βλέμμα», που σημαίνει ότι, εκτός την καλύτερη οργάνωση, εκπαίδευση και βελτίωση του εξοπλισμού της Ελληνικής Αστυνομίας, οφείλουμε να ενεργοποιήσουμε την κοινοτική αστυνόμευση, την κοινοτική διαμεσολάβηση και τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας. Το παιγνίδι της «ασφαλούς πόλης» θα παιχτεί στο έγκλημα του δρόμου και όχι στην τρομοκρατία ή το οργανωμένο έγκλημα. [349]

Σε καμία περίπτωση όμως η προσπάθεια αυτή για αντιμετώπιση της παραβατικότητας από τους πολίτες δεν μπορεί να έχει τον χαρακτήρα της αυτοδικίας, του «χαφιεδισμού», ή και της καλλιέργειας καχυποψίας μεταξύ των πολιτών, καθώς οι καταστάσεις αυτές είναι ευθέως αντίθετες με την ουσία του ενεργού πολίτη, που σέβεται τον νόμο και τους συνανθρώπους του.

Όπως έχει αποδείξει και η διεθνής εμπειρία, η εφαρμογή του θεσμού κάθε άλλο παρά εύκολη είναι. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Πανούσης, οι συνηθέστερες εκτροπές του συστήματος είναι η γραφειοκρατικοποίησή του –φαινόμενο γενικά σύνηθες και στη χώρα μας– η σύγχυση με το ρόλο της αστυνομίας και η ανάληψη ηθικής υπευθυνότητας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, σε τέτοιο βαθμό που να δημιουργείται αίσθηση «τοπικής διακυβέρνησης».

³⁴⁸ Βλ. ιδίως: Σύσταση (83)7 για τη συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική και Σύσταση R (87)19 για την οργάνωση της πρόληψης του εγκλήματος.

³⁴⁹ Το έγκλημα του δρόμου ξαναεμφανίζεται, τα Νέα, 10/7/2003, σ. Ν14, του Πανούση Ι..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

4. Ο ΘΕΣΜΟΣ «ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ» ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

4.1 Εισαγωγή

Η ταχεία αστικοποίηση της χώρας, από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 και εντεύθεν, η αλματώδης αύξηση των οχημάτων και κυρίως η «κάθετη» πολεοδομική ανάπτυξη των μεγάλων αστικών κέντρων επέφεραν και αλλαγή στον τρόπο αστυνόμευσης. Ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα η ίδρυση υπηρεσιών άμεσης ανταπόκρισης (Άμεση Δράση) έδωσαν το σύνθημα για το πέρασμα από την πεζή στην μηχανοκίνητη αστυνόμευση^[350]. Ήταν αναμφίβολα -ή φάνηκε ότι ήταν- μια απαίτηση της εποχής. Η προσπάθεια όμως για άμεση ανταπόκριση στις κλήσεις των πολιτών εξαφάνισε τον αστυνομικό που είχε την ευθύνη μιας συγκεκριμένης περιοχής, που ήξερε τους επαγγελματίες του χώρου για τον οποίο ήταν υπεύθυνος και όχι μόνον. Έτσι η αστυνόμευση έγινε απρόσωπη.

Έτσι σήμερα που γίνεται λόγος για Αστυνομία της «εγγύτητας», για τον αστυνομικό της γειτονιάς^[351], μοιραία έρχεται στο νου μας η αστυνόμευση των αστικών κέντρων 70 χρόνια νωρίτερα, όταν στην Ελλάδα του μεσοπολέμου έγιναν προσπάθειες αστυνομικού εξορθολογισμού και εκσυγχρονισμού.

Ο πεζός αστυνομικός ήταν ο πυρήνας της αστυνομικής δράσης. Κινηόταν σύμφωνα με προκαθορισμένο δρομολόγιο στο χώρο ευθύνης του, βαδίζοντας *«μετά σοβαρότητας και αξιοπρέπειας, περιερχόμενος την σκοπών του με βήμα κανονικήν και διανύων περίπου 4 χιλιόμετρα την ώρα»*. Παρακολουθεί τα πάντα, γνωρίζει τους επαγγελματίες του χώρου ευθύνης του, επιλύει επί τόπου μικροπροβλήματα.^[352]

Έτσι λοιπόν η Αστυνομία, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ήλθε «εγγύς» του πολίτη. Ο αστυνομικός δεν περιπολούσε απλά, αλλά γινόταν αποδέκτης παραπόνων και καταγγελιών, γινόταν αρωγός των πολιτών, γινόταν ο ενδιάμεσος πολίτη και πολιτείας.

Απέναντι στην άτεγκτη, «μηδενική ανοχή» που οι Ιταλοί καραμπινιέροι είχαν εμφυτεύσει στην Κρητική Χωροφυλακή ο κανονισμός απαιτεί από τον αστυνομικό *«διαρκώς να έχει προ των οφθαλμών του, ότι ο νόμος δεν εφαρμόζεται δια τραχέων μέσων, αλλά μετριοπαθώς και συνετώς, και*

³⁵⁰ Η Αστυνομία της εγγύτητας στην Ελλάδα του μεσοπολέμου, Αστυνομική Επιθεώρηση, Μάρτιος-Απρίλιος 2003, τεύχ. 218, του Δανούση Κων/νου.

³⁵¹ Τότε υπήρχαν ακόμη γειτονιές, ενώ τώρα η έννοια της γειτονιάς (με την κοινοτική της συγκρότηση) μένει να επαναπροσδιοριστεί.

³⁵² Β.Δ της 17 Ιουνίου/9 Ιουλίου 1921 «Περί συνθέσεως του προσωπικού των Αστυνομικών Υπηρεσιών...κ.λπ».

ότι η κοινή γνώμη απεκδέχεται παρά των αστυνομικών υπαλλήλων άσκηση πρωτοβουλίας, εσκεμμένης εν παντί ενεργείας και ει δυνατόν αποφυγή παραπομπής εις τα δικαστήρια υποθέσεων και μικροζητημάτων, άτινα δια της μετριοπάθειας, φρονήσεως και καλής θελήσεως θεραπεύονται το ταχύτερον και ριζικότερον»[353].

Η νέα αυτή αστυνομική αντίληψη για τα αστυνομικά πράγματα επέτρεψε το 1935, να καθιερωθεί ο «σκοπός – τοποθέτης» ο οποίος θα έρχεται σε άμεση επαφή με τους πολίτες του χώρου ευθύνης του.

4.2 Εφαρμογή του θεσμού

Η θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς στη χώρα μας, εφαρμόζεται από τον μήνα Μάρτιο του 2003 στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Ο « αστυνομικός της γειτονιάς », τουλάχιστον στο βαθμό που διαφημίστηκε, συνιστά μια νέα, σύγχρονη μορφή αστυνόμευσης, με την οποία επιδιώκεται να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των πολιτών κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο. Σύμφωνα με ανακοίνωση της Ελλ. Αστυνομίας[354], ο «αστυνομικός της γειτονιάς» εκφράζει μία νέα φιλοσοφία επέμβασης, που δίνει προτεραιότητα και βαρύτητα στην πρόληψη των προβλημάτων που προκαλούν την εγκληματικότητα και στην επίλυση αυτών με την επαφή και τη συνεργασία με τους πολίτες. Είναι μία πρόσθετη αστυνομική δράση, δίπλα στις άλλες αστυνομικές δραστηριότητες που έρχεται να καλύψει και να συμπληρώσει τα κενά και τις ελλείψεις αυτών και να εγκαινιάσει την αρχή για μία νέα σχέση της αστυνομίας με τους πολίτες, προκειμένου να ικανοποιηθούν περισσότερο οι διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις των τελευταίων για συνεχή και αποτελεσματική ασφάλεια. «Η πρόληψη του εγκλήματος είναι καθήκον όλης της κοινωνίας», αναφέρεται στο κεντρικό άρθρο της «Αστυνομικής Ανασκόπησης», έκδοσης του αρχηγείου της ΕΛΛ.ΑΣ. «Απαραίτητα για την κοινοτική αστυνόμευση είναι... (και)... η συμμετοχή της κοινότητας: Όλα τα μέλη της κοινότητας πρέπει να εργαστούν από κοινού εάν επιθυμούν να μειωθούν τα επίπεδα εγκληματικότητας της γειτονιάς τους».

Πρακτικά, αυτή η μέθοδος αστυνόμευσης υπόσχεται ότι θα φέρει την αστυνομία πιο κοντά στις ανάγκες καθημερινότητας των πολιτών και μέσα από τις συνεχείς επαφές και πρωτοβουλίες για εντοπισμό, προσέγγιση και επίλυση των προβλημάτων που υποβαθμίζουν την περιοχή σε επίπεδο γειτονιάς, θα εδραιωθεί μία σταθερή σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, που φυσιολογικά θα καταλήξει στη συνεργασία και την ενεργό συμμετοχή των κατοίκων πάνω σε οποιοδήποτε θέμα

³⁵³ Άρθρα 146 και 14 του ανωτέρω Β.Δ.

³⁵⁴ www.periskopisi.gr/ 16-7-2004.

που απειλεί την ασφάλεια της γειτονιάς τους και κλονίζει το αίσθημα ασφάλειάς τους[355]. Έτσι ο νέος θεσμός, σε συνδυασμό με τις υπάρχουσες περιπολίες, προσδοκάται ότι θα αλλάξει το κλίμα στις γειτονιές, θα παγιώσει το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών και θα μετασχηματίσει την εκ των υστέρων απρόσωπη καταστολή σε πρόληψη με ανθρώπινο πρόσωπο και κοινωνική ευαισθησία[356]. Για να επιτύχει ο θεσμός δεν αρκεί μόνο η καθιέρωσή του, αλλά χρειάζεται και καταγραφή του γενικότερου πλαισίου λειτουργίας του, όπως την αποστολή, τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των αστυνομικών της γειτονιάς, τον τρόπο δράσης τους και άλλα ζητήματα.

Αξίζει να τονιστεί η μεγάλη σημασία που πρέπει να προσδοθεί στο σπουδαίο αυτό ζήτημα, όπου οι αστυνομικοί ξεπερνούν την τυπική εφαρμογή του νόμου, υπερβαίνουν τα στενά όρια της μέχρι σήμερα γνωστής αστυνομικής πρακτικής και αναλαμβάνουν νέες δράσεις και νέες μορφές επικοινωνίας με τους πολίτες. Τα κρισιμότερα σημεία για την επιτυχία του θεσμού, στα οποία πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα, είναι η σωστή επιλογή του προσωπικού που θα κληθεί να αναλάβει την υλοποίηση της δράσης, η επαρκής εκπαίδευσή του, η επιμόρφωση των στελεχών που θα καταστούν υπεύθυνοι για την εφαρμογή καθώς και η καθοδήγηση, ενθάρρυνση, υποστήριξη και ηθική συμπαράσταση των αστυνομικών της γειτονιάς από τους προϊσταμένους τους.

4.3 Πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού του Αστυνομικού της Γειτονιάς[357].

Αποστολή του αστυνομικού της γειτονιάς είναι η προστασία της γειτονιάς από την εγκληματικότητα μέσα από μια σειρά ενεργειών και κυρίως προληπτικών δράσεων, η εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας των κατοίκων με την καθημερινή «επώνυμη» παρουσία του και το έντονο ενδιαφέρον του για τον έλεγχο της εγκληματικότητας, η προσέγγιση των πολιτών και η δημιουργία αμοιβαίων σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας μέσα από τη συνεχή επαφή και επικοινωνία μαζί τους, αλλά και μέσα από τον τρόπο αναγνώρισης και διευθέτησης των προβλημάτων τους, η ευαισθητοποίηση των κατοίκων και φορέων της γειτονιάς, προς την κατεύθυνση της ενεργούς συμμετοχής τους στη διαχειριστή των προβλημάτων τους και την πάταξη γενικά της τοπικής εγκληματικότητας[358].

³⁵⁵ Καθημερινή. *Παράσημο στον «αστυνομικό της γειτονιάς»* της Δώρα Αντωνίου, 5/6/ 2003.

³⁵⁶ Στις δηλώσεις του ο πρωθυπουργός στάθηκε στα «μικροπροβλήματα» που παρουσιάζονται στην καθημερινή ζωή. «Αστυνομία είναι κάτι απόμακρο, κάτι πολυπρόσωπο και υπάρχει πάντα ένας δισταγμός λόγω και της γραφειοκρατίας, πού θα βρούμε τον κατάλληλο άνθρωπο να μας βοηθήσει. "Ο αστυνομικός της γειτονιάς" είναι τώρα πια ο κατάλληλος άνθρωπος», είπε. Και συμπλήρωσε: «Στόχος; Να είναι η Αστυνομία κοντά στον πολίτη... Φεύγουμε από αυτό το απόμακρο, φέρνουμε την Αστυνομία κοντά στον πολίτη».

³⁵⁷ Βλ. σχετ. στην ιστοσελίδα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης - www.ydt.gr/ 12-4-2004.

³⁵⁸ Αστυνομική Επιθεώρηση, Μάρτιος/Απρίλιος 2003, σσ. 158-160, « Ο αστυνομικός της γειτονιάς».

Η αποστολή αυτή εκπληρώνεται με την εκδήλωση μιας σειράς δραστηριοτήτων στο επικοινωνιακό, προληπτικό και ελεγκτικό επίπεδο, στα πλαίσια των οποίων ο αστυνομικός της γειτονιάς περιπολεί στον τομέα του, έρχεται σε επαφή και σε προσωπική γνωριμία με τους κατοίκους, τους επαγγελματίες, τους εκπροσώπους των εμπορικών, πολιτιστικών, αθλητικών συλλόγων, ενώσεων συνταξιούχων, μεταναστών και άλλων κοινωνικών φορέων, τους Διευθυντές των τοπικών οργανισμών, Δημοσίων Υπηρεσιών κ.λπ., συνομιλεί μαζί τους, κανονίζει συναντήσεις, διερευνά τα παράπονα τους, προσεγγίζει με ενδιαφέρον τα προβλήματά τους, αναζητεί από κοινού τρόπους επίλυσης τους και γενικά επιδιώκει τη διείσδυση και την ενσωμάτωσή του στην τοπική κοινωνία, ώστε να αποτελέσει μέρος της ζωής των πολιτών να γνωρίσει καλύτερα οποιοδήποτε χαρακτηριστικό στοιχείο του χώρου που επιτηρεί και να μετατραπεί τελικά σε «πρώτη κεραία» της γειτονιάς.

Επίσης, ως πρώτη προτεραιότητα έχει τη συνεχή παροχή υπηρεσιών εξυπηρέτησης στους κατοίκους της γειτονιάς πάνω σε ποικίλα ζητήματα (αιτήματα, παράπονα, καταγγελίες, συμβάντα, αδικήματα, συνδρομές κ.λπ.) ενημερώνοντάς τους ταυτόχρονα για την περαιτέρω εξέλιξη και πορεία των θεμάτων τους.

Περαιτέρω, καταγράφει την εγκληματικότητα της γειτονιάς, τους παράγοντες που την προκαλούν και την ενισχύουν, τα ιδιαίτερα προβλήματα καθώς και κάθε άλλο σοβαρό θέμα που υποβαθμίζει τη γειτονιά και την ποιότητα ζωής των κατοίκων της και εισηγείται στην Υπηρεσία του, σε συνεργασία με τους κατοίκους και τους φορείς της γειτονιάς, τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων αντιμετώπισης αυτών, ώστε να εξασφαλίζονται οι ομαλές συνθήκες στη γειτονιά και να δημιουργείται το αναγκαίο κλίμα ασφαλείας.

4.4 Χωροταξική κατανομή (γειτονιά).

Ο χώρος που θα δραστηριοποιείται ο αστυνομικός θα είναι ένας συγκεκριμένος τομέας, το μέγεθος του οποίου θα είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων (κοινωνικών, δημογραφικών, οικονομικών, εγκληματικότητας κ.λπ.). Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι τομείς δεν είναι απαραίτητο να έχουν την ίδια έκταση για όλους τους αστυνομικούς της γειτονιάς, ούτε είναι απαραίτητο να λαμβάνεται ως κριτήριο οριοθέτησής τους η δυνατότητα του αστυνομικού να διανύει σε κάθε βάρδια όλη την έκτασή της.

Η περιφέρεια κάθε Τμήματος Αστυνομίας διαιρείται σε γειτονιές^[359], σε κάθε μία από τις οποίες θα ορίζεται ένας αστυνομικός που πρόκειται να ασκήσει τη δραστηριότητα αυτή.

³⁵⁹ Αστυνομική Επιθεώρηση, Ιανουάριος/Φεβρουάριος 2003, σσ. 10-11, «Αστυνομία εγγύτητας, το αστυνομικό τμήμα επίκεντρο της αστυνομικής δράσης».

4.4.1 Κριτήρια για τον καθορισμό του αριθμού των γειτονιών σ' ένα Αστυνομικό Τμήμα μπορεί να αποτελέσουν:[360] (α) Η γεωγραφική έκταση (σε τετραγωνικά χιλιόμετρα). (β) Η πυκνότητα του πληθυσμού. (γ) Οι ιδιομορφίες του πληθυσμού. (δ) Η εγκληματικότητα και οι ευπαθείς στόχοι. (ε) Το επίπεδο ασφάλειας των πολιτών. (στ) Η χωροταξική και περιβαλλοντική κατάσταση. (ζ) Η οικονομική και επιχειρηματική δραστηριότητα. (η) Οι σχέσεις και το επίπεδο συνεργασίας αστυνομίας - πολιτών. (θ) Η οργάνωση του αστυνομικού Τμήματος από απόψεως εξωτερικών και εσωτερικών Υπηρεσιών (προσωπικό, εξοπλισμός κ.λπ.). (ι) Οι απόψεις των αστυνομικών της γειτονιάς μετά από το πρώτο διάστημα άσκησης των καθηκόντων τους.

4.4.2 Διάρκεια θητείας στην ίδια γειτονιά - Αντικατάσταση. Η ουσιαστική γνώση των αστυνομικών προβλημάτων κάθε γειτονιάς, η παρακολούθηση της εξέλιξης αυτών, η εφαρμογή μέτρων για την επίλυση και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους, καθώς και η ανάπτυξη με τους κατοίκους και η περαιτέρω καλλιέργεια αξιόπιστων και σταθερών σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των πολιτών και του αστυνομικού, επιβάλλουν την παρουσία του τελευταίου στην ίδια γειτονιά σε βάθος χρόνου. Κατά συνέπεια, ο ελάχιστος χρόνος παραμονής των Αστυνομικών στην ίδια γειτονιά δεν θα είναι μικρότερη της 3ετίας, με δυνατότητα ανανέωσης για δύο ακόμη έτη. Ο αστυνομικός θα αντικαθίσταται μόνο όμως όταν δεν ανταποκρίνεται στο σκοπό της εμπέδωσης του αισθήματος ασφάλειας στους πολίτες της γειτονιάς ή υπάρχει αδυναμία επικοινωνίας με τους πολίτες ή γενικά επιδεικνύει αντιδεοντολογική συμπεριφορά και με την παρουσία και τη δράση του δεν εξυπηρετεί το υπηρεσιακό και το ευρύτερο δημόσιο συμφέρον.

Επίσης, θα δίνεται η δυνατότητα μία φορά την εβδομάδα και κατά τη διάρκεια του ωραρίου του να δέχεται σε ακρόαση τους κατοίκους της γειτονιάς, που επιθυμούν να τον επισκεφθούν για να εκθέσουν τα προβλήματά τους ή να απαντά στις τηλεφωνικές κλήσεις τους, σ' αυτούς που έχουν προγραμματίσει να επικοινωνήσουν μαζί του.

4.4.3 Στελέχωση - προσόντα - επιλογή προσωπικού. Η ειδικότερη αποστολή, ο κοινωνικός ρόλος και οι αυξημένες υποχρεώσεις των αστυνομικών που θα στελεχώσουν το νέο θεσμό επιβάλλουν την ανάγκη όπως αυτοί να έχουν την ιδιότητα του ανακριτικού υπαλλήλου. Τα χαρακτηριστικά και οι ικανότητες που προαπαιτούνται είναι (α) να έχουν πείρα σε μάχιμες υπηρεσίες, (β) να έχουν ηλικία, κατά το δυνατό, πάνω από 25 ετών, (γ) να μην έχουν υποπέσει σε

³⁶⁰ Ο «Αστυνόμος της γειτονιάς» στη ζωή μας !.. Αποκλειστική Συνέντευξη του Αστυνομικού Διευθυντή Ευάγγελου Δημητρουλάκου στο Βασίλη Αποστολίδη.

σοβαρά πειθαρχικά παραπτώματα, (δ) να επιθυμούν να συμμετάσχουν στο νέο θεσμό, (ε) να έχουν ευγένεια, θάρρος, αξιοπρέπεια, υπευθυνότητα, πρωτοβουλία, επαγγελματισμό και προπάντων ικανότητα για επικοινωνία, συνεργασία και διαμεσολάβηση.

Η επιλογή του προσωπικού που θα στελεχώσει το θεσμό γίνεται κατόπιν αξιολόγησης και εκτίμησης των υποψηφίων από τριμελή επιτροπή, (ένα Αξιωματικό-Ψυχολόγο και δύο ανώτερους Αξιωματικούς)[361].

4.4.4 Εκπαίδευση προσωπικού - Επιμόρφωση Αξιωματικών. Το προσωπικό που θα επιλεγεί για τη στελέχωση του θεσμού θα εκπαιδευτεί για χρονικό διάστημα δύο εβδομάδων, τόσο σε θέματα του αντικειμένου τους αυτού καθ' εαυτού (φιλοσοφία και αναγκαιότητα θέσπισης του νέου θεσμού, στόχος, αποστολή, αρμοδιότητες καθήκοντα, τρόπος άσκησης αυτών κ.λπ.), όσο και σε θέματα σύγχρονης (κοινοτικής) αστυνόμευσης, επαγγελματικής δεοντολογίας και ηθικής, δημοσίων σχέσεων, συμπεριφοράς, επικοινωνίας και συνεργασίας, διαχείρισης κρίσεων, διαδικασία, επίλυσης εξωτερικών προβλημάτων, κοινωνιολογίας και ψυχολογίας, οργάνωσης αστυνομικών Τμημάτων για υποστήριξη του θεσμού, κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού περιβάλλοντος της γειτονιάς, αστυνόμευσης επικεντρωμένη στα προβλήματα, χρήσης διακριτικής ευχέρειας, κοινωνικής συμμετοχής και παρέμβασης της αστυνομίας στα δρώμενα της γειτονιάς, κοινωνικής -αστυνομικής επαφής, αποκέντρωσης των δράσεων της αστυνομίας, πρόληψη εγκλημάτων, τακτικής δράσης κ.λπ..

Μετά από αυτή την ειδική εκπαίδευση προβλέπεται να ακολουθήσουν και περιοδικά σεμινάρια, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, διάρκειας μίας εβδομάδας, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του θεσμού. Προβλέπονται επίσης επιμορφωτικά σεμινάρια σε ανώτερα στελέχη της ΕΛΛ.ΑΣ., ώστε να κατανοηθεί από όλους η φιλοσοφία του συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, θα πραγματοποιούνται συχνά συγκεντρώσεις (εβδομαδιαίες, μηνιαίες και διμηνιαίες κατά επίπεδο ιεραρχίας), προκειμένου να εξετάζονται τα αποτελέσματα και η πορεία του θεσμού και ανάλογα να λαμβάνονται ή να προτείνονται στην ηγεσία τα απαιτούμενα διορθωτικά μέτρα.

Κριτήρια Αξιολόγησης. Τα κριτήρια αξιολόγησης των αστυνομικών της γειτονιάς δεν πρέπει να είναι μόνο οι δείκτες εξιχνίασης των αδικημάτων, ούτε οι δείκτες σύλληψης δραστών ή ο αριθμός των παραβάσεων, αλλά κυρίως η μείωση ή εξάλειψη ορισμένων μορφών εγκλημάτων στην περιοχή ευθύνης τους ή άλλων πράξεων που στρέφονται εναντίον της γειτονιάς, τα λιγότερα παράπονα, ο αριθμός επίλυσης των προβλημάτων που υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής, η εφαρμογή αποτελεσματικών τακτικών δράσης, το είδος των προτάσεων για την επίλυση των

³⁶¹ Αστυνομική Επιθεώρηση, Ιανουάριος/Φεβρουάριος 2003, σσ. 12-15, « Ο αστυνόμος της γειτονιάς και η ελληνική πραγματικότητα» του Παπανικολάου Γ.

προβλημάτων της γειτονιάς, οι απόψεις και στάσεις των πολιτών για τους αστυνομικούς της γειτονιάς, το επίπεδο του αισθήματος ασφαλείας των κατοίκων της γειτονιάς, η αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την αστυνομία, η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των πληροφοριών τους κ.λπ.

Για τον Michael D. Reisig,[362] ένα σημαντικό στοιχείο στον μακρύ κατάλογο προκλήσεων, που συνδέονται με την κοινοτική αστυνόμευση, είναι η αξιολόγηση της απόδοσης. Αντίθετα από τις ιδιωτικές εταιρίες, οι δημόσιες υπηρεσίες δεν μπορούν απλά να δείξουν τα περιθώρια κέρδους για να καταδείξουν την οργανωτική αποτελεσματικότητα. Μέσω λοιπόν της κοινοτικής συνεργασίας, καθιερώνεται η αμοιβαία εμπιστοσύνη. Η επίτευξη αυτού του στόχου παράγει, (1) βελτιωμένες υπηρεσίες στην εφαρμογή του νόμου, (2) αύξηση των μέτρων πρόληψης της εγκληματικότητας και (3) καθιέρωσης των πολιτών ως ομο-παραγωγούς της δικαιοσύνης. Αυτοί οι παράμετροι συνδέονται με έναν από τους εμφανέστερους στόχους της κοινοτικής αστυνόμευσης: της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών. Η φράση όμως « ποιότητα ζωής » ξεπερνά τα αντικειμενικά στοιχεία, όπως είναι το έγκλημα και περιλαμβάνει μια υποκειμενικότερη διάσταση, που περιλαμβάνει τις αντιλήψεις, τις πεποιθήσεις και τις τοποθετήσεις των κατοίκων. Παραδοσιακά, στελέχη της αστυνομίας έχουν στηριχθεί στα ποσοστά του εγκλήματος, στα ποσοστά σύλληψης, στο χρόνο απόκρισης και στις σχετικές πληροφορίες για να αξιολογήσουν την απόδοσή της. Στην εποχή της κοινοτικής αστυνόμευσης και με δεδομένο ότι το πεδίο της αστυνόμευσης έχει γίνει όλο και περισσότερο ευρύ (όπως λόγου χάριν, συμμετέχοντας στις κοινοτικές δραστηριότητες επίλυσης προβλημάτων), οι παραδοσιακοί δείκτες απόδοσης είναι ανεπαρκείς όταν χρησιμοποιούνται ανεξάρτητα, επειδή « αποτυγχάνουν να συλλάβουν τη συνολική συνεισφορά που η αστυνομία έχει στην ποιότητα της ζωής ».

Μια σημαντική στρατηγική αξιολόγησης της προσφοράς της αστυνομίας στην ποιότητα ζωής, είναι να χρησιμοποιηθούν τα πολλαπλά μέτρα απόδοσης. Ο καθηγητής Bayley[363] (1994) κάνει δύο σημαντικές διακρίσεις σχετικά με τους δείκτες απόδοσης. Κατ' αρχάς, πρέπει να διακρίνουμε μεταξύ των "άμεσων" και "έμμεσων" μέτρων. Στα άμεσα μέτρα μπορούμε να συμπεριλάβουμε τα αντικειμενικά μέτρα, όπως τα γενικά ποσοστά του εγκλήματος και τους υποκειμενικούς δείκτες, όπως οι αντιλήψεις για την ασφάλεια μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής. Τα "έμμεσα" μέτρα απεικονίζουν επίσης τη δράση της αστυνομίας, εντούτοις, αυτές οι ενέργειες δεν συσχετίζονται απαραίτητως με τις βελτιώσεις στην ποιότητα των πολιτών της ζωής.

³⁶² Michael D. Reisig, Ph.D. « *Μέτρηση της απόδοσης στην εποχή της κοινοτικής αστυνόμευσης* », Regional Community Policing Institute School of Criminal Justice, Michigan State University.

³⁶³ Bayley, David H. *Police for the Future*. New York: Oxford University Press, 1994, σσ.96επ.

Πίνακας Ταξινόμηση Bayley των δεικτών απόδοσης

Μέτρα απόδοσης	Άμεσα	Έμμεσα
Αντικειμενικά μέτρα απόδοσης	Ποσοστά εγκλήματος Ποσοστά θυματοποίησης Τιμές ακίνητων περιουσιών Τεκμηριωμένες καταγγελίες περί της συμπεριφοράς αστυνομίας	Αριθμός προσωπικού αστυνομίας Χρόνος απόκρισης Συλλήψεις
Υποκειμενικά μέτρα απόδοσης	Ικανοποίηση με την αστυνομία Φόβος του εγκλήματος Αντιλήψεις για την ασφάλεια Αντιλήψεις για την αναταραχή	Ικανοποίηση εργασίας Οργανωτική υποχρέωση Εκτίμηση Αντιλαμβανόμενη σημασία της εργασίας

Πηγή Bayley, David H. Police for the Future. New York: Oxford University Press, 1994.

Συνεπώς, ο Bayley σημειώνει ότι μερικά μέτρα απόδοσης είναι "αντικειμενικά" και άλλα "υποκειμενικά." Τα πρώτα μέτρα απεικονίζουν τις "αντικειμενικές αλλαγές," ενώ οι δεύτεροι δείκτες εστιάζουν στις "υποκειμενικές αντιλήψεις για την

αλλαγή."

Με βάση τα παραπάνω, καινοτομία αποτελεί ο σχεδιασμός της αντεγκληματικής πολιτικής για το 2005 που εκπονήθηκε από την αστυνομία, δεδομένου ότι, για πρώτη φορά, δεν τίθενται κεντρικά ποσοτικοί στόχοι μείωσης των βασικών μορφών εγκληματικότητας (κλοπές, διαρρήξεις, ληστείες, κλοπές οχημάτων, σεξουαλική εκμετάλλευση), αλλά καθεμιά από τις κεντρικές (περιφερειακά) αστυνομικές υπηρεσίες καλείται να τους προσδιορίσει μόνη της, με βάση τις ιδιαιτερότητες της περιοχής αρμοδιότητάς της.[364].

Πρόκειται λοιπόν για μια πρόσθετη αστυνομική δράση, δίπλα στις άλλες αστυνομικές δραστηριότητες που έρχεται να καλύψει και να συμπληρώσει τα κενά και τις ελλείψεις αυτών και να εγκαινιάσει την αρχή για μια νέα σχέση της αστυνομίας με τους πολίτες, προκειμένου να ικανοποιηθούν περισσότερο οι διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις αυτών για συνεχή και αποτελεσματική ασφάλεια.

Όσον αφορά τη νομική κατοχύρωση του θεσμού του αστυνομικού της γειτονιάς, προβλέπεται προσθήκη σχετικής διάταξης στο π.δ. 141/91 «Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες προσωπικού», προκειμένου να περιληφθεί και ο νέος θεσμός και να εξασφαλισθεί η λειτουργικότητα και η αποτελεσματικότητα του στην πράξη.

Ο θεσμός εφαρμόζεται, αρχικά με τη μορφή πιλοτικού προγράμματος, από την 17η Μαρτίου 2003, σε 35 αστυνομικά Τμήματα της Αττικής και σε 3 της Θεσσαλονίκης. Στο πιλοτικό πρόγραμμα, συμμετέχουν συνολικά 354 Αστυνομικοί, που δραστηριοποιούνται σε ισάριθμες γειτονιές των πόλεων αυτών. Ο συνολικός αριθμός του αστυνομικού προσωπικού που

³⁶⁴ Καθημερινή, 25/1/ 2005, « Νέα μέτρα για την ασφάλειά μας. Ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς επεκτείνεται σε 13 νομούς, η ΕΛΛ.ΑΣ. θέλει να γίνει πιο γρήγορη ». Της Δώρας Αντωνίου

απασχολείται στο θεσμό, είναι 423 άτομα, εκ των οποίων τα 334 είναι στην Αττική, και 89 στη Θεσσαλονίκη³⁶⁵.^[366]

4.5 Ένας πρώτος Απολογισμός

Εκτός από το μεγάλο αριθμό επαφών τους με διάφορους κοινωνικούς φορείς και άλλους τοπικούς συνεργάτες, οι αστυνομικοί της γειτονιάς παρουσίασαν (στο μικρό διάστημα από την έναρξη της δραστηριότητάς τους) και μια σημαντική προληπτική και ελεγκτική δράση.

Από τις 17 Μαρτίου έως και τις 5 Μαΐου 2003, οι αστυνομικοί της γειτονιάς έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 31.550 προσωπικές επαφές με εκπροσώπους των Ο.Τ.Α, όπου και συζήτησαν τα προβλήματα των περιοχών αρμοδιότητάς τους. Σε αυτό το πλαίσιο, έκαναν εκατοντάδες επισκέψεις και συναντήσεις, με διάφορους κοινωνικούς φορείς. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα διαμορφώνουν μια εικόνα έντονης (τουλάχιστον κατά το πρώτο χρονικό διάστημα εφαρμογής) δραστηριότητας. Στον απολογισμό του θεσμού περιλαμβάνονται :

³⁶⁵ Όπως ανακοινώθηκε (24/1/2005) από το αρχηγείο της Ελλ. αστυνομίας, στο πλαίσιο της αντεγκληματικής πολιτικής για το 2005, ο αστυνομικός της γειτονιάς θα εφαρμοσθεί επίσης στις έδρες των Αστυνομικών Διευθύνσεων Αλεξανδρούπολης, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας, Δράμας, Ιωαννίνων, Εύβοιας, Φθιώτιδας, Κορινθίας, Μεσσηνίας, Αργολίδας, Ηρακλείου και Αχαΐας. Σύμφωνα με τον Υ.Δ.Τ., « η κεντρική φιλοσοφία της αντεγκληματικής πολιτικής για το 2005 αποτυπώνεται με τη φράση «Αποτελεσματική Αστυνομία κοντά στον πολίτη». Στο πλαίσιο αυτό, δίδεται ιδιαίτερα βαρύτητα στη βελτίωση της καθημερινότητας με βασικότερους στόχους την ελαχιστοποίηση του χρόνου ανταπόκρισης στις κλήσεις και στα αιτήματα των πολιτών και την πρόληψη της θυματοποίησης από τη μικροεγκληματικότητα στον δρόμο. Παράλληλα, το 2005 θεωρείται κρίσιμη χρονικά περίοδος για την κεφαλαιοποίηση των κερδών σε επίπεδο εμπειρίας, τεχνογνωσίας και εξοπλισμού, που αποκτήθηκαν από το έργο της Ολυμπιακής Ασφάλειας ».

³⁶⁶ Βλ. σχετικά στο παράρτημα, το πρόγραμμα όπως εφαρμόζεται στις υπηρεσίες της αστυνομίας.

Δραστηριότητα των Αστυνομικών της Γειτονιάς στην περιοχή της Αττικής [17/3-30-5-2003]	
Επικοινωνία με εκπροσώπους Ο.Τ.Α, Συλλόγων, Ιδρυμάτων, Οργανισμών, λοιπών φορέων και με πολίτες	31.550
Αναπόκριση σε αιτήματα φορέων και πολιτών	2.493
Συνεργασία με πεζές-εποχούμενες περιπολίες ή άλλες αστυνομικές δράσεις	919
Επέμβαση σε περιπτώσεις αδικημάτων και επαφές με θύματα αδικημάτων	856
Συμμετοχή σε τοπικές εκδηλώσεις	455
Απευθείας παρέμβαση σε άλλες συναρμόδιες Υπηρεσίες, Δημόσιους και ιδιωτικούς Οργανισμούς ή Δημόσιες Επιχειρήσεις	270
Εκθέσεις για προβλήματα σε γειτονίες με ενέργειες και αποτελέσματα	165
Περιπτώσεις διαμεσολάβησης στο γραφείο	123
Επέμβαση ή συνδρομή σε διάφορα συμβάντα	828
Συνεργασία με ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς στα Αστυνομικά Τμήματα	66

www.ydt.gr/11-1-04

Βέβαια, δεν απουσιάζουν οι αντιδράσεις για το νέο θεσμό, που εντάσσεται στην πολιτική της ισχυροποίησης του αστυνομικού κράτους. Η κυβέρνηση ήθελε να δείξει προεκλογικά³⁶⁷ ότι φροντίζει για την «ασφάλεια του πολίτη», αλλά και ότι στηρίζει αυτόν το νέο θεσμό που εντάσσεται στην πολιτική της αύξησης και της έντασης του αστυνομικού κράτους, που προωθεί τη «συνεργασία» του κάθε πολίτη με τις αρχές, με ό,τι συνεπάγεται αυτή η «συνεργασία».

Σύμφωνα με τη διαταγή του αρχηγείου της ΕΛΛ.ΑΣ., που καθορίζει τα καθήκοντα του

«αστυνομικού της γειτονιάς», ο τελευταίος θα «... επιδιώκει τη

διείσδυση και την ενσωμάτωσή του στην τοπική κοινωνία, ώστε να αποτελέσει μέρος της καθημερινής ζωής των πολιτών, να γνωρίσει καλύτερα οποιοδήποτε χαρακτηριστικό στοιχείο του χώρου που επιτηρεί και να μετατραπεί σε "πρώτη κεραία" της γειτονιάς». Ταυτόχρονα «... να συλλέγει πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν τους επιληφθέντες συναδέλφους του στην εξιχνίαση και τη γρήγορη διεκπεραίωση» υποθέσεων, τη στιγμή που πρώτιστα «καταγράφει και έχει στη διάθεσή του όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη γειτονιά (πληθυσμιακή σύνθεση, επαγγέλματα, επιχειρήσεις, καταστήματα, υπηρεσίες, σύλλογοι, εκπαιδευτικά ιδρύματα, κέντρα ψυχαγωγίας, κέντρα ανοιχτής προστασίας ηλικιωμένων, εγκληματογόνες περιοχές ή άλλες προβληματικές περιοχές με μειωμένο αίσθημα ασφάλειας κ.λπ.)».

Με άλλα λόγια, η κρατική εξουσία αποκτά έναν αποκεντρωμένο βοηθό, που θα αστυνομεύει τις δραστηριότητες μιας τοπικής κοινωνίας. Θα πρέπει να είναι καλά πληροφορημένος, ευέλικτος, με προσβάσεις σε αυτήν, που θα του δίνουν το άλλοθι ενός «ανθρώπινου» προσώπου, που είναι απαραίτητο για να κρυφτεί πίσω από αυτό η κρατική καταστολή.[368] Με την ενεργό του παρέμβαση στη γειτονιά, θα είναι «παρών» στα κοινωνικά της δράματα σε ρόλο προώθησης της συναίνεσης, πριν εκδηλωθεί το κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο θα μπορούσε να είναι μια τοπική

³⁶⁷ Η εξαγγελία, που ξάφνιασε ακόμη και τα στελέχη του υπουργείου Δημόσιας Τάξης που σχεδιάζουν τις δράσεις της πολιτικής κατά του εγκλήματος, έγινε μόλις τρεις ημέρες πριν από τον πρώτο γύρο των δημοτικών εκλογών. Βλ. σχετ. « Σε πέντε μήνες η Ελληνική Αστυνομία θα αλλάξει όσο δεν κατάφερε να αλλάξει εδώ και δεκαετίες. Οι σερίφηδες της γειτονιάς σας » Ελευθεροτυπία, (20/10/02) της Αγγελικής Μπουμπούκα.

³⁶⁸ Ριζοσπάστης « αστυνομικός της γειτονιάς Κάτω από το άγρυπνο μάτι της Αστυνομίας οι τοπικές κοινωνίες », του Γιάννη ΝΑΚΗ, 5/6/2003.

διεκδίκηση. Εξάλλου, «ανοίγεται παράθυρο» για τη συμμετοχή της αστυνομικής αρχής σε συγκεντρώσεις και άλλες εκδηλώσεις, τη στιγμή που το Σύνταγμα απαγορεύει την παρουσία της ΕΛΛ.ΑΣ. σε συγκεντρώσεις που γίνονται σε κλειστό χώρο, ενώ σε αυτές που γίνονται σε ανοιχτό χώρο επιτρέπεται μόνο η παρουσίαση ένστολης αστυνομικής δύναμης, όχι δυσανάλογα μεγάλης προς το πλήθος των διαδηλωτών.

Με την προώθηση του θεσμού η πολιτεία επιδιώκει: .

- I. Την έναρξη μιας συστηματικής και μακροχρόνιας προσπάθειας, δημιουργίας και διεύρυνσης χαφιέδικων μηχανισμών και ενεργών συνεργατών της Αστυνομίας μέσα στη γειτονιά. Την προσπάθεια να προληφθούν οι λαϊκές αντιστάσεις πριν εξελιχθούν σε «αστυνομικά προβλήματα». Την προσπάθεια της πολιτείας (και με την προώθηση της λειτουργίας των «Συμβουλίων πρόληψης εγκληματικότητας») να εισάγει τη συνυπευθυνότητα και συνενοχή των πολιτών (αν δε συνεργαστούν) στο φαινόμενο της αυξανόμενης παραβατικότητας.
- II. Να αποπροσανατολίσει και αποσείσει τις δικές της ευθύνες για την άνοδο της εγκληματικότητας, να τις μεταθέσει και να καταστήσει συνυπεύθυνους τους πολίτες για την αντιμετώπισή της.
- III. Να εξωραΐσει το χαρακτήρα και το ρόλο της αστυνομίας. Η αστυνομία είναι μέρος ενός συνολικού καταπιεστικού - κατασταλτικού μηχανισμού του αστικού κράτους.
- IV. Να συγκαλυφτεί η μεθόδευση ανασυγκρότησης και ενίσχυσης των υπηρεσιών ασφαλείας με τη διείσδυση και πρόσβαση της ΕΛΛ.ΑΣ. στην «τοπική» κοινωνία.[369] Οι σχετικές οδηγίες που δόθηκαν σ' αυτούς, η αναγκαία προϋπηρεσία τους σε τμήματα «τάξης» και «ασφάλειας», η προτροπή σε αυτούς να μεταβληθούν σε «πρώτη κεραία» της γειτονιάς, αρκούν για να γίνει φανερός ο στόχος και το είδος της έκκλησης για «συνεργασία» προς τους πολίτες.
- V. Η «ασφάλεια του πολίτη» μετατρέπεται σε μεγαλύτερο κι εντονότερο αστυνομικό κράτος. Με χιλιάδες πάνοπλους αστυνομικούς («ειδικούς», «συνοριακούς», ιδιωτικούς, δημοτικούς). Με χιλιάδες κάμερες στους τόπους δουλειάς, αυτό είναι το περιεχόμενο της «ασφάλειας».

Η πολιτεία κατηγορείται ότι υιοθετεί και αντιγράφει ανάλογα μέτρα που πάρθηκαν σε άλλες χώρες κι απ' ό,τι φαίνεται είναι μιμητής και θαυμαστής των αποτελεσμάτων τους. Από το παράδειγμα εφαρμογής από το 1993 στο Σικάγο (ΗΠΑ):

³⁶⁹ Ελεύθερος Τύπος «Παρεμπόδιση και καταστολή της λαϊκής δράσης,» 20/4/ 2003, του Γιώργου Ανδρούτσου.

«Η εναλλακτική αυτή στρατηγική περιλαμβάνει την προσαρμογή της αστυνομίας σε ένα νέο "επιλυτικό" μοντέλο παρέμβασης, το οποίο ενθαρρύνει την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από το προσωπικό στο πλαίσιο μικρών γεωγραφικών ενοτήτων, προκειμένου να διευθετηθούν προβλήματα που θεωρούνται σημαντικά από τους κατοίκους. Τα προβλήματα αυτά δεν αφορούν κατ' ανάγκη το έγκλημα, αλλά και το φαινόμενο που θεωρείται σίγουρα το προστάδιό του, την αταξία (disorder): χαρακτηριστικές μορφές αταξίας είναι οι θορυβώδεις συναθροίσεις, τα γκράφιτι, τα εγκαταλειμμένα αυτοκίνητα και η σώρευση σκουπιδιών σε ώρες μη αποκομιδής κ.λπ». «Η συνεργασία και η κοινή δράση των γειτόνων σημαίνει ότι δεκάδες ματιών και αυτιών είναι έτοιμα ανά πάσα στιγμή να αντιληφθούν οτιδήποτε ύποπτο ή ανησυχητικό συμβαίνει στη γειτονιά», αναφέρει το πρόγραμμα «παρακολούθηση γειτονιάς», της λονδρέζικης μητροπολιτικής Αστυνομίας.

Στην πραγματικότητα, ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς δεν μπορεί να πετύχει αν δεν αλλάξει το μοντέλο αστυνόμευσης, τονίζουν οι εγκληματολόγοι. «Όταν έχεις μια αστυνομία δομημένη στρατιωτικά και συγκεντρωτικά, όπως η ελληνική, αυτό σημαίνει αντίστοιχο μοντέλο εκπαίδευσης και νοοτροπία συγκεντρωτική και γραφειοκρατική», εξηγεί ο Γιάννης Πανούσης, «Σε κάποια φάση οι έλληνες αστυνομικοί είχαν και τη νοοτροπία της πολιτικής αστυνόμευσης των φρονημάτων και σε δεύτερη φάση έφτιαζαν μια δική τους κουλτούρα σχετικά με το ποιοι είναι το κράτος και ποιοι δεν είναι. Η μεταβολή ενός τέτοιου συστήματος δεν αλλάζει με το να βγάλεις στη γωνία 5 αστυνομικούς που θα χαιρετούν τους πολίτες με το όνομά τους. Πρέπει να επιλεγεί το μοντέλο της κοινοτικής αστυνόμευσης, που είναι το πρώτο στάδιο μιας επιστημονικής αστυνόμευσης, στο οποίο οι αστυνομικοί εκπαιδεύονται βασικά ώστε να διαχειρίζονται τα κοινωνικά προβλήματα προτού αυτά καταστούν εγκληματογόνα», καταλήγει ο Γ. Πανούσης.

Επιτυχημένα παραδείγματα αποκεντρωμένης αστυνομίας διεθνώς είναι οι εγγλέζοι «μπόμπι», που έχουν σταθερά πόστα στις γωνίες των δρόμων του Λονδίνου, οι οποίοι δεν οπλοφορούν αλλά έχουν γκλόμπς.

Μέλος της ομάδας διοίκησης έργου για το σχεδιασμό της αντεγκληματικής πολιτικής στο υπ. Δημόσιας Τάξης και λέκτορας εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου Θράκης, η Σοφία Βιδάλη τονίζει ότι απαιτείται πολλή δουλειά πριν εφαρμοστεί ο θεσμός του αστυνομικού γειτονιάς: «Η ομάδα μας έχει προτείνει στην ηγεσία του υπουργείου τη διαμόρφωση καταρχήν ενός πλαισίου σχέσεων γειτόνων και σε αυτό το πλαίσιο διαμόρφωση καλών σχέσεων με την αστυνομία. Πρέπει πρώτα να γίνει έρευνα πεδίου για να δούμε ποιες είναι οι σχέσεις γειτονιάς σήμερα και πώς διαμορφώνονται, αλλά και έρευνα μέσα στην αστυνομία για να δούμε ποια είναι η νοοτροπία του έλληνα αστυνομικού».

Η Σ. Βιδάλη τονίζει τη σημασία ξαναζωντανέματος του δρόμου για να πάψουν οι πολίτες να φοβούνται ότι κάποιος θα τους επιτεθεί αν βγουν έξω. « *Μερικές συναυλίες σε μια γειτονιά ή μια γιγαντοσθόνη για να βγει ο κόσμος να δει έναν αγώνα και να μιλήσει με τους γείτονές του είναι παραδείγματα κοινωνικών ή πολιτισμικών μέτρων που σημαίνουν πρόληψη. Αυτό δεν μπορεί να το κάνει η αστυνομία, που έχει ρόλο καταστολής, μπορεί όμως να αναμορφώσει τις δράσεις της σε συνδυασμό με τέτοια μέτρα* ».

Σύμφωνα με αντίστοιχα παραδείγματα από άλλες χώρες, για να λειτουργήσει ο αστυνομικός της γειτονιάς πρέπει κατ' αρχάς να μοιραστεί διαφορετικά ο χάρτης της Αθήνας σε διαμερίσματα περίπου 4.000 κατοίκων, όπου την ευθύνη διαχείρισης της εγκληματικότητας, της κοινωνικής ειρήνης και της τήρησης της τάξης θα έχουν 2-3 αστυνομικοί.

Όπως προβλέπει, όμως, ο Γ. Πανούσης, «θα έχουμε ένα προβληματάκι μεταξύ του αστυνομικού στη γωνία και της δημοτικής αστυνομίας, γιατί στην ουσία κι εκείνη είναι υπεύθυνη για την κοινωνική ειρήνη και την τήρηση της τάξης».

Παρότι δεν υπάρχει, προς το παρόν, η δυνατότητα ουσιαστικής προσέγγισης του «θεσμού» αυτού, είναι προφανές ότι η εξαγγελία του αποσκοπεί βασικά στη βελτίωση της εικόνας της αστυνομίας στις αντιλήψεις και αναπαραστάσεις των πολιτών παρά στην προώθηση μιας συνεπούς αντεγκληματικής πολιτικής. Το εν λόγω μέτρο εντάσσεται στο αγγλοσαξονικής προέλευσης «community policing», το οποίο συναντά σημαντικές δυσχέρειες εφαρμογής στο πλαίσιο των χωρών της ηπειρωτικής Ευρώπης (βλ. και όσα προαναφέρθηκαν για την «αστυνομία της εγγύτητας»), λόγω των πολιτισμικών διαφοροποιήσεων που προσδιορίζουν αυτή καθαυτή την έννοια της «κοινότητας». Οι ενστάσεις που έχουν, επίσης, διατυπωθεί αναφορικά με τη συμμετοχή των κατοίκων στα προγράμματα αυτά, δημιουργούν επιπλέον προβληματισμούς για ενδεχόμενες καταχρήσεις και παραβιάσεις συνταγματικά κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων. Δεν προσφέρονται, επιπρόσθετα, οι εγγυήσεις συντονισμού της λειτουργίας του νέου αυτού «θεσμού» με τους υπόλοιπους και, κύρια, με τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης, τα οποία διαπνέονται από διαφορετική φιλοσοφία και επιχειρούν, μέσα και από τη διεταιρικότητα, να υλοποιήσουν προγράμματα ενταγμένα στην ευρύτερη κοινωνική πρόληψη του εγκλήματος. Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία μιας ακόμα αστυνομίας γεννά θεμελιώδη ερωτηματικά για τους λόγους ύπαρξής της, τη σκοπιμότητα της, τη σχέση της με τις υπόλοιπες υπηρεσίες και τους φορείς αστυνόμευσης (σε κρατικό, δημοτικό και ιδιωτικό επίπεδο) και βέβαια, για τις συνέπειες του διαρκώς διευρυνόμενου πεδίου άσκησης του επίσημου ποινικού ελέγχου.

ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Από όλα όσα έχουν ειπωθεί, αναφορικά με το κοινοτικό πρότυπο, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η κοινοτική ασφάλεια και η αποτελεσματική κατοχύρωση της έχουν αναδειχθεί σήμερα, παντού στην Ευρώπη, σε μείζονες προτεραιότητες της αντεγκληματικής πολιτικής και σε βασικό αίτημα των πολιτών. Η σύνδεση της ασφάλειας με την πόλη, η προσαρμογή της στις ανάγκες του τοπικού χώρου, η εξειδίκευση και η ευελιξία των μεθόδων αντιμετώπισης της μικρομεσαίας κυρίως εγκληματικότητας και των νέων εκφάνσεών της διαμορφώνουν τις συνθήκες παραγωγής του κοινού αγαθού, στο οποίο οι πολίτες απαιτούν να έχουν ελεύθερη και ισότιμη πρόσβαση. Πέρα δε από αυτό, καθίσταται πλέον σαφές ότι η εμπέδωση της κοινοτικής ασφάλειας εξαρτάται από πληθώρα άλλων συνιστωσών, που μπορεί να μην έχουν άμεση σχέση με την καταπολέμηση του εγκλήματος, αλλά που επηρεάζουν τους όρους εγκληματογένεσης, όπως η δυναμική της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης, το εύρος του κοινωνικού αποκλεισμού και της περιθωριοποίησης ορισμένων κατηγοριών του πληθυσμού, ο τρόπος λειτουργίας των υπηρεσιών της δικαιοσύνης, της υγείας και της εκπαίδευσης, οι δείκτες της ανεργίας, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών κ.λπ.

Επομένως, η κατοχύρωση της κοινοτικής ασφάλειας σε μια δημοκρατική κοινωνία δεν μπορεί να στηρίζεται στην απλή εφαρμογή ορισμένων μέτρων κοινωνικής αντίδρασης στο έγκλημα, αλλά πρέπει να συνιστά μια πολιτική επιλογή, που θα σηματοδοτείται από την συνολική αντίληψη και αντιμετώπιση των προβλημάτων που απασχολούν την τοπική κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, οι πολιτικές κοινοτικής ασφάλειας θα πρέπει να είναι καταρχάς πολιτικές πρόληψης και περιορισμού των αιτιών και παραγόντων της εγκληματογένεσης, πολιτικές που να στηρίζονται στη μεγαλύτερη δυνατή συνεργασία των κοινοτικών-κοινωνικών φορέων με τους πολίτες, και πολιτικές που θα αποτελούν το σημείο σύγκλισης των μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής και αυτών της ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής. Εξάλλου, η κοινοτική ασφάλεια θα πρέπει να διαθέτει μια τέτοια χωρο-χρονική διάσταση, ώστε να εντάσσεται λειτουργικά στις κοινωνικές εξελίξεις και να αντλεί από αυτές τη νομιμοποίησή της.

Η συγκριτική ανάλυση του κοινοτικού προτύπου που προηγήθηκε επέτρεψε να αποτυπωθούν οι δύο βασικές τάσεις των πολιτικών κοινοτικής ασφάλειας στην Ευρώπη. Η πρώτη έχει ως συστατικά της στοιχεία την πρόληψη των εγκληματογενών κινδύνων, τη μείωση των ευκαιριών που διευκολύνουν το πέρασμα στην πράξη και την επικέντρωση της

καταστολής σε επιλεγμένες αντικοινωνικές και εγκληματικές συμπεριφορές, που οι αρμόδιες αρχές θεωρούν ότι αυξάνουν το αίσθημα ανασφάλειας των πολιτών. Η τάση αυτή παρατηρείται ιδιαίτερα στις αγγλοσαξωνικές χώρες και στις χώρες της βόρειας Ευρώπης. Η δεύτερη τάση εκφράζεται μέσα από την κοινωνική πρόληψη στον τομέα της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και τη συστηματική καταστολή των σοβαρότερων μορφών της εγκληματικότητας. Η κοινωνική πρόληψη αποσκοπεί στην αποτροπή των παραβατικών συμπεριφορών, μέσα από τη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, την ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεγγύης και την ενθάρρυνση της συμμετοχής του πολίτη στη διαδικασία επίλυσης των προβλημάτων του τοπικού χώρου. Η εν λόγω τάση θεωρείται κυρίαρχη (θεωρητικά τουλάχιστον) στις χώρες της δυτικής και νοτίου Ευρώπης. Όμως και οι δύο τάσεις παραπέμπουν σε πρότυπα αντεγκληματικής πολιτικής, τα οποία στην πρακτική εφαρμογή τους εμφανίζουν συχνά αλληλοεπιδράσεις και χαρακτηρίζονται από μια κοινότητα στόχων, Πράγματι, ανεξάρτητα από τις επιμέρους διαφορές στις ακολουθούμενες μεθόδους, κοινοί στόχοι των πολιτικών ασφάλειας στην Ευρώπη είναι ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος η αποτελεσματική διαχείριση των εγκληματογενών κινδύνων, η λειτουργική αποκέντρωση της αντεγκληματικής πολιτικής και ο συντονισμός των δικτύων και φορέων πρόληψης στον τοπικό χώρο. Γι' αυτό το λόγο η εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών ασφάλειας παραμένει στο επίκεντρο του προβληματισμού. Ωστόσο, η ουσιώδης διαφορά έγκειται στο περιεχόμενο που δίδεται κάθε φορά στην πρόληψη και στον στρατηγικό προσανατολισμό των πολιτικών ασφάλειας.

Έτσι, θεωρούμε ότι η κοινοτικές πολιτικές πρόληψης και ασφάλειας δεν μπορούν να είναι μακροπρόθεσμα αποτελεσματικές, όταν λειτουργούν ως εξωραϊστικό περίβλημα της καταστολής ή όταν διευρύνουν την ποινικοποίηση των κοινωνικών συμπεριφορών, επιδιώκοντας απλώς να ελέγξουν τους μηχανισμούς παραγωγής του αισθήματος ανασφάλειας στην κοινή γνώμη. Αντίθετα, μπορούν να αποδώσουν όταν προσδίδεται στην πρόληψη ένα κοινωνικό περιεχόμενο, δηλαδή όταν τα μέτρα πρόληψης του εγκλήματος εγγράφονται σ' ένα γενικότερο πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής και προαγωγής της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Επίσης, οι πολιτικές ασφάλειας δεν μπορούν να δρομολογούνται και να εφαρμόζονται με κριτήρια επιλεκτικότητας, απέναντι στις εικαζόμενες, κάθε φορά, συγκυριακές αναπαραστάσεις της επικινδυνότητας, αλλά πρέπει να εντάσσουν την κοινοτική πρόληψη και τα μέτρα καταστολής σε μια ορθολογική και συνολική διαχείριση εγγύτητας του προβλήματος της εγκληματικότητας, που θα έχει ως κέντρο και βασική αναφορά τον πολίτη και την ασφάλεια των δικαιωμάτων του. Οι πολιτικές ασφάλειας της εγγύτητας προϋποθέτουν τόσο τη γνώση των τοπικών προβλημάτων εγκληματικότητας και ανασφάλειας

όσο και την συνεχή αξιολόγηση των εφαρμοσθέντων μέτρων, ώστε να συμβάλει το τελικό αποδιδόμενο προϊόν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του πολίτη. Υπό την έννοια αυτή, η εμπέδωση της κοινοτικής ασφάλειας είναι ζήτημα οικοδόμησης μιας ισορροπίας μεταξύ της πρόληψης, του κοινωνικού ελέγχου και της καταστολής, μιας ισορροπίας εκπεφρασμένης μέσα από ολοκληρωμένες πολιτικές αντιμετώπισης του εγκλήματος, ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης και εμβάθυνσης της δημοκρατίας.

Σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, το ζητούμενο δεν είναι τελικά αν και κατά πόσο η εφαρμογή ορισμένων προληπτικών ή κατασταλτικών μέτρων θα επηρεάσει παροδικά τις διακυμάνσεις των δεικτών της εγκληματικότητας, αλλά πως θα ενταχθεί μονιμότερα η δημόσια ασφάλεια στη γενικότερη αναπτυξιακή διαδικασία του κοινωνικού σχηματισμού, συμβάλλοντας στην κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ελευθεριών του πολίτη. Συνεπώς για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι τοπικές κοινωνίες καλούνται να εμπλακούν ενεργά στην αποκέντρωση της αντεγκληματικής πολιτικής και να συνεισφέρουν, με τη διατύπωση εναλλακτικών και κατάλληλων προτάσεων, στη συμπαραγωγή και συνδιαχείριση του κοινού αγαθού της ασφάλειας, συνεγείροντας και ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή του μεγαλύτερου δυνατού φάσματος των κρατικών και κοινοτικών παραγόντων, αλλά και του ίδιου του πολίτη. Από την ευόδωση της πολιτικής αυτής θα εξαρτηθεί το αν η κατοχύρωση της ασφάλειας θα διατηρήσει το δημόσιο και κοινοτικό χαρακτήρα της, ή αν θα μεταβληθεί σε ένα πεδίο παρέμβασης δυνάμεων, που θα λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και που προφανώς δεν θα υπηρετούν τους ίδιους κοινωνικούς και πολιτικούς σκοπούς.

Τέλος, θα πρέπει να τονισθεί ότι η εμπέδωση της κοινοτικής ασφάλειας δεν μπορεί να αποτελεί πλέον υπόθεση μόνο της τοπικής κοινωνίας ούτε αποκλειστική λειτουργία της αποκεντρωμένης αντεγκληματικής πολιτικής. Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης, απαιτείται η ανάπτυξη δικτύων πόλεων για την πρόληψη και την ασφάλεια, η ανταλλαγή πρακτικών και εμπειριών και η εφαρμογή κοινών ολοκληρωμένων προγραμμάτων ασφάλειας, ώστε η καταπολέμηση του εγκλήματος να αποκτήσει ταυτόχρονα μια τοπική, εθνική και ευρωπαϊκή διάσταση και να καταστεί αναπόσπαστο κομμάτι του ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

	Σ Η Μ Ε Ρ Α	Μ Ε Λ Λ Ο Ν
Οργανωτική δομή.	Ιεραρχική. Συγκεντρωτική. Εξειδικευμένη.	Αποκεντρωμένη. Απόστρωματοποιημένη. Μεταβιβαστική.
Διοικητική δομή.	Διαχωρισμός υπηρεσιών Αστυνόμευσης. (ασφάλειας, τάξης, τροχαίας)	Ενιαία δομή όλων των Υπηρεσιών
Φιλοσοφία της ηγεσίας.	Εξουσιαστική.	Συναινετική
Στυλ Διοίκησης.	Συγκεντρωτικό, βασισμένο στις διαταγές που κατευθύνονται από την κορυφή προς όλες τις υφιστάμενες Υπηρεσίες απαιτώντας επιδοκμασία προς την κορυφή	Αποκεντρωτικό, βασισμένο στην εξουσιοδότηση και την υπευθυνότητα.
Επικοινωνία.	Μυστική. Η μετάδοση πληροφοριών εμποδίζεται ζηλότυπα από άτομα και ομάδες.	Ανοικτή. Οι πληροφορίες διανέμονται και διαχειρίζονται ελεύθερα.
Βασικές μέθοδοι αστυνόμευσης	Αντίδραση στα περιστατικά.	Σύστημα πληροφοριών, ανάληψη πρωτοβουλιών, προτεραιότητα στα περιστατικά που επαναλαμβάνονται.
Φύση των αστυνομικών παρεμβάσεων.	Αντίδραση στα περιστατικά. Οι ενέργειες καθορίζονται από τα καταγγελλόμενα εγκλήματα.	Πρόληψη. Οι ενέργειες καθορίζονται από στρατηγικό σχεδιασμό και οργανωμένα σχέδια.
Φύση της προληπτικής δράσης.	Ασυνεχής και περιορισμένη σε ει-δικές υπηρεσίες.	Βασική και «ολιστική» υπευθυνότητα όλων των Αστυνομικών.
Παροχή υπηρεσιών.	Βασισμένη στις ανάγκες της Αστυνομίας.	Βασισμένη στις απαιτήσεις των Πολιτών.

Αστυνομίες σε άλλα κράτη έχουν τολμήσει και έχουν πετύχει την ολοκληρωτική αλλαγή στην φιλοσοφία της αστυνόμευσης που αντανακλάται στην οργάνωση, στην διοίκηση και στον τρόπο που παρέχουν υπηρεσίες. Οι μελλοντολόγοι προβλέπουν ότι η οργάνωση και ο νέος ρόλος της αστυνομίας στα σύγχρονα δημοκρατικά κράτη μέχρι το τέλος της πρώτης δεκαετίας του νέου αιώνα θα μεταβληθεί για να προσαρμοστεί στα χαρακτηριστικά του μέλλοντος. Θα εγκαταλειφθεί ο παραδοσιακός ρόλος της αστυνομίας ως υπηρέτης του κράτους και της κυβέρνησης, με ισχνές σχέσεις με

την κοινωνία, με χαμηλό προφίλ, με

Αστυνομική Επιθεώρηση- Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2001

Πηγή: Barton A. & Evans R. (1999) Proactive policing on Merseyside London: policing and Reducing Crime Unit, Home Office.

έλλειψη προληπτικού ρόλου και με προσήλωση στις τακτικές που τηρούνται από “παράδοση”.

Ο νέος ρόλος της αστυνομίας θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από πρωτότυπο και ανθρώπινο πρόσωπο. Ως θεσμός θα παραμείνει μέρος της διοίκησης αλλά επειδή έχει ιδιαίτερα καθήκοντα θα προσαρμοστεί σ’ έναν πιο ενεργητικό τρόπο δουλειάς. Η αστυνομία θα διατηρεί σχέσεις με τις άλλες αρχές ασφαλείας, τις κοινωνικές υπηρεσίες, τα σχολεία, κ.λπ.. Και με όλους τους παράγοντες που μπορούν να προσφέρουν στην ασφάλεια, ανάλογα τις τοπικές συνθήκες. Αντί να είναι οργανωμένη με βάση τις γεωγραφικές περιφέρειες, να χρησιμοποιεί σχέδια δράσης προορισμένα για επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα και ευελιξία, στα οποία ο αστυνομικός ως άτομο θα έχει ρόλο κλειδί. Η εκπαίδευση των αστυνομικών θα σκοπεύει στην παραγωγή αστυνομικών φιλικών δραστήριων και με επαγγελματικές ικανότητες, οι οποίοι θα μπορούν να χειρίζονται ανθρώπινες υποθέσεις, να αλληλεπιδρούν, να είναι δεκτικοί στις συχνές αλλαγές, να ερευνούν για τις αιτίες πίσω από τα φαινόμενα και να έχουν υψηλό επαγγελματικό ήθος.

Με την αναβάθμιση του ρόλου και του έργου του αστυνομικού, με την ίδρυση Δημοτικής και Δικαστικής Αστυνομίας (με διακριτές αρμοδιότητες) και με τη σύμπραξη των τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ν.2713/99) διαμορφώνεται ένα ισχυρό θεσμικό πλέγμα. Το αν θα πετύχει ή όχι εξαρτάται πλέον από όλους εμάς. Οι “ασφαλείς πόλεις” προϋποθέτουν και ασφαλείς επιστήμονες, ασφαλείς εργαζομένους-λειτουργούς, ασφαλή Δημοκρατία. Χωρίς αυτά τα προαπαιτούμενα το όλο σύστημα θα καταρρεύσει δίνοντας επιχειρήματα στους υπέρμαχους της εμπορευματοποίησης του φόβου και της ιδιωτικοποίησης της ασφάλειάς μας.

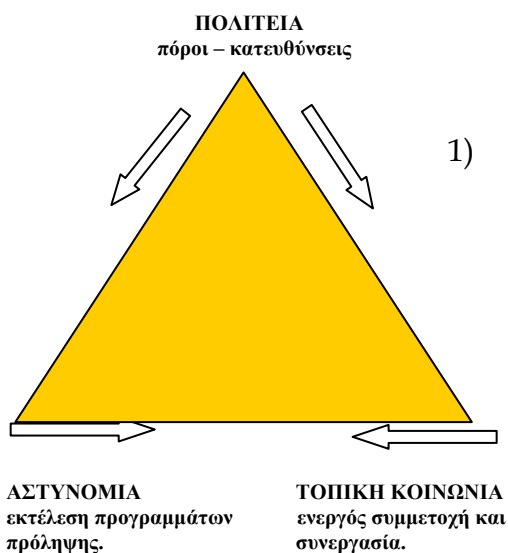
Μέχρι σήμερα, το ενδιαφέρον της αντεγκληματικής πολιτικής επικεντρώθηκε σε ζητήματα όπως ο αριθμός των αστυνομικών δυνάμεων και η διάρκεια φυλάκισης των παραβατών. Αυτοί οι παράγοντες αν και είναι σημαντικοί δεν παύουν να ασχολούνται με το έγκλημα αφού έχει γίνει. Το υπουργείο Δημόσιας Τάξης άρχισε να επεξεργάζεται, σε συνεργασία με επιστήμονες που ειδικεύονται στην αντεγκληματική πολιτική, την παρουσία μιας ολοκληρωμένης εθνικής πολιτικής για την πρόληψη της εγκληματικότητας.

Τρεις είναι οι κεντρικοί στόχοι της νέας πολιτικής:

- Να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές εξελίξεις αλλά και οι πολιτικές αποφάσεις που δεν σχετίζονται άμεσα με την αντεγκληματική πολιτική, μπορούν να επηρεάσουν την εγκληματικότητα. Η διάχυση τη ευθύνης για την καταπολέμηση του εγκλήματος δεν πρέπει να περιορίζεται στους πολιτικούς που

λαμβάνουν τις σχετικές αποφάσεις αλλά να επεκτείνεται και στον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα.

- Να βελτιωθεί το νομοθετικό πλαίσιο αλλά και η λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών που ασκούν αντεγκληματική πολιτική, ώστε να γίνουν πιο αποτελεσματικές στον τομέα της πρόληψης. Επίσης, για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα πρόληψης της εγκληματικότητας τόσο στα σχολεία όσο και στις δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες.
- Να ενθαρρυνθεί η εμπλοκή των πολιτών στις προσπάθειες για την πρόληψη της εγκληματικότητας και να τεθούν κοινώς αποδεκτοί όροι συνεργασίας μεταξύ των δημόσιων αρχών και των πολιτών προς αυτή την κατεύθυνση. Τα Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, ένας θεσμός που τυγχάνει ευρείας κοινωνικής αποδοχής, αυτόν ακριβώς το σκοπό επιτελούν.



Η Ελλάδα μπορεί να μάθει από την ευρύτερη εμπειρία άλλων χωρών που έχουν αγκαλιάσει την προσέγγιση συνεργασίας. Εκείνοι που θα συμμετέχουν στην αστυνόμευση συνεργασίας θα πρέπει να απορροφήσουν και να προσπαθήσουν να βάλουν σε εφαρμογή τα διεθνή εμπειρικά δεδομένα, έτσι ώστε η προσέγγιση συνεργασίας να αναπτυχθεί περαιτέρω και να αποδώσει προς όφελος της κοινωνίας.

Πρέπει να αναγνωριστεί από όλους εκείνους που θα συμμετάσχουν στην προσέγγιση συνεργασίας ότι η παρεμπόδιση του εγκλήματος είναι τόσο σημαντική όσο είναι η αντιμετώπιση των συνεπειών της και ότι η έννοια της συνεργασίας είναι κεντρική στην κυβερνητική στρατηγική πρόληψης εγκλήματος. Όλοι οι παράγοντες που περιλαμβάνονται στη δημιουργία ενός ασφαλέστερου περιβάλλοντος πρέπει να καθοριστούν ώστε να αποτρέψουν το έγκλημα και να δημιουργήσουν τις ασφαλέστερες κοινότητες με την προώθηση των συνεργασιών μεταξύ της αστυνομίας, της τοπικής κυβέρνησης και των ιδιωτικών και εθελοντικών τομέων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ:ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ¹

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1



Ερώτημα 1: Τον τελευταίο καιρό γίνεται συχνά λόγος για την εγκληματικότητα. Εσείς πόσο φοβάστε;

Το πολύ (48,6%) μαζί με το αρκετά (28,3%) μας δίνει ένα ποσοστό 76,9%, το οποίο αποδεικνύει ότι τα 3/4 των Ελλήνων έχει προσβληθεί από τον "ιό της θυματοφοβίας". Μόνο το 1/10 των Ελλήνων (10,1%) δεν φοβάται καθόλου, ενώ το 1/8 (13,0%) φοβάται λίγο. (ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2



Ερώτημα 2: Στη γειτονιά που κατοικείτε, πόσο ασφαλής αισθάνεστε; Το καθόλου ασφαλής (27,8%) μαζί με το όχι και τόσο ασφαλής (36,7%) μας δίνει ένα ποσοστό 64,5%, το οποίο αποδεικνύει των Ελλήνων δεν νοιώθουν ιδιαίτερα ασφάλεια στον όπου κατοικούν (όχι μόνο μέσα στο σπίτι τους).

Μόνο το 1/9 (11,6%) αισθάνεται πολύ ασφαλές, ενώ το 1/4 (23,9%) δηλώνει αρκετά ασφαλές.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3



Ερώτηση 3: Έχετε πάρει κάποια πρόσθετα μέτρα για την προστασία της περιουσίας σας, ή όχι;

Το ΟΧΙ (67,4%) αποδεικνύει ότι ο φόβος δεν έχει ακόμα "εμπορευματοποιηθεί" πλήρως καθώς μόνο το 1/3 (31,4%) του ΝΑΙ φαίνεται να έχει υποκύψει στον ηθικό ποινικό (που εν μέρει προκαλούν τα κύματα εγκληματικότητας και τα ΜΜΕ).

¹ Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα, Έρευνες – Δημοσκοπήσεις, 1999-2000, Νέα Σύνορα-Α.Α.Λιβάνη, Αθήνα 1999. Ινστιτούτο Vproject Research Consulting. Στοιχεία της έρευνας έχουν παρουσιαστεί συνοπτικά στην εφημερίδα Καθημερινή της Κυριακής στις 4-4-99 σε άρθρο του Κ. Μιχαηλίδη με τίτλο « Σικάγο για τους πολίτες η Αθήνα ».

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.** Αστυνομία

Η βαθμολόγηση της Αστυνομίας για την αποτελεσματικότητα της στην αντιμετώπιση τον εγκλήματος: το 15,7% (δηλ. ο ένας στους έξι περίπου) βρίσκει πολύ αποτελεσματική την Αστυνομία, το 37,2% (δηλ. ο ένας στους τρεις) καθόλου αποτελεσματική, ενώ το 44,8% (δηλ. περίπου ο ένας στους δύο) την αξιολογεί ως μετρίως αποτελεσματική

Ως προς τις στάσεις απέναντι στην εγκληματικότητα σε συνδυασμό με τη μέση αποτελεσματικότητα της Αστυνομίας στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, διαπιστώνουμε αρκετά αμφιθυμικές (μέχρι και

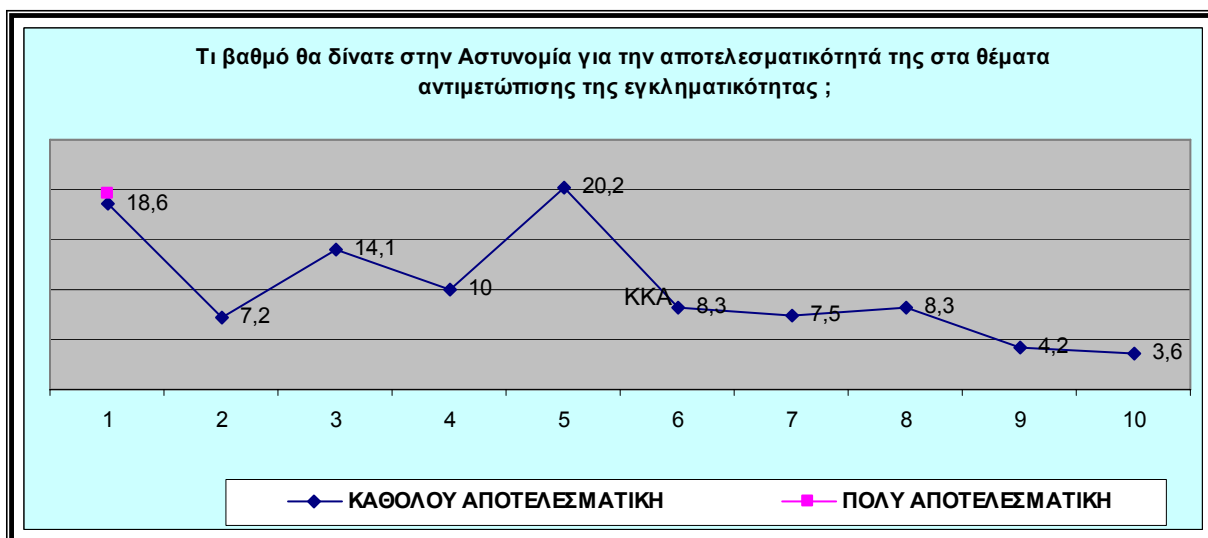
αντιφατικές) εκδοχές. Έτσι π.χ. αυτοί που δεν φοβούνται, είναι ασφαλείς αλλά παίρνουν μέτρα δίνουν ένα βαθμό 5,4 κοντά σ' αυτούς που φοβούνται πολύ ή αρκετά, είναι ασφαλείς αλλά δεν παίρνουν μέτρα (5,3) και σ' αυτούς που φοβούνται πολύ/αρκετά, είναι ασφαλείς, και παίρνουν μέτρα (5,2). Αντίθετα μικρό βαθμό (3,7) δίνουν αυτοί που φοβούνται πολύ/αρκετά, είναι ανασφαλείς, και παίρνουν μέτρα καθώς και όσοι δεν φοβούνται, είναι ανασφαλείς και παίρνουν μέτρα (4,1).

Ως προς την κλίμακα στάσεων απέναντι στην εγκληματικότητα, αυτοί που φοβούνται πολύ/αρκετά, είναι ανασφαλείς και παίρνουν μέτρα καλύπτουν ένα 23,2%, ενώ αυτοί που φοβούνται πολύ, είναι ανασφαλείς αλλά δεν παίρνουν μέτρα φθάνουν το 21,5%. Αυτοί που φοβούνται πολύ/αρκετά, είναι ασφαλείς και παίρνουν μέτρα φθάνουν το 5,4%, ενώ αυτοί που φοβούνται πολύ/αρκετά, είναι ασφαλείς αλλά δεν παίρνουν μέτρα καλύπτουν ένα 13,3%. Τέλος όσοι δεν φοβούνται, είναι ασφαλείς αλλά παίρνουν μέτρα φθάνουν το 2,4%, ενώ όσοι δεν φοβούνται, είναι ασφαλείς αλλά δεν παίρνουν μέτρα το 14,1%.

Το 64,3% πιστεύει ότι η συσσώρευση των τριών "σκληρών μέτρων" (μεγαλύτερη αστυνόμευση + αυστηρότερες ποινές + απελάσεις λαθρομεταναστών) συμβάλλει πολύ αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, ενώ στο 24,5% θεωρεί πολύ αποτελεσματικά ενώ ή δύο από το τρία σκληρά μέτρα.

Σκληρότερη στάση για αποτελεσματικότερη κρατική παρέμβαση κρατούν οι γυναίκες (71%), οι ηλικίες 55-64 ετών (73%), οι απόφοιτοι κατώτερης εκπαίδευσης (72%), οι νοικοκυρές (73%) και οι συνταξιούχοι (72%), αυτοί που διαθέτουν συνολικά μόνιμο οικογενειακό εισόδημα λιγότερο από 150 χιλ. (70%), οι απαισιόδοξοι (68%), οι κάτοικοι Θεσσαλίας & Ηπείρου (72%) και ιδίως των ημιαστικών κέντρων (74%).

Υπογραμμίζουμε πάντως ότι:



α) Σχετικά με την εικόνα της αστυνομίας, έχει ίσως επηρεάσει και η αναποτελεσματικότητα στην εξιχνίαση σοβαρών εγκλημάτων κατά τα τελευταία χρόνια (ποσοστό μικρότερο από το 50% των κακουρηγημάτων), διαπίστωση που συχνά βλέπει το φως της δημοσιότητας. Άλλος ενδεχόμενος λόγος είναι ορισμένες – μεμονωμένες – θεαματικές αποτυχίες αλλά και τα κρούσματα διαφθοράς που κατά καιρούς απασχόλησαν την κοινή γνώμη τα τελευταία χρόνια, μειώνοντας γενικότερα την αξιοπιστία της αστυνομίας. Θα ήταν χρήσιμη η ύπαρξη ερωτήσεων σχετικά με την επαλήθευση ή μη αυτής της υπόθεσης.

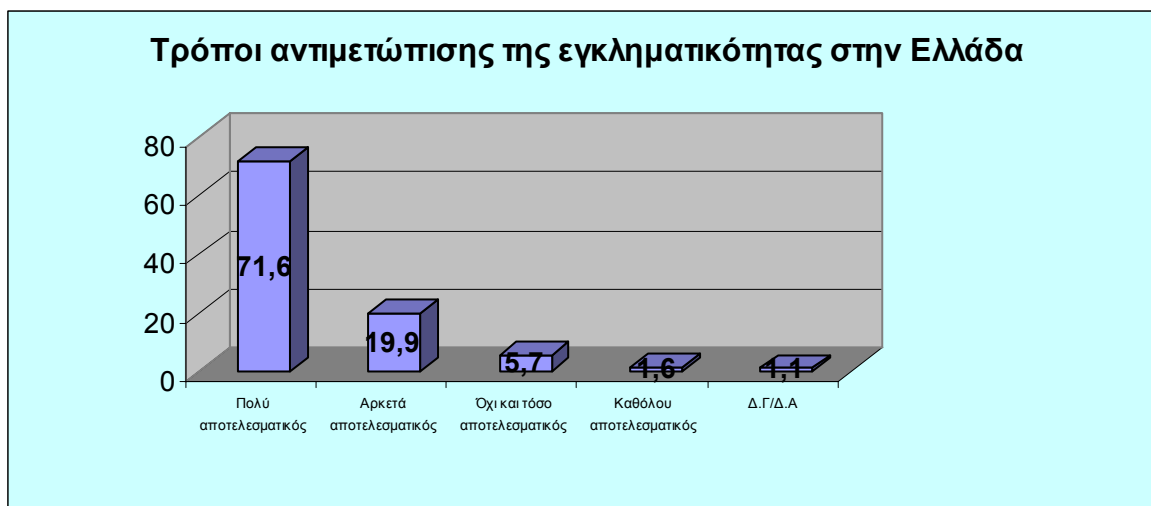
γ) Για την αποτελεσματικότητα των τρόπων αντιμετώπισης ορθά εντοπίζεται ως κρίσιμη παράμετρος ή - απλοϊκά - κατασταλτική προσέγγιση (ποινές - απέλαση - αστυνόμευση) και ο κίνδυνος που εγκυμονεί αυτή η αντίληψη.

δ. Γενικό (αλλά όχι οριστικό) συμπέρασμα:

Το γενικό συμπέρασμα απ' τα στοιχεία της έρευνας της PRC μπορεί να συνοψισθεί στα εξής:

4ον) Η χαλάρωση των διαπροσωπικών/κοινοτικών σχέσεων επιβαρύνει το κλίμα ανασφάλειας & θυματοφοβίας. Η μοναξιά & η απομόνωση παραμένουν "κακοί σύμβουλοι".

5ον) Η προσδοκώμενη αύξηση της αποτελεσματικότητας της Αστυνομίας με την αυστηροποίηση διαφόρων μέτρων δεν υιοθετήθηκε από την Πολιτεία η οποία αντίθετα προχώρησε σε θεσμικά μέτρα είτε συμμετοχής

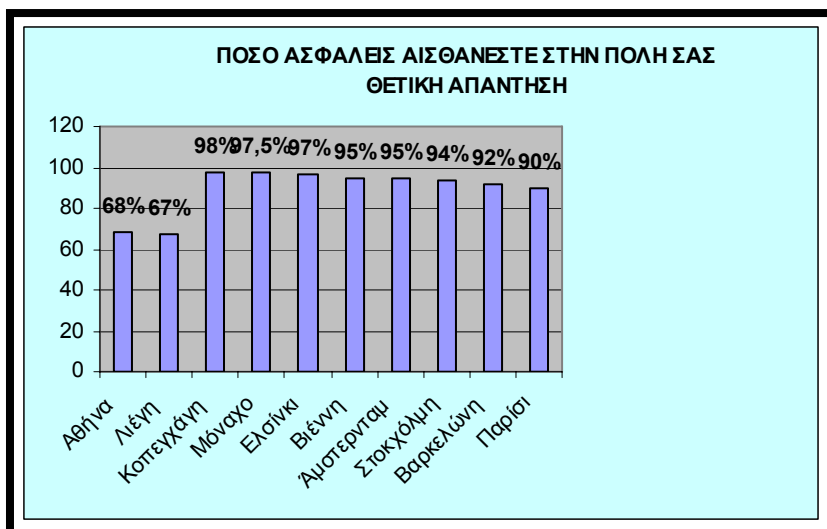


της τοπικής κοινωνίας στη διαχείριση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας (με την ίδρυση των τοπικών Συμβουλίων πρόληψης σε κάθε Δήμο πάνω από 3.000 κατοίκους) είτε επιστημονικής διερεύνησης της

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

εγκληματικότητας (με την προετοιμασία ίδρυσης Ινστιτούτου Αντεγκληματικής Πολιτικής). Η αύξηση της πεζής αστυνόμευσης κρίνεται ως θετικό μέτρο αφού δεν συνδυάζεται με αύξηση της καταστολής, αλλά με επίβλεψη/εποπτεία/προστασία/πρόληψη.

Οι πολίτες των Αθηνών δεν αισθάνονται ασφαλείς στην πόλη τους, σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat).² Πιο ασφαλείς αισθάνονται οι κάτοικοι του Παρισιού, της Μαδρίτης και του Λονδίνου παρά οι Αθηναίοι.



Σε ερώτηση για το «κατά πόσο αισθάνονται ασφαλείς στην πόλη τους», θετικά απάντησαν το 68% των Αθηναίων και είναι το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό σε σύγκριση με τις απαντήσεις κατοίκων άλλων μεγάλων πόλεων της Ευρώπης. Το χαμηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων έδωσαν οι κάτοικοι της βελγικής Λιέγης

(67%). Περισσότερο ασφαλείς στην πόλη τους δηλώνουν οι κάτοικοι της Κοπεγχάγης με 98%, του Μονάχου με 97,5% και του Ελσίνκι με 97%. Ακολουθούν οι κάτοικοι της Βιέννης (95%), του Άμστερνταμ και της Στοκχόλμης (94%), της Βαρκελώνης (92%), του Παρισιού (90%) και άλλων μεγάλων πόλεων, με τη Λισαβόνα, την Αθήνα και τη Λιέγη να βρίσκονται στην ουρά..

Στην έρευνα επισημαίνεται ότι σε γενικές γραμμές είναι πιο επικίνδυνο να ζει κανείς σε μικρομεσαίες πόλεις παρά σε μεγάλες. Υπάρχουν όμως μεγάλες διακυμάνσεις στο δείκτη εγκληματικότητας, απόδειξη ότι ο δείκτης της Αθήνας είναι 230 φορές υψηλότερος από αυτόν της Δρέσδης.

Σύμφωνα με την έρευνα, η Αθήνα είναι η τρίτη πόλη στην Ε.Ε. με τη μεγαλύτερη παρουσία πολιτών από τρίτες χώρες. Προηγείται το Ταλίν της Εσθονίας, με παρουσία 27,8% πολιτών από τρίτες χώρες (κυρίως Ρώσοι) σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό της πόλης, το Καγιέν με 22,7% (υπερπόντια γαλλική πόλη στη Νότια Αμερική) και ακολουθεί η Αθήνα με 16,7%. Στην περίπτωση της Αθήνας αναφέρεται ότι το σχετικά υψηλό ποσοστό πολιτών από τρίτες χώρες οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι η Ελλάδα έχει κοινά σύνορα με τέσσερις χώρες μη μέλη της Ε.Ε. (Αλβανία, Βουλγαρία, ΠΓΔ της Μακεδονίας και Τουρκίας).

² EUROSTAT. Ο δείκτης εγκληματικότητας της πρωτεύουσας, 230 φορές υψηλότερος από αυτόν της Δρέσδης. «Η Αθήνα της ανασφάλειας», του Κώστα Μοσχονά, Ελευθεροτυπία - 14/01/2005.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Σε έρευνα που διενεργήθηκε: [3]

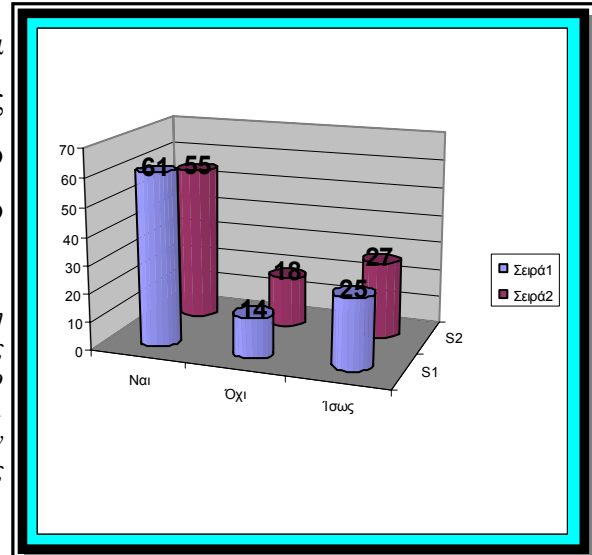
➤ Σε ζήτημα σεξουαλικής αποπλάνησης ανηλίκου, το κοινό[4]

εμφανίζεται ευαισθητοποιημένο. Όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 1, το 61% των ερωτηθέντων θα ανακοίνωνε το γεγονός, το 25% ίσως να το αποκάλυπτε, ενώ το 14% δεν θα προχωρούσε σε κάποια ανακοίνωση.

➤ Σε ζήτημα που αφορά τη δημόσια υγεία, το 55% θα ανακοίνωνε ότι ένας συγκρατούμενός του πάσχει από AIDS, το 27% ίσως να το έπραττε, ενώ το 18% θα το απέφευγε

Μαθαίνετε από κάποιο πρόσωπο ότι η 14χρονη κόρη αγαπητού σας φίλου υπέκυψε στις σεξουαλικές προτάσεις άνδρα 36 ετών και πατέρα δύο παιδιών, θα αποκάλυπτατε το γεγονός αυτό στον φίλο σας. Ο κρατούμενος φυλακών Κ. ανακοινώνει στον κρατούμενο Γ. ότι πάσχει από AIDS. Αν ήσασταν στην θέση του Γ. θα αναφέρατε το περιστατικό στις αρχές

Διάγραμμα 1: Απαντήσεις σχετικά με την αποκάλυψη - ανακοίνωση, όσον αφορά το ζήτημα της σεξουαλικής αποπλάνησης ανηλίκου και το ζήτημα του πάσχοντος από AIDS.



³ Βλ. σχετ. Βλ. Α. Μαγγανάς, Γρ. Λάζος, Ν. Γαβαλάκης, Μ. Ζάννη, « Το πρόβλημα της καταγγελίας – κατάδοσης» (2003) Ποιν. Δικ. 568.

⁴ Για την ανάλυση και ολοκληρωμένη παρουσίαση των αξιών του σύγχρονου Έλληνα και της σύγχρονης Ελληνίδας βλ. Α. Μάγαντα - Γ. Λάζο, Κοινωνικές αξίες των παραβατικών και μη-παραβατικών, Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 1997.

Οι ερωτηθέντες δεν θα ανακοίνωναν το ζήτημα του πάσχοντος με AIDS:

✓ Γιατί δεν θεωρούν αξιόπιστες τις κρατικές αρχές γύρω από τη σωστή περίθαλψη και μέριμνα του κρατούμενου.

✓ Γιατί στην κλίμακα των αξιών τους είναι πιο σημαντική και αξιόμημπη ή χειροπιαστή η πράξη της σεξουαλική αποπλάνησης σε σύγκριση με τα ζητήματα της δημόσιας υγείας. Ένα ανήλικο άτομο είναι ανίκανο να αντιδράσει, ενώ ένας ενήλικος, έστω και άρρωστος, έχει την ευθύνη των πράξεων του και τη δυνατότητα να προβεί σε αποκαλύψεις - ανακοινώσεις από μόνος του.

✓ Γιατί θεωρούν το ζήτημα της σεξουαλικής αποπλάνησης ανήλικου ως πρόβλημα που μπορεί να προκύψει στο άμεσο περιβάλλον τους, με αποτέλεσμα να δείχνουν μία διάθεση και θέληση παρέμβασης.

✓ Πιθανόν περιλαμβάνονται και εκείνοι που αντιτίθενται σε οποιαδήποτε επαφή με ό,τι αποτελεί «κράτος» ή «εξουσία».

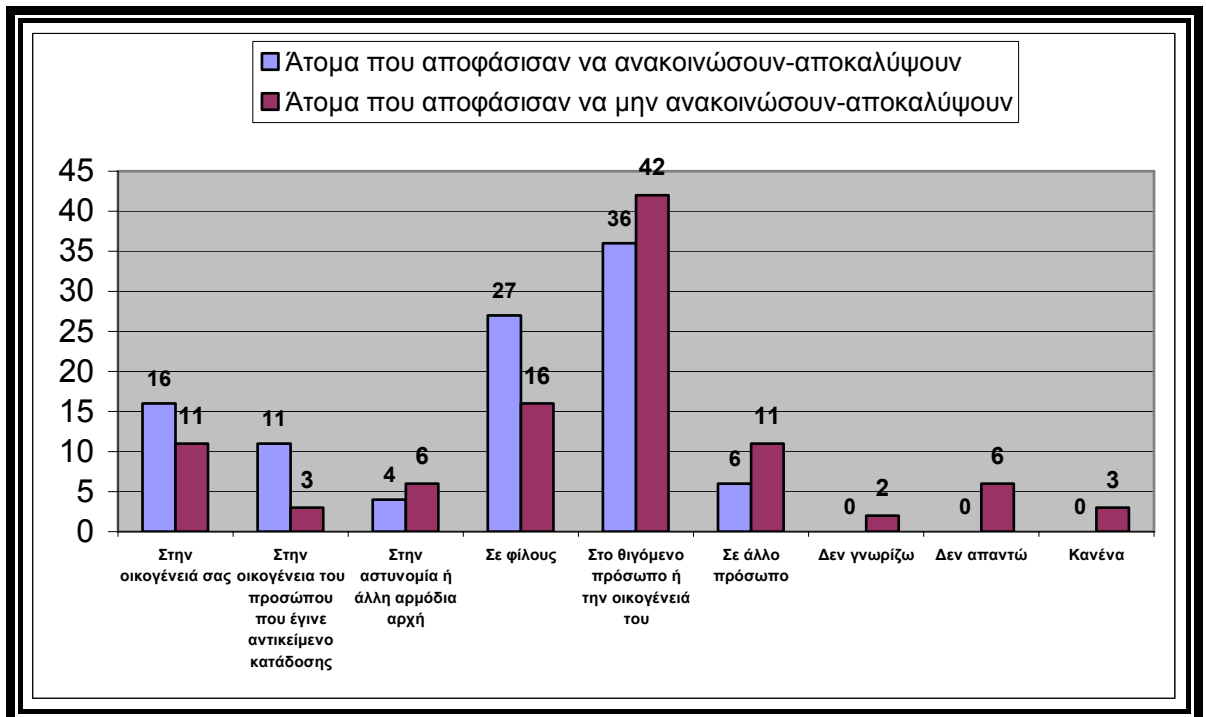
B) Η άρση του διλήμματος: Ανακοίνωση ή απόκρυψη;

α) Η πλειονότητα των ερωτηθέντων έχει βρεθεί σε διλημματικές καταστάσεις, στις οποίες - για ηθικούς, κοινωνικούς, επαγγελματικούς, οικογενειακούς ή άλλους λόγους - έπρεπε να αποφασίσει αν θα ανακοίνωνε τα όσα γνώριζε στο άμεσο οικογενειακό, φιλικό, επαγγελματικό ή ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Από το σύνολο των ερωτηθέντων, το 84% έχει βρεθεί κάποια στιγμή στη ζωή του αντιμέτωπο με το δίλημμα του εάν θα πρέπει να προχωρήσει στην ανακοίνωση των όσων γνωρίζει. Από όσους-ες έτυχε να βρεθούν σε ανάλογο δίλημμα, η πλειονότητα 58% επέλεξε τη σιωπή ή την κάλυψη των όσων γνώριζε σε διάφορες περιστάσεις. Το 42% των ερωτηθέντων που βρέθηκαν σε ανάλογο δίλημμα επέλεξαν να ανακοινώσουν τα όσα γνώριζαν.

Όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 2, η πλειονότητα των ατόμων θα το ανακοίνωνε στο θιγόμενο πρόσωπο, παρέχοντάς του τη δυνατότητα να ενεργήσει στη συνέχεια όπως αυτό κρίνει. Δευτερευόντως, η οικογένεια του θιγομένου προσώπου αποτελεί μία ισχυρή εναλλακτική λύση. Ως τρίτη λύση προτιμήθηκαν οι προσωπικοί φίλοι και η οικογένεια, για να ακολουθήσει η οικογένεια του προσώπου-αντικειμένου κατάδοσης και, τελευταία, η αστυνομία.

ε) Τα περισσότερα από τα άτομα που ανακοίνωσαν - αποκάλυψαν όσα γνώριζαν χαρακτήρισαν το αποτέλεσμα της ενέργειας τους ως το προσδοκώμενο (34%). Ένα 29% πιστεύει ότι, αν και δεν είχε το προσδοκώμενο, το αποτέλεσμα ήταν πάντως θετικό. Επίσης, ένα 27% απάντησε ότι η ενέργεια του δεν είχε αποτέλεσμα, ενώ το 11% των ατόμων χαρακτήρισε το αποτέλεσμα αρνητικό σε σύγκριση με τις προσδοκίες του ή και κατώτερο

των προσδοκιών του. Στο δε ερώτημα για το τι θα έπρατταν εάν τους τύχαινε στο μέλλον ένα ανάλογο δίλημμα, το 78% των ερωτηθέντων απάντησε ότι θα προχωρούσε στην ανακοίνωση - αποκάλυψη των όσων γνώριζε, ενώ το 15% προέκρινε την αρνητική απάντηση. Το 84% των ατόμων τα οποία δεν ανακοίνωσαν - αποκάλυψαν πληροφορίες, γεγονότα ή περιστατικά, πιστεύουν ότι αν αντιμετώπιζαν παρόμοια περίπτωση στο μέλλον και πάλι δεν θα προχωρούσαν στην ανακοίνωση - αποκάλυψη των όσων γνώριζαν. Αντίθετα, το 12% θα άλλαζε στάση και θα αποκάλυπτε τα όσα γνώριζε.



Γ) Ανακοίνωση - απόκρυψη όσον αφορά παραβατικές δραστηριότητες

Πίνακας 1: Άτομα τα οποία προέβησαν στην ανακοίνωση		Πίνακας 2: Άτομα τα οποία δεν προέβησαν στην ανακοίνωση	
Ερώτηση: Αν σας τύχαινε παρόμοια περίπτωση στο μέλλον θα ανακοινώνατε - αποκαλύπτατε τα όσα γνωρίζετε;		Ερώτηση: Αν αντιμετωπίζατε παρόμοια περίπτωση στο μέλλον θα ανακοινώνατε - αποκαλύπτατε τα όσα γνωρίζετε;	
Ναι	169 78%	θα κρατούσα την ίδια στάση	252 84%
Όχι	32 15%	Αυτή τη φορά θα προχωρούσα στην ανακοίνωση - αποκάλυψη των όσων γνώριζα	35 11%
Ίσως	16 7%	Δεν γνωρίζω	14 5%
Σύνολο	217 100%	Σύνολο	301 100%

Διάγραμμα 3: παρουσιάζονται αναλυτικά τα είδη παραβατικών δραστηριοτήτων για τα οποία κάποια άτομα γνώριζαν και προχώρησαν στην ανακοίνωση - αποκάλυψη και κάποια άλλα προτίμησαν την απόκρυψη

Πίνακας 3: Παραβατικές δραστηριότητες (σε ποσοστά %)	Άτομα τα οποία ανακοίνωσαν-αποκάλυψαν παραβατικές δραστηριότητες	Άτομα τα οποία δεν ανακοίνωσαν-αποκάλυψαν παραβατικές δραστηριότητες
Ναρκοτικά	17	22
Οικονομικά σκάνδαλα	8	13
Εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα	3	—
Κλοπή	23	24
Κακοποίηση ανηλίκου	20	4
Βιασμός	8	—
Πορνεία ανηλίκου	2	—
Βιαιοπραγίες	15	15
Απόπειρα δολοφονίας	2	—
Πλαστογραφία	3	4
Μόλυνση του περιβάλλοντος	2	2
Καταπάτηση ξένης ιδιοκτησίας	—	4
Συκοφαντική δυσφήμιση	—	7
Σύνολο	100	100

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι υπάρχει μία σαφής έμφαση στην ανακοίνωση - αποκάλυψη των παραβατικών δραστηριοτήτων (με την ήπια εξαίρεση των οικονομικών παραβάσεων).

γ) Οι λόγοι ανακοίνωσης πληροφοριών σχετικά με παραβατικές δραστηριότητες είναι κυρίως προληπτικού χαρακτήρα (66%). Μία μικρότερη μερίδα αιτιολογεί την ενέργεια της ανακοίνωσης - αποκάλυψης με αφετηρία την ικανοποίηση ενός προσωπικού αισθήματος κοινωνικής δικαιοσύνης (14%), ενώ μία μικρότερη μερίδα τονίζει τη σημασία της τιμωρίας ενός κακού που ήδη έλαβε χώρα (8%). Στο Διάγραμμα 4 παρουσιάζονται συνολικά οι λόγοι

που αναφέρθηκαν ότι ώθησαν τα άτομα στην ανακοίνωση - αποκάλυψη των παραβατικών δραστηριοτήτων.

Διάγραμμα 4: Αν ανακοινώσατε - αποκάλυψατε τις πληροφορίες που είχατε στη διάθεσή σας, για ποιους λόγους το πράξατε; (σε ποσοστά %)	
Για να τιμωρηθεί ένα κακό που ήδη έλαβε χώρα	8
Για να προληφθεί ένα επερχόμενο κακό	6
Για να ικανοποιηθεί το προσωπικό αίσημα	
κοινωνικής δικαιοσύνης	1
Για προσωπικούς λόγους	7
Άλλος λόγος	5
Σύνολο	10

Από το σύνολο των ατόμων τα οποία ανακοίνωσαν τα όσα γνώριζαν για εγκληματικές δραστηριότητες μόνο το 14% απευθύνθηκε στην αστυνομία ή σε κάποια άλλη αρμόδια αρχή, ενώ το 28% θα απευθυνόταν στην αστυνομία εάν τελικά αποφάσιζε να ανακοινώσει τα όσα γνώριζε. Πιο συγκεκριμένα, τα κυριότερα στοιχεία που εντοπίζουμε είναι για τα κατωτέρω αδικήματα:

Ναρκοτικά: Κανένα από τα άτομα τα οποία αποκάλυψαν πληροφορίες που σχετίζονταν με σχετικές παραβατικές δραστηριότητες δεν απευθύνθηκε στην αστυνομία, ενώ το 45% απευθύνθηκε σε φιλικά πρόσωπα. Τα άτομα που δεν ανακοίνωσαν - αποκάλυψαν πιστεύουν ότι, εάν το αποφάσιζαν, το 53% θα απευθυνόταν σε φίλους, ενώ το 19% στην αστυνομία.

Κακοποίηση ανηλίκου: Από τα άτομα τα οποία ανακοίνωσαν - αποκάλυψαν κάτι το σχετικό, το 16% απευθύνθηκε στην αστυνομία, ενώ το 41% στην οικογένεια του θύματος. Τα άτομα που δεν ανακοίνωσαν - αποκάλυψαν πιστεύουν ότι, εάν αποφάσιζαν να το πράξουν, θα απευθύνονταν το 47% στην αστυνομία, ενώ το 35% στην οικογένεια του θύματος.

Κλοπή ή ληστεία: Το 21% των ατόμων τα οποία αποφάσισαν να ανακοινώσουν - αποκάλυψουν τα όσα γνώριζαν απευθύνθηκε στην αστυνομία, ενώ το 35% στο θιγόμενο πρόσωπο. Τα άτομα που δεν ανακοίνωσαν - αποκάλυψαν πιστεύουν ότι, εάν αποφάσιζαν να το ανακοινώσουν - αποκάλυψουν, θα απευθύνονταν το 36% στο θιγόμενο πρόσωπο και την οικογένεια του, ενώ το 18% θα απευθυνόταν στην αστυνομία.

Βιασμός: Το 20% των ατόμων τα οποία αποφάσισαν να προβούν στην ανακοίνωση - αποκάλυψη απευθύνθηκε στην αστυνομία, ενώ το 40% σε φίλους. Τα άτομα που δεν ανακοίνωσαν - αποκάλυψαν πιστεύουν ότι, εάν αποφάσιζαν να το ανακοινώσουν -

αποκαλύψουν, θα απευθύνονταν το 50% στην οικογένεια του θιγόμενου ατόμου, ενώ το 25% στην αστυνομία.

Όπως παρουσιάζεται και συγκεντρωτικά στο Διάγραμμα 3, το ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό των ατόμων που απευθύνθηκαν στην αστυνομία ή σε άλλες αρμόδιες αρχές καταδεικνύει ίσως την έλλειψη εμπιστοσύνης για εύρεση ικανοποιητικής λύσης από τους κρατικούς μηχανισμούς.⁵

Η έλλειψη εμπιστοσύνης που εντοπίζεται με βάση τα στοιχεία της έρευνας γίνεται πληρέστερα κατανοητή αν ληφθεί υπόψη ότι το ευρύ κοινό φαίνεται γενικά να συμφωνεί με τους κανόνες δικαίου τους οποίους οι αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους καλούνται να υπηρετήσουν και να εφαρμόσουν.

στ) Η στάση του κοινού είναι πιθανότατα ενδεικτική των προβλημάτων στον μηχανισμό επικοινωνίας της αστυνομίας και των μεταστυνομικών θεσμών με τους πολίτες καθώς, όπως έχει αναφερθεί, ο μηχανισμός του επίσημου κοινωνικού ελέγχου γίνεται αντιληπτός ως επιβλαβής ή και αναποτελεσματικός. Αντιλαμβανόμαστε ότι η ενεργητική στάση του πολίτη και η συνεργασία του με τους δικτυικούς μηχανισμούς θα συνέβαλε σε μία πιο αποτελεσματική αντεγκληματική πολιτική.⁶ Ο πολίτης όμως διστάζει να συνεργασθεί με τους δικτυικούς μηχανισμούς και καταφεύγει είτε στη σιωπή και την αδιαφορία, είτε στην ανακοίνωση - αποκάλυψη των όσων γνωρίζει σε φιλικά, συγγενικά ή άλλα πρόσωπα, και σε έναν άτυπο κοινωνικό έλεγχο που, πολλές φορές, αποδεικνύεται αναποτελεσματικός και ανεπαρκής.

ζ) Επίσης, ένα άλλο έντονο ενισχυτικό στοιχείο του σαφούς δισταγμού των πολιτών για προσφυγή τους στην αστυνομία είναι η εκτίμηση από μέρους τους ως προς την αποτελεσματικότητα της ενέργειας τους να προβούν στην ανακοίνωση -αποκάλυψη των όσων γνώριζαν για παραβατικές δραστηριότητες στην αστυνομία. Όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 5, ακόμα και τα άτομα τα οποία προέβησαν στην ανακοίνωση των όσων γνώριζαν στην αστυνομία αποτιμούν το αποτέλεσμα της πράξης τους σε μεγάλο ποσοστό

⁵ Επίσης, πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα άτομα που εκδήλωσαν πρόθεση ανακοίνωσης- αποκάλυψης των όσων γνώριζαν στην αστυνομία είναι διπλάσια αυτών που πραγματικά απευθύνθηκαν. Η αστυνομία ή άλλες αρμόδιες αρχές στο μυαλό τους αποτελούν μια *πιθανή εναλλακτική*. Παρ' όλα αυτά, όπως διαφαίνεται από τα στοιχεία, όταν χρειάζεται να υλοποιήσουν την απόφασή τους και να καταγγείλουν τον παραβάτη στην αστυνομία, διστάζουν και, τελικά, συχνά προτιμούν να απευθύνονται σε άλλον.

⁶ Όπως αναφέρεται, οι αρχές που πρέπει να διέπουν τη σύγχρονη προληπτική αντεγκληματική πολιτική είναι: ευελιξία, συνεργασία και διασύνδεση των συμμετεχόντων, αποκέντρωση, ταχύτητα δράσης, προσαρμοστικότητα στις εξελίξεις της εγκληματικότητας, διεπιστημονική συνεργασία και συμμετοχή του κοινού. Α. Μαγγανάς, θέματα εγκληματολογικά και ποινικού δικαίου, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1999, σ. 12.

ως απέχον από το επιδιωκόμενο ή αρνητικό, σε σύγκριση με τα άτομα που απευθύνθηκαν στο άμεσο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον ή το θιγόμενο πρόσωπο.

Διάγραμμα 5: Τι αποτέλεσμα είχε η ενέργειά σας; (σε ποσοστά %)	Ανακοίνωση σε φιλικά, συγγενικά πρόσωπα ή το θιγόμενο πρόσωπο	Ανακοίνωση στην αστυνομία
Το επιδιωκόμενο	32	21
Μη επιδιωκόμενο, αλλά πάντως θετικό	27	26
Δεν είχε αποτέλεσμα	29	29
Μη επιδιωκόμενο, αρνητικό	12	24
Σύνολο	100	100

Όπως φαίνεται, η αστυνομία δεν γίνεται αντιληπτή ότι θα μπορούσε «να κάνει τη διαφορά». Η τουλάχιστον αυτή είναι μία σχετικά εδραιωμένη πεποίθηση και μάλιστα σε κάποιους πολίτες που μοιράζονται την αυτή αφετηρία κοινωνικών αξιών με την αστυνομία.

η) Τέλος, από τα άτομα τα οποία γνώριζαν για παραβατικές πράξεις, αλλά αποφάσισαν να μην τις ανακοινώσουν - αποκαλύψουν το 31% πιστεύει όχι η πράξη τους «βγήκε σε καλό», το 5% ότι «βγήκε σε κακό», το 20% πιστεύει ότι δεν είχε αξιόλογη σημασία, ενώ το 44% δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει τις συνέπειες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

**ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛ.ΑΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ -2001
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ –ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

Στόχος της εν λόγω έρευνας αποτέλεσε η αποτύπωση των απόψεων, αντιλήψεων και στάσεων της ελληνικής Κοινής Γνώμης απέναντι στην αστυνομία και τους Έλληνες αστυνομικούς, καθώς και τις ασκούμενες πολιτικές αστυνόμευσης. Η έρευνα διεξήχθη κατά τα πρότυπα των διεθνώς διεξαγόμενων Ερευνών αστυνόμευσης των χωρών-μελών της Ε.Ε. των ΗΠΑ και του Καναδά. Η έρευνα πεδίου διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα 24 Μαΐου έως 3 Σεπτεμβρίου 2001. Το σχεδιασθέν μέγεθος του δείγματος ανέρχεται σε 6,562 άτομα και το πραγματοποιηθέν σε 6,095 άτομα.

Η Πανελλαδική Έρευνα της VPRC για την Εικόνα της ΕΛΑΣ και τις Ασκούμενες Πολιτικές Αστυνόμευσης αποτυπώνει συνολικά τις στάσεις της ελληνικής Κοινής Γνώμης, ταυτοχρόνως, τόσο απέναντι στο θεσμό της αστυνομίας, όσο και αναλυτικά απέναντι στις επιμέρους πολιτικές αστυνόμευσης. Όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας, αλλά και συνολικότερα από το ερευνητικό πρόγραμμα, οι στάσεις της ελληνικής Κοινής Γνώμης απέναντι στην ΕΛΛ.ΑΣ, συνιστούν πολύπλοκο φαινόμενο, προσδιορίζονται από πολλαπλούς και αλληλοεξαρτώμενους παράγοντες, οι οποίοι δεν είναι δυνατόν, να ειδωθούν απομονωμένα, αλλά μόνον στο σύνολο τους και λαμβάνοντας υπόψη τις αλληλεπιδράσεις που υφίστανται.

**ΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛ.ΑΣ- ΣΥΜΠΑΘΕΙΑ,
ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**

Για την αποτύπωση των στάσεων της Ελληνικής Κοινής Γνώμης απέναντι στην ΕΛΛ.ΑΣ, δηλαδή την εμπειρική «μέτρηση» της «εικόνας» της χρησιμοποιήθηκαν τρεις δείκτες, που προκύπτουν από τις κλίμακες: α) της συμπάθειας, β) της εμπιστοσύνης και γ) της αξιολόγησης του θεσμού. Η τελευταία, προκύπτει από την επιμέρους αξιολόγηση της ΕΛΛΑΣ σε 16 τομείς αστυνόμευσης/ αντεγκληματικής πολιτικής.

Είναι σημαντικό, ότι η ελληνική Κοινή Γνώμη βλέπει με «συμπάθεια» το θεσμό της Ελληνικής Αστυνομίας. Ο μέσος όρος στην κλίμακα συμπάθειας 1-10 υπολογίζεται, με βάση την έρευνα, στο 7. Αξίζει να σημειωθεί, ότι οι ακραίες χαμηλές τιμές «αντιπάθειας» (θέσεις 1-4 της κλίμακας) εμφανίζουν εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά.

Η θέση 1 της κλίμακας, που υποδηλώνει «καμία συμπάθεια» (αντιπάθεια) συγκεντρώνει μόνον 4,9% των απαντήσεων, ενώ αντιθέτως η ακραία θετικής θέση 10 της κλίμακας, που υποδηλώνει «μεγάλη συμπάθεια» συγκεντρώνει το 22,3% των απαντήσεων (τετραπλάσιο)..

Ο μέσος όρος στη συνολική κλίμακα αξιολόγησης ανέρχεται σε 5,85, που είναι χαμηλότερος όχι μόνον από τον αντίστοιχο της «συμπάθειας», αλλά και εκείνον της «εμπιστοσύνης».

ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣ

Η ορατότητα της Αστυνομίας αποτελεί τον πλέον σημαντικό παράγοντα μείωσης της κοινωνικής ανασφάλειας και αντιστρόφως τόνωσης του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών. Η Ελληνική αστυνομία είναι ορατή από τους πολίτες. Σύμφωνα με την έρευνα, σχεδόν ο ένας στους δύο ερωτώμενους (45%) δηλώνει ότι «τυχαίνει να βλέπει αστυνομία στο δρόμο» περισσότερες από μια φορές την ημέρα. Επιπλέον, ο ένας στους τέσσερις (24%) βλέπει την αστυνομία τακτικά (2-3 φορές την εβδομάδα).

Η γενική αίσθηση της Κοινής Γνώμης είναι ότι σε γενικές γραμμές η παρουσία της αστυνομίας στους δρόμους είναι «λιγότερη από ό,τι χρειάζεται». Σχεδόν οι 7 στους 10 ερωτώμενους (68%) αποδέχονται αυτήν την εκτίμηση, έναντι 20% που θεωρούν την παρουσία της Αστυνομίας επαρκή και μόνον 7% που εκτιμάει ότι είναι «περισσότερη από ό,τι χρειάζεται».

Σοβαρό μειονέκτημα αποτελεί η παραδοσιακή καχυποψία των πολιτών, κατάλοιπο που διατηρείται και αναπαράγεται, έστω και με φθίνοντα τρόπο, λόγω της ιστορικής φυσιολογίας και του πολιτικού ρόλου των Σωμάτων Ασφαλείας στην Ελλάδα, κατά τις τρεις πρώτες μεταπολεμικές. Η διαπίστωση αυτή σηματοδοτεί μια διαδικασία «αποπολιτικοποίησης» της ΕΛΛ.ΑΣ και διεύρυνσης της πολιτικής και κοινωνικής της νομιμοποίησης. Η αντικειμενική αλλαγή του ρόλου της Αστυνομίας που έχει επέλθει και στην Ελλάδα, έχει σημαντικές επιπτώσεις και στις στάσεις των πολιτών απέναντι στο θεσμό της Αστυνομίας.

Ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας – Διαπιστώσεις

Με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εικόνας της ΕΛΑΣ προκύπτει ότι:

Το 65,8% της ελληνικής Κοινής Γνώμης αποδέχεται ότι έχει διαμορφώσει άποψη για την κατάσταση της εγκληματικότητας και τη δράση της Αστυνομίας «από αυτά που βλέπει στην τηλεόραση, ακούει στο ραδιόφωνο και διαβάζει στις εφημερίδες».

Το 58,5% της Κοινής Γνώμης συμφωνεί ότι η προβολή της δράσης της Αστυνομίας από τα Μ.Μ.Ε. θα βοηθήσει στη βελτίωση του έργου της.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας (European Social Survey-ESS) διενεργήθηκε έρευνα για τις 15 χώρες όσον αφορά την εμπιστοσύνη στην αστυνομία και την ανασφάλεια.⁷ Τα αποτελέσματα της έρευνας :

Εμπιστοσύνη στην Αστυνομία

Κλίμακα μέτρησης 0-10, όπου

0 = ‘καμιά απολύτως εμπιστοσύνη’, 10 = ‘απόλυτη εμπιστοσύνη’.

Θέσεις κλίμακας	Χώρα				
	Ελλάδα (2566)	Ισπανία (1729)	Πορτογαλία (1511)	Αγγλία (2052)	Ολλανδία (2364)
0	4,1%	5,1%	4,5%	3,4%	1,6%
1	3,5%	3,1%	3,0%	1,9%	1,8%
2	3,6%	4,3%	6,9%	3,7%	3,0%
3	4,6%	6,0%	10,4%	6,6%	6,5%
4	5,2%	8,3%	8,9%	7,7%	8,7%
5	13,9%	19,0%	26,1%	13,8%	15,9%
6	8,9%	14,1%	12,2%	12,4%	18,8%
7	13,0%	15,8%	11,0%	18,9%	25,1%
8	15,9%	12,0%	9,3%	17,6%	13,6%
9	11,7%	4,2%	2,7%	8,9%	3,2%
10	14,6%	3,7%	3,3%	4,9%	1,1%
ΔΓ/ΔΑ	8%	4,4%	1,5%	3%	6%
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Μέσος όρος	6,4	5,5	5,0	6,1	5,8

Ανασφάλεια

«Πόσο ασφαλής νιώθετε -ή θα νιώθατε- περπατώντας μόνος/η σας σε αυτήν εδώ τη γειτονιά, σε αυτή την περιοχή, όταν νυχτώσει;»

⁷ που έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των στάσεων της κοινής γνώμης των ευρωπαϊκών κρατών σε κρίσιμα ζητήματα των πολιτικών της ευρωπαϊκής ενοποίησης και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επιστημών και τους ακαδημαϊκούς οργανισμούς που εκπροσωπούν την εθνική συμμετοχή κάθε χώρας στο πρόγραμμα, Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (www.ekke.gr) είναι ο φορέας της εθνικής συμμετοχής της Ελλάδας στο Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας. Την Ερευνητική Ομάδα για την επιτόπια έρευνα του πρώτου γύρου της Έρευνας αποτέλεσαν οι ερευνητές του ΕΚΚΕ: Αφροδίτη Τεπέρογλου, Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής, Ιωάννα Τσίγκανου, Ινστιτούτο Πολιτικής Κοινωνιολογίας, Έρση Ζακοπούλου, Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας, Ανδρομάχη Χατζηγιάννη, Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

	Χώρα				
	Ελλάδα (2566)	Ισπανία (1729)	Πορτογαλία (1511)	Αγγλία (2052)	Ολλανδία (2364)
Πολύ ασφαλής	21,7%	22,4%	13,2%	16,5%	16,6%
Ασφαλής	46,4%	48,6%	57,0%	45,7%	62,5%
Ανασφαλής	21,5%	20,0%	23,4%	25,0%	16,2%
Πολύ ανασφαλής	10,1%	7,3%	5,9%	12,3%	4,0%
ΔΓ/ΔΑ	,3%	1,6%	,6%	,6%	,8%
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΣΥΝΟΛΟ Αστυν. Τμημάτων	ΘΕΣΣ/ΝΙΚΗΣ	89
7		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	42	423
2. ΔΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝΑ		
3.	ΑΜΗΕΛΟΚΗΙΩΝ	14
4.	ΑΝΩ ΠΑΤΗΣΙΩΝ	14
5.	ΚΑΛΑΙΘΕΑΣ	14
6.	ΚΥΨΕΛΗΣ	14
7.	ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ	10
8.	ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ	11
9.	ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ	8
	ΣΥΝΟΛΟ	103
Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΑ		
1.	Α' ΠΕΙΡΑΙΑ	10
2.	Β' ΠΕΙΡΑΙΑ	12
3.	Γ' ΠΕΙΡΑΙΑ	6
4.	ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	8
5.	ΝΙΚΑΙΑΣ	10
6.	ΡΕΝΤΗ	5
7.	ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ	10
	ΣΥΝΟΛΟ	61
Α' Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ		
1.	Α' ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	10
2.	ΑΓ. ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	7
3.	ΑΧΑΡΝΩΝ	12
4.	Β' ΑΙΓΑΛΕΩ	12
5.	Β' ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	10
6.	ΙΛΙΟΥ	8
7.	ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ	8
	ΣΥΝΟΛΟ	67
Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ Β/Α ΑΤΤΙΚΗΣ		
1.	Α' ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ	8
2.	ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	10
3.	ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	12
4.	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	10
5.	ΚΗΦΙΣΙΑΣ	10
6.	ΧΑΛΑΝΑΡΙΟΥ	12
7.	ΧΟΛΑΡΓΟΥ	8
	ΣΥΝΟΛΟ	70
Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ Ν/Α ΑΤΤΙΚΗΣ		
1.	Α' ΓΛΥΦΑΔΑΣ	8
2.	ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	5
3.	ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ	4
4.	ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	9
5.	ΚΟΡΩΠΙΟΥ	7
	ΣΥΝΟΛΟ	33
Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ		
1.	Α' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	16
2.	Β' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	10
3.	ΙΒ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	13
4.	ΑΝΩ ΠΟΛΗΣ	10
5.	ΛΕΥΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ	12
6.	ΠΑΛΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	8
7.	ΤΟΥΜΠΑΣ	20
	ΣΥΝΟΛΟ	89
ΣΥΝΟΛΟ Αστυν. Τμημάτων ΑΤΤΙΚΗΣ	36	334

- 1) των αστυνομικών Τμημάτων, στα οποία εφαρμόζεται ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς από 17 Μαρτίου 2003,
- 2) της απαιτούμενης δύναμης ανά Αστ. Τμήμα

Πηγή: www.ydt.gr/ 25-5-2004

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

Το αστυνομικό προσωπικό σε αριθμούς.

Συνολική αστυνομική δύναμη ΕΛΛ.ΑΣ : 42.750

	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΝΩΤΑΤΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	71	2	73
ΑΝΩΤΕΡΑ	1444	69	1513
ΚΑΤΩΤΕΡΑ	1626	194	1820
ΚΑΤΩΤΕΡΟΙ	35.702	3.642	39.344

Πηγή: Π.Ο.ΑΣ.Υ Νοέμβριος 2003

Υπηρετούντες Αστυφύλακες

Απόφοιτοι Δημοτικού	11
Απόφοιτοι Τάξεων Γυμνασίου - Λυκείου	21
Απόφοιτοι Λυκείου και Εξατάξιου Γυμνασίου	19.457
Σύνολο	19.489

Πηγή: Π.Ο.ΑΣ.Υ Νοέμβριος 2003

Θρησκεία	Μειονοτική καταγωγή	Εκπαίδευση								
<p>Δεν υπάρχει καμία καταγραφή στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για αστυνομικούς άλλης θρησκείας εκτός από Χριστιανούς Ορθόδοξους. Μετά την εφαρμογή της νέας νομοθεσίας, για την πρόσληψη στην ΕΛΛ.ΑΣ η οποία απαιτεί μόνο να μην πιστεύει ο υποψήφιος σε θρησκεία ή δοξασία που είναι αντίθετη με τα καθήκοντά του αστυνομικού (πχ. οπλοφορία), δεν προβλέπεται ούτε στο μέλλον καταγραφή της θρησκείας των υποψηφίων ή των υπηρετούντων.</p>	<p>Δεν υπάρχει καταγραφή τέτοιων στοιχείων από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.</p>	<p>Πανεπιστημιακή εκπαίδευση</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>Αξιωματικοί :</td> <td>25,5%</td> </tr> <tr> <td>Ανδρες:</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>Γυναίκες :</td> <td>15,5%</td> </tr> <tr> <td>Κατώτερο προσωπικό :</td> <td>10,5%</td> </tr> </tbody> </table>	Αξιωματικοί :	25,5%	Ανδρες:	10%	Γυναίκες :	15,5%	Κατώτερο προσωπικό :	10,5%
Αξιωματικοί :	25,5%									
Ανδρες:	10%									
Γυναίκες :	15,5%									
Κατώτερο προσωπικό :	10,5%									

Πηγή: Π.Ο.ΑΣ.Υ Νοέμβριος 2003

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αγγελόπουλος Γ. *Περί τοπικής διοικήσεως εν Ελλάδι εν συγκρίσει προς την εν Γαλλία και Αγγλία*, Αθήνα, 1879.
- Αθανασόπουλος Κ. *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση*, τ.Β΄, έκδ. Ε΄, Αθήνα, 2000.
- Αλεξιάδης Στ. *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1996.
- Αλεξιάδης Στ. *Εγκληματολογία*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1989.
- Αλεξιάδης Στ. *Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 2001.
- Αλτουσέρ Λ. *Θέσεις*, (μτφρ. Ξεν. Γιαταγάνας), Αθήνα, Θεμέλιο, 1983.
- Αναστασιάδης Γ. *Ιστορία των Πολιτικών και Συνταγματικών Θεσμών*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1989.
- Αργυροπούλου Χ. *Παραβίαση του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1989, σ.1264.
- Βασιλείου Θ., Σταματάκης Ν. *Λεξικό επιστημών του ανθρώπου*, Αθήνα, Gutenberg, 1992.
- Βεγλήρης Φαίδ. *Η Διοικητική Οργάνωση*, Αθήνα, Σάκκουλας, 1963.
- Βεϊκος Θ. *Ο μύθος του λόγου*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1977.
- Γαρδίκας Κ. *Εγκληματολογία, Η οργάνωσις και λειτουργία της Αστυνομίας* τ. Β΄, τευχ. Β', Αθήνα, 1949, σ.2.
- Γαρδικής Ο. κ.ά, ΕΚΚΕ, Νέοι: Διάθεση χρόνου - Διαπροσωπικές σχέσεις, 1988.
- Γέροντας Χ. *Η Συμμετοχή των Πολιτών και Κοινωνικών φορέων στη διαδικασία λήψης διοικητικών αποφάσεων*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1986.
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Α. *Το εγκληματικό φαινόμενο. Τα δικαιώματα του ανθρώπου. Διαπιστώσεις και προοπτικές*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Α. «Στερητική της ελευθερίας ποινή και ανθρώπινα δικαιώματα», στο : Τσήτσουρα Α. (υπεύθ. εκδ.), *Αντεγκληματική πολιτική και Δικαιώματα του ανθρώπου*, 1997, σσ. 87-109.
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*, τ. Α΄, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1984.
- Δανούσης Κ., Καραβίτης Γ. *Εγχειρίδιο Ιστορίας της Αστυνομίας στην Ελλάδα*, Τυπογραφείο Ελληνικής Αστυνομίας, Αθήνα, 1997.
- Δασκαλάκης Η. *Η Εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1985, σ.12.
- Δασκαλάκης Η. (επιμ.), *Η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα*, ΕΚΚΕ, 1983,σ.12.
- Δασκαλάκης Η. *Μεταχείριση εγκληματία*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1985.
- Delmas-Marty Μ. *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*, (μτφρ. Ζαραφονίτου Χρ.), Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, p. 255.
- Δημόπουλος Χρ. *Η Αστυνομία και ο αστυνομικός. Εγκληματολογικά*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 2000.
- Δημητριάδης Β. «Ελλήνων συσσωματώσεις», στο : *Δίκαιο, Ιστορία και Θεσμοί*, τιμητικό αφιέρωμα στον Νικόλαο Ι. Πανταζόπουλο, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2000, σσ.117-124.
- Ζαραφονίτου Χρ. *Εμπειρική εγκληματολογία*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1995.
- Ζαραφονίτου Χρ. *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2003.

- ο Ζαραφωνίτου Χρ., « Εισαγωγή: Η Προστασία του Περιβάλλοντος από Εγκληματολογική Σκοπιά», στο: Ζαραφωνίτου Χ. (επιμ.), *Η Προστασία του Περιβάλλοντος από Εγκληματολογική Σκοπιά*, Τετράδια Εγκληματολογίας 1, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996, σσ.11-23.
- ο Ζαραφωνίτου Χρ. «Πόλη και φόβος του εγκλήματος-Παραγοντικές εμπειρικές προσεγγίσεις και τοπικές πολιτικές πρόληψης». Τιμητικός Τόμος 'Μνήμη Π Ι.Δασκαλόπουλου, Κ.Σταμάτη, Χ. Μπάκα' Τομέας Ποινικών Επιστημών, τόμος Γ', Σάκκουλας, Αθήνα, 1996.
- ο Ζαραφωνίτου Χρ. *Ο φόβος του εγκλήματος*, Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης (Διεύθ. Σειράς: Δαγτόγλου Π., Κουράκης Ν., Σταθόπουλος Μ.), Αθήνα, Σάκκουλας, 2002, σσ.85-157.
- ο Ζαραφωνίτου Χ./Ch. Zafaronitou, *Ο φόβος του εγκλήματος / fear of crime*. Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας, Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 2002, σ. 71επ.
- ο Zafaronitou Ch., «New tendencies in prevention policy in Greece: Local crime prevention councils and the partnership model», στον υπό έκδοση τόμο προς τιμή της καθηγήτριας Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου με τίτλο *Το εγκληματικό φαινόμενο. Τα δικαιώματα του ανθρώπου. Διαπιστώσεις και προοπτικές*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- ο Ζαραφωνίτου Χρ., «Οι (ανα)παραστάσεις του κοινού για το εγκληματικό φαινόμενο», στο Αφιέρωμα στη Μνήμη Δασκαλάκη Η., Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα 1991, σσ. 203-215.
- ο Ζιανίκας Χ. *Η αθέατη πλευρά της Αστυνομίας. Χρόνιες αγκυλώσεις στην έννομη τάξη*, Αθήνα, Γνώση, 1992.
- ο Ζιανίκας Χ. *Διοικητική επιστήμη και πρακτική στο δημόσιο*, Αθήνα, Σιδέρης, 1996.
- ο Ζιανίκας Χ. *Αστυνομικό Σύστημα*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1995.
- ο Ζιανίκας Χ. *Η Αστυνομία Σήμερα*, Αθήνα, Εστία, 1990.
- ο Ζορμπανάκης Σ. *Η εφαρμογή των δημοσίων σχέσεων εις την Αστυνομίαν*, Αθήνα, 1971.
- ο Ηλιού Φ. *Οι φάκελοι*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1989.
- ο Κακκαλής Π., Κουράκης Ν., Μαγγανάς Α., Φαρσεδάκης Ι. *Ποινικός Κώδικας*, έκδ. 2η, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2000.
- ο Καλτσόγια – Τουρναβίτη Ν. *Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001 αντιστοιχίες – συγγένειες – αποκλίσεις από το Σύνταγμα του 1822 μέχρι το Σύνταγμα του 1975/1986*, Αθήνα, Σάκκουλας, 2002.
- ο Καλογερά Β. *Νέες όψεις κοινωνικού ελέγχου και κοινωνικός αποκλεισμός*, Μεταπτυχιακή εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, Δεκέμβριος 2002.
- ο Καρακώστας Ι. *Εισαγωγή εις την επιστήμην του Αστυνομικού Δικαίου*, 1978, σ.63.
- ο Καρακώστας Ι. *Ο Θεσμός της Αστυνομίας*, Αθήνα, 1983.
- ο Καρυώτου Α. *Απολογισμός μιας περιόδου (23/6/67-31/12/71)*, Αθήνα, 1972.
- ο Κονδύλης Π. *Από τον 20ο στον 21ο αιώνα*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1998.
- ο Κοτζιάς Ν., « Η κοινωνική θέση του κοινοτισμού και η αντιπαράθεσή του με τον νεοφιλελευθερισμό», στο: *Η κοινωνία της υπευθυνότητας. Κοινωνία και ατομισμός*, Etzioni Α., Αθήνα, Καστανιώτης, 1999, σσ.11-46.
- ο Κουράκης Ν. *Ποινικά-Αντεγκληματική Πολιτική II*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 2000.
- ο Κουράκης Ν. *Η αποκλιμάκωση της ποινικής καταστολής*, στο του ιδίου, *Εγκληματολογικοί ορίζοντες*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1991, σ. 98.
- ο Κουράκης Ν. *Βάσεις και τάσεις της συγχρόνου αντεγκληματικής πολιτικής*, στο : Κουράκης Ν. (επιμ.) *Αντεγκληματική πολιτική II*, Αθήνα, Σάκκουλας, 1994.
- ο Κουράκης Ν., «Η πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα», στο: Α.Τσήτσουρα (Υπεύθ. Έκδ.), *Αντεγκληματική πολιτική και Δικαιώματα του ανθρώπου*, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1997, σσ. 63-74.
- ο Κουράκης Ν. *Ποινική καταστολή*, Αθήνα Κομοτηνή, Σάκκουλας, έκδ. 3η, 1997, σ.7 επ.

- ο Λαμπροπούλου Ε. *Ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1994.
- ο Λαμπροπούλου Ε. «Κοινοτισμός και κοινοτικές μορφές πρόληψης του εγκλήματος: Το νέο παράδειγμα στην αντεγκληματική πολιτική;», στο: Μαγγανά Α., (έκδ. επιμ.), *Δικαιώματα του Ανθρώπου, Έγκλημα, Αντεγκληματική πολιτική*, Τιμητικός τόμος για την Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, τ. Α΄, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2003, σσ. 777-797.
- ο Λαμπροπούλου Ε. «Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του ποινικού δικαίου και των θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης», δακτυλογραφημένες σημειώσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ακαδ. έτος 1995-96, σ. 129.
- ο Λαμπροπούλου Ε. *Εσωτερική ασφάλεια και κοινωνία του ελέγχου*, Αθήνα, Κριτική, 2001.
- ο Λαμπροπούλου Ε. *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των θεσμών της Ποινικής Δικαιοσύνης*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1999.
- ο M-P. de Liege, «La prevention sociale », στο Α. Τσήτσουρα (Υπ. Εκδ.) *Αντεγκληματική πολιτική και δικαιώματα του ανθρώπου*, p. 53-61.
- ο Μαγγανάς Α. *Το εγκληματικό φαινόμενο στην πράξη*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004.
- ο Μαγγανάς Α. *Θέματα εγκληματολογικά και ποινικού δικαίου*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1999.
- ο Μαγγανάς Α., Λάζος Γρ., «Κοινωνικές αξίες των παραβατικών και μη-παραβατικών», Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 1997.
- ο Μαλόντα Θ. (επιμ.): *Κοινωνικός και Οικονομικός Άτλας της Ελλάδος*, τόμ. 1, Οι πόλεις, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, 2000, παρ. Π, IV.
- ο Μάνεσης Α. *Ατομικές ελευθερίες*, τ. Α΄, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1982.
- ο Μανιτάκης Α. *Το Σύνταγμα του 1975/1986*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1998.
- ο Μανωλεδάκης Ι. *Ποινικό Δίκαιο. Επιτομή γενικού μέρους* (γ΄ έκδ.), Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 1992.
- ο Μητρόπουλος Δ. *Δημόσιες σχέσεις αστυνομίας και κοινού*, Αθήνα, έκδ. Δ΄, 2002.
- ο Μιλλιμπάντ Ρ. *Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία*, (μτφρ. Ν. Μπαλή), Αθήνα, Πολύτυπο, 1984.
- ο Μπεσίλα – Βήκα Ευρ. *Τοπική Αυτοδιοίκηση, ένας σύγχρονος διοικητικός θεσμός*, Αθήνα, Σάκκουλας, 2001.
- ο Μπεσίλα – Βήκα Ευρ. *Το Συνταγματικό πλαίσιο του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Αθήνα, Σάκκουλας, 1995.
- ο Μπίλλης Λ. *Επικοινωνία-Δημόσιες Σχέσεις*, Αθήνα, Ιντερbooks, έκδ 1^η, 1999.
- ο Νικολόπουλος Γ. *Κράτος, ποινική εξουσία και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση - Μια εγκληματολογική προσέγγιση*, Αθήνα, Κριτική, 2002.
- ο Οικονόμου Δ., Πετράκος Γ. (επιμ.), *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, 1999.
- ο Πανούσης Ι. *Θεμελιώδη ζητήματα της Εγκληματολογίας*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, εκδ. 21η, 2000.
- ο Πανούσης Ι., Βιδάλη Σ. *Κείμενα για την αστυνομία και την αστυνόμευση*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 2001.
- ο Πανούσης Ι. «Πόλη-Πολίτης-Κινητοποίηση. Το τρίπτυχο της πρόληψης», στο *Έγκλημα και τοπική κοινωνία, Εγκληματολογικά*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, , 1993, σσ. 25-44.
- ο Πανούσης Ι. «Η εκπαίδευση των αστυνομικών στο πλαίσιο του νέου αντεγκληματικού τους ρόλου», στο Κουράκης Ν. (Εκδ.επιμ.) Κουλούρης Ν., *Αντεγκληματική Πολιτική II*, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σσ. 357-372.
- ο Πανούσης Ι. *Έγκλημα και τοπική κοινωνία*, στο *Εγκληματολογικά*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1/1993.
- ο Πανταζόπουλος, Ν. *Ο ελληνικός κοινοτισμός και η νεοελληνική κοινοτική παράδοση*, Αθήνα, Παρουσία, 1993.

- ο Πανταζόπουλος, Ν. *Ο κοινοτισμός σήμερα: Καταβολές και προοπτικές*, Αθήνα, Νέα Κοινωνιολογία, 1994, σ. 14 επ.
- ο Παπαθανασόπουλος Εν., «Προσφορά ιδιωτικής περιπολίας από επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ασφαλείας και το νέο νομικό πλαίσιο λειτουργίας των», στο Κουράκης Ν. (εκδ. επιμ.) *Αντεγκληματική Πολιτική II*, Σάκκουλας, 2000, σσ. 373-379.
- ο Παπαθεοδώρου Θ. *Δημόσια Ασφάλεια και Αντεγκληματική πολιτική – Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002.
- ο Παπαθεοδώρου Θ. *Πρότυπα αντεγκληματικής πολιτικής – Δημόσια ασφάλεια*, Σάκκουλας, Αθήνα.
- ο Παπακωνσταντής Γ. *Ελληνική Αστυνομία: Οργάνωση, πολιτική και ιδεολογία*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλας, 2003.
- ο Πλάτωνος Πολιτεία (η περί δικαίου) τόμ. 1^{ος}, Κάκτος, Αθήνα, 1992, σσ.184-185.
- ο Πουλαντζάς Ν. *Το κράτος, η εξουσία, ο σοσιαλισμός*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1978.
- ο Πουλαντζάς Ν. *Πολιτική εξουσία και κοινωνικές τάξεις*, τομ. 2 , Αθήνα, Θεμέλιο, 1975.
- ο Ρούσσοις Γ. *Νεώτερη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, 1826-1974*, τ.7, Αθήνα, 1975.
- ο Ρωμοσιός Γ. *Οργάνωση-Διοίκηση- Ηγεσία*, Αθήνα 1986.
- ο Σεραφετινίδου Μ. *Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Ο ρόλος των Μέσων στην αναπαραγωγή του σύγχρονου καπιταλισμού*, Αθήνα, Gutenberg, 1991.
- ο Σουγιάννης Α., Παπασωτηρίου Δ., Σουγιάννης Γ. *Ειδικά θέματα οργάνωσης-διοίκησης ηγεσίας. Διοίκηση δια στόχων στην ΕΛ.ΑΣ*, Πανεπιστημιακές παραδόσεις Πανεπιστημίου Πειραιά, Αθήνα, Παπαζήσης, 2004, σ. 40επ.
- ο Σπανός Α. *Ολική Ποιότητα*, Αθήνα, Γαλαίος, 1995.
- ο Spinellis C.D., «Crime prevention in Greece in the year 2001», in N. Courakis (ed.), *Criminal Sciences in the 21st Century, Essays in honour of Prof. D. Spinellis, Section of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, University of Athens*, Sakkoulas, 2001, pp. 1019-1039.
- ο Σπινέλη Δ. *Εγκληματολογία*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλας, 1985.
- ο Σπινέλλη Κ. *Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλα, 1982.
- ο Σπινέλλη Κ. *Εγκληματολογία, σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις*, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Αθήνα, Σάκκουλας, 1985.
- ο Στεργιούλης Ευαγ. *Η Ελληνική αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης (1975-1995)*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2001.
- ο Τάχος Α. *Δίκαιο Δημόσιας Τάξης*, τεύχ. 3, Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 1990.
- ο Τσαλίκουγλου Φ., Αρτινοπούλου Β., Ζαραφωνίτου Χ., Μαντόγλου Α. *Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των αστυνομικών για το εγκληματικό φαινόμενο*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Απρίλιος 1994.
- ο Τσαλίκουγλου Φ. κ.ά. *Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των αστυνομικών για το εγκληματικό φαινόμενο*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 1994, σσ. 104- 126.
- ο Τσαούσης Δ. *Χρηστικό λεξικό κοινωνιολογίας*, Αθήνα, Gutenberg, 1989.
- ο Τσήτσουρα Α., *Η πρόληψη της εγκληματικότητας*, Παραδόσεις μαθήματος, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2001, σ. 3.
- ο Φαρσεδάκης Ι. *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996.
- ο Φαρσεδάκης Ι. *Η εγκληματολογική σκέψη. Απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*, τ.Α', Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1990.
- ο Φαρσεδάκης Ι. *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και Εγκληματογένεση*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1984.
- ο Φαρσεδάκης Ι. « *Η αντιμετώπιση του εγκληματικού ζητήματος*», στο του ιδίου, *Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όριά της*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1991, σ. 191.
- ο Φίλιας Β. *Μαξ Βέμπερ: Συστημική κοινωνιολογία και μεθοδολογία*, Αθήνα, Νέα Σύνορα, 1976.
- ο Foucault Μ. *Επιτήρηση και τιμωρία. Η γέννηση της φυλακής*, (μτφρ. Κ. Χατζηδήμου, Ι. Ράλλη, επίμετρο Ν. Κουράκη), Ράππα, Αθήνα, 1989.

- Foucault M. *Ο μεγάλος εγκλεισμός*, (μτφρ. Σ. Παντελάκης), Αθήνα, Μαύρη Λίστα, 1999.
- Χάϊδου Α. *Το σωφρονιστικό σύστημα. Ζητήματα θεωρίας και πρακτικής*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002.
- Χαρτοκάλλη Γ, Μητρόπουλου Δ. *Δημόσιες Σχέσεις - Επικοινωνία στην Ελληνική Αστυνομία*, Αθήνα, 1986.

ΞΕΝΩΓΛΩΣΣΗ

- Andrew Dal., *Professionalism and the police*, *The Police Journal*, v.67, n.3, 1994. pp.209-218.
- Antony M., Wycoff Mary Ann, Wesley G. Skogan, Lawrence W. Sherman. *Reducing Fear of Crime in Houston and Newark: A Summary Report*. Washington, D.C.: Police Foundation. 1986, p.3.
- «A Practical Guide to Crime Prevention for Local Partnerships», *Home Office*, HMSO, London, 1993.
- Bandon M. *The policeman and the community*, London, Tavistock, 1964, pp. 105-106.
- Bailleau F., & Garioud G., *Les strategies sociales visant a eviter la production de comportements criminalisables*, 1994, p. 21.
- Bailleau F., & Garioud G., « Les strategies sociales visant a eviter la production de comportements criminalisables», στο *Conseil de l' Europe, Nouvelles strategies sociales et systeme de justice penale, Actes, 19e Conference de recherches criminologiques* (1990), Vol.XXIX, 1994, pp. 13-39.
- Barton A., & Evans R., « Proactive policing on Merseyside London: policing and Reducing Crime Unit », *Home Office*, 1999.
- Bayley D. H., *Police for the Future*, New York, Oxford University Press, 1994, pp.96επ.
- Beatcraft A manual for the Police Officer, Hampshire Constabulary, ελεύθερη απόδοση στο εγχειρίδιο της αστυνομίας « Η τέχνη της περιπολίας», της αστυνομίας του Hampshire.
- Beccaria « Περί αδικημάτων και ποινών ».
- Bennett R. (ed), *Police at work, Policy Issues and Analysis*, Sage Publications, 1983, pp. 17-86.
- Bennet S.W., « Hokenstad M.C., *Full-time people workers and conceptions of the "professional"* », στο : *Sociological Review Monograph*, v.20, Keele, England: University of Keele, 1973.
- « Bicycle Patrols Find a Way to Zap Crime». *Law and Order*, 46, pp. 69-72.
- « Bicycle Patrols Growing in Australia». *Law and Order*, pp.65-68.
- Black D., *Crime as social control*, *American Sociological Review*, 1983, vol. 48, p. 34.
- Boudon R., Besnard Ph., Cherkaoui M., Lecuyer B. P., *Dictionnaire de Sociologie*, Larousse, 1999, p. 36.
- Braiden, Chris., « Enriching Traditional Police Roles. Police Management: Issues and Perspectives ». Washington, D.C.: *Police Executive Research Forum*. 1992, p.108.
- Brann Joseph E., Suzanne Whalley. *COPPS: The Transformation of Police Organizations. Community-Oriented Policing and Problem Solving*. Sacramento: Attorney General's Crime Prevention Center, 1992, p.74.
- Brodeur J.P. *Police et recherche empirique* oto Szabo D., & LeBlanc (eds), *Traite de criminologie empirique*, Les resses de l' universite de Montreal, 1994, pp. 221-261.
- Bureau of Justice Assistance. «Understanding Community Policing: A Framework for Action». Washington, D.C, U.S. *Department of Justice*, 1994.
- Burgess E. *La croissance de la ville. Introduction a un project de recherche*, στο: Grafmeyer Y., & Joseph I., *L' ecole de Chicago*, Paris, Aubier, 1984, pp. 127-143.
- Cao Liqun, James Frank, and Francis T. Cullen. «Race, Community Context and Confidence with Police». *American Journal of Police*, 1996, pp. 3-22.

- Carter Dav., «Measuring Quality: The Scope of Community Policing». *School of Criminal Justice Michigan State University*, 1996.
- Carter, Dav., *Community Policing and Political Posturing: Playing the Game*. The 32nd Annual Meeting of the Academy of Criminal Justice Sciences, Boston, MA, 1995.
- Carter Dav., *The police and the community*. Upper Saddle River, N.J., Prentice Hall, 1999, p.31.
- Cartuyvels Y., & Mary Ph. «Politiques de securite en Belgique: Les limites d' une approche de proximite », στο: *Deviance et Societe*, Vol.26, 1/2002, pp. 43-60.
- Christie N., *Crime Control as Industry*, Routledge, London-NY Conville M., 1993.
- Cohn A., (ed) *The future of policing*, Sage Publications, 1978.
- Cohen S., *Visions of Social Control. Crime, Punishment and Classification*, Polity Press, Cambridge, 1985.
- Cordner Gary W., Robert Sh., *Police Administration*, 4th edit. Cincinnati, OH: Anderson, 1999.
- Crawford A., «The growth of crime prevention in France as contrasted with the English experience», στο: Hughes G., στο McLaughlin, Muncie J., (eds), *Crime Prevention and Community Safety*, 2002, pp. 214-239.
- Crawford A., *Crime Prevention and Community Safety. Politics, Policies and Practices*, London and N. York, 1998, p. 17 επ.
- Crawshaw Ral., *Police and human rights : a manual for teachers, resource persons and participants in human rights programmes*, 1999.
- «Crime, Justice and Protecting the Public», *Home Office*, HMSO, London, 1990.
- Cusson M., *Prevenir la delinquance*, 2002, p. 180.
- Cusson M., *Le controle social du crime*, PUF, Paris, 1983, p. 35.
- Das D. *Challenges of policing democracies: Un word perspective, Policing: Un international journal of police strategies and rnanagement*, 1/1997, p. 83.
- Dees T., « The Biggest Little Bike Team in the World». *Law and Order*, 46(4), pp. 57-62, 1998.
- Denkers F. «The panacea of training and selection», στο J.C. Yuille (eds) *Police selection and training. The role of psychology*. Dordrecht Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers, 1986.
- Delmas-Marty M. *Les grands systemes de politique criminelle*, PUF, Paris, 1992, p. 294.
- Dunham Roger G., Geoffrey P. Alpert., «Neighborhood Differences in Attitudes Toward Policing: Evidence for a Mixed-Strategy Model of Policing in a Multi-Ethnic Setting». *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 1988, pp. 504-523.
- Durkheim E., «Le suicide», PUF, 1983.
- Elliot J., *Why put case study at the heart of the police training curriculum?* στο Southgate Peter (Eds). *New directions in police training*. London: *Home Office*, 1988.
- Farmer Michael T., (ed). *Differential Police Response Strategies*. Washington, D.C.: Police Executive Research Forum. 1981, p.3.
- Finley P., *Bike Patrol Thwarts Criminal Activity*. *Sheriff Times*, IV(5), 1997.
- Ferranda A., *Les politiques locales de securite*, *Cahiers d'action sociale*, 1/2000, p. 17.
- Friedman R. *Community Policing: Comparative Perspectives and Prospects*, Harvester Wheatsheaf, London, 1992.
- Foulcaut M. , *Surveiller et punir*, Gallimard, 1975, pp. 145 & 207.
- Gimshi Danny, « Moving Towards Community Policing: Planning and Implementing Organisational Change», *Crime and Justice International* Vol. 13 n. 6, July 1997.
- Grafmeyer Y., & Joseph I., (Eds), *L' Ecole de Chicago*, Aubier, Champ urbain, Paris, 1984.
- Harman A., «Bicycle Patrols Growing in Australia». *Law and Order*, 1998 pp. 65-68.
- Harman A., «Bicycle Patrols Find a Way to Zap Crime». *Law and Order*, 1998, pp.69-72.
- Heal K., Tarling R., Burrows J. Home Office Research and Planning Unit, (eds), *Policing Today*, 1985, p. 111.

- Hebberecht P., Duprez D., *Sur les politiques de prevention et de securite en Europe: Reflexions introductives sur untournant*, Deviance et Societe, Vol. 25, No4, 2001, pp. 371-376.
- Herman Gol., *Problem-Oriented Policing*. New York, McGraw Hill, 1990, pp.66-67.
- Hidelang, Michael J., Michael R. Gottfredson, and James Garofalo. *Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, MA: Ballinger, 1978.
- Hoffmann J., «Police Bike Association Looks to Future». *Law and Order*, 46(4), 1998, pp. 54-56.
- Hough J.M., Mayher P. «The British Crime Survey», *Home Office Research Study*, 1983.
- Hoogenboom A., (Eds) *Policing the Future: 13th European Policing Executive Conference International Association of Chiefs of Police*. The Hague; Boston: Kluwer Law International, 1997.
- Hope T., *Community crime prevention*, in M.T. Tonny, D. Farricton (dir) Building a safer society. Strategic Approaches to crime prevention, Crime and Justice. A Review of Research, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1995, vol.19,p. 21 επ.
- Hughes G., *Understanding Crime Prevention. Social control, risk and late modernity*, Open University Press, Buckingham- Philadelphia, 1998, p. 45.
- Hughes G., *The shifting sands of crime prevention and community safety*, στο: Hughes G., McLaughlin E., Muncie J., (eds), Crime Prevention and Community Safety. New Directions, Sage, The Open University, 2002, pp. 1-10.
- Institut des Hautes Etudes de la Securite Interieure (IHESI), *Guide pratique pour les Contrats Locaux des Securite*, La Documentation Francaise, Paris, 1998, p. 55.
- Kansas City Police Department. Response Time Analysis: Volume II, Part I- Crime Analysis. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1989, p.iii.
- Kelling, G. L., *Police and Communities: the Quiet Revolution. Perspectives on Policing*. Washington, D.C.: National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University. 1988, p.2.
- Kelling, G. L., Antony Pate, Duane Dieckman, and Charles E. Brown. *The Kansas City Preventive Patrol Experiment: A Technical Report*. Washington, D.C.: Police Foundation. 1974, pp.iii, 533-535.
- Kelling, G. L., Wasserman Rob., Williams Hub., *Police Accountability and Community Policing. Perspectives on Policing*. Washington, D.C.: National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University, 1988, p.6.
- Lagrange H., & Zauberman R., *Introduction: Du debat sur le crime et l' insecurity aux politiques locales*, Deviance et Societe, Vol.15, No3, 1991, pp. 233-255.
- Laudreville P., *Finalites et fonctions du systeme de justice penale*, στο Philosophie et Droit, Bellarmin-Desclée, Montreal-Paris, 1979, p.p 191-208, C. Faugeron, Production de l'ordreet le controlepenal, Deviance etsociete, 1999, p. 51, J.deMaillard, L'avenir du crime, Flammarion, Paris, 1997, p. 74.
- Lurigio A.J., & Rosenbaum D.P., *Evaluation research in community crime prevention. A critical look at the field* oto Rosenbaum D., (Ed.), Community Crime Prevention. Does it work?, Sage Publications, 1986, pp. 19-44.
- McGarrell, Edmund F., Andrew L. Giacomazzi, and Quint C. Thurman. *Neighborhood Disorder, Integration, and the Fear of Crime*. Justice Quarterly 14, pp. 479-500, 1997.
- Mary Ph. *La penalisation du social comme hypothese de travail*, in Ph. Mary, Th. Papatheodorou (Ed.), Delinquance et insecurity en Europe, Bruylant, Bruxelles, 2001, p. 7.
- Mastrofski, Stephen D., *Measuring Police Performance in Public Encounters*. In L. Hoover (ed.), Quantifying Quality in Policing. Washington, D.C.: Police Executive Research Forum, 1995.

- Mastrofski, Stephen D. *Policing for People*. Washington D.C.: The Police Foundation, 1999.
- Meese, Edwin III., *Community Policing and the Police Officer. Perspectives on Policing*. Washington, D.C.: National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University, 1991, p.7.
- Michael D., Reisig, Ph.D. « Μέτρηση της απόδοσης στην εποχή της κοινοτικής αστυνόμευσης », ελεύθερη απόδοση του συγγραφέα από το : *Regional Community Policing Institute School of Criminal Justice*, Michigan State University.
- Miller L. *The Police in the Community: Strategies for the 21st Century*. Belmont, CA: West/Wadsworth, 1998.
- Moriyama T. *Community Policing in Japan: Formal and Informal Aspects*, UNICRI, Rome, 1992.
- Nadel Barbara A., « Community Policing: Design of Tomorrow's Facilities», *Crime and Justice International* Vol.14, n.22, November 1998.
- Newburn T., «Community safety and policing», στο Hughes G., McLaughlin E., & Muncie J., (eds) *Crime Prevention and Community Safety*, Sage Publication, The Open University 2002, pp. 102-122.
- Oliver W., *Community-Oriented Policing: A Systematic Approach to Policing*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 1998.
- Parks, Roger B. and Michael D. Reisig. *Community Policing and Perceived Safety: Psychological and Ecological Effects*. The 50th Annual Meeting of the American Society of Criminology, Washington, D.C., 1998.
- Pavlich G., *Preventing crime: Social versus "Community" Governance in Aotearoa/New Zealand* in Smandych R., (edit), *Governable places: Readings on governmentality and crime control*, Aldershot/Hants, Ashgate, 1999, pp. 103-131.
- Peak K., *Community Policing and Problem Solving: Strategies and Practices*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 1999.
- Poncela P., Droit de punir et punir. Une problematique de l'Etat. Archives de Philosophie du Droit, Sirey, 1983, t. 28, p. 123.
- Reisig Michael D., *Conducting Community Mail Surveys*. East Lansing, MI: Regional Community Policing Institute, 1998.
- Reisig Michael D., Andrew L. Giacomazzi., «Citizen Perceptions of Community Policing: Are Attitudes Toward Police Important?» *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management* 21, 1998, pp. 547-561.
- Reisig Michael D., Roger B. Parks., « Race, Experience, Neighborhood Perceptions and Context: A Hierarchical Analysis of Satisfaction with Police ». *A Paper Presented at the 51st Annual Meeting of the American Society of Criminology*, Toronto, Canada, 1999.
- Roberg, R. « Can Today's Organisations Effectively Implement Community Policing?». In Rosenbaum, D. P. (ed). *The Challenges of Community Policing*. Thousand Oaks, 1994, Ca., pp. 249-257.
- Roberg R. « An Analysis of the Relationships Among Higher Education, Belief Systems, and Job Performance of Patrol Officers », *Journal of Police Science and Administration*, 1978, pp 336-344.
- Robert Ph. *Le citoyen, le crime et l'Etat*, Droz, Geneve-Paris, 1999, p.200.
- Rosenbaum, Dennis P., Eusevio Hernandez, and Sylvester Daughtry, Jr. «Crime Prevention, Fear Reduction, and the Community.» *Local Government Police Management*, (ed). William A. Geller. Washington, D.C.: International City Management Association, 1991, p.116.
- Rosenbaum D., «The problem of crime control » στο D. Rosenbaum (ed), *Community Crime Prevention. Does it Work ?*, Sage Publications, 1986, pp.11-18.
- Rosenbaum D., (ed), *Community Crime Prevention. Does it Work?*, 1986.
- Rosenbaum D., *The problem of crime control*, 1986, p. 13.

- Rosenbaum D., Lewis D., Grant L., *Neighborhood-based Crime Prevention. Assessing the Efficacy of Community Organizing in Chicago* στο D. Rosenbaum, (Ed), *Community Crime Prevention. Does it Work?*, 1986, pp. 109-133.
- Rountree Pamela Wilcox, Kenneth C. Land *Perceived Risk Versus Fear of Crime: Empirical Evidence of Conceptually Distinct Reactions in Survey Data*. *Social Forces* 74, 1996, pp. 1353-1376.
- Sadd S., & Grinc R., «Implementation challenges in community policing. Innovative neighborhood-Oriented policing in eight cities», Washington D.C., *National Institute of Justice*, 1996.
- Sampson Robert J., Dawn Jeglum Bartusch, «Legal Cynicism and (Subcultural?) Tolerance of Deviance: The Neighborhood Context of Racial Differences». *Law & Society Review*, 33, Forthcoming, 1999.
- Schwindt F., «Bike Patrol in Duesseldorf». *Law and Order*, 1998, pp.50-52.
- Shaw C., & MacKay H. *Juvenile Delinquency in Urban Areas*, University of Chicago Press, Chicago, 1942.
- Shepherd D. *Watching Police Watching*, 1992.
- Sherman L.W., Gottfredson D., Mackenzie D., Eck J., Reuter P. & Bushway S. *Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising*, A report to the United States Congress, Washington D.C., National Institute of Justice, U.S.A., 1997.
- Sherman L.W., Farrington D.P., Welsh B.C., Mackenzie D.L., (eds), *Evidence-Based Crime Prevention*, Routledge, London, 2002.
- Skogan W.G. «Community Organizations and Crime», στο *Crime and Justice*, 1988, pp. 39-78.
- Skogan W. G., & Wycoff M.A., «Storefront Police Offices. The Houston Field est » στο D. Rosenbaum, (ed), *Community Crime Prevention. Does it Work?*, 1986, pp. 179-199.
- Skogan W.G., *Disorder and Decline. Crime and the Spiral of Desay in American Neighborhoods*, Free Press, New York, 1990.
- Skogan W. G., Michael G. Maxfield. *Coping with Crime: Individual and Neighborhood Differences*, Beverly Hills, CA: Sage Publications, 1981.
- Soulez- Lariviere D. *Justice pour lajustice*, Seuil, Paris, 1990 p. 73
- Sparrow, Malcolm K. «Implementing Community Policing. Perspectives on Policing». Washington D.C.: *National Institute of Justice and John F. Kennedy School of Government, Harvard University*, 1988, p.2.
- Sparrow M., «Implementing community policing, perspectives on policing», V. 9, *National Institute of Justice and Harvard University*, Washington D.C., pp: 8-9, στο Kappeler V. & Kraska P. «A textual critique of community policing: Police adaption to high modernity. Policing» : *An International Journal of Police Strategies & Management*, 1998, p. 298.
- Stage II Review Team, «The Final Report of the Stage II Review of Police Probationer Training». London: *Home Office*, 1986.
- «The Local Delivery of Crime Prevention through the Partnership Approach», *Home Office*, HMSO, London, 1994.
- Timothy Oettmeier N., William H. Bieck. *Integrating Investigative Operations Through Neighborhood-Oriented Policing: Executive Session #2*. Houston, Houston Police Department, 1988, p.64.
- Tonry M., & Farrington D., *Strategic Approaches to Crime Prevention*, στο Tonry M., & Farrington D., (eds), *Building a Safer Society. Strategic Approaches to Crime*, University of Chicago Press, Chicago, 1995, pp. 1-20.
- Tremplay R., & Craig W., *Developmental Crime Prevention*.
- Trojanowicz R. & Carter D. «The philosophy and role of community policing». Michigan state University: *School criminal justice, national neighborhood foot patrol center*, 1988.

- Trojanowicz, R. *An Evaluation of a Neighborhood Foot Patrol Program*. Journal of Police Science and Administration 11, 1983, p.417.
- Trojanowicz R., & Bonnie B. *Community Policing*. Cincinnati, Ohio, Anderson Publishing Company, 1990.
- Trojanowicz R., « The meaning of community in community policing». *Michigan State University, School of criminal justice*, 1998, p. 12.
- Johnston L. *The rebirth of private policing*, Routledge, London, 1992.
- Jiao A.Y. «Community Policing and Community Mutuality : A Comparative Analysis of American and Chinese Reforms», *Police Studies*, 1995, Vol.18, Nos. 3&4 : pp. 69-91.
- Jones S., « Police and public perceptions of the police role: moving towards a reappraisal of police professionalism», στο J.C. Yuille (eds). *Police selection and training. The role of psychology*. Dordrecht Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers, 1986, pp. 341-346.
- Jones S. Joss R., *Do the police officers survive their training?* Policing, v.1, n.4, 1985, pp.206-225.
- Jones S., Joss R., *Do the police officers survive their training?* στο Policing, v.1, n.4, pp.206-225, 1985.
- Jones S., *Police and public perceptions of the police role: moving towards a reappraisal of police professionalism*, 1986.
- Wacquant L., *Les prisons de la misere*, p. 9.
- Wacquant L., «L' ideologie de l' insecurity. Ce vent punitif quivient de l' Amerique», *Le Monde Diplomatique*, No541,1999.
- Wadman R.C., Sir Stanley E. Bailey – *Community Policing and Crime Prevention in America and England*, O. I. C. J., Chicago Illinois, 1993.
- Warr M., *Fear of Victimization: Why Are Women and the Elderly More Afraid?* Social Science, Quarterly 65, 1984, pp. 681-702.
- Weber M. *La ville*, Aubier, Paris, 1982, p. 29.
- Wiatrowski M. & Vardalis J., «Community policing and a model of crime prevention in the community», *Journal of Police and Criminal Psychology*, 1994, pp 46-52.
- Willmott P. *Social Networks, Informal Care and Public Policy*. London, Policy Studies Institute, 1986, and Foster J. *People pieces: the neglected but essential elements of community crime prevention*, Hughes G., & Edwards A., (eds), Crime Control and Community, Willan Publishing, 2002, pp. 167-196.
- Wilson W.O. *Police Administration*, McGraw Hill, N.Y., 1950.
- Van J.J.M.Dijk & De Waard, «A two – Dimensional Typology of Crime Prevention Projects; With a Bibliography », *Criminal Justice Abstracts*, September 1991, pp. 483-503.
- Vidali S. *Politique de prevention et de securite en Grece. Le controle politique, passé et present* , *Deviance et Societe*, 25/2001, pp. 515-531.
- Vignola Henri-Paul, *Police le défi des années 2000*, Stanké, Canada 1989.
- Vogt W. Paul. *Dictionary of Statistics and Methodology: A Nontechnical Guide for the Social Sciences*, Newbury Park, CA: Sage Publications, 1993.
- United Nations, «The United Nations and the crime Prevention», N. York, 1991, p. 28.
- «Community Policing in Seattle: A Model Partnership Between the Citizens and Police», *US Department of Justice*, Washington, DC, 1992.
- Yuille J.C., (eds). *Police selection and training. The role of psychology*. Dordrecht Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers, p.p 341-346.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- ο Ανδρούτσος Γ., « Παρεμπόδιση και καταστολή της λαϊκής δράσης», *Ελεύθερος Τύπος*, 20-4-2003.
- ο Αντωνίου Δ., « 3.000 αστυνομικοί στον δρόμο. Επιπρόσθετα μέτρα για πάταξη της εγκληματικότητας στην Αττική - Ειδικό βάρος στην προστασία ανηλίκων», *Καθημερινή*, 27-1-05.
- ο Αντωνίου Δ., « 1.800 αστυνομικοί σε αλλότρια καθήκοντα. Η επίδοση δικογράφων, οι παραβάσεις του Γ.Ο.Κ, οι υγειονομικές παραβάσεις και οι ηχομετρήσεις επιβαρύνουν καθημερινά την ΕΛ.ΑΣ.», *Καθημερινή*, 5-12-2004.
- ο Αντωνίου Δ., «Παράσημο στον «αστυνομικό της γειτονιάς», *Καθημερινή*, 5-6-2003.
- ο Αντωνίου Δ., «Ριζικές αλλαγές στη λειτουργία της ΕΛ.ΑΣ. Εξοικονόμηση προσωπικού, ενίσχυση της παρουσίας του αστυνομικού της γειτονιάς και των πεζών περιπολιών, ανακατανομή τμημάτων», *Καθημερινή*, 17-11-2004.
- ο Αντωνίου Δ., « Νέα μέτρα για την ασφάλειά μας. Ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς επεκτείνεται σε 13 νομούς, η ΕΛ.ΑΣ. θέλει να γίνει πιο γρήγορη », *Καθημερινή*, 25-1-2005.
- ο Αρτινοπούλου Β., « Πρόληψη της εγκληματικότητας - Πρόκληση για το κοινωνικό κράτος», *Τα Νέα*, 26-4-2000 , σ.: Ν14.
- ο «Αστυνόμος της γειτονιάς», *Μετρό*, 11-10-2002.
- ο Δάμα Γ., «Ανησυχούμε για Τουρκία, εμπιστευόμαστε Στρατό, Αστυνομία», *Ελευθεροτυπία*, 20-4-2005.
- ο Δασκαλάκης Γ., «Η Αστυνομία αναζητεί μια νέα ταυτότητα- Φάκελος Αστυνομία», *Το Βήμα*, 6-9-1987, σ. 41.
- ο Καμπύλης Τ., « Ενστάσεις. Η λέξη της εβδομάδας : Βύρωνας.» *Τα Νέα* , 19/03/2005 , σ. Ν15.
- ο Καρανάτση Ε., & Σουλιώτης Γ., « Η γεωγραφία της εγκληματικότητας. Δυτικά προάστια και Κέντρο της Αθήνας εμφανίζουν τις περισσότερες ληστείες, διαρρήξεις και επιθέσεις », *Καθημερινή*, 14-11-2004.
- ο Κούλογλου Στ., «Οι «κλουζώ» της Ελληνικής Αστυνομίας και η αναχρονιστική δομή της, κάνουν αναπότρεπτη την ιδιωτικοποίηση της ατομικής ασφάλειας», *Το Βήμα*, σ. 40.
- ο Κυριακόπουλου Κ., «ΕΛ.ΑΣ. Η μεγάλη των ποδηλάτων σχολή». *Ελευθεροτυπία*, 9-3-1999, σ. 2.
- ο Κύρτσος Γ., «Ο καυγάς για την ασφάλεια», *City Press*, 12-5-2004, σ. 7.
- ο Λιάλιος Γ., « Οι πολίτες κατά του εγκλήματος. Η συνεργασία με την ΕΛ.ΑΣ. στην πρόληψη, θεμέλιος λίθος της πολιτικής που προωθεί το υπ. Δημόσιας Τάξης », *Καθημερινή*, 19-5-2002.
- ο Wacquant Loïc, « Τα αδιέξοδα του κατασταλτικού μοντέλου Όλοι οι μύθοι για την ασφάλεια», *Le-Monde*, 29-9-2002.
- ο Μάνδρου Ι., «Η ανατομία του εγκλήματος», *Το Βήμα*, 25-10-1998.
- ο Μάνδρου Ι., « Ο πολίτης θύμα της ανασφάλειας-Ερευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών για τις συνέπειες από την αύξηση της εγκληματικότητας», *Το Βήμα*, 1-11-98.
- ο Μαρνέλλος Γ., «Η Αστυνομία χαράσσει και φέτος αντεγκληματική πολιτική», *Ελευθεροτυπία*, 25-01-2005.
- ο Μαρνέλλος Γ., – Μώρου Α., «Αστυνόμηση με θώρακα», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 5-12-2004.
- ο Μαρνέλλος Γ., « Μάνατζερ και στην αστυνομία» *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 13-7-2003.
- ο Μαρνέλλος Γ., «Αστυνομικός της γειτονιάς», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 16-3-2003.
- ο Μίχας Τ., «Η αμερικανική συνταγή για μείωση του εγκλήματος. Συνέντευξη με τον James Wilson για τις θεωρίες της μηδενικής ανοχής και κοινοτικής αστυνόμησης», *Ελευθεροτυπία*, 30-3-1998, σσ. 17-19.
- ο Μοσχονάς Κ., « Eurostat. Ο δείκτης εγκληματικότητας της πρωτεύουσας, 230 φορές υψηλότερος από αυτόν της Δρέσδης. Η Αθήνα της ανασφάλειας», *Ελευθεροτυπία*, 14-1-2005.
- ο Μπαμπίλης Χ., «Οι Αστυνομικοί στην σημερινή κοινωνία», *Εστία*, 14-1-2000.

- ο Μπαμπίλης Χ., «Ένας νέος αλλά παλαιός θεσμός», *Εστία*, 17-11-2001.
- ο Μπουγάνης Π., & Μώρου Α., « Αλλού η σκούπα κι αλλού η σκόνη», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 13-3-2005, σ. 48.
- ο Μπουμπούκα Αγγ., « Σε πέντε μήνες η Ελληνική Αστυνομία θα αλλάξει όσο δεν κατάφερε να αλλάξει εδώ και δεκαετίες. Οι σερίφηδες της γειτονιάς σας », *Ελευθεροτυπία*, 20-10-2002.
- ο Μπουμπούκα Αγγ. «Οι σερίφηδες της γειτονιάς σας», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 20-10-2002.
- ο Νάκκας Γ., «Παρακολούθηση της γειτονιάς», *Ριζοσπάστης*, 26-2-2005.
- ο Νάκκας Γ., «Αστυνομικός της γειτονιάς. Κάτω από το άγρυπνο μάτι της Αστυνομίας οι τοπικές κοινωνίες », *Ριζοσπάστης*, 5-6-2003.
- ο Νικολακόπουλος Δ., « Η Αστυνομία είναι γυμνή », *Το Βήμα*, 29-3-1998.
- ο Νικολακόπουλος Δ., « Οι κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις μετά τη μεταπολίτευση άλλαξαν και τον έλληνα αστυνομικό», *Το Βήμα*, 18-05-1997.
- ο Πανούσης Ι., *Τα Νέα*, 12-4-2005, σ.: Ν06.
- ο Πανούσης Ι., ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΨΗ Χωρίς φόβο «Η ασφάλεια του πολίτη στην Ελλάδα του σήμερα.» *Τα Νέα*, 11-2-2003, σ. Ν06.
- ο Πανούσης Ι., ΑΙΧΜΕΣ « Το «έγκλημα του δρόμου ξαναεμφανίζεται » *Τα Νέα*, 10-7-2003, σ. Ν14.
- ο Παπακωνσταντίνου Π., «Γκέτο πλουσίων στις πολιτείες του φόβου. Σπίτια - φρούρια, ιδιωτικά χωριά και οχυρωμένες πόλεις για την προνομιούχο μειοψηφία του σύγχρονου κοινωνικού απαρτχάιντ», *Καθημερινή*, 15-12-2002.
- ο Στριγγάρη Αργ. « Δρακόντειο.-Νυκτοφύλακες της τάξης; Η αστυνομική λειτουργία διαφέρει από τη λειτουργία αστυνόμευσης », *Τρίτη Άποψη*.
- ο Χατζίδης Κ., «Ο πολίτης θέλει και θα έχει κοντά του την Αστυνομία. Με την αποδέσμευση 3.000 ανδρών από αλλότρια αντικείμενα, θα ενισχυθούν οι μάχιμες μονάδες της και θα επεκταθεί το μέτρο της πεζής αστυνόμευσης» *Τα Νέα*, 1-2-1999.
- ο «Κλονίζεται η εμπιστοσύνη στις διωκτικές αρχές», *Τα Νέα*, 15-11-03.
- ο «Κράτος και ιδιωτική ζωή», *New Millennium, Τύπος της Κυριακής*, 27-2-2000.
- ο «Οι “γκρίζες” ζώνες της αστυνόμευσης: Άνιση κατανομή προσωπικού σε πρωτεύουσα - περιφέρεια», *Ελεύθερος Τύπος*, 10-2-2002.
- ο «Ο πολίτης θύμα της ανασφάλειας», *Το Βήμα*, 1-11-98.
- ο « Ποιους θεσμούς (δεν) εμπιστεύονται οι Έλληνες. Οι απόψεις τους για τη δημοκρατία, τα κόμματα, την Εκκλησία και την αστυνομία», *Το Βήμα*, 27-7-2003.
- ο «Ποιους θεσμούς εμπιστεύονται περισσότερο οι Έλληνες», *Ελευθεροτυπία*, 31-7-1995, σ. 1.
- ο «Πρόκληση η προστασία «επώνυμων» Η απόσπαση 6.000 αστυνομικών για φύλαξη προσώπων και κτιρίων μας στερεί την ασφάλεια», *Καθημερινή*, 9-5-2004.
- ο «Το οικονομικό κόστος της ιδιωτικής ζωής», *New Millennium, Τύπος της Κυριακής*, 29-7-2001.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- ο Αθανασόπουλος Κ., «Αστυνομία – Κοινό και Μέσα Επικοινωνίας», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Φεβρουάριος 1999, σσ. 74 –76.
- ο Αθανασόπουλος Κ., ομιλία σε ημερίδα του συνδέσμου αποστράτων αξιωματικών της Ελληνικής αστυνομίας με θέμα «Ο αστυνομικός Θεσμός στα πλαίσια των διαμορφουμένων νέων κοινωνικό-οικονομικών και πολιτιστικών καταστάσεων ή θεσμών και η Διεθνής Ένωση Αστυνομικών», όπως δημοσιεύτηκε στην *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Αστυνομία – κοινό & Μέσα Επικοινωνίας, 1999, σσ.74-76.
- ο Αλεξιάδης Στ., «Η κοινωνική αντεγκληματική πολιτική [ante delictum]», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1997, σσ.208-211.

- Αλεξιάδης Στ., «Αντεγκληματική πολιτική και προστασία των ατομικών ελευθεριών», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Δεκέμβριος 1996, σσ. 752-754.
- Αλεξιάδης Στ., «Δικαιώματα του ανθρώπου και αντεγκληματική πολιτική», στο Αφιέρωμα στη Μνήμη Κρατερού Ιωάννου, *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου*, τ.21, Ειδικό τεύχος, Σεπτέμβριος 2001, σσ. 31-42.
- Αλεξιάδης Στ., «Η Ευρώπη σε μια εποχή αλλαγής : αντεγκληματική πολιτική και ποινικό δίκαιο», *Υπεράσπιση*, 6/1999, σ. 1537.
- Αντωνόπουλος Γ., « Ηλεκτρονική επιτήρηση», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος 1999, σ. 500.
- Αντωνόπουλος Γ., «Κοινοτική αστυνόμευση σε δύση και ανατολή: ομοιότητες και διαφορές», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, τεύχ. 215, Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2002, σσ.558-560.
- «Αστυνομία Εγγύτητας, το αστυνομικό τμήμα επίκεντρο αστυνομικής δράσης», *Αστυνομική Ανασκόπηση*, τεύχ. 217, Ιανουάριος/ Φεβρουάριος 2003 σσ. 10-11.
- «Αστυνομικός της Γειτονιάς», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, τεύχ. 218, σσ. 158-160.
- Βιδάλη Σ., «Αστυνομία και κατασταλτική αντεγκληματική λειτουργία », στο: Ν. Κουράκης *Ποινικά Χρονικά-Αντεγκληματική Πολιτική II*, Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκουλας, 2000, σσ. 47επ.
- Βίτσα Ελ., «Πρόληψη με διαρκή παρουσία Το δόγμα Omnipresence της αστυνομικής επιστήμης στο πλαίσιο του θετικού ελέγχου», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1999, σσ. 222-226.
- Βρακάς Παν., «Αστυνομική εκπαίδευση και αξιολόγηση», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάιος/Ιούνιος 2002, τεύχ. 213, σ. 304.
- Γείτονας Κ., ομιλία στο 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης αστυνομικών, «Η εσωτερική ασφάλεια των σύγχρονων κοινωνιών και η αποτελεσματική αντεγκληματική πολιτική», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιούνιος 1996, σσ. 344-345.
- Γραφείο τύπου Υ.Δ.Τ., «Προς ένα νέο αστυνομικό θεσμό, η βελτίωση της λειτουργίας της αστυνομίας σε σχέση με την εύρυθμη λειτουργία των άλλων θεσμών», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, σσ. 418-419, Ιούλιος 1995.
- Coreland Clif, «Η αυτεπίγνωση του αστυνομικού κατά την εφαρμογή του νόμου», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος 1993.
- Δανούσης Κ., «Η Αστυνομία της εγγύτητας στην Ελλάδα του μεσοπολέμου», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος/Απρίλιος 2003, τεύχ. 218, σσ. 206-207.
- Δανούσης Κ., «Κάθε στιγμή κοντά στον πολίτη που.....δοκιμάζεται», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος 1997, σσ. 576-577.
- Δανούσης Κ., «Αλληλεπιτήρηση γειτόνων και γειτονιάς», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος 1998, σσ. 558-559.
- Δενέκος Αλ., «Πολίτες και αστυνομικοί: καθήκοντα και υποχρεώσεις», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Φεβρουάριος 1995, σσ. 76-79.
- «Δημοτική Αστυνομία, αρμοδιότητες ένστολου προσωπικού», *Αστυνομική Ανασκόπηση 2002*, σσ. 552 – 556.
- Δουράλα – Μπογιατζή Ι., «Ο ρόλος της αστυνομίας στις σύγχρονες κοινωνίες», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1998, σσ.228-229.
- «Έγκλημα. Μία γενική θεώρηση ενός διαχρονικού φαινομένου», Μέρος Α', *Αστυνομική ανασκόπηση*, Δεκέμβριος 2002.
- «Έγκλημα. Μία γενική θεώρηση ενός διαχρονικού φαινομένου, Μέρος Β'», *Αστυνομική ανασκόπηση*, Ιανουάριος/Φεβρουάριος 2003.
- «Εισηγητική Έκθεση του Ν. 1590/1986», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, 1986, σ. 329.
- Ζαραφωνίτου Χ., «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της εγκληματικότητας. Μία νέα τάση στην Ελληνική Αντεγκληματική Πολιτική;», *Αστυνομική ανασκόπηση*, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2004, σσ. 26-28.
- Ζαραφωνίτου Χρ. «Οι εξουσίες και οι ευθύνες της αστυνομίας σε μία δημοκρατική αστυνομία», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 1999, σ. 1288.

- Ζιανίκας Χαρ., «Ο καλός Αστυνομικός», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Δεκεμβρίου 1998, σ. 770.
- Ζιανίκας Χαρ., «Ο ρόλος της Αστυνομίας. Ποιος θα υπερασπισθεί τους ανυπεράσπιστους;», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Δεκέμβριος 1996, σσ. 758 – 759.
- Ζιανίκας Χαρ., «Θέματα αγωγής και παιδείας στην αστυνομία», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιούλιος 1995, σσ.420-422.
- «Η νέα αντεγκληματική πολιτική του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, τεύχ. 212, Μάρτιος/Απρίλιος 2002, σ. 141.
- Θεοδώρου Β., «Το στρές των αστυνομικών και η ΕΛ.ΑΣ», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος 2003.
- Θεοφανίδης Σ., «Βασικές αρχές μάνατζμεντ», *Τεχνικά χρονικά*, Μάιος/Ιούνιος 1994.
- Ιωαννίδης Β., Κουτσελίνης Αντ., «Εγκλημα. Η κοινωνιολογική θεώρηση», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, σσ. 36-40.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Η χρήση του ποδηλάτου στην αστυνομική περιπολία», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιούλιος 1999 σσ. 438-440.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Η κοινοτική αστυνόμευση. Μια νέα μορφή αστυνόμευσης», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος 1997, σσ. 146 – 149.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Η Κοινοτική αστυνόμευση: μια νέα μορφή αστυνόμευσης», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2001, σσ. 544-551.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Κοινοτική Αστυνόμευση», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Οκτώβριος 1999, σσ. 616 – 619.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Το μοντέλο της κοινοτικής αστυνόμευσης», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Οκτώβριος 2001.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Ευθύνεται η αστυνομία για την αύξηση των εγκλημάτων;».
- Καμπανάκης Ιωσ., «Η οργάνωση, η διοίκηση και το προσωπικό της Αστυνομίας στον 21ο αιώνα», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, μέρος Α', Ιούλιος / Αύγουστος 2001, σσ. 420 – 426.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Η οργάνωση, η διοίκηση και το προσωπικό της Αστυνομίας στον 21ο αιώνα, *Αστυνομική Επιθεώρηση*, μέρος Β'», Σεπτέμβριος / Οκτώβριος 2001, σσ. 544 – 551.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Αστυνομικοί με Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση και η επίδοση στη δουλειά τους», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος 1999.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Επαγγελματισμός και Αστυνομία», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος 1995.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Σχέσεις Αστυνομίας και Κοινού», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος 1994.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Επαγγελματικό και στρατιωτικό μοντέλο εκπαίδευσης αστυνομικών», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Αύγουστος 1998, σσ. 499-501.
- Καμπανάκης Ιωσ., «Ληστής : Δώστε μου όλα τα λεφτά σας ή φωνάζω την αστυνομία».
- Καμπανάκης Ιωσ., «Η γνώση και η οργάνωση της αστυνομίας μπορεί να κερδίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών».
- Καραϊβάζ Γ., «Κλήσεις Πολιτών », *Σύγχρονη Αστυνομία*, Μάιος 2005, σ.4.
- Καρακώστας Γ., «Σχέσεις Αστυνομίας και κοινού», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος 1994, σσ. 8-11.
- Καρράς Α. «Κριτική επισκόπηση της ποινικής δικονομικής νομολογίας του Αρείου Πάγου του έτους 1997», *Ποινικά Χρονικά*, 1998, σ.104.
- Καρύδης Β., Παπαθεοδώρου Θ., Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Νοέμβριος 1999, σ. 684-686.
- «Κοινοτική Αστυνόμευση και Πρόληψη του Εγκλήματος-Συμπεράσματα», Δίκτυο Πρόληψης της Εγκληματικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ισπανική Προεδρία - 2η Συνάντηση Ολομέλειας IBIZA 17-18/4/2002.
- Κούρος Κ., «Αστυνομία και Πολίτης», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος 1994.

- Κούρος Κ., «Αστυνομία και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Σχέση εμπιστοσύνης ή λυκοφιλία;», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1994.
- Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού, *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Νοέμβριος 1995.
- Κώδικας Συμπεριφοράς για τους Αστυνομικούς, *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1988.
- Λαμπροπούλου Ε., «Η οργανωμένη εγκληματικότητα και η εσωτερική (αν-)ασφάλεια», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8-9/2000, σσ. 881-884.
- Λάγιος Αχιλ., «Οργάνωση – Διοίκηση - Λειτουργία αστυνομικού τμήματος», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος/ Φεβρουάριος 2001 σσ. 20-21.
- Laidlan Kent G., «Μια ανθρώπινη πλευρά του αστυνομικού έργου», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Αύγουστος 1992.
- Μαγγανάς Α., «Η επανορθωτική δικαιοσύνη (restorative justice) ως μέσον επίτευξης της κοινωνικής ειρήνης», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 5/2000, σσ. 553-561.
- Μαγγανάς Α., «Τα αστυνομικά τεχνάσματα και η αντιμετώπιση τους από τα Καναδικά δικαστήρια», *Ποινικά Χρονικά*, 1996, σ.175.
- Μαγγανάς Α., Λάζος Γρ., Γαβαλάκης Ν., Ζάννη Μ., «Το πρόβλημα της καταγγελίας – κατάδοσης», Αθήνα, *Ποινική Δικαιοσύνη*, 2003, σ.568επ.
- Μαγγανάς Α., «Η αστυνομία της συνοικίας στο Μόντρεαλ», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 8/1998, σ. 812.
- Μαγκλιβέρας Διον., «Δημόσιες Σχέσεις εις την Αστυνομίαν», *Αστυνομικά Χρονικά*, τεύχ. 466 έτος ΚΓ', 1975, σσ. 130 – 131.
- Μαγουλιανίτης Γ., «Το management της Ανάπτυξης των Ανθρωπίνων πόρων της Ελληνικής Αστυνομίας ως ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, τεύχ. 221, Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2003, σσ. 36-37.
- Μακρής Κ., «Η τεχνική των δηλώσεων και η εμφάνιση στα Μ.Μ.Ε.. Σχέσεις Αστυνομίας και Μ.Μ.Ε.», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάιος 1996.
- Μακρής Χρ., «Ο αστυνομικός στην υπηρεσία του πολίτη», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος 2000 σσ. 32-33.
- Μητρόπουλος Δ., «Η έννομη τάξη στην Ελλάδα και ο κοινωνικός ρόλος της Αστυνομίας», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος 1995, σσ. 548-551.
- Μητρόπουλος Δ., «Ο κοινωνικός ρόλος της Αστυνομίας στην σύγχρονη κοινωνία και η συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση για την προστασία και εξυπηρέτηση του πολίτη», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάιος 1997, σσ.276 – 279.
- Μπλάνης Ν., «Το management ως μοχλός αναβάθμισης του αστυνομικού λειτουργήματος», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Δεκέμβριος 1997, σσ. 762-766.
- Μπαμπίλης Χαρ., Οι αστυνομικοί στην σημερινή κοινωνία, *Αστυνομική Επιθεώρηση*, τεύχ. 213, Μάιος/Ιούνιος 2002, σσ. 306-307.
- Nelson S., «Κυνηγώντας τον εγκληματία μέσα από την μικρή οθόνη», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1995.
- Night Ric., «Ο ρόλος της Αστυνομίας μέσα στη φιλελεύθερη Κοινωνία», *Αστυνομικά Χρονικά*, τεύχ. 514-515 έτος ΚΖ', 1979, σσ. 208 – 213 & 321 – 322.
- Οικονόμου Ελ., «Σχέσεις ΜΜΕ – Αστυνομίας, εκπροσώπηση Αστυνομίας», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος /Φεβρουάριος 2002, σσ. 6 – 8.
- Παλιούρας Γ., «Αποδέσμευση της ελληνικής αστυνομίας από την ευθύνη εκτέλεσης έργων ξένων προς την αποστολή της», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1996, σσ. 210-211.
- Πανούσης Ι., «Τοπική κοινωνία και Κοινοτική Αστυνόμευση, ο ρόλος της υπηρεσίας Κοινοτικής Διαμεσολάβησης», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Νοέμβριος 1999, σσ. 684 – 688.
- Πανούσης Ι., «Αστυνομία & Μ.Μ.Ε επικίνδυνες σχέσεις;», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος 1999, σσ.4-7.
- Πανούσης Ι., «Προς τοπικά ή προς (ου)τοπικά Σ.Π.Ε», *Αξιωματική Αστυνομία*, Μάρτιος 2004, τεύχ. 1ο, σσ.9-10.

- ο Παπαγιάννης Γρ., «Η καθολικότητα της διοικητικής επιστήμης και πρακτικής (management) και οι εφαρμογές της στην αστυνομία (police management)», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μαΐος 1999, Μέρος Α' σ. 276-279, - Ιούνιος 1999, Μέρος Β', σ. 344-348.
- ο Παπαγιάννης Γρ., «Η καθολικότητα της διοικητικής επιστήμης και πρακτικής και οι εφαρμογές της στην αστυνομία», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάιος/Ιούνιος 1999.
- ο Παπαθανασόπουλος Εν., «Η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα στην πρόληψη της εγκληματικότητας», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 4/1998, σσ. 355-358.
- ο Παπαθεοδώρου Θ., «Τα τοπικά συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος/ Φεβρουάριος 2001 σσ. 12-18.
- ο Παπαθεοδώρου Θ. «Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, ένα όργανο συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής», *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ. 6, 1999, σσ. 602-607.
- ο Παπαθεοδώρου Θ. «Ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος», *Ποινικά Χρονικά*, 1992, σ. 55.
- ο Παπακωνσταντής Γ., «Η Ελληνική Αστυνομία στη νέα εποχή και οι ανάγκες αναδιάρθρωσης», *Αξιωματική Αστυνομία*, τεύχ. 50, σσ. 36-37.
- ο Παπακώστας Β. Εισήγηση του Ταξιάρχου (εν αποστρατεία) «Οι πεζές περιπολίες και η αντεγκληματική πολιτική της εγγύτητας», στα πλαίσια του σεμιναρίου «ΛΑΟΚΡΑΤΗΣ» «Έγκλημα και τοπική κοινωνία- Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας- Συμμετοχική Αντεγκληματική πολιτική», Αθήνα, 5-7/7/2000.
- ο Παπακώστας Β., «Πεζές περιπολίες και η αντεγκληματική πολιτική της εγγύτητας», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Οκτώβριος / Νοέμβριος 2000, σσ. 626 – 629.
- ο Παπανικολάου Γ., «Ο αστυνόμος της γειτονιάς και η ελληνική πραγματικότητα», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, τεύχ. 217, Ιανουάριος/Φεβρουάριος 2003, σσ. 12-15.
- ο Πήχας Κλ., «Ο Αστυνομικός θεσμός», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτεμβρίου 1997, σσ. 548-563.
- ο Πήχας Κλ., «Η αποστολή του αστυνομικού», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Σεπτέμβριος 1996, σσ. 548-553.
- ο Πιτσελά Α. «Προτάσεις για μια ορθολογική αντιμετώπιση της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα στο κατώφλι της νέας χιλιετίας», *Υπεράσπιση*, 1/2000, σσ. 153-188.
- ο Σμοκοβίτης Δ., «Κοινωνιολογία της Αστυνομίας», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Απρίλιος 1991.
- ο Σπινέλλη Κ.Δ. & Τσίνας Κ., «Συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας και τοπικές κοινωνίες: Μια μορφή αποκεντρωμένης πρόληψης», *Ποινικός Λόγος*, 1/2002, σσ. 363-379.
- ο Στεργιούλης Ευαγ., «Το κοινωνικό status του αστυνομικού επαγγέλματος», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Αύγουστος 1996, σσ.484-486.
- ο Στεργιούλης Ευάγ., «Η κοινωνική επίδραση των Μ.Μ.Ε», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιούλιος 1996.
- ο «Στόχοι και προτεραιότητες της Ελληνικής Αστυνομίας για το 2003, *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάιος/Ιούνιος, 2-11-2003.
- ο «Στόχοι και προτεραιότητας της ελληνικής αστυνομίας», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάρτιος/Απρίλιος 2002, τεύχ. 212, σσ. 138-140.
- ο Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισ., «Αστυνομική βία και ανθρώπινα δικαιώματα», *Ποινική Δικαιοσύνη*, τ.12, σ.σ. 1304-1306, 2003.
- ο «Τα Το.Σ.Π.Ε», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Μάιος/Ιούνιος 2002, τεύχ. 213, σσ. 278-281.
- ο Τασιόπουλος Αθ., «Επαφή Αστυνομίας και Κοινού», *Αστυνομικά Χρονικά*, τεύχ. 478-479 & 480-481, έτος ΚΔ', σσ. 234 – 237 & 288 – 292.
- ο Τσακίρης Θεολ., «Η Αστυνομία στη Βρετανία», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Ιανουάριος 1997, σσ. 16 – 18.
- ο Τσήτσουρα Α. «Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας*, 1/1988, σσ. 32-44.
- ο Τσιγκρής Άγγ., «Πορεία προς τη χάραξη μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Νοέμβριος 1999, σσ.688-690.

- Φαρσεδάκης Ι., «Προτεραιότητες στη χάραξη αστυνομικής δράσης ενόψει των τάσεων της εγκληματικότητας στη σύγχρονη κοινωνία», *Αστυνομική Επιθεώρηση*, Φεβρουάριος 1987, σ. 117.
- Walter M., «Πρόληψη του εγκλήματος στην τοπική κοινότητα-Πού θα οδηγήσει;» (μτφρ. Α.Πιτσελά), *Ποινική Δικαιοσύνη*, 12/2002, σσ. 1304-1306.
- Walter I., Welsh B., «Πρόληψη της εγκληματικότητας», *Ποινική Δικαιοσύνη*, 4/1999, σ.371.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- «Προς αναδιάρθρωση ΕΛ.ΑΣ.» <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (12-5-2004).
- «Τέλος οι φρουροί πολυτελείας. Επανεξετάζει η ΕΛ.ΑΣ. το σχέδιο φύλαξης των χιλιάδων «επωνύμων» και τηλεαστέρων». <http://www.kathimerini.gr/4dcgi>, Καθημερινή, (12-5-2004).
- «Πρόκληση η προστασία «επωνύμων». Η απόσπαση 6.000 αστυνομικών για φύλαξη προσώπων και κτιρίων μας στερεί την ασφάλεια...». <http://www.kathimerini.gr/4dcgi>, Καθημερινή, (9-5-2004).
- «Οι αστυνομικοί κάνουν τη διαφθορά». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (29-2-2004).
- «Ποιους θεσμούς (δεν) εμπιστεύονται οι Έλληνες». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (27-07-2003).
- «Συνήγορος Του Πολίτη. Πόρισμα - σοκ «πυροβολεί» τις αυθαιρεσίες της ΕΛ.ΑΣ.». <http://www.ethnos.gr/pages>, Έθνος, (14-07-2003).
- «Όταν λείπουν οι αστυνόμοι, χορεύουν οι κλέφτες». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (13-07-2003).
- «Μάνατζερ και στην αστυνομία». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (13-07-2003).
- «Άδεια τμήματα, άφαντα περιπολικά». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (13-07-2003).
- «3.000 αστυνομικοί φυλάνε στόχους της 17N!». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (12-07-2003).
- «Ο Αστυνομικός της Γειτονιάς. Γενικές Κατευθύνσεις για Οργάνωση και Εφαρμογή.» Καμπανάκης Ιωσ., <http://www.geocities.com>.
- «Έλληνες, οι πιο ανασφαλείς». <http://www.ta-nea.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (11-07-2003).
- «Φουντώνει το έγκλημα του δρόμου». <http://www.ta-nea.dolnet.gr/neaweb>, ΤΑ ΝΕΑ (10-07-2003).
- «Παράσημο στον «αστυνομικό της γειτονιάς». <http://www.kathimerini.gr/4dcgi>, Καθημερινή, (05-06-2003).
- «Χαμόγελα Σημίτη για τους «αστυνομικούς γειτονιάς». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (05-06-2003).
- «Έχουν τον αστυνομικό τους 354 γειτονιές». <http://www.ta-nea.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (05-06-2003).
- «Διαβιβαστές... παραπόνων. Ξεκίνησε το πιλοτικό πρόγραμμα των αστυνομικών της γειτονιάς». <http://www.ta-nea.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (22-04-2003).
- «Ο Αστυνομικός της Γειτονιάς. Δράση με στόχο την κοινωνία του τρόμου». <http://www.rizospastis.gr/>, Ριζοσπάστης, (20-04-2003).
- «Οι Αστυνομικές Σχολές από τις πρώτες σε προτιμήσεις υποψηφίων». <http://www.ta-nea.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (26-03-2003).
- «Ποιο μοντέλο αξιωματικού επιζητούμε;». <http://www.kathimerini.gr/4dcgi>, Καθημερινή, (02-03-2003).
- «Η μαύρη τρύπα της εγκληματικότητας». <http://www.ta-nea.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (22-02-2003).

- Πανούσης Ι., «Χωρίς Φόβο. Η ασφάλεια του πολίτη στην Ελλάδα τού σήμερα». <http://www.ta-neia.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (11-02-2003).
- «Αφιέρωμα στις Αστυνομικές Σχολές». <http://www.ta-neia.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (28-01-2003).
- «Φώτης Νιασιάκος. Επάγγελμα Αστυνομικός». <http://www.ta-neia.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (28-01-2003).
- Παπαδόπουλος Λ., «Αστυνόμηση». <http://www.ta-neia.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (20-01-2003).
- «Οι σερίφηδες της γειτονιάς σας». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (20-10-2002).
- «Όλοι οι Μύθοι για την Ασφάλεια». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία - Le Mond (29-09-2002).
- «Τα «καρφιά» της Αστυνομίας». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (21-04-2002).
- «Η ακτινογραφία της εγκληματικότητας. Έρευνα VPRC». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (30-03-2002).
- «Το νέο σχέδιο αστυνόμησης της ΕΛ.ΑΣ. Έρευνα VPRC». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (06-01-2002).
- «Η εγκληματικότητα μειώνεται... όμως η Ελλάδα φοβάται περισσότερο!. Έρευνα VPRC». <http://www.ta-neia.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (17-11-2001).
- Trojanowicz S. & Trojanowicz R., *Theory of Community policing*. 1998, : www.concentric.net/dwoods/theory.htm, (15-5-1999).
- Trojanowicz R. *Community policing guidelines for police chiefs*, 1996,: www.concentric.net/dwoods/theory.htm, (16-5-1999).
- Trojanowicz R., *Community Policing. A Survey of Police Departments in the United States* www.concentric.net/~dwoods/study.htm, 1997, (16-5-1999).
- «Τι θα αλλάξει στην εκπαίδευση των αστυνομικών. Πού τελειώνει η αστυνομική τραγωδία και πού αρχίζει το πολιτικό δράμα». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (05-08-2001).
- «Είμαστε όλοι «Κυβερνοεγκληματίες». <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία - Le Mond (29-07-2001).
- «Ο χάρτης του εγκλήματος στην ενωμένη Ευρώπη». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (15-07-2001).
- «Η Ελληνική Αστυνομία δεύτερη σε αποτελεσματικότητα στην Ευρώπη». <http://www.ta-neia.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (05-02-2000).
- «Ποιες είναι οι επικίνδυνες γειτονίες της Αθήνας». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (12-12-1999).
- «Ο πολίτης θύμα της ανασφάλειας. Έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών για τις συνέπειες από την αύξηση της εγκληματικότητας». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (01-11-1998).
- «Οι αλήθειες και οι μύθοι για την εγκληματικότητα». <http://www.tovima.dolnet.gr/demo>, Το Βήμα, (22-03-1998).
- Νεσφυγέ Λ., «Αστυνομικοί στις γειτονίες», <http://www.ta-neia.dolnet.gr/neaweb>, Τα Νέα, (20-3-2003).
- «Η ώρα του Αστυνομικού της γειτονιάς», <http://www.enet.gr/online>, Ελευθεροτυπία, (11-10-2002).
- Πολύδωρας Β., « Η αστυνομία σήμερα », <http://www.polydoras.gr/images/texts/astynomia>, Ιούνιος 2005.
- www.ydt.gr/. Ο «Αστυνόμος της γειτονιάς» στη ζωή μας !.. Αποκλειστική Συνέντευξη του Αστυνομικού Διευθυντή Ευάγγελου Δημητρουλάκου στον Βασίλη Αποστολίδη, (12-4-2004).
- www.police-athens.gr/ (17/6/2005).
- [www.myphone.gr /](http://www.myphone.gr/), « Αναφέρετε εγκλήματα με ένα απλό SMS!», (21/8/2003).
- www.dimosbyrona.gr. (21/11/2003).

- Λάγγαρης Παν. «Η Ελληνική Αστυνομία και πως αντιμετωπίζεται από την Ελληνική κοινωνία και πολιτεία», Το άρθρο δημοσιεύτηκε και στο περιοδικό «Προβληματισμοί» της Ελληνικής Εταιρείας Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΕΣΜΕ) και στο διαδικτυακό χώρο www.elesme.gr, (17/11/2003).
- Χαιρετισμός του πρωθυπουργού Κώστα Καραμανλή στην εκδήλωση για την ημέρα της αστυνομίας <http://www.nd.gr/deltia>. (22/10/2004).
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων <http://www.ydt.gr/> (Ανθρώπινο Δυναμικό - Γυναίκες στην Ελληνική Αστυνομία) (12/03/2004)
- <http://www.mopo.gr>
- «Ίδρυση Τμημάτων Ασφάλειας στην Αττική», www.ydt.gr/ (19-11-2003).
- «Οι πρώτες αγωγές και η απόδοση ευθυνών», <http://tovima.dolnet.gr>, (11-03-2005).
- www.periskopisi.gr/ (16-07-2004).
- «Ομιλία επίτιμου Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας Φώτη Νασιάκου στη τελετή παράδοσης-παραλαβής του αρχηγείου της ελληνικής αστυνομίας», www.ydt.gr, (6-10-2004).
- «Ομιλία επίτιμου αρχηγού ελληνικής αστυνομίας Φώτη Νασιάκου στη γιορτή για την «Ημέρα της Αστυνομίας», www.ydt.gr, (10-10-2004).
- www.Niotho-asfalis.gr, (12/06/05).
- Woods D., & Ziembo-Vogi J., *Organizational Commitment to Community Policing*. www.concentric.net/~dwoods/commit.htm, 1998, (1/06/03).
- <http://www.atlantapd.org/>,
- <http://www.met.police.uk> .,
- <http://www.ci.seattle.wa.us/police/>,
- <http://www.pawneepolice.com/>,
- <http://www.norwellpolice.com/>,
- <http://www.geocities.com/policeexplorers2002/index.html>,
- <http://unioncitypolice.tripod.com>,
- <http://www.bexleypolice.co.uk>
- <http://www.njpolicejobs.com>
- <http://recruiting.ocsd.org>
- <http://www.policerpath.com/>
- <http://www.oregonpolicecorps.com/>
- <http://www.nashville.net/~police/employment.htm>
- <http://legis.state.va.us/capolice/cappolb.htm>
- <http://www.west-midlands.police.uk/recruitment>
- <http://www.troopers.state.ny.us/HR/HRINDEX.html>
- <http://criminaljustice.state.ny.us/missing/index.htm>
- www.ncpc.org/neigh.htm
- <http://www.PoliceNet.gr> « Η ιστορία της αστυνομίας όπ.παρατ. «Ιστορία της Αστυνομίας Πόλεως», του Σταμάτη Χ.
- www.safehorizon.org/visitor1.html
- <http://www.fbi.gov/>
- <http://www.ydt.gr/minist6.htm>.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Π.Δ. 582/84, (ΦΕΚ Α' 208 21.12.1984), άρθρ. 62-65.
- Π.Δ. 4/94 (ΦΕΚ Α' 1) Εισαγωγή στις Σχολές Αξιωματικών και Αστυφυλάκων με το σύστημα των γενικών εξετάσεων.

- ο Π.Δ 97/95 « Σύσταση, οργάνωση και λειτουργία Πρότυπων Αστυνομικών Τμημάτων και άλλες διατάξεις »
- ο Π.Δ /538/89 άρθρ. 6 & 7.
- ο Π.Δ 14/01: Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας, άρθρ. 39, 40, 41, 42.
- ο Ν.Δ. 3365/55 (ΦΕΚ Α' 257), άρθ. 1, παρ. 1, εδ. β'.
- ο Ν.Δ. 1339/83, (ΦΕΚΑ'35), άρθ. 18.
- ο Κ.Ν. 2458/1953, άρθ. 2, παρ. 1, εδ. α'.
- ο Ν. 1481/84 (ΦΕΚ Α' 152), άρθ. 1. Οργανισμός Υπουργείου Δημόσιας Τάξεως.
- ο Ν. 2503/97.
- ο Ν. 1738/87.
- ο Ν. 2713/99 (άρ.16) συμπληρώθηκε με την Υ.Α 3002/1/14-στ' του Υπουργού Δημόσιας Τάξης για τη «Ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων Πρόληψης Εγκληματικότητας και συνεργασίας αυτών με αρμόδιες αρχές και φορείς» (ΦΕΚ 12/14-1-2002). « Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας».
- ο Ν. 2800/00 Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, σύσταση Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και άλλες διατάξεις.
- ο Ν. 2226/94 (ΦΕΚ Α' 122) Εισαγωγή, Εκπαίδευση και Μετεκπαίδευση στις Σχολές της Αστυνομικής Ακαδημίας.
- ο Νόμος 2334/95, Υπηρεσία εναέριων μέσων.
- ο Β.Δ της 17 Ιουνίου/9 Ιουλίου 1921 «Περί συνθέσεως του προσωπικού των Αστυνομικών Υπηρεσιών...κ.λπ».
- ο Σύσταση (83)7 για τη συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική και Σύσταση R (87)19 για την οργάνωση της πρόληψης του εγκλήματος.
- ο «Σύνταγμα της Ελλάδας», 2001.
- ο Υπ' αριθμ. 5091/35/1-ιε διαταγή Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας «Καθιέρωση και εφαρμογή του θεσμού «του Αστυνομικού της Γειτονιάς »

ΠΡΑΚΤΙΚΑ-ΕΡΕΥΝΕΣ

- ο Πρακτικά, 1328, Κ. Σαψάλης, όπως παρατίθεται σε εισαγωγικά στους Σκουρή Β., Τάχου Α. (1990), Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης, σελ. 145.
- ο Υπ. Δημ. Τάξης, Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Αθήνα, Ιούλιος 2000, σελ. 56.
- ο ΕΔΔΑ, Osman v. Μεγ. Βρετανίας, Υπόθεση 87/1997/871/1083, απόφαση της 28.10.1998.
- ο Έρευνα πολυμορφίας στην Ελληνική Αστυνομία, Abell Paul, Δημητρακόπουλος Ι., Μαυρομμάτη Δάφ., Θεοδορίδης Αθ., Δαλκαφούκης Αντ., Westenberg Mirjam, Φεβρουάριος 2004, Χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων.
- ο Δέφνερ, Α. κ.ά. *Η Πολεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974* (Πρακτικά 2ου Συνεδρίου Ιστορία της Πόλης και της Πολεοδομίας), Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, 2000.
- ο «Έκθεση για την Αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Κέντρο Εγκληματολογίας, 2001.
- ο «Μέτρα και στρατηγικές για μια πιο αποτελεσματική αστυνομία», του Τσιγκρή Άγγ., Αθήνα, Νοέμβριος 1999. Εισήγηση που παρουσιάστηκε στα πλαίσια του διεθνούς σεμιναρίου υπό την αιγίδα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την ονομασία «ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ», το οποίο έλαβε χώρα στην Αθήνα στις 22, 23 και 24 Σεπτεμβρίου 1999.
- ο Εγχειρίδιο κανόνων δεοντολογίας και νόμιμης συμπεριφοράς για την αστυνομία. Έργο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (1996).
- ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας της Αστυνομίας υιοθετημένος από την επιτροπή υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, 19 Σεπτεμβρίου 2001. Εκπονήθηκε σε συνεργασία του

- υπουργείου Δημόσιας Τάξης και του Συνηγόρου του Πολίτη, Ιούλιος 2004 και με αφορμή της τέλεσης των ολυμπιακών αγώνων στη χώρα μας.
- Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα, Έρευνες – Δημοσκοπήσεις, 1999-2000, Νέα Σύνορα-Α.Α.Λιβάνη, Αθήνα 1999. Ινστιτούτο Vnproject Research Consulting. Στοιχεία της έρευνας έχουν παρουσιαστεί συνοπτικά στην εφημερίδα Καθημερινή της Κυριακής στις 4-4-99 σε άρθρο του Κ. Μιχαηλίδη με τίτλο « Σικάγο για τους πολίτες η Αθήνα».
 - Η ταυτότητα της έρευνας : METRON ANALYSIS Τύπος: τηλεφωνική έρευνα στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθηνών-Πειραιώς. Μέθοδος δειγματοληψίας: Απλή τυχαία δειγματοληψία με επιλογή τυχαίων αριθμών τηλεφώνων από το αρχείο του Ο.Τ.Ε. Μέθοδος δείγματος : 805 άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω, κάτοικοι του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθηνών-Πειραιώς. Χρόνος διεξαγωγής : 7/7-9/7/1999.
 - Τσιγκρής Άγγ., Εγκληματικότητα και Αντεγκληματική Πολιτική στην Ελλάδα Σημειώσεις – Παραδόσεις ΤΕΜΕΣ.
 - Δ/ση Άμεσης Δράσης Αττικής, συμβάντα που την απασχόλησαν από 1/10/98 έως 31/10/98.
 - Απόδοση στην Ελληνική γλώσσα της R(83)7 στο Αλεξιάδη Στ., Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής, Σάκουλας- Θεσ/νίκη, 1991, σ. 188.
 - Ομιλία του υπ.Δ.Τ Γιώργου Βουλγαράκη στη Βουλή (22.03.2004)-Προγραμματικές Δηλώσεις.
 - « Μνημόνιο πεζών περιπολιών», Δεκέμβριος 2000, υπηρεσιακή έκθεση πεπραγμένων έτους 2000.
 - Ομιλία Έφης Λεντάκη στο Σεμινάριο « Λαοκράτης», με θέμα « Έγκλημα και Τοπική Κοινωνία – Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης του Εγκλήματος – Συμμετοχική Αντεγκληματική Πολιτική», Αθήνα 5-7 Ιουλίου 2000, Divani Caravel του υπ. Δημόσιας Τάξης, όπου τονίστηκε η ανάγκη της ενεργούς συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η σημασία της πολυκλαδικής συνεργασίας τοπικών εκπροσώπων -πολιτών-αστυνομίας στην πρόληψη του εγκλήματος.
 - Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Αρτέμιδας Αττικής, 4.Α.4, ΦΕΚ Β΄ 1115/8.8.2003, σελ. 15523, όπου το Γραφείο του Τοπικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας εντάσσεται στη Διεύθυνση Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου.
 - Αθανασόπουλος Κ., «Αστυνομία – κοινό και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας». Ομιλία σε ημερίδα του συνδέσμου αποστράτων Αξιωματικών Ελληνικής Αστυνομίας Φεβρουάριος 2000.
 - «Κοινοτική Αστυνόμευση και Πρόληψη του Εγκλήματος-Συμπεράσματα» Δίκτυο Πρόληψης της Εγκληματικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης» -Ισπανική Προεδρία- 2η Συνάντηση Ολομέλειας IBIZA 17-18/4/2002.
 - Περιοδική Έκδοση Πανελληνίου Ένωσης Αξιωματικών Αστυνομίας
 - Περιοδική Έκδοση Ένωσης Αστυνομικών Υπαλλήλων Αττικής «Σύγχρονη Αστυνομία»
 - Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, Υπ. Δημ. Τάξης, Ετήσια Έκθεση για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Αθήνα, Ιούλιος 2000.
 - Ινστιτούτο Project Research Consulting : Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα, έρευνες – δημοσκοπήσεις, Νέα Σύνορα – Α. Α. Λιβάνη, 1999-2000.
 - Ομιλία του πρώην Υπουργού Προεδρίας Κυβερνήσεως Γεωργίου Ράλλη στο εγχειρίδιο της Σχολής Αξιωματικών Χωρ/κής, με τίτλο: «Μαθήματα - Διαλέξεις Σχολείου Επιμορφώσεως Αξιωματικών Χωρ/κής» (1976), Τμήμα Σπουδών, σ. 6.
 - Εισήγηση που παρουσιάστηκε στην εκδήλωση του Δήμου Αθηναίων σε συνδιοργάνωση με το ίδρυμα Πολιτισμού και Εκπαίδευσης Α. Λεντάκη στις 16/5/2000 με θέμα Τοπική Κοινωνία και Έγκλημα.
 - Η δημοσκόπηση έγινε από την εταιρεία AMER για την εφημερίδα «Έθνος» στις εκλογικές περιφέρειες των Αθηνών και Πειραιώς και για το χρονικό διάστημα από 1 28.3.94-11.4.94, σε δείγμα 800 ατόμων με συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια, Έθνος, 6.5.94, σ. 19.
 - Η δημοσκόπηση πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία ICAP – GALLUP HELLAS στην Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη, στο χρονικό διάστημα 11.7.95-18.7.95, σε δείγμα 1.000 ατόμων με

Βιβλιογραφία

ερωτηματολόγια (650 ερωτηματολόγια στην Αθήνα και Πειραιά και 350 στη Θεσ/νικη, Ελευθεροτυπία, 31.8.95, σ. 1, 4, 5.